

**Hallituksen esitys Eduskunnalle merimieseläkeliksi,
laiksi merimieseläkelain voimaantulosta ja laiksi työntekijän eläkelain muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan uusittavaksi merenkulkijoiden työeläkkeitä koskeva merimieseläkelaki. Yksityisten alojen palkansaajia koskevat työeläkelait on merimieseläkelakia lukuun ottamatta yhdistetty työntekijän eläkeliksi, joka tulee voimaan vuoden 2007 alusta. Samalla palkansaajien työeläkelainsäädäntöä ajanmukaistettiin ja selkeytettiin. Merenkulkijoiden eläketurva määräytyy pääosin samoin kuin muidenkin palkansaajien eläketurva. Merimieseläkelaisissa on kuitenkin myös erityissäännöksiä, jollaisia ei ole muilla palkansaajilla koskevassa eläkelainsäädännössä. Näissä erityissäännöksissä on kysymys merenkulkijoiden alennetusta vanhuuseläkeiästä ja erityisistä eläkkeen karttumisprosentteista, eläketurvan rahoituksesta ja merimieseläkekassan hallinnosta.

Voimassa oleva merimieseläkelaki korvattaisiin uudella merimieseläkelaila ja sen voimaantulokäytännöllä. Uuden merimieseläkelain rakenne ja yksittäisten lainsäädännösten nykyistä täsmällisemmät ja tarkemmat sanamuodot vastaisivat työntekijän eläkelain rakennetta ja sen samaa asiaa koskevien säännösten sanamuotoja. Samalla uudessa merimieseläkelaisissa otettaisiin huomioon työntekijän eläkelaista aiheutuvat sisällölliset muutostarpeet. Uudessa merimieseläkelaisissa merenkulkijoiden eläketurvan taso säilyisi samanlaisena kuin nykyisin ja ehdotetuilla muutoksilla olisi muutenkin vain vähäinen merkitys merenkulkijoiden eläkeoikeuteen.

Työntekijän eläkelaista aiheutuvien muutostarpeiden lisäksi uudessa merimieseläkekassan hallintoa koskevia säännöksiä ottaen huomioon muita yksityisten alojen työeläkelaitoksia koskeva yhtiöoikeudellinen lainsäädäntö eläkelaitosten varojen hoidosta ja tilintarkastuksesta.

Uuden merimieseläkelain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi erillisellä voimaantulokäytännöllä. Siinä olisivat merimieseläkelain voimaantuloa koskevien säännösten lisäksi vuoden 2005 eläkeuudistuksen yhteydessä muodostettuja vapaakirjoja koskevat säännökset sekä säännökset ennen vuotta 1947 syntyneiden merenkulkijoiden oikeudesta osa-aikaeläkkeeseen ja ennen vuotta 1950 syntyneiden merenkulkijoiden oikeudesta työttömyyseläkkeeseen.

Esityksessä ehdotetaan myös työntekijän eläkelain eräiden säännösten tarkistamista ehdotetun uuden merimieseläkelain vuoksi.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	5
1. Johdanto.....	5
2. Nykytila ja sen arviointi.....	6
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	6
2.1.1. MEL-eläketurva.....	6
MEL:n soveltamisala.....	6
MEL-eläkkeen määräytyminen.....	7
MEL:n eläkeiät.....	8
Alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettavan ajan määräytyminen.....	8
Työkyvyttömyyseläkkeen epääminen.....	8
Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi.....	9
Osa-aikaeläke	9
Kuntoutus	9
Perhe-eläke.....	10
Ensisijaisten etuuksien vähentäminen.....	10
Osasairauspäiväraha	11
MEL:n 31 päivänä joulukuuta 2004 tapahtunut vapaakirjoittaminen.....	11
2.1.2. Eläkkeen hakeminen ja maksaminen.....	11
2.1.3. Muutoksenhaku.....	12
2.1.4. Valvonta	12
2.1.5. Työnantajan vakuuttamisvelvollisuuden ja tietojenantovelvollisuuden rikkomisen rangaistavuus	13
2.1.6. Vanhentumisajat.....	13
2.1.7. Eläkkeeseen oikeuttavan työskentelyn tai ansioiden selvittäminen takautuvalta ajalta.....	13
2.1.8. Vakuuttaminen.....	13
2.1.9. Merimieseläkekassan hallinto, varojen hoito, vakavaraisuus ja tilintarkastus	14
2.1.10. Työntekijän eläkelaki	14
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	15
3.1. Esityksen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi.....	15
3.2. Uuteen MEL:iin ehdotetut sisällölliset muutokset.....	15
3.2.1. Eläketurva.....	15
Vanhuuseläke	16
Alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettavan ajan määräytyminen.....	16
Osa-aikaeläke	16
Kuntoutus	17
Työkyvyttömyyseläke	17
Perhe-eläke.....	17
Ensisijaisten etuuksien vähentäminen eläkkeestä.....	18

3.2.2.	Eläkkeen hakeminen ja maksaminen.....	18
3.2.3.	Muutoksenhaku.....	19
3.2.4.	Vakuuttaminen.....	20
3.2.5.	Valvonta	20
3.2.6.	Työnantajan vakuuttamisvelvollisuuden ja tietojenantovelvollisuuden rikkomisen rangaistavuus	20
3.2.7.	Vanhentumisajat.....	21
3.2.8.	Työntekijän ansiotietojen selvittäminen takautuvalta ajalta.....	21
3.2.9.	Merimieseläkekassan hallinto, varojen hoito, vakavaraisuus ja tilintarkastus	22
4.	Esityksen vaikutukset	22
4.1.	Taloudelliset vaikutukset.....	22
4.2.	Vaikutukset työntekijöiden kannalta.....	22
4.3.	Vaikutukset työnantajien kannalta.....	23
4.4.	Vaikutukset työeläkejärjestelmän kannalta.....	23
5.	Asian valmistelu.....	23
6.	Riippuvuus muista esityksistä.....	23
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....		24
1.	Lakiehdotusten perustelut	24
1.1.	Merimieseläkelaki.....	24
I OSA.	Yleiset säännökset.....	24
1 luku.	Lain tarkoitus	24
2. luku.	Lain soveltamisala	25
II OSA.	Etuuksia ja niiden toimeenpanoa koskevat säännökset.....	28
3 luku.	Eläke - ja kuntoutusetuudet.....	28
	Vanhuuseläke	28
	Osa-aikaeläke	31
	Työeläkekuntoutus	35
	Työkyvyttömyyseläke	39
	Perhe-eläke.....	43
4 luku.	Eläkkeen määräytyminen.....	46
	Eläkkeen karttuminen.....	46
	Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot ja etuudet.....	49
	Tuleva aika.....	53
	Työkyvyttömyyseläkkeen määrään vaikuttavat muut seikat	55
	Elinaikakerroin	55
	Perhe-eläkkeen määräytyminen.....	56
5 luku.	Ensisijaisten etuuksien vähentäminen eläkkeestä	60
6 luku.	Palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottaminen.....	61
7 luku.	Eläkkeen hakeminen ja päätökset.....	61
8 luku.	Etuuden maksaminen, viivästyskorotus ja takaisinperintä.....	63
9 luku.	Muutoksenhaku.....	67
III OSA.	Vakuuttamista ja kustannusten jakoa koskevat säännökset.....	71
10 luku.	Eläketurvan järjestäminen ja eläkekassalle suoritettavat maksut.....	71

Eläketurvan järjestäminen.....	71
Eläkekassalle suoritettavat maksut.....	72
11 luku. Kustannusten jako eläkelaitosten kesken.....	74
12 luku. Vakuuttamisen valvonta.....	76
IV OSA. Eläkekassan hallintoa koskevat säännökset.....	77
13 luku. Eläkekassan johto.....	77
14 luku. Eläkekassan tilintarkastus	81
15 luku. Eläkekassan tilinpäätös ja toimintakertomus	82
16 luku. Eläkekassan vastuvelka ja sen kattaminen.....	83
17 luku. Eläkekassan varojen sijoittaminen.....	83
18 luku. Eläkekassan vakavaraisuus	84
Vakavaraisuus ja toimintapääoma	84
19 luku. Eläkekassan valvonta.....	85
IV OSA. Erinäiset säännökset	85
20 luku. Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito	85
21 luku. Täydentävät säännökset ja voimaantulo	88
1.2. Laki merimieseläkelain voimaantulo.....	89
1.3. Työntekijän eläkelaki	100
2. Tarkemmat säännökset.....	100
3. Voimaantulo	101
4. Sääntämisyjärjestys	101
LAKIEHDOTUKSET.....	102
Merimieseläkelaki.....	102
merimieseläkelain voimaantulo.....	158
työntekijän eläkelain muuttamisesta.....	166
LIITE	168
RINNAKKAISTEKSTIT.....	168
työntekijän eläkelain muuttamisesta.....	168

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Lakisääteiseen eläkejärjestelmään kuuluu palkansaajia ja yrittäjiä koskeva työeläkejärjestelmä ja sitä täydentävä koko väestöä koskeva kansaneläkejärjestelmä. Työeläkkeen keskeinen tehtävä on turvata toimeentulon jatkuvuus, kun palkansaajan tai yrittäjän työansio vanhuuden, työkyvyttömyyden tai perheenhuoltajan kuoleman vuoksi lakkaa. Merenkulkijoita koskeva merimieseläkelaki (72/1956; MEL) on ollut voimassa 1 päivästä kesäkuuta 1956 lukien eli viisikymmentä vuotta. Työnantaja on velvollinen järjestämään merenkulkijalle MEL:n mukaisen eläketurvan merimieseläkekassa.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan ”eläkepolitiikan kestävyysperustana ja tavoitteena on talouden kasvu, yleinen luottamus järjestelmän kestävyteen ja nykyistä pidempi jaksaminen työelämässä. Hallituskaudella saatetaan loppuun eduskunnan 19.2.2003 hyväksymän yksityisten alojen työeläke-etuuksia koskevan uudistuksen toimeenpano. Uudistukset ulotetaan kullekin alalle sopivalla tavalla myös muihin ansioeläkkeisiin.”

Hallitusohjelman mukaisesti eduskunnalle annettiin keväällä 2005 hallituksen esitys työntekijän eläkeläiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 45/2005 vp), jossa yksityisten alojen eläkelakien yhdistäminen ja selkeyttäminen ehdotettiin toteutettavaksi siten, että voimassa olevat yksityisten alojen palkansaajien eläkelait yhdistetään MEL:a lukuun ottamatta työntekijän eläkeläiksi. Eduskunta on hyväksynyt nämä lainmuutokset (lait 395—399/2006) ja ne tulevat voimaan vuoden 2007 alusta.

Merenkulkijoiden eläketurvaa ja rahoitusta koskevat säännökset poikkeavat monissa kohdin muiden yksityisten alojen palkansaajien eläkelaeista. Lisäksi merimieseläkekassan hallinnosta ja varojen hoidosta säädetään MEL:ssa. Tämän vuoksi MEL:n yhdistämistä työntekijän eläkelakiin (395/2006; TyEL) ei pidetty yksityisten alojen työeläkelainsäädännön selkiyttämistavoitteen kannalta taroituksenmukaisena. Siten merenkulkijoiden eläketurvasta ja sen rahoituksesta on tarkoitus säätää jatkossakin merenkulkijoita koskevassa omassa laissa ja heidän eläkevakuuttamisensa säilyisi vastaisuudessaakin MEL-vakuuttamista varten perustetussa merimieseläkekassassa.

Yksityisten alojen työeläkelainsäädännön yhdistämistä ja selkeyttämistä koskevan lainsäädäntötyön loppuunsaattamiseksi voimassa oleva MEL ehdotetaan kumottavaksi ja korvattavaksi uudella merimieseläkelailalla (uusi MEL) ja sen voimaanpanolailalla (uuden MEL:n voimaanpanolaki). Ehdotetussa uudessa MEL:ssa säädettäisiin eläketurvan piiriin kuulumisesta, eläkkeen saamisen ehdoista, eläketurvan tasosta ja muutoksenhausta. Siinä säädettäisiin myös merimieseläkekassan hallinnosta ja varojen hoidosta.

Uudella MEL:lla ajanmukaistettaisiin ja selkiytettäisiin nykyisen MEL:n säännöksiä. Uuden MEL:n rakenne ja yksittäisten säännösten sanamuoto vastaisivat TyEL:n rakennetta ja samaa asiaa sääntelevien TyEL:n säännösten sanamuotoja. Näiden säännösten tarkoituksena ei ole muuttaa säännösten nykyistä asiasisältöä eikä tulkintaa. Samalla uudessa MEL:ssa toteutettaisiin TyEL:n yhteydessä tehdyt sisällölliset tarkistukset. Niistä ei aiheutuisi muutoksia MEL-eläketurvan nykyiseen tasoon ja muutenkin niiden vaikutus merenkulkijoiden eläkeoikeuden kannalta olisi vähäinen. Eläketurvan järjestämisen valvontaa ja järjestämisen rikkomista koskevaa sääntelyä tehostettaisiin nykyisestäään.

Esityksessä ehdotetun uuden MEL:n säännöksissä, jotka koskevat merimieseläkekassan varojen hoitoa ja vakavaraisuutta, otettiin soveltuvin osin huomioon eduskunnalle keväällä 2006 annetut kolme hallituksen esitystä: hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta (HE 76/2006 vp), hallituksen esitys Eduskunnalle eläkelaitosten toimintapääomaa ja vastuovelkaa koskevien säännösten muuttamiseksi (HE 77/2006 vp) ja hallituk-

sen esitys Eduskunnalle laeiksi eläkelaitosten vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvellan kattamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 79/2006 vp), joihin sisältyvät lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2007 alusta. Eduskunnalle syyskuussa 2006 annettuun hallituksen esitykseen tilintarkastuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 194/2006 vp) sisältyvät tilintarkastusta koskevat muutosehdotukset on tarkoitettu niin ikään tulla voimaan vuoden 2007 alusta. Nämä muutosehdotukset on myös otettu soveltuvin osin huomioon uudessa MEL:ssa.

Esitykseen sisältyvissä lakiehdotuksissa on otettu huomioon myös perustuslain säännökset siitä, että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Myös asetuksenantovaltuuksista ehdotetaan säädettäväksi aikaisempaa tarkemmin.

TyEL:n ja ehdotetun uuden MEL:n mukainen eläketurva on tarkoitus hoitaa kuten nykyinenkin eläketurva yhteistyössä eri eläkelaitosten kanssa. MEL-työeläketurvan kehittämisen keskeinen lähtökohta ja käytännön menettely on 1950-luvulta lähtien ollut myös, että eläketurvan sisällöstä ja rahoituksesta käydään neuvottelut keskeisten merenkulun työmarkkinajärjestöjen kanssa. Tätä käytäntöä ei ole tarkoitus muuttaa.

2. Nykytila ja sen arviointi

Nykytilaa ja sen arviointia koskevassa osassa kuvataan voimassa olevan MEL:n soveltamisala ja eläketurvan keskeiset piirteet. MEL:n sisältöä ja käytäntöä kuvataan yksityiskohtaisemmin niiden säännösten osalta, joihin ehdotetaan aineellisoikeudellisia muutoksia.

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1. MEL-eläketurva

MEL:n soveltamisala

MEL:a sovelletaan työntekijään, joka tekee merimieslaissa tarkoitettua työtä ulkomaan

liikenteeseen käytettävässä suomalaisessa kauppa-aluksessa. Alus on suomalainen ja oikeutettu käyttämään Suomen lippua, jos Suomen kansalainen tai suomalainen yhteisö omistaa enemmän kuin kuusi kymmenesosaa aluksesta. Työntekijän kansalaisuudella tai asuinmaalla ei ole merkitystä, vaan kaikki aluksella työskentelevät työntekijät kuuluvat MEL:n piiriin. Kauppa-alusluetteloon merkityt alukset ja ulosliputetut alukset ovat kuitenkin poikkeus tästä säännöstä.

Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/1991) mukaan ulkomaanliikenteessä oleva kauppa-alus voidaan laissa säädetyin edellytyksin merkitä merenkululaitoksen pitämään kauppa-alusluetteloon. Kauppa-alusluetteloon merkityllä aluksella työskentelevien osalta MEL:a sovelletaan Suomen kansalaisiin ja Suomessa vakituisesti asuviin ulkomaalaisiin. Muihin ulkomaalaisiin MEL:a sovelletaan ainoastaan, jos Suomen solmimat kansainväliset sopimukset tähän velvoittavat.

Jäänmurtajilla virkasuhteessa työskentelevät vakuutetaan valtion eläkelain (280/1966) mukaan ja työsopimussuhteessa työskentelevät MEL:n mukaan.

Suomeen pääasiassa ilman miehistöä vuokratulla ulkomaisella aluksella MEL:a sovelletaan niihin työntekijöihin, jotka ovat työsuhhteessa suomalaiseen varustamoon tai tämän käyttämään muuhun työnantajaan. Jos suomalainen alus vuokrataan ulkomaille pääasiassa ilman miehistöä, MEL:a sovelletaan niihin työntekijöihin, jotka ovat työsuhhteessa aluksen omistajaan tai tämän käyttämään muuhun työnantajaan.

MEL:a sovelletaan myös suomalaisen yhtiön ulkomaisen tytäryhtiön aluksella palveluun työntekijöihin, jos suomalainen emoyhtiö on antanut merimieseläkekassalle sitoumuksen vakuutusmaksun suorittamisesta. Lisäksi merimieseläkekassan hallitus voi eräissä tapauksissa hakemuksesta hyväksyä ulkomaisen aluksen MEL:n piiriin. Ulosliputetuilla aluksilla MEL-vakuutus on vapaaehtoinen, sillä MEL:n soveltaminen riippuu siitä, antavatko suomalaiset yhtiöt merimieseläkekassalle vaadittavan sitoumuksen. Ulosliputetuilla aluksilla ainoastaan Suomen kansalaiset ja Suomessa vakituisesti asuvat ulkomaalaiset voivat kuulua MEL:n piiriin.

MEL:a ei sovelleta kotimaanliikenteen alusten työntekijöihin, vaan he kuuluvat yleensä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/1962; LEL) ja joissain tapauksissa työntekijäin eläkelain (395/1961; TEL) piiriin.

Voimassa olevan taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain (662/1985; TaEL) soveltamisalaan kuuluvat alle vuoden pituisiksi tarkoitetut työsuhteet, joissa luovan taiteellisen tai esityksellisen työn osuus on ratkaiseva. Lain soveltamisalaan kuuluvat muun muassa muusikot, näyttelijät, tanssijat, muut esiintyvät taiteilijat, toimittajat, kielenkääntäjät, tulkit, oppaat ja kuvaajat. Tämän mukaisesti MEL:n piiriin kuuluvissa aluksissa työskentelevät muusikot ja muut esiintyvät taiteilijat vakuutetaan TaEL:n mukaan, jos työsuhde on tarkoitettu kestämään vuotta lyhyemmän ajan ja MEL:n mukaan, jos työsuhde on tarkoitettu kestämään vähintään vuoden ajan.

Vuoden 2007 alusta lukien TEL, LEL ja TaEL korvataan työntekijän eläkelaila (395/2006; TyEL).

Neuvoston asetuksessa 1408/71 sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä (ETY-asetus) säädetään, minkä maan sosiaaliturvalainsäädäntöä on sovellettava EU:n jäsenmaiden sekä ETA-maiden kansalaisten työskennellessä ETA-alueella. Asetuksen merenkulkijoita koskevat säännökset syrjäyttävät MEL:n kansainvälisistä soveltamisalaa koskevat säännökset. Jos ETY-asetuksen perusteella on sovellettava Suomen sosiaaliturvalainsäädäntöä, merenkulkijat eläkevakuutetaan MEL:a soveltaen. Asetuksen merenkulkijoita koskevan pääsäännön mukaan jäsenmaan lipun alla purjehtivalla aluksella työskentelevä henkilö on lippumaan lainsäädännön alainen.

Merimieseläkekassan hallitus ratkaisee epäselvissä tilanteissa, onko tiettyyn henkilöön tai tiettyssä aluksessa palveleviin henkilöihin sovellettava MEL:a.

Nykyisin TEL:n, LEL:n ja TaEL:n soveltamisalaan kuuluviin työntekijöihin aletaan soveltaa vuoden 2007 alusta TyEL:a. MEL:n nykyistä soveltamisalaa ei ole tarpeen muuttaa TyEL:n vuoksi eikä muustakaan syystä.

MEL-eläkkeen määräytyminen

Vuoden 2005 alusta lähtien MEL-eläke on karttunut ansaintaperiaatetta noudattaen vuosiansioista kuten muidenkin palkansaajien eläke. Eläkkeen määrään vaikuttavat merenkulkijan koko työuran ansiot ja hänen ikänsä mukainen eläkkeen karttumaprosentti. Eläkettä alkaa karttua 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. MEL:n erityisten karttumisprosenttien mukaan eläkettä karttuu kunkin vuoden MEL:n alaisista vuosityöansioista 1,6 prosenttia ajalta ennen kuin työntekijä täyttää 53 vuotta, 2 prosenttia 53 ikävuoden ja 63 ikävuoden väliseltä ajalta ja 4,5 prosenttia 63 ikävuoden jälkeen aina 68 vuoden täyttämiseen saakka. Tulevalta ajalta eläkettä karttuu 1,6 prosenttia vuodessa siihen asti, kun henkilö täyttää 50 vuotta. Ikävälillä 50—63 vuotta eläkettä karttuu 1,4 prosenttia vuodessa.

Työntekijällä on oikeus yllä kuvattuihin MEL:n erityisiin eläkkeen karttumisprosentteihin, jos hän jää vanhuuseläkkeelle työsuhteesta, joka on vakuutettu MEL:n mukaisesti. Tämän lisäksi MEL:n mukaisiin erityisiin karttumisprosentteihin on oikeus sellaisella työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetulla työntekijällä, jonka eläkehakemuksen merimieseläkekassa on toimivaltainen käsitelmään ja lisäksi edellyttäen, että hänen MEL:n alaiset työansiot ovat eläketapahtumakuukauden ja sitä edeltäneen 36 kalenterikuukauden aikana vähintään 16 800 euroa vuoden 2004 indeksissä. Myös MEL:n alaisesta työstä työttömäksi jääneellä on tietyn laissa säädettyin edellytyksin oikeus erityisiin karttumisprosentteihin. Jos edellytykset MEL:n erityisten karttumisprosenttien soveltamiseen työntekijän kohdalla eivät täyty, MEL-eläke määräytyy soveltaen MEL:n yleisiä karttumisprosentteja. Nämä yleiset karttumisprosentit ovat saman suuruiset kuin voimassa olevan TEL:n karttumisprosentit.

Vuosina 1991—2004 MEL-eläke määräytyi työsuhdekohtaisesti eläkkeeseen oikeuttavan ajan ja työsuhteen eläkepalkan perusteella. Eläkkeeseen oikeuttava aika laskettiin työsuhteen alkamisesta työsuhteen päättymiseen. Eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi luettiin myös aika, jonka perusteella vastikkeena suoritettava ylityökorvaus maksettiin työsuhte-

teen päättyessä. Eläkepalkka muodostui työsuhteen 10 viimeisen vuoden ansioiden perusteella. Ennen vuotta 1991 MEL-eläkkeen määrä laskettiin koko palveluajan perusteella prosentteina eläkepalkasta

MEL:n eläkeiät

MEL:ssa miehistön ja päällystön eläkeikä-säännökset poikkeavat toisistaan. Kummallakin ryhmällä on yleinen vanhuuseläkeikä sekä oma ansaittu eli alennettu vanhuuseläkeikä. Yleinen eläkeikä tarkoittaa ikää, jolloin kaikilla merenkulkijoilla on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle riippumatta meripalveluajan pituudesta. MEL:n yleinen vanhuuseläkeikä on sama kuin TEL:n vanhuuseläkeikä.

Eläkkeelle jääminen alennetussa vanhuuseläkeikässä edellyttää, että merenkulkijalla on tietty määrä meripalvelua, hän on meripalvelussa eläkeiän saavuttaessaan ja hänelle on viimeisen 3 vuoden aikana kertynyt eläkkeeseen oikeuttavaa aikaa vähintään 18 kuukautta. Myös MEL:n alaisesta työstä työttömäksi jääneellä on tietyn laissa säädetyn edellytyksin oikeus alennettuun eläkeikään.

Päällystään ja miehistöön kuuluvan yleinen vanhuuseläkeikä on 63–68 vuotta. Päällystään kuuluva voi siirtyä vanhuuseläkkeelle ennen 63 vuoden ikää alennetussa eläkeikässä, jos hänellä on lain edellyttämä määrä meripalvelua. Alennettu eläkeikä lasketaan kuukauden tarkkuudella vähentämällä 63 vuoden iästä ne meripalvelukuukaudet, jotka ylittävät 324 kuukautta. Esimerkiksi henkilö, jolla on 337 meripalvelukuukautta, voi siirtyä eläkkeelle 61 vuoden ja 11 kuukauden ikäisenä. Päällystään kuuluva voi siirtyä vanhuuseläkkeelle alennetussa eläkeikässä aikaisintaan 60 vuoden ikäisenä.

Miehistön alennettu eläkeikä lasketaan kuukauden tarkkuudella samalla tavoin kuin päällystön eläkeikä vähentämällä 63 vuoden iästä ne meripalvelukuukaudet, jotka ylittävät 324. Miehistöön kuuluva voi jäädä vanhuuseläkkeelle aikaisintaan 55-vuotiaana, mikä edellyttää 420 kuukauden eli 35 vuoden meripalvelua.

Merenkulkijoiden eläkkeen karttumisprosentteihin ja heidän oikeuteensa jäädä vanhuuseläkkeelle ei ehdoteta muutoksia.

Alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettavan ajan määräytyminen

Vuoden 1991 alusta alkaen alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettava palveluaika on määräytynyt voimassa olevan MEL:n 14 §:n 6 momentin mukaisesti työsuhteen perusteella työsuhteen alkamisesta työsuhteen päättymiseen lisätynä niillä päivillä, jonka perusteella vastikkeena suoritettava ylityökorvaus suoritetaan työsuhteen päättyessä.

Ennen vuotta 1991 alennetussa eläkeikässä huomioon otettava palveluaika laskettiin palkanmaksukuukausina, joiden määrä saatiin jakamalla kunkin kalenterivuoden eläkkeeseen oikeuttavien päivien lukumäärä 30:llä. Jos jakojäännökseksi jäi vähintään 15 päivää, katsottiin näidenkin päivien muodostavan yhden maksukuukauden. Palveluaikaan luettiin mukaan kaikki työssäolopäivät, vuosilomapäivät ja vastikepäivät sekä ne sairauspäivät, joilta työnantaja oli maksanut palkkaa. Kalenterivuodelta saattoi kertyä enintään 12 maksukuukautta.

Vuoden 2005 alusta alkaen MEL-eläke määräytyy vuosiansioiden perusteella. Vuoden 2007 alusta MEL-ansiotiedot rekisteröidään työeläkelaitosten yhteiseen ansaintarekisteriin Arek:iin. Koska MEL-työsuhteiden alkamis- ja päättymispäivämäärillä ei enää ole vaikutusta MEL-eläkkeen määräytymisen kannalta, niitä ei enää rekisteröidä työeläkelaitosten yhteiseen ansaintarekisteriin. Siten MEL:n 14 §:n 6 momentin säännös alennettua eläkeiän laskemisessa huomioon otettavan palveluajan määräytymisestä tulisi muuttaa palkanmaksukuukausiin perustuvaksi laskentäsäännökseksi.

Työkyvyttömyyseläkkeen epäminen

MEL:n 24 §:n mukaan työkyvyttömyyseläke on evättävä tai sen määrää on vähennettävä, jos työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyytensä tahallaan. Vakuutusosoikeus on katsonut, että tahallisuuden on tullut kohdistua nimenomaisesti eläkkeensaamisen tarkoitukseen. Kun lisäksi työkyvyttömyyseläkeoikeutta ei ole tämän säännöksen perusteella milloinkaan evätty, säännöksestä voitaisiin luopua.

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Työkyvyttömyyseläke, myös määräaikaisena kuntoutustukena myönnetty, muuttuu vanhuuseläkkeeksi, kun työntekijä täyttää 63 vuotta. Jos työntekijä, jonka kuntoutustuki on muuttunut vanhuuseläkkeeksi, jatkaa työnteo-koan määräaikaisen työkyvyttömyytensä päätyttyä 63 vuoden iän jälkeen, työskentelystä karttuu eläkettä vain 1,6 prosenttia vuodessa, koska hän saa samalta ajalta vanhuuseläkettä. Sen sijaan työntekijälle, jolla ei ole määräaikaista työkyvyttömyysjaksoa 63 vuoden iässä, ei myönnetä vanhuuseläkettä ilman työntekijän hakemusta. Tällaiselle työntekijälle karttuu eläkettä 63 vuoden iän täyttämisen jälkeisestä työskentelystä 4,5 prosenttia vuodessa. Työeläkelainsäädännön on tarkoitus osaltaan tukea työssä jatkamista. Tämä tavoite ei toteudu, jos työntekijä määräaikaisen työkyvyttömyyden takia automaattisesti siirretään vanhuuseläkkeelle.

Osa-aikaeläke

Osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä on MEL:n 14 b §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan muun muassa, että työntekijä on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana ollut kokoaika-issa ansiotyössä vähintään 12 kuukautta. Mainitulla 12 kuukauden työssäolovaatimuksella tarkoitetaan todellista työssäoloaika. Jos työntekijä esimerkiksi sairastuu ennen suunniteltua osa-aikaeläkkeen alkamista ja sairaus kestää viimeisen 18 kuukauden aikana yli kuusi kuukautta, osa-aikaeläkkeen 12 kuukauden työssäolovaatimus ei täyty. Käytännössä tämä 12 kuukauden työssäolovaatimus on koettu liian tiukaksi nimenomaisesti sairastumistilanteissa.

MEL:n 14 b §:n 1 momentin 4-kohdan mukaan osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijälle on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut yksityisten tai julkisten alojen työeläkelakien mukaista eläkettä tai muuta tähän verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta. Vuoden 2005 alusta on siirrytty pois työsuhdekohtaisesta

eläkkeen kartumisesta ansioperusteiseen karttumisaikaan, jolloin karttumisaika on laskettu vuosiansioista siten kuin LEL:n 4 §:n 4 momentissa säädetään. LEL:n 4 §:n 4 momentin mukaan tämä viiden vuoden karttumisaika kuukausina lasketaan 15 viimeksi kuluneen kalenterivuoden mukaista ansioista jakamalla kalenterivuoden ansiot TEL:n 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulla rahamäärällä, joka on 229,34 euroa vuoden 2004 indeksitasossa. Karttumisajassa otetaan huomioon vain täydet kuukaudet. Kysymyksessä oleva MEL:n säännös on tarkistettava, koska TEL ja LEL kumoutuvat vuoden 2007 alusta.

MEL:n 14 c §:n 2 momentin mukaan osa-aikaeläke lakkautetaan, jos osa-aikaeläkkeen saaja ei täytä enää osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksiä. Kun osa-aikaeläke on lakkautettu, työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläke uudelleen, kun hän täyttää sen saamisen edellytykset. Jos osa-aikaeläke on ollut lakkautettuna enintään kuusi kuukautta, lakkautettu osa-aikaeläke määrätään entisin perustein. Osa-aikaeläke on säännöksen mukaan lakkautettava niissäkin tilanteissa, joissa ansiot ovat tilapäisesti, esimerkiksi yhden tai kahden kuukauden ajan ylittäneet tai alittaneet osa-aikatyön sallitun ansiorajan. Säännös on käytännössä osoittautunut liian tiukaksi. Satunnaisten ansion ylitysten tai alitusten perusteella osa-aikaeläke tulisi voida keskeyttää määräajaksi lakkauttamatta osa-aikaeläkettä kokonaan.

Kuntoutus

Oikeus työeläkekuntoutukseen ja kuntoutusrahan määrä määritellään MEL:n 25 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 25 a §:n 2 momentin mukaan siten kuin määriteltäisiin työkyvyttömyyseläke, jos työntekijä tulisi työkyvyttömäksi kuntoutustapahtumapäivänä. Kuntoutustapahtumapäivällä tarkoitetaan päivää, jona kuntoutushakemus tehtiin tai jona kuntoutustarve on viimeistään selvitetävänä sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 6 §:n mukaan taikka kuntoutustoimenpidettä edeltävä päivä, jos kuntoutusta haetaan kuntoutustoimenpiteen jo alettua. Kuntoutustapahtumapäivä on kuitenkin sairausloman ensimmäinen päivä, jos hakija on jäänyt saira-

uslomalle työsuhteessa olleessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa. Kuntoutustapahtumapäivän määrittely usealla eri tavalla heikentää säännöksen selkeyttä ja vaikeuttaa toimeenpanoa.

Perhe-eläke

Jos edunsaajina on täysorpoja lapsia, näiden eläkkeisiin voi tulla täysorvon lisä. Lapsi on täysorpo silloin, kun lapsen molemmat omat vanhemmat ovat kuolleet. Täysorvon lisä on enintään 2/12 edunjättäjän eläkkeestä ja se lisätään lapseneläkkeiden yhteismäärään. Edellytyksenä täysorvon lisän myöntämiselle on, ettei edunjättäjän perhe-eläkkeen perusteena olevan eläkkeen määrä ylity. Se ei ylity silloin, kun edunsaajana on vain lapsia tai leski ja yksi lapsi taikka kun edunsaajana on lesken sijasta entinen puoliso. Täysorpo lapsi saa vuoden 2005 alusta voimaantulleiden säännösten mukaan perhe-eläkkeen kummankin vanhempansa jälkeen vähentämättömänä ilman eläkkeiden yhteensovitusta. Siten tarvetta täysorvon lisälle ei MEL-eläkkeessä enää ole.

Oikeus leskeneläkkeeseen lakkaa, kun leski solmii uuden avioliiton ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta. Leski, jonka leskeneläke on lakkautettu, voi MEL:n 28 a §:n 1 momentin mukaan saada takaisin lakkautetun leskeneläkkeensä, jos hänen uusi avioliittonsa purkautuu viiden vuoden kuluessa eikä hänelle synny uuden avioliiton perusteellista leskeneläkeoikeutta. Leskeneläkeoikeuden palauttamisia on ollut hyvin harvoin. Työeläkejärjestelmän selkeyttämisen vuoksi tulisi poistaa säännökset, joita on käytännössä sovellettu harvoin.

Lesken omat eläkkeet tai hänen laskennallinen eläkkeensä vähentävät leskeneläkkeen määrää. MEL:ssä ei ole kuitenkaan nykyisin säännöstä, jonka mukaan lesken ulkomailla tai Euroopan yhteisöjen toimielimen taikka kansainvälisen järjestön palveluksessa tekemästä työstä karttunut eläke tai laskennallinen eläke vähentäisi leskeneläkkeen määrää. Tällaisen eläkkeen huomioon ottaminen olisi perusteltua sen vuoksi, että lesket olisivat samantarvoisessa asemassa riippumatta siitä, missä he ovat työskennelleet.

Lesken omat eläkkeet tai hänen laskennal-

linen eläkkeensä vähentää julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnettävää leskeneläkettä. Kun leski työskentelee tai on työskennellyt yksityisten alojen työeläkelakien mukaisissa töissä, julkisten alojen eläkelaitokset pyytävät yksityisten alojen eläkelaitokselta tiedon lesken laskennallisen eläkkeen määrästä. Leskellä ei voimassa olevien säännösten mukaan ole mahdollisuutta saada tästä laskennallisen eläkkeensä määrästä valituskelpoista päätöstä. Muutoksenhakuasteet ovat todenneet, ettei tällainen yksityisten alojen työeläkelaitoksen antama laskelma lesken laskennallisesta eläkkeestä tule osaksi julkisten alojen eläkelaitoksen antamaa päätöstä, eikä tästä laskelmasta siten voi valittaa samassa yhteydessä, kun haetaan muutosta julkisten alojen eläkelaitoksen antamaan leskeneläkettä koskevaan päätökseen. Voimassa olevien säännösten mukaan leskellä ei näin ollen ole mahdollisuutta hakea muutosta yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen laskennallisen eläkkeensä määrään. Tämä on selkeä epäkohta, joka heikentää lesken oikeusturvaa.

Ensisijaisten etuuksien vähentäminen

Työeläkkeestä vähennetään MEL:n 27 §:n ja TEL:n 8 §:n 1 momentin mukaan työntekijälle maksetut tapaturma-, liikenne-, sotilasvamma- ja sotilastapaturmalain mukaiset ensisijaiset korvaukset. Ensisijaiset korvaukset vähennetään vakiintuneen käytännön mukaan vanhuuseläkkeestä ennen eläkkeen varhenuusvähennystä ja lykätystä vanhuuseläkkeestä ennen lykkäyskorotusta. Kuntoutuskorotus lisätään työkyvyttömyyseläkkeeseen ensisijaisten etuuksien vähentämisen jälkeen. Ensisijaiset etuudet vähennetään edellä kuvatun mukaisesti toisinaan vasta lopullisen eläkkeen määrästä ja toisinaan ennen eläkkeen määrään vaikuttavia vähennyksiä tai korotuksia. Vähennysten tekeminen eri aikaan eri tilanteissa heikentää lakien selkeyttä.

Eläkkeestä ei vähennetä sellaisia tapaturma-, liikenne-, sotilasvamma- ja sotilastapaturmalain mukaisia korvauksia, joita työntekijä on saanut vähintään kolmen vuoden ajan välittömästi ennen eläketapahtumaa, ellei korvauksen määrä samalla muutu. Jos korvauksen määrä muuttuu, eläkkeestä vähenne-

tään vain se korvauksen osuus, joka ylittää eläketapahtumaa edeltäneen tason. Tästä säädetään MEL:n 27 §:ssä ja TEL:n 8 §:n 6 momentissa. Säännöstä on käytännössä sovellettu harvoin, joten se voitaisiin poistaa.

Osasairauspäiväraha

Vakuutetun työhön paluun tukemiseksi sairausvakuutuslaissa tulee vuoden 2007 alusta voimaan osasairauspäivärahajärjestelmä. Sen mukaan vakuutetulla on mahdollisuus työkennellä osa-aikaisesti ja saada osasairauspäivärahaa vähintään 60 päivää kestäneen sairauden jälkeen. Osasairauspäiväraha on itsenäinen etuus, jonka maksamisen edellytyksenä on, että kokoaikaisessa työsuhteessa oleva työntekijä on sopinut työnantajansa kanssa työnsä tekemisestä osa-aikaisesti. Työajan ja palkan on vähennyttävä 40—60 prosenttiin aikaisemmasta. Määrältään osasairauspäiväraha on aina puolet sitä välittömästi edeltäneestä sairauspäivärahasta ja osasairauspäivärahaa voidaan maksaa 12—72 arkipäivältä. Osasairauspäivärahajärjestelmästä aiheutuu muutostarpeita MEL:iin.

MEL:n 31 päivänä joulukuuta 2004 tapahtunut vapaakirjoittaminen

Kaikki vuodenvaihteessa 2004/2005 voimassa olleet MEL-työsuhteet päätettiin 31.12.2004 ja työsuhteista laskettiin vapaakirjat. Merimieseläkekassa laskee lisäksi kunkin työntekijän osalta eri työsuhteista karttuneen MEL-eläkkeen yhteenlasketun määrän koko ajalta ennen 1.1.2005. Tämä yhteenlaskettu määrä ajalta ennen vuotta 2005 määräytyy soveltaen useampaa eri sääntöä riippuen muun muassa siitä, määräytyykö vuoden 2005 alusta karttunut MEL-eläke soveltaen MEL:n erityisiä karttumisprosentteja vai MEL:n yleisiä karttumisprosentteja. Nämä MEL-eläkkeen yhteenlaskemista koskevat säännökset ovat nykyisin vuoden 2005 alusta voimaan tulleen MEL:n muuttamista koskevan lain (884/2004) voimaantulosäännöksissä. Niiden asiasisältöä ei ole tarpeen muuttaa.

2.1.2. Eläkkeen hakeminen ja maksaminen

MEL:ssa ei ole yleistä säännöstä eläkkeen keskeyttämisestä. Sen vuoksi eläkkeen maksamista ei voida keskeyttää, vaikka merimieseläkekassa epäilisi esimerkiksi ulkomailla asuvan eläkkeensaajan kuolleen. Selvitystä ulkomailla asuvan eläkkeensaajan tilanteesta voi olla vaikea saada ja tämän vuoksi eläkettä voidaan maksaa pitkältikin ajalta aiheuttomasti. MEL:ssa ei ole myöskään säännöstä siitä, että eläkkeen maksaminen voitaisiin lakkauttaa eläkkeensaajan katoamispäivään, jos hänen kuolemastaan ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Eläkekassalla ei ole oikeutta hakea eläkkeensaajan kuolleeksi julistamista. Jos kuolleeksi julistamista ei haeta erikseen, maistraatti voi viranpuolesta julistaa kuolleeksi henkilön, joka on tietyvästi ollut elossa viisi vuotta sitten. Kuolinpäiväksi tulee tällöin päivä, jona on kulunut viisi vuotta siitä, kun henkilö on ollut viimeksi elossa. Ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, että eläkekassan tulisi tällaisessa tilanteessa maksaa eläkettä viiden vuoden ajalta todennäköisesti kuolleelle henkilölle vain sen vuoksi, ettei eläkekassa voi hakea hänen kuolleeksi julistamistaan.

MEL:n 28 b §:n 5 momentin ja TEL:n 19 b §:n 5 momentin mukaan sellainen vanhuuseläke tai täysi työkyvyttömyyseläke, joka on ennen yhteensovittamista pienempi kuin 12,72 euroa kuukaudessa (vuoden 2004 indeksitasossa), voidaan maksaa kertasuorituksena. Kertasuorituksena voidaan maksaa myös tätä rahamäärää pienempi perhe-eläke tai eläke, joka EY:n sosiaaliturva-asetuksen (ETY) N:o 1408/71 perusteella maksetaan Suomesta lapselle niiden etuuksien, joihin lapsella olisi oikeus Suomesta, ja lapsen asuinmaan myöntämien etuuksien erotuksena. Kertasuoritusraja on matala. Erityisesti eläkkeen maksamisesta ulkomaille aiheutuu kustannuksia, jotka voivat toisinaan olla suurempia kuin maksettavan eläkkeen kuukausimäärä.

MEL:n 28 c §:n 2 momentin mukaan, jos työntekijä on väliaikaisesti saanut kansanelä-

kelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain (347/1956; KEL) 45 §:n 2 momentin mukaan samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään valituksen perusteella eläke takautuvalla ajalta, merimieseläkekassan on suoritettava takautuva eläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman eläkkeen määrää. Samoin voidaan menetellä, jos työntekijä on saanut KEL:n mukaista eläkettä samalta ajalta, jolta eläkekassa oikaisee tai muutoin tarkistaa myönnetyn eläkkeen määrää. Kansaneläkelaitoksen maksamista etuuksista myös asumistukilain (591/1978) mukainen asumistuki määräytyy tulojen perusteella. Voimassa olevien säännösten mukaan työeläkettä ei kuitenkaan makseta Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta liikaa maksettua asumistukea, vaan Kansaneläkelaitoksen on perittävä liikaa maksettu asumistuki takaisin eläkkeensaajalta. Sekä eläkkeensaajan että kansaneläkejärjestelmän kannalta perusteltua olisi, että työeläke voitaisiin maksaa samalta ajalta maksetun asumistuenkin osalta Kansaneläkelaitokselle, jos työeläkettä maksetaan samalta ajalta Kansaneläkelaitokselle liikaa maksetun kansaneläkkeen takia.

MEL:ssä ei ole säännöstä siitä, missä järjestyksessä eläke on maksettava silloin, kun siihen on lain mukaan oikeus usealla eri taholla samanaikaisesti. Asiasta on vakiintunut oikeuskäytäntö, muuta käytännössä epäselvyyksiä on esiintynyt erityisesti sen suhteen, mikä osa eläkkeestä voidaan ulosmitata eläkkeensaajan muiden velkojen maksamiseen.

2.1.3. Muutoksenhaku

Eläkepäätöksen antamisesta tilanteessa, jossa henkilö on työskennellyt Suomen lisäksi toisessa EU-maassa, on säännökset EY:n sosiaaliturva-asetuksen 1408/71 toimeenpanoasetuksessa 574/72. EY-säännösten mukaan lopulliset eläkepäätökset toimitetaan hakijan asuinmaan vakuutuslaitokselle, joka antaa ne tiedoksi hakijalle yhteenvedona, johon on liitetty mainitut päätökset. Määräajat muutoksenhakua varten alkavat vasta päivästä, jolloin hakija on saanut yhteenvedon päätöksistä. Hakijalle voidaan maksaa etuuksia väliaikaisella päätöksellä ennen kuin päätös-

ten yhteenvedo on tehty.

Säännös on tehty sen vuoksi, että toisesta maasta tuleva eläke tai sen perusteena olevat vakuutuskaudet voivat vaikuttaa toisesta maasta maksettavan eläkkeen määrään. Sen takia eläkkeen määrää koskeva valitus on enenaikainen, jollei päätöstä ole vielä annettu kaikista niistä maista, joissa työntekijälle on karttunut eläketurvaa. Se, että muutoksenhaku-aika lasketaan tällöin vasta päätösten yhteenvedosta, on eläkkeenhakijan oikeusturvan kannalta perusteltua.

Sen sijaan muutoksenhakuajan alkaminen vasta päätösten yhteenvedosta on eläkkeenhakijan oikeusturvan kannalta kestävämpi. Työkyvyttömyyden arviointi tehdään kansallisesti. Jos työntekijä saa eläkehakemukseensa kielteisen päätöksen sillä perusteella, että eläkelaitos ei pidä häntä työkyvyttömänä, työntekijän tulisi voida viedä asia muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi odottamatta päätösten yhteenvedoa. Päätösten yhteenvedo voidaan antaa vasta, kun kaikki ne maat, joista työntekijä on hakenut eläkettä, ovat ratkaisseet asian ja toimittaneet päätöksensä hakijan asuinmaan vakuutuslaitokselle. Tämä voi kestää vuosia.

MEL:n 61 §:n mukaan vakuutusosoikeus voi poistaa lainvoimaisen päätöksen, jos se perustuu väärään tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lainvastainen. Suurin osa vakuutusosoikeudelle tulevista poistohakemuksista on etuuslaitosten tekemiä. Vuonna 2003 vakuutusosoikeudessa ratkaistiin 2199 poistohakemusta, joista hyväksyttiin lähes 80 prosenttia. Prosessitaloudellisista syistä olisi tarkoituksenmukaista, että merimieseläkekassan antamaa lainvoimaista päätöstä koskevat poistohakemukset käsiteltäisiin ensimmäisessä muutoksenhakuasteessa.

2.1.4. Valvonta

Voimassa olevassa MEL:ssä ei ole selkeitä säännöksiä työnantajien vakuuttamisvelvollisuuden täyttämisen valvonnasta. MEL:n mukaisesta pakkovakuuttamisesta säädetään MEL:n 7 §:ssä. Jos työnantaja on laiminlyönyt MEL:n mukaisen vakuutusmaksuja koskevan tilityksen antamisen eikä kehotuksen saatuaan kohtuullisessa ajassa korjaa laiminlyöntiään, merimieseläkekassa voi hankki-

mansa selvityksen perusteella tai sen puuttessa arvion perusteella määrätä työnantajalle enintään kaksinkertaiseksi korotetun kohtuullisena pidettävän vakuutusmaksun.

Selkeiden valvontaa koskevien säännösten puuttuminen MEL:sta on käytännössä vaikeuttanut valvontaa varten tarvittavien selvitysten saamista.

2.1.5. *Työnantajan vakuuttamisvelvollisuuden ja tietojenantovelvollisuu-den rikkomisen rangaistavuus*

MEL:n 62 §:n mukaan työnantaja tai tämän edustaja voidaan tuomita MEL:n mukaisen työnantajavelvollisuuden ja tietojenantovelvollisuuden tahalliseen rikkomiseen sak-koon. Työeläketurvan järjestäminen merenkulkijoille on työnantajan lakisääteinen velvollisuus. Sillä varmistetaan, että työntekijä saa perustuslain 19 §:n 2 momentin tarkoittamalla tavalla turvaa vanhuuden, työkyvyttömyyden ja perhehuoltajan menetyksen aikana. Pelkkä sakkorangaistus ei ole riittävä ankara seuraamus tällaisen velvollisuuden laiminlyönnistä. Sakkorangaistus on lievä myös verrattuna esimerkiksi veropetoksen seuraamuksiin.

2.1.6. *Vanhentumisajat*

MEL:n 33 §:n 5 momentin mukaan aiheetomasti maksettu etuus on perittävä takaisin kymmenen vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. MEL:n 8 §:n 2 momentin mukaan eläkekassan on määrättävä MEL:iin perustuva vakuutusmaksu kymmenen vuoden kuluessa vakuutusmaksun eräpäivästä lukien ja saman pykälän 5 momentin mukaa aiheetomasti suoritetun vakuutusmaksun palautus vanhentuu kymmenen vuoden kuluttua vakuutusmaksun maksupäivästä lukien. MEL:n 28 b §:n 6 momentin mukaan MEL:n mukaisen etuuden saaminen vanhentuu kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä lukien, jona se olisi pitänyt maksaa.

Vuoden 2004 alusta voimaan tullessa velan vanhentumisesta annetussa laissa (728/2003) säädetään yleisestä kolmen vuoden vanhentumisajasta. Velkojen yleisen

vanhentumisajan lyhentämisellä aikaisemmasta kymmenestä vuodesta on pyritty siihen, että velkasuhteet selvitetään kohtuullisessa ajassa ja edistetään huolellista perintätapaa. Luottamusta vallitseviin osuhteisiin pyritään suojaamaan. Yleisen vanhentumisajan lyhentymisen myötä työeläkejärjestelmässä noudatettua kymmenen vuoden vanhentumisaikaa voidaan pitää liian pitkänä.

2.1.7. *Eläkkeeseen oikeuttavan työskenteilyn tai ansioiden selvittäminen takautuvalla ajalla*

Työntekijällä on oikeus saada eläkkeensä perusteena olevat tiedot vaatimuksestaan selvitettyä. Aikaa, jolta eläkeoikeuteen vaikuttavia seikkoja selvitetään, ei ole rajoitettu. Työntekijän on kuitenkin tarvittaessa esitettävä vaatimuksensa perusteista sellainen selvitys kuin häneltä kohtuudella voidaan edellyttää, kun otetaan huomioon myös eläkelaituksen mahdollisuudet hankkia selitys. Jos selvittämisvaatimus koskee sellaista työsuhdetta, jonka päättymisestä on kulunut yli viisi vuotta, työntekijän tulee esittää vaatimuksensa tueksi riittävä selvitys.

Vanhoiden työsuhdetietojen selvittäminen on käytännössä ollut ongelmallista, koska vanhoista työsuhteista on vaikea saada luotettavaa selvitystä. Usein tällaisesta työskentelystä ei ole työtodistusta eikä työnantajaa voida enää tavoittaa tai työnantaja ei ole säilyttänyt vanhoja työskentelytietoja. Asian selvittäminen on aikaa vievää eikä aina johda pitkänkään selvittelyn jälkeen sellaiseen selvitykseen, jonka perusteella työsuhteen voitaisiin todeta olleen eläkkeeseen oikeuttava.

2.1.8. *Vakuuttaminen*

Merimieseläkekassa ei solmi varustamojen kanssa erillisiä vakuutus sopimuksia. Siitä, kuinka työntekijän vakuuttaminen tapahtuu merimieseläkekassassa, säädetään epäsuorasti merimieseläkeasetuksen (654/1991; MEA) 1 §:ssä, jossa on säännökset työnantajan ilmoitusvelvollisuudesta ja vakuutusmaksujen maksutavasta. MEA:n 1 §:n 1 momentin mukaan työnantajan on suoritettava merimies-

toimessa olevien palkasta kalenterikuukauden aikana pidättämänsä vakuutusmaksut ja niitä vastaava oma maksunsa merimieseläkekassalle viimeistään sanottua kalenterikuukautta toiseksi seuraavan kuukauden 10 päivänä. Saman ajan kuluessa on työnantajan toimitettava vakuutusmaksuista eläkekassalle tilitys, josta käy ilmi kussakin laivassa toimitettujen pidätysten määrä sekä niitä vastaava työnantajan maksuosuus.

MEA:n 1 §:n 2 momentin mukaan työnantajan on tehtävä merimieseläkekassalle MEL:n alaisista työsuhteista työsuhteiden alkamis- ja päättymisilmoitukset. Ilmoituksista on ilmentävä työsuhteiden alkamis- ja päättymispäivät, palkkatiedot sekä työntekijän palveluasema työsuhteen päättyessä. Vuodenvaihteessa voimassa olevista työsuhteista on lisäksi tehtävä vuosi-ilmoitukset, joista on ilmentävä kalenterivuoden palkka sekä työntekijän palveluasema kalenterivuoden päättyessä.

MEA:n 1 §:n säännökset ovat perustuslain säädöstasoa koskevien säännösten perusteella aiheellista nostaa lain tasolle. Samalla näiden säännösten asiiasältöä tulisi täsmentää ja tarkistaa ottaen huomioon myös sen, ettei MEL-työsuhteiden alkamis- ja päättymispäivämääriä enää vuodesta 2007 alkaen rekisteröidä työeläkelaitosten yhteiseen ansaintarekisteriin Arek:iin, koska niillä ei ole enää merkitystä MEL-eläkkeen määräytymisen kannalla.

2.1.9. Merimieseläkekassan hallinto, varojen hoito, vakavaraisuus ja tilintarkastus

MEL:n mukaan merimieseläkelain toimeenpano kuuluu merimieseläkekassalle. MEL:ssa on säännökset merimieseläkekassan hallinnosta, varojen hoidosta, kirjanpidosta, tilintarkastuksesta ja eläkekassan taloudellisesta valvonnasta. Merimieseläkekassan toimielimien nimittämistä, kokoonpanoa, tehtäviä ja päätöksentekoa koskeviin säännöksiin ei ehdoteta asiallisia muutoksia muuten kuin valtuuskunnan osalta. Valtuuskuntaa koskevien nykyisten säännösten mukaan valtuuskunnassa tulee olla jäsenenä radiosähkötäjä.

Laivoilla ei kuitenkaan ole enää radiosähkötäjiä. Tästä aiheutuu valtuuskunnan kokoonpanoon muutoksia.

Merimieseläkekassan toimintapääomalla tarkoitetaan määrää, jolla eläkekassan varat ylittää vakuutusteknisen vastuuvelan ja vakuutusriskien heilahteluihin varattavan laskennallisen osan yhteismäärän. Toimintapääoman tarkoituksena on toimia ensisijaisesti puskurina sijoitustoiminnan riskejä, mutta osittain myös vakuutusliikkeen riskejä vastaan. Toisin kuin muilla eläkelaitoksilla, merimieseläkekassalla ei ole ositettua eikä ositamaton lisävakuutusvastuuta,

Merimieseläkekassan vakavaraisuussäännökset määräytyvät samoin periaattein kuin työeläkevakuutusyhtiöillä. MEL:ssa ei ole kuitenkaan määritelty tavoitevyöhykkeen ylärajaa eikä sen ylittämistä seuraavia toimenpiteitä. Sen sijaan joka toinen vuosi tehtävällä vakuutusteknisellä tutkimuksella seurataan, että vakuutusmaksu on sekä riittävä että kohtuullinen eläkekassan vakavaraisuuteen nähden.

Jos merimieseläkekassan toimintapääoma laskee alle vakavaraisuusrajan kaksinkertaisen määrän eli tavoitevyöhykkeen alarajan, eläkekassan hallituksen on laadittava suunnitelma eläkekassan vakavaraisuuden vahvistamiseksi. Jos toimintapääoma laskee alle vakavaraisuusrajan, eläkekassan on viipymättä toimitettava Vakuutusvalvontavirastolle taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelman.

Uuden MEL:n säännöksissä on tarpeen huomioida eduskunnassa parhaillaan käsiteltävä olevat työeläkelaitosten toimintapääomaa, vastuovelkaa ja vakavaraisuusrajan laskemista koskevat säännökset.

Lisäksi uuden MEL:n säännöksissä on tarpeen huomioida eduskunnassa parhaillaan käsiteltävät tilintarkastusta koskevat säännökset.

2.1.10. Työntekijän eläkelaki

Vahvistetussa TyEL:ssä viitataan eräisiin nykyisin voimassa olevan MEL:n säännöksiin. Nämä viittaukset tulisi tarkistaa vastaamaan esityksessä ehdotettua uutta MEL:ia.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Esityksen tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksessä ehdotetaan, että voimassa oleva MEL korvattaisiin uudella MEL:lla ja sen voimaanpanolailla. Uudella MEL:lla ja sen voimaanpanolailla pyritään selkeyttämään ja yksinkertaistamaan voimassa olevaa merenkulkijoiden eläkelainsäädäntöä. Uudessa MEL:ssa lähtökohtana on etuuden hakijoiden, etuuden saajien ja toimeenpanijoiden kannalta mahdollisimman selkeä, johdonmukainen ja ymmärrettävä kokonaisuus. Myös perustuslain asettamat vaatimukset säädösta- tasosta ja lakia alemman asteisten säännösten valtuutussäännöksistä ja niiden tarkkaraja- i-suudesta on otettu huomioon uudessa MEL:ssa ja sen voimaanpanolaissa.

Uusi MEL ja sen voimaanpanolaki vastai- sivat soveltuvien osin rakenteeltaan ja yksit- täisten säännösten sanamuodoilta vuoden 2007 alusta voimaan tulevan TyEL:n ja sen voimaantulola in rakennetta ja säännösten sa- namuotoja. Uudessa MEL:ssa ja sen voi- maanpanolaissa säilytettäisiin kuitenkin me- renkulkijoiden eläketurvaa koskevat erityis- säännökset.

Uudessa MEL:ssa ja sen voimaanpanolai- sa olisivat kaikki MEL-eläketurvaan liittyvät merenkulkijoiden ja heidän työnantajinsa oikeuksia ja velvollisuuksia koskevat sään- nökset. Eläkelaitosten, Eläketurvakeskuksen ja viranomaisten välistä toimintaa koskevia säännöksiä, jotka ovat TyEL:ssä, ei sen si- jaan ole tarpeen toistaa uudessa MEL:ssa, vaan tältä osin uudessa MEL:ssa viitattai- siin TyEL:n säännöksiin. Nämä säännökset koskisivat toimivaltaisen eläkelaitoksen mää- räytymistä ja tietojen antamista. Koska me- renkulkijoiden ja muiden palkansaajien työ- ansiot ja eläkkeet tarkistetaan samanlaisella palkkakertoimella ja työeläkeindeksillä, myös palkkakertoimen ja työeläkeindeksin määräytymisen osalta uudessa MEL:ssa vii- tattaisiin TyEL:n säännöksiin.

Uuteen MEL:iin ei tulisi poistuvia eläke- muotoja koskevia säännöksiä. Niistä ehdote- taan säädettäväksi asiasisällöltään muuttu- mattomina uuden MEL:n voimaanpanolaissa.

Tällaisia säännöksiä olisivat työttömyyselä- kettä ja ennen vuotta 1947 syntyneiden osa- aikaeläkettä koskevat säännökset. Näiden molempien eläkemutojen myöntäminen päättyy vuonna 2011. Voimaanpanolakiin tu- lisivat myös vuoden 2005 eläkeuudistuksen yhteydessä muodostettuja vapaakirjoja kos- kevat säännökset asiasisällöltään muuttumat- tomina.

Vaikka ehdotetussa uudessa MEL:ssa on tehty voimassa olevan MEL:n useiden sään- nösten sanamuotoihin muutoksia, tarkoituk- sena on säilyttää vakiintunut tulkinta. Tarkoi- tuksena ei ole tehdä oleellisia muutoksia me- renkulkijoiden eläketurvaan. Esityksessä eh- dotetut eläketurvan sisältöön vaikuttavat muutokset olisivat merenkulkijoiden osalta aivan samat kuin TyEL:n säätämisen yhtey- dessä on jo tehty muiden yksityisten alojen palkansaajien osalta lukuun ottamatta va- kuuttamisvelvollisuuden alkamisen rajamää- riä. Vakuuttamisvelvollisuuteen ei ehdoteta muutoksia uudessa MEL:ssa. TyEL:a vastaa- vasti vanhentumisaikoja koskevat säännökset ehdotetaan muutettavaksi ottaen huomioon yleisen vanhentumisajan lyhentymisen. Säännöksiä, joita ei käytännössä olennaisesti ole sovellettu, karsittaisiin ja lain soveltamis- ta ja toimeenpanoa ohjaava vakiintunut tul- kintakäytäntö kirjattaisiin tarvittaessa lakiin.

Koska ehdotettu uusi MEL vastaisi asiasi- sällöltään pääosin voimassa olevaa MEL:a, lähinnä ne lakiehdotuksen säännökset, joista aiheutuisi sisällöllisiä muutoksia nykytilaan verrattuna, perustellaan yksityiskohtaisesti. Siltä osin kuin uuteen MEL:iin on siirretty voimassa olevan MEL:n säännöksiä sellaise- naan tai vain sanamuodoltaan tarkistettuina, säännösten tarkemmat perustelut löytyvät ai- kaisemmista hallituksen esityksistä, koska niihin ei uuden MEL:n antamisen yhteydessä ole tarkoitus tehdä muutoksia.

3.2. Uuteen MEL:iin ehdotetut sisällölliset muutokset

3.2.1. Eläketurva

Kuntoutusta ja eläkkeitä, erityisesti osa- aikaeläkettä koskevia säännöksiä ja niiden toimeenpanoa pyritään selkeyttämään ja osin vakiintunutta oikeuskäytäntöä ehdotetaan

kirjattavaksi lakiin. Aikoja, jolta eläke voidaan myöntää takautuvasti, ehdotetaan tarkistettavaksi. Työkyvyttömyyseläke ja perhe-eläke voitaisiin myöntää takautuvasti kuudelta kuukaudelta tai pätevistä syystä pidemmältä ajalta. Vanhuuseläke voitaisiin myöntää takautuvasti kolmelta kuukaudelta ja pätevistä syystä pidemmältä ajalta. Osa-aikaeläkettä ei myönnettäisi takautuvasti.

Vanhuuseläke

Työeläkelakien säännöksillä pyritään kannustamaan ja tukemaan työnteon jatkamista vielä 63 vuoden iän jälkeenkin. Sen vuoksi lakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan vanhuuseläke voitaisiin työntekijän hakemuksesta lakkauttaa niissä tilanteissa, joissa työntekijälle myönnetty määräaikainen kuntoutustuki muuttuu vanhuuseläkkeeksi työntekijän täytettyä 63 vuotta. Työntekijä voisi hakea tällaisen vanhuuseläkkeen lakkauttamista kuukauden kuluessa siitä, kun kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu työkyvyttömyys päättyy. Tällöin eläke lakkautettaisiin arvioidun työkyvyttömyyden päättymiseen. Kun vanhuuseläke olisi lakkautettu, työntekijälle karttuisi 63 vuoden iän jälkeen tehdystä työstä eläkettä 4,5 prosenttia vuodessa. Ehdotettu muutos vastaa TyEL:n yhteydessä tehtyä muutosta.

Alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettavan ajan määräytyminen

Työsuhteiden alkamis- ja päättymispäivämäärillä ei enää ole vaikutusta eläkkeen määräytymisen kannalta eikä niitä MEL:n osalta rekisteröidä työeläkelaitosten yhteiseen ansaintarekisteriin Arek:iin, johon MEL-ansiotiedot rekisteröidään vuoden 2007 alusta alkaen. Koska voimassa olevan MEL:n 14 §:n 6 momentin säännökset alennetun eläkeiän määräytymisessä huomioon otettavan palveluajan laskemisesta perustuvat työsuhteen alkamis- ja päättymispäiviin, nämä säännökset ehdotetaan korvattavaksi uuden MEL:n 9 §:ään otettavilla säännöksillä. Niiden mukaan palveluajan laskeminen perustuisi, kuten ennen vuotta 1991, palkanmaksukuukauteen sisältyviin maksupäiviin. Alennettua eläkeikää laskettaessa otettaisiin huomi-

huomioon päivät, joilta on maksettu palkkaa työnteon perusteella, päivät, joilta on maksettu sairausajan palkkaa, vuosilomapäivät, päivät, joilta työsuhteen päättyessä on maksettu vuosiloman korvausta, vastikelomapäivät tai muut vastaavat vuorottelujärjestelmään sisältyvät palkalliset vapaapäivät, päivät, joilta työsuhteen päättyessä on maksettu vastikkeiden korvausta tai muun vastaavan vuorottelujärjestelmään sisältyvän palkallisen vapaapäivän korvausta ja osa-aikaeläkkeellä tai osa-työkyvyttömyyseläkkeellä olevan työntekijän osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvät palkattomat vapaapäivät.

Alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettavat päivät muunnettaisiin kuukausiksi jakamalla päivien yhteismäärä luvulla 30. Jos näin laskettujen täysien kuukausien lisäksi jää jäljelle vähintään viisitoista päivää, niiden katsottaisiin vastaavan yhtä kuukautta.

Osa-aikaeläke

Osa-aikaeläkkeen saamisedellytyksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei lyhytaikainen sairastuminen juuri ennen osa-aikaeläkkeen alkamista estäisi osa-aikaeläkkeen saamista. Aika, jolta työntekijä saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa tai liikennevakuutuslain tai tapaturmavakuutuslain mukaista päivärahaa, pidentäisi puolella vuodella tarkastelu-aikaa, jona työntekijän välittömästi ennen osa-aikaeläkkeen alkamista tulee olla koko-aikaista työskentelyä vähintään 12 kuukauden ajan.

Lisäksi osa-aikaeläkkeen saamisedellytyksiin otettaisiin säännös siitä, miten vuosiansiot muutetaan vastaamaan nykyistä osa-aikaeläkkeen edellytystä, jonka mukaan työntekijällä tulee olla osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 vuoden aikana karttunut työeläkelakien mukaista eläkettä yhteensä viisi vuotta. Edellytyksen täyttymistä vuosiansioiden perusteella tarkasteltaessa kunkin vuoden vuosiansiot jaettaisiin TyEL:n mukaisen vakuuttamisrajan 25-kertaisella määrällä. Saadut osamäärät pyöristettäisiin alaspäin täyteen lähimpään koko-

naislukuun, ja kalenterivuotta kohden otettiin huomioon enintään luku 12, joka vastaisi nykyisen lain mukaista vuoden työskentelyä. Jos näin 15 viimeisen vuoden ansioista laskettujen osamäärien summaksi tulisi vähintään 60, osa-aikaeläkkeen saamisen tämä edellytys täytyisi.

Osa-aikaeläkettä koskevia säännöksiä ehdotetaan joustavoitettavaksi niin, että osa-aikaeläke sallisi nykyistä paremmin tilapäiset osa-aikatyön muutokset. Osa-aikaeläkettä ei tarvitsisi lakkauttaa aina, jos työntekijä tilapäisesti osa-aikaeläkkeellä ollessaan ansaitsi enemmän palkkaa tai tekisi työtä enemmän kuin osa-aikaeläkkeen saamisedellytykset sallivat. Kun tällainen ylitys olisi selvästi tilapäistä, osa-aikaeläke voitaisiin keskeyttää niiltä kuukausilta, joilta osa-aikaeläkkeen edellytykset eivät täyty. Keskeytettyä osa-aikaeläkettä ryhdyttäisiin maksamaan uudelleen hakemuksesta siitä lukien, kun osa-aikaeläkkeen saamisedellytykset jälleen täyttyvät. Keskeytys voisi kuitenkin kestää enimmillään kuusi kuukautta, minkä jälkeen osa-aikaeläke katsottaisiin ilman eri päätöstä lakanneeksi keskeyttämisajankohdasta lukien, ellei osa-aikaeläkkeen saaja olisi sitä ennen hakenut osa-aikaeläkkeen uudelleen maksamista.

Ehdotetut osa-aikaeläkettä koskevat muutokset vastaavat TyEL:n yhteydessä tehtyjä muutoksia.

Kuntoutus

Kuntoutusta koskevia säännöksiä ehdotetaan selkeytettäväksi niin, että kuntoutusta pahtumahetki-käsitteestä luovutaan. Kuntoutusoikeus ja kuntoutusrahan suuruus määritätisiin samalla tavoin kuin määrättäisiin työkyvyttömyyseläke ja työntekijän oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hän tulisi täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille. Poikkeuksen muodostaisi ainostaan tilanne, jolloin työntekijä on jäänyt sairauslomalle työsuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa. Tällöin työkyvyttömyyseläke määrättäisiin samalla tavalla kuin työkyvyttömyyseläke, jos työntekijä tulisi työkyvyttömäksi

sairausloman alkaessa. Ehdotettua muutosta vastaava muutos on tehty TyEL:n yhteydessä.

Työkyvyttömyyseläke

Työkyvyttömyyseläkkeen osalta ehdotetaan, ettei laissa enää säädettäisi työkyvyttömyyseläkeoikeuden epäämisestä tai vähentämisestä silloin, kun työntekijä on aiheuttanut työkyvyttömyytensä tahallaan. Työkyvyttömyyseläkeoikeutta ei ole tämän säännöksen perusteella milloinkaan evätty. TyEL:n yhteydessä tehtiin vastaava muutos. Työkyvyttömyyttä arvioitaessa otettaisiin huomioon, kuten nykyisinkin, olisiko työntekijän työkyky palautettavissa normaaliksi hoitotoimenpiteillä.

Perhe-eläke

Lesken eläkettä vähennettäessä ehdotetaan otettavaksi huomioon myös lesken ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen taikka kansanvälisen järjestön palveluksessa tekemästä ansiotyöstä karttunut eläke. Tällöin työntekijät olisivat samanarvoisessa asemassa riippumatta siitä, missä he ovat työskennelleet. Lisäksi säännöksiä, joiden mukaan lesken eläkettä voidaan vähentää lesken hakemuksesta hänen todellisten ansioidensa perusteella, selkeytettäisiin.

Täysorpo lapsi saa vuoden 2005 alusta voimaan tulleiden säännösten mukaan perhe-eläkkeen kummankin vanhempansa jälkeen vähentämättömänä ilman eläkkeiden yhteensovitusta. Siten tarvetta täysorvon lisälle ei työeläkkeessä enää ole. Tarvetta ei enää ole myöskään nykyisin MEL:ssä olevalle säännökselle, jonka mukaan leskeneläkettä aletaan maksaa uudelleen, jos sen maksaminen on lakkautettu lesken uuden avioliiton takia, mutta uusi avioliitto purkautuu viiden vuoden kuluessa. Näistä säännöksistä ehdotetaan luovuttavaksi uudessa MEL:ssä.

Kun yksityisten alojen työeläkelakien alaisessa työssä työskentelevä leski hakee julkisten alojen työeläkelakien mukaista leskeneläkettä, julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtiva eläkelaitos pyytää yksityisten alojen eläkelaitokselta lausunnon lesken laskennallisen eläkkeen määrästä.

Tämä lesken laskennallinen eläke voi vähentää lesken julkisten alojen työeläkelakien mukaista leskeneläkettä. Leskellä ei voimassa olevien säännösten mukaan ole mahdollisuutta saada tästä laskennallisen eläkkeensä määrästä valituskelpoista päätöstä. Lesken oikeusturva edellyttää, että hänellä on oikeus valittaa laskennallisen eläkkeensä määrästä, koska se voi vaikuttaa hänelle julkisten alojen eläkelakien mukaan myönnettävän leskeneläkkeen määrään. Sen vuoksi lakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan leskellä on oikeus pyynnöstä saada valituskelpoinen päätös siitä laskennallisen eläkkeensä määrästä, jonka eläkekassa ilmoittaa julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivalle eläkelaitokselle lesken hakiessa julkisten alojen työeläkelakien mukaista leskeneläkettä.

Perhe-eläkkeeseen ehdotetut muutokset vastaavat TyEL:n yhteydessä tehtyjä muutoksia.

Ensisijaisten etuuksien vähentäminen eläkkeestä

Ensisijaiset etuudet ehdotetaan vähennettäväksi aina viimeiseksi valmiiksi lasketusta eläkkeestä. Tämä yhdenmukaistaisi ensisijaisten etuuksien vähentämistä eläkkeestä ja samalla selkeyttäisi eläkkeen määräytymistä ja toimeenpanoa.

Säännös, jonka mukaan työntekijän vähintään kolmen vuoden ajan välittömästi ennen eläketapahtumaa saamasta tapaturmavakuutuslakiin, liikennevakuutuslakiin tai sotilassammalakiin perustuvasta korvauksesta otetaan yhteensovituksessa huomioon vain se osa, joka ylittää eläketapahtumaa edeltänyttä tasoa vastaavan korvauksen, ehdotetaan jätettäväksi pois uudesta MEL:sta. Säännöstä on käytännössä sovellettu hyvin harvoin ja toisaalta tavoitteena on tehdä selkeä ja toimeenpanon kannalta toimiva laki.

Nämä muutosehdotukset vastaavat TyEL:n yhteydessä tehtyjä muutoksia.

3.2.2. Eläkkeen hakeminen ja maksaminen

Uutena asiana lakiin ehdotetaan säännöstä eläkkeen maksamisen keskeyttämisestä. Täl-

lä pyritään estämään tilanteita, joissa eläkettä maksetaan pitkältäkkin ajalta eläkkeensaajan kuoleman jälkeen, koska eläkekassaan ei ole tullut tietoa eläkkeensaajan kuolemasta. Jos eläkekassalla on syytä epäillä, ettei eläkkeensaaja enää täytä eläkkeensaamisen edellytyksiä, eläkekassan tulisi pyytää asiasta eläkkeensaajalta selvitys. Ellei eläkkeensaaja antaisi pyydettyä selvitystä eläkekassalle sen ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa, eläkekassa voisi keskeyttää eläkkeen maksamisen.

Lisäksi lakiin ehdotetaan uutta säännöstä eläkkeen lakkauttamisesta niissä tilanteissa, joissa eläkkeensaajan kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn takia. Tällä isessa tilanteessa eläkekassa voisi lakkauttaa eläkkeen eläkkeensaajan kaatoamispäivään. Säännöksellä välttyttäisiin tilanteista, joissa eläkekassan tulee maksaa jo keskeytettyä eläkettä kadonneelle eläkkeensaajalle sen vuoksi, että kuolleeksi julistamisen yhteydessä kuolinpäiväksi katsotaan päivä, jona on kulunut viisi vuotta siitä, kun eläkkeensaaja tietävästi oli elossa.

Hyvin pienten eläkkeiden maksamista kuukausittain ei voida pitää tarkoituksenmukaisena eläkkeensaajan tai eläkekassan kannalta. Erityisesti eläkkeen maksamisesta ulkomaille aiheutuu kustannuksia, jotka voivat toisinaan olla suurempia kuin maksettavan eläkkeen kuukausimäärä. Sen vuoksi eläkkeen kertosuoritusta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi. Kertasuoritusraja ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 12,72 eurosta 20 euroon. Lisäksi kertosuoritukseen ehdotetaan joustavuutta siten, että eläke voitaisiin maksaa kertasuorituksena silloinkin, kun eläkkeen määrä on vähintään 20 euroa, mutta alle 50 euroa kuukaudessa. Tällöin kuitenkin edellytettäisiin, että eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena olisi ilmoitettu työntekijäille etukäteen eikä työntekijä olisi sitä vastustanut. Ehdotetut rahamäärät vastaavat palkkakertoimen arvoa yksi vuonna 2004.

Eläkkeen maksamista työnantajalle koskevaa säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että myös vanhuuseläke voitaisiin maksaa työnantajalle, jos työnantaja olisi maksanut työntekijälle sairausajan palkkaa samalta ajalta, jolta vanhuuseläke tulee myönnettä-

väksi takautuvasti. Pääsääntöisesti vanhuuseläkkeen alkaminen edellyttää työsuhteen päättymistä. Vanhuuseläke myönnetään kuitenkin työsuhteen päättymisestä riippumatta työntekijän 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta niissä tilanteissa, joissa työkyvyttömyyseläkettä hakenut työntekijä täyttää 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain mukaisen ensisijaisuusajan päättymistä. Tällaisissa tilanteissa työntekijä voi saada takautuvan vanhuuseläkkeen samalta ajalta, jolta työnantaja on maksanut hänelle sairausajan palkkaa.

Kun työntekijä irtisanotaan, hänelle maksetaan irtisanomisajan palkkaa. Vaikka työntekijä sairastuisi irtisanomisaikanaan, palkkaa ei muuteta sairausajan palkaksi, vaan se on edelleen nimeltään irtisanomisajan palkkaa. Jos työntekijälle tällaisessa tilanteessa myönnetään työkyvyttömyyseläke, tai edellisessä kappaleessa tarkoitettu vanhuuseläke, takautuvalta ajalta maksettu eläke tulisi maksaa työnantajalle samalla tavoin kuin sairausajan palkan maksamisen ajalta takautuvasti maksettu työkyvyttömyyseläkekin. Lakiin ehdotetaan tästä säännöstä.

Oikeutta maksaa takautuvalta ajalta myönnettävä eläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin Kansaneläkelaitos on maksanut samalta ajalta omaa etuuttaan liikaa, laajennettaiisiin. Kansaneläkelaitokselle voitaisiin maksaa omaan työhön perustuvan työeläkkeen lisäksi myös työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä. Lisäksi Kansaneläkelaitokselle voitaisiin maksaa takautuvalta ajalta myönnettävää työeläkettä samalta ajalta liikaa maksetun asumistuen korvaamiseksi, jos samalta ajalta on maksettu liikaa myös kansaneläkettä ja työeläke tulee maksettavaksi Kansaneläkelaitokselle myös kansaneläkkeen liikamaksun osalta. Näin vähennettäisiin tilanteita, joissa Kansaneläkelaitos joutuu perimään maksamiaan eläkevähenteisiä eläkekeitä tai asumistukea takaisin eläkkeensaajalta sen vuoksi, että työeläkepuolella myönnetään työntekijälle takautuvalta ajalta eläke.

Käytännössä voi tulla esiin tilanteita, joissa eläke on merimieseläkelain tai muun lain perusteella maksettava muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen ja etuuden saamiseen on oikeus kahdella tai useammalla viranomaisella tai muulla taholla. Tällaista tilannetta varten

lakiin ehdotetaan kirjattavaksi järjestys, jonka mukaan eläkettä maksettaisiin muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen. Ehdotettu maksamisjärjestys perustuu vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön.

Ehdotetut muutokset vastaavat TyEL:n yhteydessä tehtyjä muutoksia.

3.2.3. Muutoksenhaku

Eläkehakemusten käsittely ulkomailla kestää usein yli vuoden, jopa vuosia. Sen vuoksi on Suomen lisäksi muussa EU-maassa työskennelleen eläkkeenhakijan oikeusturvan kannalta välttämätöntä, että hän voisi jo ennen EU-päätösten yhteenvedoa hakea muutosta työkyvyttömyyseläkeoikeutta koskevaan päätökseen. Tämä on tarpeen silloin, kun eläkeoikeus on evätty tai eläke on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeenä, vaikka hakija on hakenut täyttä työkyvyttömyyseläkettä, tai eläke on myönnetty määräajaksi kuntoutustukena, vaikka eläkettä on haettu toistaiseksi.

EY:n sosiaaliturva-asetuksessa ei säädetä työkyvyn arvioinnista, vaan se on puhtaasti kansallista lainsäädäntöä. Sen vuoksi lakiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan Suomen lisäksi muussa EU-maassa työskennellyt työntekijä voisi hakea muutosta työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksiä koskevaan eläkelaitoksen päätökseen, vaikka EU-päätösten yhteenvedoa ei olisi vielä tehty. Muutoksenhakuoikeus työkyvyttömyyseläkeoikeuteen määräytyisi MEL:n mukaan.

Prosessitaloudellisesti olisi tarkoituksenmukaista, että merimieseläkekassan lainvoimaisia päätöksiä koskevat poistohakemukset voitaisiin käsitellä jo ensimmäisessä muutoksenhakuasteessa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että merimieseläkekassan antaman lainvoimaisen päätöksen poistamisasiat käsitelisi työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta. Vakuutus oikeus käsitelisi jatkossakin ne poistohakemukset, jotka koskevat työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutus oikeuden omaa lainvoimaista päätöstä.

Ehdotetut muutokset vastaavat TyEL:n yhteydessä tehtyjä muutoksia.

3.2.4. Vakuuttaminen

Nykyisin MEA:n 1 §:ssä olevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi lakiin täsmennettyinä ja osittain muutettuina. Lakiin siirrettävien säännösten asiasisällöltä tarkistettaisiin, koska MEL-työsuhteiden alkamis- ja päättymispäivillä ei ole enää merkitystä MEL-eläkkeen määräytymisessä.

Uuden MEL:in 138 §:ään otettaisiin selkeä säännös, jonka mukaan työnantajan olisi järjestettävä työntekijälleen eläketurva Merimieseläkekassassa viimeistään työskentelykuukautta toiseksi seuraavan kalenterikuukauden 10 päivänä.

Lain 139 §:ään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan työnantajan olisi kuukausittain tehtävä kunkin työntekijän osalta Merimieseläkekassalle kuukausi-ilmoitus. Kuukausi-ilmoituksessa olisi ilmoitettava Merimieseläkekassalle sen ilmoitusmenetelmiä käyttäen työntekijän nimi ja henkilötunnus, työntekijän kalenterikuukauden työansio, kalenterikuukaudelta työntekijän alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettavien päivien lukumäärä ja työntekijän palveluasema kalenterikuukauden päättyessä soveltaen Merenkululaitoksen käyttämää toiminimikeluetteloa. Pykälä korvaisi työnantajan nykyisen työsuhde- ja vuosi-ilmoitusmenettelyn.

3.2.5. Valvonta

Eläkekassalle kuuluisi yleinen valvontavelvollisuus sen suhteen, että merenkulun työnantajat täyttävät tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa. Eläkekassalla ja Eläketurvakeskuksella olisi oikeus tehdä tarkastus työnantajan toimitiloissa ja oikeus ryhtyä muihin valvontatoimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko työnantaja täyttänyt tämän lain mukaiset velvoitteensa. Tarkastuksen tekemistä varten eläkekassalla ja Eläketurvakeskuksella olisi oikeus saada virka-apua poliisilta ja muilta viranomaisilta.

Vakuuttamisen osalta tulisi myös valvoa eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämistä ja väärinkäyttöä. Jos oikeustoimelle on annettu sellainen sisältö, joka ei vastaa asian todellista luonnetta tai tarkoitusta, elä-

keturvan järjestämisvelvollisuutta ratkaistaessa, eläkevakuutusmaksua määrättäessä tai eläkeasiaa käsiteltäessä olisi meneteltävä asian todellisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti.

Työnantajan laiminlyödessä eläketurvan järjestämisvelvollisuutensa tai eläketurvan järjestämistä ja hoitamista varten tehtävien ilmoitusten tekemisen, eläkekassa voisi määrätä työnantajalle arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotetun kohtuullisena pidettävän vakuutusmaksun.

3.2.6. Työnantajan vakuuttamisvelvollisuuden ja tietojenantovelvollisuuden rikkomisen rangaistavuus

TyEL:n säätämisen yhteydessä rikoslain (39/1889) 29 lukuun lisättiin 4 a § työeläkevakuutusmaksupetoksesta ja 4 b § törkeästä työeläkemaksupetoksesta. Näillä säännöksillä korvattiin TyEL:n osalta nykyinen TEL:n 17 k §:n rangaistussäännöstö. Esityksessä ehdotetaan, että myös nykyinen MEL:n 62 §:n rangaistussäännöstö, joka vastaa TEL:n 17 k §:n rangaistussäännöstöä, korvattaisiin uudessa MEL:ssa edellä mainituilla rikoslain säännöksillä. Niitä sovellettaisiin MEL-työnantajaan tai tämän edustajaan silloin, kun nämä ovat rikkoneet MEL-eläketurvan järjestämisen vastaavalla tavalla kuin TyEL-työnantajan tai tämän edustajan osalta säädetään. Ehdotus merkitsisi nykyistä ankarampia seuraamuksia. Työnantaja tai tämän edustaja voitaisiin tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi, jos työnantaja aiheuttaisi tai yrittäisi aiheuttaa työeläkevakuutusmaksun määräämättä jättämisen, sen määräämisen liian alhaisena tai sen aiheuttoman palauttamisen rikoslain 4 a §:ssä säädetyillä teoillaan. Jos teko olisi kokonaisuutena arvostellen vähäinen ja vakuutusmaksun korotus harkittaisiin riittäväksi seuraamukseksi, teosta voitaisiin jättää ilmoitus tekemättä, syyte ajamatta tai rangaistus tuomitsemasta. Jos teko olisi törkeä, siitä voitaisiin rikoslain 4 b §:n mukaisesti tuomita vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Siten rangaistusasteikko olisi sama kuin veropetoksen ja törkeän veropetoksen rangaistusasteikko.

3.2.7. Vanhentumisajat

Vuoden 2004 alusta voimaan tullessa velan vanhentumisesta annetussa laissa (728/2003) säädetään yleisestä kolmen vuoden vanhentumisajasta. Velkojen yleisen vanhentumisajan lyhentämisellä aikaisemmasta kymmenestä vuodesta on pyritty siihen, että velkasuhteet selvitetään kohtuullisessa ajassa ja edistetään huolellista perintätapaa. Luottamusta valtitseviin osuhteisiin pyritään suojaamaan.

Yleisen vanhentumisajan lyhentymisen myötä työeläkejärjestelmässä noudatettua kymmenen vuoden vanhentumisaikaa voidaan pitää nykyoloissa liian pitkänä. Sen vuoksi merimieseläkelain vanhentumisaikojä ehdotetaan lyhennettäväksi viiteen vuoteen. Ehdotettu viiden vuoden vanhentumisaika koskisi eläkevakuutusmaksun määräämistä, aiheettomasti perityn eläkevakuutusmaksun palautusta, aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintää sekä merimieseläkelain mukaisen eläkkeen maksua. Lisäksi ehdotetaan, ettei eläkekassalla olisi velvollisuutta selvittää työntekijän ansioita takautuvasti pidemmältä ajalta kuin selvityspyyntövuodelta ja viideltä sitä edeltävältä kalenterivuodelta. Ehdotettu viiden vuoden vanhentumisaika tulisi voimaan asteittain siten, että vuosina 2007 ja 2008 vanhentumisaika olisi vielä kymmenen vuotta. Vanhentumisaika lyhen tyisi vuosittain siten, että vuonna 2013 sovellettaisiin viiden vuoden vanhentumisaikaa.

Ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset on tehty TyEL:iin.

3.2.8. Työntekijän ansiotietojen selvittäminen takautuvalta ajalta

Vuoden 2007 alusta otetaan käyttöön eläkelaitosten ja Eläketurvakeskuksen yhteinen ansiorekisteri Arek, jossa työntekijöiden ansiantiedot ovat nykyistä keskitetympinä ja ajantasaisempina. Vakuuttamisvelvollisuuden täyttämistä valvovat Eläketurvakeskus ja eläkelaitokset yhteistyössä. Myös työntekijä on nykyiseen tilanteeseen nähden paremmin selvillä siitä, mitä ansioita hänelle on rekisteriin merkitty, koska ansiorekisteriin merki-

tyistä ansioista lähetetään työntekijälle vuosittain tieto. Lisäksi työntekijä voi omaaloitteisesti milloin tahansa tarkistaa ansiorekisteritietonsa esimerkiksi internetissä olevan palvelun avulla.

Edellä kuvatuista syistä merimieseläkekassan velvollisuus selvittää työntekijän eläkeoikeuteen vaikuttavia ansiotietoja ehdotetaan rajattavaksi takautuvalta ajalta kuluvaan ja viiteen sitä edeltävään vuoteen. Sitä aikaisemmalta ajalta ansiotietojen oikeellisuutta ei selvitetäisi eikä vakuutettuja ansiotietoja pääsääntöisesti muutettaisi. Työntekijälle lähetettäisiin vuosittain ote rekisteristä, johon on merkitty merimieseläkelain mukaan vakuutetut ansiot sekä niiden palkattomien aikojen etuuksien perusteena olevat työansiot, joista kertyy eläkettä merimieseläkelain mukaan tai valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) mukaan. Jos työntekijä toteaisi näissä tiedoissa puutteita tai virheellisyyksiä, eläkekassan olisi työntekijän vaatimuksesta selvitettävä tietojen oikeellisuus. Tietojen oikeellisuutta ei kuitenkaan selvitetäisi eikä näitä tietoja muutettaisi takautuvasti pidemmältä ajalta kuin kuluvalta ja viideltä sitä edeltävältä vuodelta. Työntekijällä olisi oikeus saada eläkekassalta päätös näistä eläkeoikeuteensa vaikuttavista ansiotiedoista.

Vaikka merimieseläkekassalla ei olisi velvollisuutta selvittää työntekijän ansioita pidemmältä ajalta kuin viideltä kalenterivuodelta takautuvasti, työntekijä voisi itse esittää selvityksen aikaisemmista ansioistaan. Jos työntekijä osoittaisi riidattomasti, että hänellä on ollut edellä mainittuja viittä vuotta aikaisemmin työansioita, jotka olisi pitänyt vakuuttaa merimieseläkelain mukaan, tällaiset työansiot otettaisiin huomioon eläkettä määrättäessä ansioiden maksamisvuoden ansiolina ja niistä karttuisi eläkettä. Tällaisessa tapauksessa myös työeläkevakuutusmaksun määräämiselle säädetty vanhentumisaika olisi viiden vuoden sijasta kymmenen vuotta. Tämä kymmenen vuoden vanhentumisaika laskettaisiin siitä päivästä, jona työeläkevakuutusmaksu olisi merimieseläkelain säännösten mukaan erääntynyt maksettavaksi.

Ehdotettuja muutoksia vastaavat muutokset on tehty TyEL:iin.

3.2.9. Merimieseläkekassan hallinto, varojen hoito, vakavaraisuus ja tilintarkastus

Merimieseläkekassan nimi ehdotetaan kirjoitettavaksi jatkossa suurella alkukirjaimella. Merimieseläkekassan valtuuskunnan kokoonpanoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtuuskuntaan kuuluisi nykyisen 15 jäsenen sijasta 13 jäsentä. Sekä työnantajia että työntekijöitä edustavien jäsenten lukumäärää on vähennetty yhdellä, koska työntekijöitä edustaneita radiosähköttäjiä ei enää työskentele laivoilla ja koska työnantajien ja työntekijöiden edustus halutaan pitää toisiinsa nähden yhtä suurena. Siten sekä työnantajilla että työntekijöillä olisi jatkossa viiden jäsenen edustus valtuuskunnassa. Muilta osin valtuuskunnan kokoonpano ja nimittäminen säilyisi ennallaan.

Eduskunnassa vireillä olevassa hallituksen esityksessä laiksi työeläkevakuutusyhtiöstä annetun lain muuttamisesta (HE 76 /2006 vp) ehdotetaan työeläkevakuutusyhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen jäsenten kelpoisuusehtojen tiukentamista. Kelpoisuusehtojen tiukentamisvaatimuksen on katsottu olevan sopuinnassa työeläkelaitoksille ehdotetun entistä vapaamman ja myös riskipitoisemman sijoitustoiminnan kehityksen kanssa. Kun taloudellinen toimeliaisuus riskipitoisilla osakemarkkinoilla lisääntyy, hallituksen, toimitusjohtajan ja sijoitustoiminnasta vastaavan henkilöstön pätevyyden on vastattava uusia vaatimuksia. Merimieseläkekassan valtuuskunnan jäsenten kelpoisuusehtoja ehdotetaan tiukennettavaksi siten, että valtuuskunnan puheenjohtajalta tai varapuheenjohtajalta edellytettäisiin hyvää työeläkevakuutustoiminnan tuntemusta nykyisen riittävän tuntemuksen sijaan. Merimieseläkekassan hallituksen puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla tulisi olla hyvä työeläkevakuutustoiminnan tuntemus nykyisen riittävän tuntemuksen sijaan. Lisäksi hallituksessa olisi oltava hyvä merenkulkualan ja sijoitustoiminnan asiantuntemus nykyisen riittävän asiantuntemuksen sijaan. Merimieseläkekassan toimitusjohtajalla olisi oltava hyvä työeläkevakuutustoiminnan, sijoitustoiminnan ja liikkeenjohdon tuntemus nykyisen riittävän tuntemuksen sijaan.

Eduskunnassa on vireillä hallituksen esitys eläkelaitosten toimintapääomaa ja vastuuvelkaa koskevien säännösten muuttamiseksi (HE 77/2006 vp) ja hallituksen esitys laeiksi eläkelaitosten vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 79/2006 vp). MEL:n vakavaraisuussäännöksiä ehdotetaan uudistettavaksi siten, että ne vastaisivat työeläkevakuutusyhtiöiden vastaavia säännöksiä. Siten merimieseläkekassan olisi viipymättä toimitettava Vakuutusvalvontaviraston hyväksyttäväksi taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma, jos eläkekassan toimintapääoma on pienempi kuin vakavaraisuusraja. Lisäksi merimieseläkekassan olisi viipymättä toimitettava Vakuutusvalvontaviraston hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma, jos eläkekassan toimintapääoma on pienempi kuin yksi kolmasosa vakavaraisuusraja. Vakuutusteknistä vastuuvelkaa koskevat säännökset ehdotetaan otettavaksi lakiin. Vakuutusteknistä vastuuvelkaa käytetään vakavaraisuusrajan ja toimintapääoman laskennassa ja se on pidettävä erillään taseen mukaisesta vastuuvelasta.

Eduskunnassa on myös vireillä hallituksen esitys tilintarkastuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 194/2006 vp). Ehdotuksessa uudessa merimieseläkelaiassa on otettu huomioon uuden tilintarkastuslain vaatimukset tilintarkastajista.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Uudistuksessa merimieseläkelaki kirjoitettiin uudelleen ja sillä pyrittäisiin lainsäädännön selkeyttämiseen ja yksinkertaistamiseen. Uudistuksella ei olisi vaikutuksia valtion eikä kuntien talouteen.

4.2. Vaikutukset työntekijöiden kannalta

Olellaiset muutokset merenkulkijoiden työeläketurvaan on tehty vuoden 2005 alusta voimaan tulleilla lainmuutoksilla. Tällä uudistuksella tehtävät muutokset olisivat pääosin nykyisen vakiintuneen käytännön saattamista lakiin sekä lain toimeenpanon helpot-

tamiseksi tehtyjä muutoksia. Niistä ei aiheutuisi työntekijöille olennaisia taloudellisia vaikutuksia.

Uudistuksessa ehdotetaan, että työntekijöille lähetetään vuosittain eläkeote, josta käytävät ilmi hänen eläkkeeseensä oikeuttavat ansiot ja muut etuudet sekä karttuneen eläkkeen määrä. Eläkeote lisäisi työntekijän tietoa eläkkeensä karttumisesta ja helpottaisi työntekijän mahdollisuutta valvoa sitä, että hänen tekemänsä työ on työeläkelakien mukaisesti vakuutettu. Lisäksi uudistuksen tavoitteena oleva työeläkelainsäädännön selkeyttäminen parantaisi työntekijöiden oikeusturvaa.

4.3. Vaikutukset työnantajien kannalta

Vakuuttamiseen liittyvässä ilmoitusliikenteessä siirryttäisiin kuukausi-ilmoituksiin. Työnantajan olisi kuukausittain tehtävä merimieseläkekassalle kustakin työntekijästä kalenterikuukausikohtainen ilmoitus. Tältä osin työnantajien olisi muutettava ilmoitusliikennettä ja siihen liittyviä atk-toimintoja.

4.4. Vaikutukset työeläkejärjestelmän kannalta

Uuden MEL:n voimaantulon yhteydessä otetaan käyttöön eläkejärjestelmän yhteinen ansaintarekisteri, jossa ovat mukana lähes kaikki yksityisen ja julkisen eläkejärjestelmän eläkelaitokset sekä Eläketurvakeskus. Ansaintarekisterijärjestelmän uudistamisen tarve liittyy osittain vuoden 2005 alusta voimaan tulleeseen eläkeuudistukseen, jossa eläkkeen ansainta muuttui työsuhdekohtaisesta vuosiansiopohjaiseksi. Pidemmällä aikavälillä yhteinen ansaintarekisteri alentaa työeläkejärjestelmän kustannuksia, koska eläkelaitosten ei tarvitse yllä pitää omia erilisiä rekisterijärjestelmiään.

5. Asian valmistelu

Esitys perustuu voimassa olevaan hallitusohjelmaan sekä työmarkkinoiden keskusjär-

jestöjen 5 päivänä syyskuuta 2002 tekemään yksityisalojen työeläkkeiden kehittämistä koskevaan sopimukseen. Jatkovalmistelu on tehty sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmisteluun ovat osallistuneet Eläketurvakeskus, Merimieseläkekassa, Suomen Varustamoyhdistys ry, Ålands Redarförening rf, Suomen Merimies-Unioni SM-U ry, Suomen Laivanpäällystöliitto ry ja Suomen Konepäällystöliitto ry.

6. Riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnassa on vireillä hallituksen esitys kansaneläkelaiaksi, laiksi vammaisuuksista ja laiksi eläkkeensaajan asumistuesta sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 90/2006 vp), hallituksen esitys valtion eläkelaiaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 73/2006 vp), hallituksen esitys yrittäjän eläkelaiaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 197/2006 vp), hallituksen esitys maatalousyrittäjän eläkelaiaksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamiseksi (HE 196/2006 vp), hallituksen esitys laiksi työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muuttamisesta (HE 76/2006 vp), hallituksen esitys eläkelaitosten toimintapäätöksiä ja vastuuvulkaa koskevien säännösten muuttamiseksi (HE 77/2006 vp), hallituksen esitys laeiksi eläkelaitosten vakavaraisuusajan laskemisesta ja vastuuvulkaan kattamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 79/2006 vp) ja hallituksen esitys tilintarkastuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi (HE 194/2006 vp), joihin sisältyvät lainmuutosehdotukset ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 2007 alusta. Nyt ehdotetun MEL:n 3, 37, 117, 120, 168, 180, 184, 187, 191, 192, 194, 201, 204, 205, 208 ja 209 §:ssä on otettu huomioon edellä tarkoitetut lainmuutosehdotukset siten kuin eduskunta olisi jo hyväksynyt ne. Jos kysymyksessä olevia muutosehdotuksia ei joltakin osin hyväksyttäisi, se edellyttäisi edellä mainittujen uuden MEL:n pykälien muuttamista tarpeellisilta osin vastaamaan voimassa olevan MEL:n säännöksiä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Merimieseläkelaki

I OSA. Yleiset säännökset

1 luku. Lain tarkoitus

1 §. Lain tarkoitus. Pykälässä säädettäisiin yleisellä tasolla lain tarkoituksesta. Pykälän 1 momentin mukaan laissa säädetään merenkulkijan oikeudesta vanhuus, osa-aika- ja työkyvyttömyyseläkkeeseen sekä kuntoutukseen. Lisäksi laissa säädetään merenkulkijan edunsaajien oikeudesta perhe-eläkkeeseen ja haudausavustukseen. Uudella MEL:lla korvattaisiin voimassa oleva MEL. Merenkulkijoihin ei sovellettaisi vuoden 2007 alusta voimaan tulevan TyEL:n säännöksiä. Uuden MEL:n tarkoitus vastaisi voimassa olevan MEL:n tarkoitusta.

Pykälän 2 momentin mukaan työnantajalla olisi velvollisuus järjestää työntekijöilleen tämän lain mukainen eläketurva. Merenkulkijoiden eläketurvan kustannuksista vastaavat työnantaja ja työntekijä yhdessä yhtä suurin osuuksin sekä lisäksi valtio tässä laissa säädettävällä osuudella. Työnantaja pidättää työntekijän eläkevakuutusmaksun työntekijän palkasta ja tilittää sen yhdessä oman eläkevakuutusmaksunsa kanssa Merimieseläkekassalle. Uudessa MEL:ssa työnantajan ja työntekijän eläkevakuutusmaksut määräytyisivät samalla tavoin ja olisivat yhtä suuria kuin nykyisinkin. Eläketurvan järjestämisestä ja valtion osallistumisesta tämän lain mukaisiin kustannuksiin säädettäisiin tarkemmin 10. luvussa.

Pykälän 3 momentin mukaan MEL:n mukaisen eläketurvan järjestäminen olisi edelleen mahdollista vain Helsingissä toimivassa Merimieseläkekassassa. Nykyisin Merimieseläkekassan yksinomaisesta toimivallasta hoitaa MEL:n mukaista eläketurvaa säädetään MEL:n 2 §:n 1 momentissa. Uudessa laissa Merimieseläkekassan nimi kirjoitettiin kuitenkin pienen alkukirjaimen sijasta

isolla alkukirjaimella. Merimieseläkekassan hallinnosta säädettäisiin lain 13—19 luvussa.

2 §. Keskeiset määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin useissa lain säännöksissä esiintyviä keskeisiä käsitteitä. Lain määritelmät eivät olisi kattavasti tässä pykälässä. Muun muassa osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä määritellään osa-aikaeläkesäännösten alussa ja muilta osin määrittelyjä sisältyy eri pykäliin siltä osin kuin kyse on käsitteistä, joita käytetään vain tietyissä pykälissä tai luvuissa. Voimassa olevassa MEL:ssa ei ole vastaavaa säännöstä. Pykälään ehdotetut määritelmät vastaavat kuitenkin niitä käsitteitä, joita on voimassa olevan MEL:n yksittäisissä säännöksissä tai on vakiintuneesti käytetty MEL:a toimeenpantaessa.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa määriteltäisiin päällystön ja miehistön käsitteet, joilla on keskeinen merkitys MEL:n piiriin kuuluvan työntekijän oikeuteen jäädä vanhuuseläkkeelle 63 vuotta alemmassa eläkeiässä. Työntekijän kuuluminen päällystöön tai miehistöön määräytyisi nykyisen käytännön mukaisesti samalla tavoin kuin aluksen miehituksesta, laivahenkilökunnan pätevyydestä ja vahdinpidosta annetun asetuksessa (1256/1997) mukaisesti. Aluksen päällystöön kuuluvat aluksen kansi- ja konepäällystö. Miehistöön puolestaan kuuluvat aluksen kansi- ja konemiehistö, taloushenkilökunta sekä muu laivahenkilökunta.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin eläketapahtuma. Vanhuuseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen eläketapahtumalla tarkoitetaan näiden eläkkeiden saamisen edellytysten täytymistä. Vanhuuseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset määritellään näitä eläkelajeja koskevissa säännöksissä 3 luvussa. Työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtumalla tarkoitetaan työkyvyttömyyden alkamista ja perhe-eläkkeen eläketapahtumalla edunjäätäjän kuolemaa. Eläketapahtumalla on vaikutusta muun muassa eläkkeen alkamisajkaan sekä eläkkeen määrään. TyEL:ssa vastaava säännös on 2 §:n 2 momentissa.

3 §. Työeläkelait. Pykälässä lueteltaisiin ne

yksityisten ja julkisten alojen työeläkelait, joita tässä laissa yksityisten alojen työeläkelaeilla ja julkisten alojen työeläkelaeilla tarkoitetaan. Kun tässä laissa käytetään käsitettä työeläkelait, sillä tarkoitetaan sekä yksityisten että julkisten alojen työeläkelakeja. Työeläkelakeihin rinnastettavia lakia ovat muun muassa laki tasavallan presidentin eläkeoikeudesta (40/1994) ja kansanedustajain eläkelaki (329/1967). Työeläkelaiilla ei tässä laissa kuitenkaan tarkoitettaisi näitä lakeja. TyEL:ssä vastaava säännös on 3 §:ssä.

2. luku. Lain soveltamisala

4 §. *Lain soveltamisalaan kuuluva työntekijä.* Pykälässä säädetäisiin lain soveltamisalaan kuuluvasta työsuhteesta ja työntekijästä. Pykälään siirretään sanamuodoltaan tarkistettuina, mutta asiasisällöltään muuttumattomina voimassa olevan MEL:n 1 §:n 1—3 momentin säännökset siitä, minkälaisilla aluksilla työskentelevät työntekijät kuuluvat lain soveltamisalan piiriin. Pykälän 1 momentin 1—4 kohta koskisivat lain soveltamista suomalaisessa aluksessa työskentelevään työntekijään. Pääperiaate on, että lakia sovelletaan työntekijään, joka työskentelee ulkomaanliikenteessä käytettävässä suomalaisessa kauppa-aluksessa. Merilain 1 luvun 1 §:ssä (1302/1999) ja sen soveltamisesta annetussa asetuksessa (1304/1999) säädetään siitä, milloin alusta pidetään suomalaisena. Suomalaisen aluksen, jota käytetään kauppamerenkulkuun, tulee olla merkitty alusrekisteriin alusrekisterilain (512/93) mukaisesti. Rekisteriin on merkittävä vähintään 15 metriä pitkät kauppamerenkulkuun tarkoitettut alukset. Alusrekisteriä ylläpitävät Merenkululaitos ja Ahvenanmaan lääninhallitus. Samat viranomaiset ylläpitävät myös ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/1991) mukaista ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloa, johon merkittyjen ulkomaanliikenteeseen käytettävien kauppa-alusten omistajat voivat saada valtion tukea, jonka suuruutta määrättäessä otetaan huomioon muun muassa tämän lain mukaiset eläkevakuutusmaksut. Tämän lain soveltamisalaan kuitenkin tämän lainkohdan mukaan voivat kuulua myös muilla kuin ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merki-

tyillä suomalaisille kauppa-aluksilla työskentelevät työntekijät.

Lakia sovelletaan myös työntekijään, joka työskentelee merellä ansiotarkoituksessa toimivassa suomalaisessa pelastus- tai kalastusaluksessa taikka joka työskentelee suomalaisessa jäänmurtajassa, ei kuitenkaan satamajäänmurtajassa. Pelastusaluksella tarkoitetaan esimerkiksi hinaajaa. Jäänmurtajalaksella saattaa työskennellä myös henkilöitä, jotka ovat virkasuhteessa valtioon. Heihin ei kuitenkaan edelleenkaan sovellettaisi MEL:a, vaan valtion eläkelakia. Pykälän 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetaan ulkomaille pääasiassa ilman miehistöä vuokrattuja suomalaisia kauppa-aluksia, jos niiden työntekijät ovat työsuhteessa suomalaiseen aluksen omistajaan tai tämän käyttämään aluksen miehityspalveluja tuottavaan työnantajaan. Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan MEL:a sovelletaan myös työntekijään, joka työnantajan määräyksestä tekee merenkulun piiriin kuuluvaa työtä väliaikaisesti muualla kuin 1—4 kohdassa tarkoitetuissa aluksissa. Säännös vastaa merimieslain 1 §:n soveltamisalasäännöstä. Lisäksi kyseiseen lainkohtaan sisältyy työsuhteeseen perustuvien työeläkelakien soveltamiskäytännössä yleisemminkin noudatettu niin sanottu työsuhteen jakamattomuuden periaate. Samaan työsuhteeseen perustuvaa työskentelyä ei jaeta vakuutettavaksi usean eri työeläkelain kesken, vaan työntekijään sovelletaan kokonaisuudessaan sitä työeläkelakia, jonka soveltamisalaan kuuluvaa työtä hän pääasiallisesti tekee.

Pykälän 2 momentissa säädetään lain soveltamisesta ulkomaisessa kauppa-aluksessa työskentelevään työntekijään. Momentin 1 kohta koskee ulkomailta pääasiassa ilman miehistöä vuokrattua alusta, jonka miehistö on suomalaisen laivanvarustajan tai tämän käyttämän alusten miehityspalvelua tuottavan työnantajan palveluksessa. Momentin 2 kohdan mukaan merenkulun alalla työskentelevään työntekijään sovelletaan MEL:a, jos Suomea sitovien sovellettavaa sosiaaliturvalainsäädäntöä koskevien kansainvälisten lainvalintasääntöjen mukaan sellaiseen työntekijään tulee soveltaa Suomen lainsäädäntöä, vaikka kansallisen lainsäädännön soveltamisdellytykset eivät muutoin täyt-

tyisikään. Momentin 3 kohdan mukaan MEL:a sovelletaan myös sellaiseen työntekijään, jonka suomalainen työnantaja on Suomesta lähettänyt työhön ulkomaiselle kauppa-alukselle. Säännös koskee työskentelyä muissa kuin EY:n jäsenvaltioiden, Euroopan talousalueen (ETA) valtioiden taikka sellaisten valtioiden, joiden kanssa Suomella on voimassa sosiaaliturvasopimus (sosiaaliturvasopimusmaa), kauppa-aluksissa. Edellytyksenä sille, että eläkettä näissä tilanteissa karttuu MEL:n mukaan, on, että työskentely ulkomaisessa kauppa-aluksessa tapahtuu lähettävän yrityksen palveluksessa ja että työntekijän työsuhde lähettäneeseen yritykseen jatkuu ulkomaisessa kauppa-aluksessa työskentelyn ajan. Lisäksi säännös edellyttää, että työntekijä lähtiessään kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen. Momentin 4 kohdan mukaan MEL:a sovelletaan myös suomalaisen yhtiön ulkomaisen tytäryhtiön omistamassa ulkomaisessa ulkomaanliikenteeseen käytettävässä aluksessa työskentelevään työntekijään, joka on Suomen kansalainen tai Suomessa asuva, jos suomalainen emoyhtiö on antanut Merimieseläkekassalle sitoumuksen tai sen hyväksymän vakuuden eläkevakuutusmaksun suorittamisesta. Eläkekassan hallitus voi hakemuksesta hyväksyä tämän lain piiriin samoilla edellytyksillä myös muun ulkomaisen yhtiön palveluksessa olevan edellä tarkoitetun työntekijän edellyttäen, että suomalaisilla yhtiöillä on ehdoton määräämisvalta sanotussa yhtiössä.

Pykälässä suomalaisella työnantajalla tarkoitetaan luonnollista henkilöä, jolla on kotipaikka Suomessa ja joka tosiasiallisesti asuu Suomessa, tai yhteisöä, jolla on kotipaikka Suomessa. Suomalaisen työnantajan käsitettä tulkittaisiin samalla tavoin kuin TyEL:n 5 §:ää sovellettaessa.

5 §. Lain soveltamisalan rajaukset. Pykälä vastaisi asiasisällöltään nykyistä MEL:n 1 §:n 4 momenttia. Laki ei koske työsuhdetta ajalta ennen 18 vuoden ikää eikä 68 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Lain soveltaminen alkaa aikaisintaan 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja päättyy viimeistään 68 iän täyttämistä seuraavan kuukauden alkuun. Nämä MEL:n soveltamista koskevat ikäraajat vastaavat TyEL:n säännöksiä sekä muutoinkin työeläkejärjestelmässä

nykyisin noudatettavia ikärajoja. Koska taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaki (TaEL) kumoutuu TyEL:n voimaantulon myötä vuoden 2007 alusta, laivoilla esiintyvänä taiteilijoina työskenteleviä koskevaa nykyistä soveltamisalan rajausta ei voida uudessa laissa toteuttaa viittaamalla TaEL:iin. Tämän vuoksi pykälän 3 kohdassa kirjoitettaisiin auki nykyinen TaEL-viittaus. Lainkohta rajaa MEL:n soveltamisalan ulkopuolelle vuotta lyhyemmäksi ajaksi tarkoitettua työsuhteessa toimivan muusikon, näyttelijän, tanssijan ja muun esiintyvän taiteilijan, jotka kuuluvat nykyisin TaEL:n soveltamisalan piiriin ja vuoden 2007 alusta alkaen heidän eläketurvansa määräytyy TyEL:n mukaan. Koska muissa nykyisin voimassa olevan TaEL:n 1 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa ammateissa toimivia työntekijöitä ei käytännössä työskentele merenkulkuun käytettävillä aluksilla, ehdotettu säännös ei muuttaisi nykyistä MEL:n soveltamisalaa tai soveltamiskäytäntöä. Jos säännöksessä tarkoitetuissa ammateissa työskentelevän työntekijän työsuhde on tarkoitettu olemaan voimassa vähintään vuoden ajan, häneen sovelletaan edelleen MEL:a, jos muut MEL:n soveltamisedellytykset täyttyvät.

Pykälän 2 momentin 1 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi uusi lain soveltamista selventävä säännös. Sen mukaan MEL:a ei sovellettaisi työntekijään, johon EY:n sosiaaliturvasopimuksen tai Suomea sitovan kansainvälisen sosiaaliturvaa koskevan sopimuksen määräysten perusteella ei sovelleta Suomen, vaan jonkin muun valtion sosiaaliturvalainsäädäntöä. Säännös ei aiheuta muutosta nykyiseen soveltamiskäytäntöön.

Pykälän 2 momentin 2 kohtaan siirrettäisiin nykyisin MEL:n 1 §:n 4 momentin 3 kohdassa oleva säännös. Sen mukaan MEL:a ei sovelleta ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain mukaisessa ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkityssä suomalaisessa kauppa-aluksessa työskentelevään ulkomaiseen ja ulkomailla vakituisesti asuvaan työntekijään, ellei Suomea sitovista sovellettavaa sosiaaliturvalainsäädäntöä koskevista kansainvälisistä lainvalintasäännöksistä muuta seuraa. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten omistajat saavat valtion tukea, jonka suuruus-

ta määrättäessä otetaan huomioon muun muassa tämän lain mukaiset eläkevakuutusmaksut. Ei ole tarkoituksenmukaista, että valtion tukea kohdistettaisiin ulkomaalaisten työntekijöiden eläketurvan järjestämiseen. EU- ja ETA-maiden kansalaiset kuitenkin kuuluvat MEL:n piiriin, jos heihin on sovellettava Suomen lainsäädäntöä EY:n sosiaaliturvasopimuksen perusteella. Sama koskee työntekijöitä, jotka ovat Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen tehneiden valtioiden kansalaisia, jos sosiaaliturvasopimuksen mukaan henkilöön tulee soveltaa Suomen eläkelainsäädäntöä.

Pykälän 2 momentin 3 kohtaan siirrettäisiin nykyisin MEL:n 1 §:n 4 momentin 1 kohdassa oleva säännös. Sen mukaan kalastusaluksessa työskentelevään työntekijään ei sovelleta MEL:a, jos kalastusaluksen toiminta-alue ei ulotu Itämeren ulkopuolelle. Sellaisessa kalastusaluksessa työskentelevien työntekijöiden eläketurva määräytyy TyEL:n mukaan. Kalastusaluksella voi työskennellä myös henkilöitä, jotka eivät ole työsuhteessa laivanvarustajaan tai mihinkään muuhunkaan tahoon. Sellaisina on soveltamiskäytännössä pidetty muun muassa niin sanottuja osuudella kalastajia, jotka saavat korvauksena työskentelystään ainoastaan tietyn prosentiosuuden aluksen saaliista ja jotka osallistuvat kalastuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Soveltamiskäytännön mukaan osuudella kalastajiin sovelletaan yleensä maatalousyrittäjien eläkelakia (MYEL). Ehdotettu lainkohta ei aiheuta tähän käytäntöön mitään muutosta.

6 §. Johtavassa asemassa oleva henkilö. Pykälän säännökset ovat MEL:n osalta uusia, mutta niitä vastaavia voimassa olevan TEL:n 1 d §:n ja sitä edeltäneen TEL:n 2 §:n säännöksistä ilmeneviä periaatteita on käytännössä vakiintuneesti sovellettu myös MEL:a toimeenpantaessa, kun ratkaistavana on ollut kysymys MEL:n ja yrittäjien eläkelain (YEL) soveltamisalojen välisestä rajanvedosta. MEL:n ja YEL:n välinen rajanveto niin sanottujen yhtiöyrittäjien osalta on siten soveltamiskäytännössä perustunut samoihin periaatteisiin kuin TEL:n ja YEL:n välinen rajanveto. Ehdotettua pykälää vastaava pykälä on TyEL:n 7 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan lain soveltamisalaan kuuluisi johtavassa asemassa oleva

osakeyhtiön toimihenkilö tai muussa yhteisössä johtavassa asemassa oleva henkilö tietyn laissa säädetyin edellytyksin. Muulla yhteisöllä tarkoitettaisiin esimerkiksi merilain 15 luvussa tarkoitettua laivanisännistöyhtiötä tai muuta sitä vastaavaa kotimaista tai ulkomaista yhtiötä, jossa henkilöllä voi olla omistukseen tai äänivaltaan perustuva määräysvalta. Säännöstä sovellettaisiin samoin kuin vastaavaa TyEL:n säännöstä. Esimerkiksi määriteltäessä sitä, onko johtavassa asemassa olevalla toimihenkilöllä yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa enemmän kuin puolet yhtiön osakepääomasta tai onko osakkeiden äänimäärä enemmän kuin puolet kaikkien osakkeiden äänimäärästä, otettaisiin huomioon myös ne osakkeet, jotka johtavassa asemassa oleva toimihenkilö omistaa yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa välillisesti toisen yhtiön kautta.

Pykälän 2 momentin mukaan avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtiön sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön tai yhtiön velvoitteista ja sitoumuksista ei pidettäisi lain soveltamisalaan kuuluvana työntekijänä. Muulla yhteisöllä tarkoitetaan esimerkiksi osuuskuntaa. Osuuskunnan jäsen ei osuuskuntalain (1488/2001) 3 §:n mukaan lähtökohtaisesti ole vastuussa osuuskunnan velvoitteista. Osuuskunnan säännöissä voidaan kuitenkin määrätä jäsenen lisämaksuvelvollisuudesta osuuskunnan velkojia kohtaan. Maksuvelvollisuus voi olla rajaton tai rajoitettu. Jos jäsen on määrätty rajoittomaan vastuuseen, ei häntä pidetä MEL:n piiriin kuuluvana työntekijänä. Vaikka avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muuta edellä tarkoitettua osakasta tai yhtiömiestä ei pidetä MEL:n piiriin kuuluvana työntekijänä, voivat heidän perheenjäsenensä kuitenkin kuulua MEL:n piiriin, jos heille maksetaan yhtiöstä palkkaa.

Säännöksen mukaan määräysvalta osakeyhtiössä tai vastaavassa muussa yhteisössä laskettaisiin niiden osakkeiden perusteella, jotka henkilö omistaa yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa. Lähtökohtaisesti henkilö tulee tällöin omistaa itse vähintään yksi yhtiön osake. Osakkeita omistamaton osakeyhtiön johtavassa asemassa oleva merenkulun alalla työskentelevä henkilö tulee siten lähtökohtaisesti vakuuttaa MEL:n piirissä,

jos hän saa työskentelystään palkkaa. Tällä isen henkilön palkaton työskentely jää yleensä työeläketurvan ulkopuolelle. Edellä tarkoitettu välillinen omistus voi muodostua osakeyhtiön lisäksi myös avointen yhtiöiden, kommandiittiyhtiöiden, laivanisännöintiyhtiöiden tai niitä vastaavien ulkomaalaisten yhteisöjen tai yhtymien kautta. Sen sijaan kuolinpesän osakkuuden perusteella välillistä omistusta ei voida arvioida, koska kuolinpesässä osakkaiden omistus on jaotonta.

Osakeyhtiön tai osuuskunnan toimitusjohtaja on yhteisönsä lakisääteinen elin. Sen vuoksi hän ei ole työsuhteessa edustamaansa yhteisöön. Toimitusjohtajan työskentelyehdot määräytyvät hänen tekemänsä johtajajohdon perusteella. Vaikka toimitusjohtaja ei ole työsuhteessa eikä häneen sovelleta työsopimuslain säännöksiä, ehdotetun pykälän mukaan häneen tulisi soveltaa MEL:a, jos hänellä ei ole omistukseen tai äänivaltaan perustuvaa määräämisvaltaa yhtiössä ja MEL:n soveltamisen yleiset edellytykset täyttyvät. Tämä vastaa nykyistä soveltamiskäytäntöä.

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys yrittäjän eläkelainsäädännön muuttamisesta (HE 197/2006 vp). Perheenjäsenen, aviopuolison ja johtavassa asemassa toimivan henkilön sekä välillisen omistuksen käsitteitä on tarkoitettu tulkita MEL:a sovellettaessa yhdenmukaisesti yrittäjän eläkelakiin ehdotetun 3 §:n säännöksen kanssa, jotta vältyttäisiin tarpeettomilta väliinpuotoamisilanteilta tai toisaalta päällekkäisiltä vakuuttamisiltilta MEL:n ja yrittäjän eläkelain soveltamisalojen välisessä rajanvedossa.

7 §. Ratkaisu lain soveltamisesta. Pykälä vastaisi asiasisällöltään, mutta sanamuodoltaan tarkistettuna nykyisin MEL:n 1 §:n 5 momentissa olevaa säännöstä. Pykälän mukaan eläkekassan hallituksella on oikeus epäselvissä soveltamistilanteissa asianosaisia kuultuaan antamallaan päätöksellä ratkaista, onko tiettyyn työntekijään tai tietyssä aluksessa palveleviin työntekijöihin sovellettava tätä lakia. Tällaista ratkaisua voisivat nykyiseen tapaan epäselvissä tilanteissa hakea eläkekassalta työnantaja, työntekijä, työntekijä tai työn suorittaja. Pykälä ei kuitenkaan rajoittaisi lain 81 §:ssä tarkoitettua työntekijän eläkeotteen toimittaneen eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen toimivaltaa antaa työn-

tekijän vaatimuksen johdosta 81 §:n 6 momentissa tarkoitettua päätöstä työntekijän eläkeoikeuteen vaikuttavista tiedoista.

II OSA. Etuuksia ja niiden toimeenpanoa koskevat säännökset

3 luku. Eläke- ja kuntoutusetuudet

Vanhuuseläke

8 §. Oikeus vanhuuseläkkeeseen. Pykälässä säädettäisiin työntekijän oikeudesta vanhuuseläkkeeseen ja varhennettuun vanhuuseläkkeeseen. Pykälän 1 momentin mukaan työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Pykälän 2 momentissa säädetään työntekijän oikeudesta jäädä eläkkeelle 63 vuotta alemmasta alennetusta eläkeiästä, päällystön kuuluva aikaisintaan 60 vuotta ja miehistön kuuluva aikaisintaan 55 vuotta täytettyään siten, että jokaista kuukautta kohden, jolla 9 §:ssä säädetty tavalla laskettu palveluaika ylittää 324 kuukautta, eläkeikä alenee 63 vuoden iästä yhdellä kuukaudella. Tällöin edellytetään lisäksi, että työntekijän työsuhte jatkuu kunnes hän saavuttaa sanotulla tavalla lasketun alennetun eläkeiän ja että hän on ollut kolmen vuoden aikana ennen eläkkeeseen oikeuttavan työsuhteen päättämistä tämän lain mukaisessa työsuhteessa vähintään 18 kuukauden ajan. Päällystön ja miehistön käsitteet on määritelty lain 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Eläketurvan järjestämisestä vastaava työnantaja ilmoittaa eläkekassalle työntekijän merenkululaitoksen koodiluokitukseen perustuvan toiminimikkeen, josta ilmenee työntekijän kuuluminen päällystön tai miehistön.

Pykälän 3 momentissa säädetään oikeudesta varhennettuun vanhuuseläkkeeseen. Vanhuuseläke myönnetään hakemuksesta varhennettuna enintään yhdellä vuodella lasketuna 63 vuoden iästä tai työntekijän eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä saavuttamasta 2 momentin mukaisesta alennetusta eläkeiästä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 55 vuotta. Pykälän 4 momentin mukaan vanhuuseläkkeen ja varhennetun

vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä on, ettei työntekijä enää ole siinä työsuhteessa, josta hän jää eläkkeelle. Pykälän 5 momentissa säädetään oikeudesta saada lykättyä vanhuuseläkettä sekä sellaisen eläkkeen alkamisesta.

Pykälään ehdotettuja säännöksiä vastaavat säännökset ovat nykyisin voimassa olevan MEL:n 14 §:n 1—4 momentissa. TyEL:ssä asiasta säädetään 11 §:ssä. TyEL:n mukaan ei kuitenkaan ole mahdollisuutta jäädä eläkkeelle alemmassa ansaitussa eläkeiässä, koska siinä on kysymys vain merimieseläkejärjestelmään jo nykyisinkin kuuluvasta erityisestä eläkeikäjäjärjestelystä.

9 §. *Alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettava aika.* Voimassa olevaan MEL:iin verrattuna pykälä olisi uusi. Siinä säädettäisiin edellä 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun alennetun eläkeiän laskemisesta. Vuoden 2005 alusta voimaantulleiden MEL:n muutosten mukaan työsuhteen pituus ei enää vaikuta eläkkeen määrään, vaan eläke karttuu pelkästään vuosiansioiden perusteella. Vuodesta 2007 alkaen työsuhteen alkamis- ja päättymispäiviä ei enää rekisteröitäisi eläkekassan työsuhderekisteriin. Alennetun eläkeiän määräytymisessä käytettävän ajan laskenta ei enää perustuisi työsuhteaikeihin, vaan se perustuisi kuukausiksi laskettuna niihin päiviin, joilta työnantaja on maksanut työntekijälle palkkaa. Pykälän 1 momentin mukaan mainittuina palkkapäivinä huomioitaisiin työssäolopäivät, päivät joilta on maksettu sairausajan palkkaa, vuosilomapäivät, päivät joilta työsuhteen päättyessä on maksettu vuosilomakorvausta, vastikelomapäivät tai muut vastaavat vuorottelujärjestelmään liittyvät palkalliset vapaapäivät sekä päivät, joilta on maksettu vastikekorvausta tai muun vastaavan vuorottelujärjestelmään liittyvän palkallisen vapaapäivän korvausta sekä lisäksi osa-aikaeläkkeen tai osatyökyvyttömyyseläkkeen oheisen osa-aikatyön vuorottelujärjestelmään sisältyvät palkattomat vapaapäivät.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin 224 §:ään, jossa olisi laskusääntö siitä, miten sanotut päivät muunnetaan kuukausiksi. Jos näin laskettujen täysien kuukausien lisäksi jäisi jäljelle vähintään 15 päivää, niiden katsottaisiin alennettua eläkeikää laskettaessa

vastaavan yhtä kokonaista kuukautta.

Työnantajat ilmoittaisivat eläkekassalle kuukausittain työntekijäkohtaisesti kunkin kalenterikuukauden työansiot edellä mainittuine palkkapäivineen. Ehdotetut alennetun eläkeiän määräytymisessä käytettävän ajan laskemista koskevat säännökset vastaisivat vuosina 1956—1990 voimassa olleita MEL:n säännöksiä, joiden mukaan edellä tarkoitettu aika määräytyi niin ikään pykälän 1 momentissa mainittujen päivien perusteella. Työnantajien ilmoitusvelvollisuudesta säädettäisiin 139 §:ssä.

10 §. *Työttömän oikeus vanhuuseläkkeeseen alennetussa eläkeiässä.* Pykälässä säädettäisiin MEL:n alaisesta työstä työttömäksi jääneen työntekijän oikeudesta siirtyä MEL-eläkkeelle ansaitsemassaan alennetussa eläkeiässä ja saada erityisten karttumisprosenttien mukaan laskettu vanhuuseläke siinä tapauksessa, että työttömyys on johtunut aluksen myymisestä, liikenteestä poistamisesta tai työvoiman supistamisesta tai että työntekijä on irtisanonut tai purkanut työsuhteen merimieslain 46 tai 49 §:ssä säädetyllä perusteella. Pykälä on samansisältöinen kuin voimassa olevan MEL:n 14 a §.

11 §. *Vanhuuseläkkeen määrä.* Pykälän 1 momentin mukaan vanhuuseläkkeen määrä olisi eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke, jos vanhuuseläke alkaa 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Säännös vastaa sitä, mitä vuoden 2005 alusta MEL:iin tehtyjen muutosten yhteydessä kysymyksessä olevan asian osalta on tarkoitettu, vaikka tuolloin lakiin ei otettu nimenomaista säännöstä asiasta. Uusi MEL olisi siten tältä osin nykyistä lakia selkeämpi.

Pykälän 2—4 momentissa säädettäisiin varhennusvähennyksestä ja lykkäyskorotuksesta. Mainittujen momenttien mukaan vanhuuseläkettä varhennettaessa vähennys on 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä varhennetaan ennen 63 vuoden iän tai sitä alemman ansaitun eläkeiän täyttämistä. Lykkäyskorotus on 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkaminen myöhentyy 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien.

Pykälän 3 momenttiin mukaan työttömyys- turvalain 6 luvun 9 §:n 2 momentin lisäpäiväoikeuden perusteella työttömyyspäivärahaa

saaneen työntekijän vanhuuseläkkeeseen ei tehdä varhennusvähennystä, vaikka hän jäisi vanhuuseläkkeelle 62 vuoden iässä. Säännöksiä sovellettaisiin myös ennen vuotta 1950 syntyneisiin henkilöihin, vaikka heillä voisi vaihtoehtoisesti olla oikeus myös työttömyyseläkkeeseen.

Pykälä vastaa asiasisällöltään nykyistä MEL:n 22 §:ää. Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 12 §:ssä.

12 §. *Julkisten alojen alemman eläkeiän vaikutus tietyissä tapauksissa.* Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan MEL:n 17 b §:n 2 ja 3 momentit sellaisenaan. Jos työntekijä jää kunnallisen eläkelain tai valtion eläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle ennen 62 vuoden ikää, hänellä on oikeus jäädä tämän lain mukaiselle vanhuuseläkkeelle kunnallisen eläkelain tai valtion eläkelain mukaisessa eläkeiässä edellyttäen, että viimeisen kunnallisen eläkelain tai valtion eläkelain mukaisen työ- tai virkasuhteen pätevyysvaatimuksena on ollut tämän lain mukaisen meripalvelun edellyttävä tutkinto tai tietty määrä tämän lain mukaista meripalvelua. Pykälä tulisi sovellettavaksi pääasiassa vain luotseihin. Eläkkeen muuntamisesta vastaamaan 62 vuotta alempaa ikää säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

13 §. *Vanhuuseläkkeen alkaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen alkamisajankohdasta. Vanhuuseläkkeen alkamisajasta säädetään nykyisin MEL:n 14 §:n 4 momentissa. Voimassa olevan MEL:n säännöksen mukaan vanhuuseläke myönnetään aikaisintaan eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta, mutta jos eläkettä on haettu kolmen kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä, eläke myönnetään kuitenkin työsuhteen päättymistä lähinnä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Pykälän 1 momentin mukaan vanhuuseläke ja varhennettu vanhuuseläke alkaisivat hakemuksesta sitä seuraavan kuukauden alusta lukien, jona työntekijä on täyttänyt vanhuuseläkkeeseen tai varhennettuun vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän ja on lopettanut työn, jonka perusteella hän hakee vanhuuseläketä. Takautuvasti vanhuuseläke tai varhennettu vanhuuseläke voitaisiin myöntää kolmelta eläkkeen hakemiskuukautta edeltä-

vältä kuukaudelta. Pätevistä syystä eläke voitaisiin myöntää myös kolme kuukautta pidemmältä ajalta takautuvasti. Siten edellytykset saada vanhuuseläke takautuvasti lieventyisivät hieman nykyiseen nähden.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vanhuuseläkkeen alkamisesta, jos työntekijä jatkaa työn tekemistä 68 vuotta täytettyään. Tällöin vanhuuseläke myönnettäisiin eläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta lukien. Näissä tilanteissa ei edellytettäisi, että työntekijä on lopettanut työn, jonka perusteella hän hakee vanhuuseläketä.

Pykälän 3 momentin mukaan vanhuuseläkkeen aikana alkaneen työsuhteen työansioista karttuneeseen eläkkeeseen olisi oikeus aikaisintaan 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Vastaava säännös on voimassa olevan MEL:n 14 §:n 5 momentissa. Jos työntekijä on jäänyt työkyvyttömyyseläkkeelle, muuttuu eläke vanhuuseläkkeeksi 52 §:ään ehdotetun säännöksen mukaisesti sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää 63 vuotta.

Pykälä vastaa TyEL:n 13 §:ää.

14 §. *Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen.* Työkyvyttömyyseläke muuttuisi vanhuuseläkkeeksi, kun työntekijä täyttää 63 vuotta. Jos määräaikaisesti työkyvyttömäksi lähellä 63 vuoden ikää tullut työntekijä kuitenkin haluaisi jatkaa työn tekemistä työkyvyttömyytensä päättymisen jälkeen, hän voisi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista. Edellytyksenä olisi, että hänelle olisi myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden vuoksi, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan vielä sen jälkeen, kun työntekijä täyttää 63 vuotta. Työntekijän tulisi hakea vanhuuseläkkeen lakkauttamista kuukauden sisällä kuntoutustukea myönnettäessä arvioidun työkyvyttömyyden päättymisestä. Jos lakkauttamisen edellytykset täyttyisivät, työntekijälle karttuisi eläkettä lakkautuksen jälkeisestä työskentelystä saaduista työansioista 4,5 prosenttia vuodessa. Uusi vanhuuseläke työntekijälle myönnettäisiin hakemuksesta. Vanhuuseläkkeen myöntäminen ennen 68 vuoden ikää edellyttäisi työsuhteen päättymistä. Säännös on uusi voimassa olevaan MEL:iin verrattuna. Pykälä vastaa TyEL:n 14 §:ää.

Osa-aikaeläke

15 §. *Osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä.* Pykälässä määriteltäisiin osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa on ansiotyön käsite. Ansiotyöllä tarkoitetaan työeläkelakien ja työeläkelakeihin rinnastettavien lakien perusteella vakuutettavaa työskentelyä. Momentin 2 kohdassa on kokoaikatyön käsite. Voimassa olevassa laissa kokoaikatyön määrittely on MEL:n 14 b §:n 2 momentissa. Määrittely ei muuttuisi nykyisestäään.

Pykälän 2 momentin mukaan osa-aikaeläkettä koskevissa säännöksissä tarkoitettulla osa-aikatyöllä tarkoitetaan kaikkea sitä työeläkelakien perusteella vakuutettavaa työtä, jota työntekijä tekee osa-aikaeläkkeellä ollessaan. Tällaiseen osa-aikatyöhön rinnastettaisiin EU- tai ETA-maassa tehty osa-aikatyö. Sisällöltään säännös vastaa nykyistä soveltamiskäytäntöä.

Osa-aikaeläkettä määrättäessä vakiintuneella ansiolla tarkoitettaisiin sitä 82 §:n mukaista tulevan ajan ansiota, jonka perusteella työntekijän työkyvyttömyyseläke laskettaisiin, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

Pykälä vastaa TyEL:n 15 §:ää.

16 §. *Oikeus osa-aikaeläkkeeseen.* Pykälässä säädettäisiin osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksistä. Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttäisi, että työntekijä on ollut osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana kokoaikaisessa ansiotyössä vähintään 12 kuukautta. Kokoaikaiseen ansiotyöhön rinnastettaisiin pykälän 2 momentin mukaan työskentely EU- tai ETA-maassa. Vähintään 12 kuukauden kokoaikaisen ansiotyön vaatimus edellyttää nykyisin mukaan todellista työntekoa. Tämä vaatimus ei täyty, jos työntekijä esimerkiksi sairastuu ja on tästä 12 kuukaudesta osan sairaslomalla. Nyt ehdotetaan, että aika, jolta työntekijä saa sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain mukaista päivärahaa pidentäisi 18 kuukauden tarkastelujaksoa, kuitenkin enintään kuusi kuukautta. Siten esimerkiksi työntekijän sairastuminen piden-

täisi tarkasteluaikaa enintään kahden vuoden mittaiseksi ja tämä osa-aikaeläkkeen saamisen edellytys täyttyisi, jos työntekijä olisi ollut kokoaikaisessa ansiotyössä vähintään 12 kuukautta osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden kahden vuoden aikana. Näin työntekijän lyhytaikainen sairastuminen ennen osa-aikaeläkkeen alkamista ei enää käytännössä estäisi työntekijän siirtymistä osa-aikaeläkkeelle.

Osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää nykyisen MEL:n 14 b §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan, että työntekijällä on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana karttunut työeläkelakien mukaista eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta. Vuoden 2005 alusta lukien eläkettä ei enää määrätä työsuhdekohtaisesti. Sen takia työsuhteiden alkamis- ja päättymisaikoja ei enää eritä poikkeuksia lukuun ottamatta tarvita eläkettä määrättäessä eikä niitä sen vuoksi rekisteröidä sillä tarkuudella kuin aikaisemmin. Siksi 1 momentin 2 kohtaan ehdotetaan säännöstä siitä, miten vuosiansiot muutettaisiin vastaamaan työssäoloaikaa. Voimassa oleva MEL:n 14 b §:n 1 momentin 4 kohdan vaatimus viidestä työeläkettä kartuttavasta vuodesta säilytettäisiin muuntamalla se laskennallisesti kuukausiksi, jolloin saadaan luku 60. Vuosiansiot muutettaisiin ajaksi jakamalla vuosiansio TyEL:n mukaisen vakuuttamisen 41,89 euron ansiorajan 25-kertaisella määrällä eli 1047,25 eurolla. Näin saatu osamäärä pyöristettäisiin alaspäin lähimpään kokonaislukuun, joka voisi olla enintään 12. Viimeisten 15 vuoden osamäärät laskettaisiin yhteen. Jos eri vuosien yhteenlasketuista osamääristä tulisi luku 60 tai enemmän, tämä osa-aikaeläkkeen työskentelyedellytys täyttyisi. Esimerkiksi kuuden kuukauden työskentelystä 1047,25 euron kuukausipalkalla tulisi huomioon otettavaksi luvuksi tältä vuodelta kuusi. Jos kuuden kuukauden työskentely tapahtuisi 2000 euron kuukausipalkalla, huomioon otettavaksi luvuksi tältä vuodelta tulisi 11 ja vastaavasti kuuden kuukauden työskentely 500 euron kuukausipalkalla tuottaisi luvun kaksi. Tällä tavoin lasketut luvut oikeuttaisivat osa-aikaeläkkeeseen, jos luvuksi saataisiin viimeisen 15 vuoden työskentelystä yhteensä vähintään 60.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttäisi, ettei työntekijä saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista taikka kansainvälisen järjestön tai Euroopan yhteisöjen toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta. Nykyiseen säännökseen nähden tämän edellytyksen sanamuotoa täsmennettäisiin. Voimassa olevassa laissa mainitaan estävänä ainoastaan TEL:n 8 §:n 4 momentin mukainen peruseläke tai muu siihen verrattava työ- tai virkasuhteeseen perustuva eläke. Säännöstä on sovellettu siten, että ulkomailta myönnetty työ tai virkasuhteeseen perustuva eläke on rinnastettu TEL:n 8 §:n 4 momentin mukaiseen peruseläkkeeseen. Näin ollen ulkomailta myönnetty työeläke on estänyt osa-aikaeläkkeen myöntämisen nykyisenkin lain tulkinnan mukaan. Lisäksi ratkaisukäytännössä on katsottu voimassa olevan säännöksen ilman nimenomaista mainintaa sisältävän myös sen, että kansainvälisen järjestön tai Euroopan yhteisöjen toimielimen palvelukseen perustuva eläke estää osa-aikaeläkkeen myöntämisen. Säännöksen sanamuodon täsmennys ei siten merkitsisi muutosta nykyiseen soveltamiskäytäntöön.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, ettei työntekijällä ole tämän lain alaisen työsuhteen päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen kokoaikaisen palvelun perusteella oikeutta mainittujen lakien mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen. Säännöstä tarkennettaisiin voimassa olevaan MEL:n 14 b §:n 1 momentin 1 kohtaan nähden. Voimassa olevassa MEL:n säännöksessä mainitaan vain valtion eläkelain tai kunnallisen eläkelain mukainen kokoaikainen palvelu, vaikka sillä tarkoitetaan myös muiden julkisten alojen työeläkelakien mukaista palvelua.

Pykälän 4 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeen edellyttämästä osa-aikatyöstä. Momentin 1 kohdan mukaan osa-aikaeläkkeen saaminen edellyttää, että työntekijän ansiotulo on vähentynyt niin, että hänen osa-aikatyöstään saamansa työansiot olisivat 35—70 prosenttia kokoaikaisen ansiotyön yhteenlasketuista vakiintuneista ansioista. Vastaava edellytys on nykyisinkin voimassa olevassa laissa. Sen sijaan nykyisin voimassa

olevassa laissa olevat osa-aikatyön työaikaa koskevat säännökset poistettaisiin ja niiden sijasta edellytettäisiin, että työajassa olisi tapahtunut muutos, joka vastaa ansion alenemista. Käytännössä osa-aikatyön työajan valvominen on eläkekassalle vaikeaa ja osa-aikatyön edellytysten täyttymisen valvonta perustuu pitkälti osa-aikatyön ansioiden valvontaan. Eläkekassa saa tiedon edellisenä vuonna maksetuista palkoista työntajien liittämissä ilmoituksista ja ansiotietoja voidaan pyytää myös verottajalta.

Osa-aikaeläkkeen edellytyksenä on voimassa olevassa laissa, ettei osa-aikaeläkkeen saaja ole työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa. Tähän poissaoloaikaan ei lueta vuosilomaa, vastikelomaa, osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvää palkatonta vapaata eikä aikaa, jolta osa-aikaeläkkeen saajalla on oikeus sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan. Säännöksen sanamuotoa täsmennetään nykyistä soveltamiskäytäntöä vastaavaksi siten, ettei tähän poissaoloaikaan luettaisi myöskään aikaa, jolta työntekijä on saanut sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä omaan vammaan perustuvaa ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa. Liikennevakuutuslain ja tapaturmavakuutuslain mukaiset etuudet ovat ensisijaisia päivärahaan nähden. Kun työntekijä saa liikennevakuutuslain tai tapaturmavakuutuslain mukaista edellä mainittua etuutta, hänelle ei makseta sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa sen vuoksi, että mainitut etuudet ovat ensisijaisia. Siten nämä tilanteet ovat asiallisesti samankaltaisia kuin tilanne, jossa työntekijä saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Jos työnantaja maksaa työntekijälle sairausajalta palkkaa, sairausvakuutuslain mukainen päiväraha maksetaan työnantajan hakemuksesta työnantajalle. Tällaisessakin tilanteessa työntekijällä on oikeus sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan, vaikka päiväraha maksetaan hänen työnantajalleen. Näiden etuuksien saantiaikaa hyväksyttäisiin poissaoloaikaan enintään 12 kuukauden ajalta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin kokoaikaisen ansiotyön ansiotuloon sisältyneiden ylityökorvauksen, sunnuntai-, yötyö-, tai vuorotyölisän taikka muun lisän tai korvauk-

sen huomiotta jättämistä arvioitaessa osa-aikaeläkkeen edellyttämän työskentelyn täytymistä. Säännös vastaa sisällöltään nykyisin työntekijäin eläkelain 4 f §:n, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 §:n, maatalousyrittäjien eläkelain 19 §:n ja yrittäjien eläkelain 17 §:n soveltamisesta annetussa sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä (991/1986) olevaa säännöstä.

Nykyisessä laissa pykälän 1—4 momenttia vastaavat säännökset ovat MEL:n 14 b §:n 1 momentissa. Pykälän 5 momentti olisi lain tasolla uusi. TyEL:ssä vastaavat säännökset ovat 16 §:ssä.

17 §. Osa-aikaeläkkeen määrä. Pykälän 1 momentin mukaan osa-aikaeläkkeen määrä olisi puolet kokoaikatyön vakiintuneen ansion ja osa-aikatyön ansion erotuksesta (ansion alenema). Vastaava säännös on voimassa olevan MEL:n 16 g §:n 1 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädetään osa-aikaeläkkeen määrästä silloin, kun työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työeläkelain perusteella. Tällöin osa-aikaeläkkeen määrä olisi 50 prosenttia näiden töiden vakiintuneen ansion ja yhden tai useamman osa-aikatyön ansion erotuksesta. Tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen määrä olisi yhtä suuri kuin tämän lain mukaan vakuutettujen työansioiden osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista niiden lakien mukaisista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään. Vastaavansisältöinen säännös on nykyisin MEL:n 16 g §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momentin mukaan osa-aikaeläke voisi olla enintään 75 prosenttia sen alkamisajankohtaan mennessä karttuneista, työeläkelakien mukaisista eläkkeistä ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) perusteella karttuneesta etuudesta. Työntekijän saama ensisijainen etuus pienentää enimmäismäärää, koska enimmäismäärä lasketaan eläkkeestä, josta on vähennetty työntekijän saama ensisijainen etuus. Enimmäismäärä tulisi tarkistaa niissä tilanteissa, joissa osa-aikaeläkkeen saajalle myönnettäisiin ensisijainen etuus tai jos enimmäismäärää laskettaessa huomioon otetun ensisijaisen etuuden määrä muuttuisi. Voimassa olevassa sään-

nöksessä ei säädetä enimmäismäärän tarkistamisesta näissä tilanteissa, vaikka eläke on näissä tilanteissa vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tarkistettu. Säännöstä tarkennettaisiin nykyiseen nähden tältä osin.

Enimmäismäärää laskettaessa huomioon otettavaan eläkkeeseen rinnastettaisiin 4 momentin mukaan Euroopan talousalueella tai Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa karttunut vastaava etuus. Voimassa olevassa MEL:n 16 g §:ssä ei mainita erikseen ulkomailla karttuneen eläkkeen huomioon ottamista osa-aikaeläkkeen 75 prosentin enimmäismäärää laskettaessa. Vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaan Suomessa karttuneeseen eläkkeeseen on kuitenkin rinnastettu Euroopan talousalueella tai Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa karttunut eläke. Tämä soveltamiskäytäntö on ETA-maiden osalta perustunut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimien (EY-tuomioistuin) ratkaisuihin, joiden mukaan tarkasteltaessa henkilön oikeutta etuuteen hänen työuraansa tulee tarkastella kokonaisuutena. Lisäksi EY-tuomioistuin on ratkaisukäytännössään korostanut EU-kansalaisten yhdenvertaista kohtelua.

Säännöksen soveltamiseksi tarvitaan tieto Euroopan talousalueella tai Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa karttuneesta eläkkeestä. Jos tällaisen eläkkeen määrästä ei saataisi riittävää selvitystä, enimmäismäärää laskettaessa huomioon otettavana eläkkeenä voitaisiin käyttää eläkettä, joka työntekijälle olisi karttunut, jos hänen Euroopan talousalueella tai sosiaaliturvasopimusmaassa vakuutusajanaan luettava työskentelynsä olisi ollut tämän lain alaista työskentelyä (teoreettinen eläke).

Silloin, kun edellä mainittu 75 prosentin rajuus vähentää osa-aikaeläkkeen määrää, vähennys tehtäisiin näiden lakien kesken vakiintuneessa ansiotulossa huomioon otettujen työansioiden suhteessa. Säännös on samansisältöinen kuin voimassa olevan MEL:n 16 g §:n 3 momentti.

Pykälä vastaa TyEL:n 17 §:ää.

18 §. Osa-aikaeläkkeen alkaminen. Pykälän mukaan osa-aikaeläke myönnettäisiin sen saamisedellytysten täyttymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien. Osa-aikaeläkettä ei kuitenkaan myönnettäisi t-

kautuvasti. Voimassa olevassa laissa osa-aikaeläkkeen alkamisesta säädetään MEL:n 14 c §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä. Osa-aikaeläke voidaan voimassa olevan säännöksen mukaan myöntää takautuvasti kuudelta hakemista edeltävältä kuukaudelta. Nyt takautuvasta myöntömahdollisuudesta luovuttaisiin. Osa-aikaeläkkeelle siirtyminen edellyttää työnantajan ja työntekijän välistä sopimusta, joka tehdään ennen osa-aikaeläkkeelle siirtymistä. Osa-aikaeläkettä haetaan käytännössä niin, että se alkaa samasta ajankohdasta kuin osa-aikatyö.

19 §. Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus. Pykälän sisältö vastaisi osa-aikaeläkettä koskevalta osin TEL:n 17 b §:n säännöstä eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta, jota voimassa olevassa MEL:ssa sovelletaan 64 §:n viittaussäännöksen perusteella. Lisäksi ehdotettua säännöstä täydennettäisiin siten, että osa-aikaeläkkeensaaja olisi velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle myös sellaisesta yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta, joka ei johdu vuosilomasta, vastikelomasta tai osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvästä palkattomasta vapaasta taikka sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain mukaista ansionmenetyskorvausta tai tapaturmavakuutuslain mukaista päivärahaa. Pykälä vastaa TyEL:n 19 §:ää.

20 §. Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen. Pykälän mukaan osa-aikaeläkkeen määrä tarkistettaisiin, jos osa-aikatyön ansioissa tapahtuu pysyvä muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä. Lisäksi osa-aikaeläkkeen määrä tarkistettaisiin silloin, kun osa-aikaeläkkeen saajalle myönnetään osa-aikaeläke sellaisen työeläkelain mukaan, jonka mukaan hänellä ei aikaisemmin ollut oikeutta osa-aikaeläkkeeseen.

Olennaisesti yleisestä palkkakehityksestä poikkeava muutos tarkoittaisi yli kymmenen prosentin muutosta ansioissa. Jos osa-aikatyön ansiot nousisivat tai alenisivat yli 10 prosenttia verrattuna palkkakertoimella tarkistettuihin osa-aikaeläkkeen myöntämisen perusteena oleviin ansioihin, mutta osa-aikatyön ansiorajat pysyisivät osa-aikatyölle edellytetyn 35—70 prosentin rajoissa koko-

aikatyön vakiintuneesta ansiosta, osa-aikaeläkkeen määrä tarkistettaisiin. Tarkistaminen tehtäisiin muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta tai kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, jos muutos tapahtuisi silloin. Jos ansiotulojen muutos todettaisiin vasta vuosivalvonnan yhteydessä eikä selvitystä muutoksen ajankohdasta saataisi, osa-aikaeläkkeen määrä tarkistettaisiin sen vuoden alusta lukien, jona ansiot ovat muuttuneet. Jos osa-aikatyön ansiot eivät enää pysy 35—70 prosentin rajoissa, osa-aikaeläke lakkautettaisiin. Kun osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, vakiintuneena ansiotulona pidettäisiin ansiotuloa, joka oli perusteena osa-aikaeläkettä ensimmäisen kerran määrättäessä.

Pykälä vastaa asiasisällöltään voimassa olevaa MEL:n 16 g §:n 4 momenttia. Uusi säännös olisi kuitenkin voimassa olevaa lakia täsmällisempi, koska myös osa-aikaeläkkeen tarkistusajankohdasta säädettäisiin lailla. Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 20 §:ssä.

21 §. Osa-aikaeläkkeen keskeyttäminen. Pykälän 1 momentin mukaan osa-aikaeläke voidaan keskeyttää, jos työntekijän osa-aikatyön ansio tai työstä poissaoloaika muuttuisi tilapäisesti siten, etteivät osa-aikaeläkkeen edellytykset täyty. Eläke voitaisiin keskeyttää eläkkeensaajan ilmoituksesta tai eläkekassan aloitteesta. Osa-aikaeläke keskeytettäisiin seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen edellyttäen, että syy eläkkeen keskeyttämiselle olisi silloin edelleen olemassa.

Pykälän 2 momentin mukaan keskeytettyä osa-aikaeläkettä ryhdyttäisiin hakemuksesta maksamaan uudelleen siitä lukien, kun osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset jälleen täyttyvät. Keskeytys ei voisi jatkua pidempään kuin kuuden kuukauden ajan. Jos osa-aikaeläkkeen uudelleen maksamista ei olisi haettu kuuden kuukauden kuluessa keskeyttämisestä lukien, eläke lakkautettaisiin erillisellä päätöksellä keskeyttämisajankohdasta lukien.

Voimassa olevassa MEL:ssa ei ole säädetty osa-aikaeläkkeen keskeyttämismahdollisuutta, vaan vastaavassa tilanteessa osa-aikaeläke tulee voimassa olevien säännösten mukaan lakkauttaa. Ehdotettu säännös lisäisi joustavuutta osa-aikaeläkkeeseen, koska se sallisi

tilapäiset osa-aikatyön muutokset.

Pykälä vastaa TyEL:n 21 §:ää.

22 §. Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin osa-aikaeläkkeen lakkauttamisesta. Nykyisin asiasta säädetään MEL:n 14 c §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä. Säännöstä täsmennettäisiin nykyiseen nähden siten, että osa-aikaeläkkeen lakkauttamisajasta säädettäisiin nyt laissa. Lisäksi pykälässä todettaisiin nimenomaisesti se, että osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti. Osa-aikaeläke lakkautettaisiin sitä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja ei enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Jos edellytykset osa-aikaeläkkeelle lakkaavat kuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan mainitusta päivästä alkaen. Jos lakkauttaminen johtuisi ansiotulojen kasvusta eikä tulojen muutosajankohtaa voitaisi osoittaa, osa-aikaeläke lakkautettaisiin tulojen muutosvuoden alusta lukien. Osa-aikaeläkettä ei kuitenkaan lakkautettaisi, jos muutos olisi tilapäinen ja osa-aikaeläkkeen maksaminen voitaisiin 21 §:n mukaisesti keskeyttää.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin nykyinen MEL:n 14 c §:n 3 momentin säännöstä vastaava säännös, jonka mukaan työntekijällä, jonka osa-aikaeläke on lakkautettu, olisi oikeus saada osa-aikaeläke uudelleen, kun hän täyttää sen saamisen edellytykset. Lisäksi voimassa olevan säännöksen mukaan, jos osa-aikaeläke alkaa kuuden kuukauden kuluessa aikaisemman osa-aikaeläkkeen päättymisestä, eläke myönnetään entisin perustein. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan vastaava säännöstä, kuitenkin siten muutettuna, että osa-aikaeläke myönnettäisiin entisin perustein, jos se olisi ollut lakkautettuna enintään kuusi kuukautta. Säännöksen vähäinen sisältömuutos helpottaa sen toimeenpanoa. Edellytyksenä osa-aikaeläkkeen myöntämiselle entisin perustein olisi, ettei sen määrää olisi tarkistettava osa-aikatyön ansioiden muutoksen takia.

Pykälä vastaa TyEL:n 22 §:ää.

23 §. Työkyvyttömyyseläke osa-aikaeläkkeen jälkeen. Pykälään ehdotetaan säännöstä tilanteesta, jossa osa-aikaeläkettä saavalle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke. Jos työkyvyttömyyseläke tulisi myön-

nettäväksi samalle ajalle, jolta on jo maksettu osa-aikaeläkettä, osa-aikaeläke otettaisiin huomioon työkyvyttömyyseläkkeen osasuoritukseksi. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 14 c §:n 2 momentissa. Pykälä vastaa TyEL:n 23 §:ää.

24 §. Osa-aikaeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi. Pykälän mukaan osa-aikaeläkkeellä olevilla vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä olisi, että työntekijä lopettaa osa-aikatyön ja hakee vanhuuseläkettä. Jos työntekijä ei hakisi vanhuuseläkettä 68-vuotiaanakaan, osa-aikaeläke muutettaisiin 68 vuoden iässä osa-aikaeläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Kun työntekijä lopettaisi osa-aikatyön, vanhuuseläke laskettaisiin työntekijän hakemuksesta uudelleen. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 14 c §:n 2 momentissa. Pykälä vastaavaa TyEL:n 24 §:ää.

Työeläkekuntoutus

25 §. Oikeus työeläkekuntoutukseen. Pykälässä säädettäisiin siitä, millä edellytyksillä työntekijällä on oikeus saada ammatillista kuntoutusta. Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan alle 63-vuotiaalla työntekijällä olisi oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos asianmukaisesti todettuun sairauteen, vikaan tai vammaan perustuva työkyvyttömyyden uhka olisi todennäköinen. Lisäksi edellytyksenä eläkekassan antamalle kuntoutukselle olisi, että työntekijällä on työskentelystä saatuja työansioita tulevan ajan tarkasteluaikana vähintään 25 133,40 euroa. Näitä säännöksiä vastaavat säännökset ovat nykyisin MEL:n 25 §:n 1 momentissa. Momentin kolmanteen kohtaan siirrettäisiin voimassa olevan MEL:n 25 §:n 4 momentin sisältö sellaisenaan. Kohdan mukaan työntekijällä ei olisi oikeutta tämän lain mukaiseen kuntoutukseen, jos hänellä olisi oikeus kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin seikoista, jotka on otettava huomioon, kun arvioidaan kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta. Huomioon tulisi ottaa työntekijän ikä,

ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus ja vakiintuminen työelämään. Säännöstä ehdotetaan täsmennettäväksi nykyisin voimassa olevaan säännökseen nähden siten, että voimassa olevan MEL:n 25 §:n 2 momentissa oleva yhteys työelämään on muutettu vakiintumiseksi työelämään. Nuoren henkilön osalta tarkasteltaisiin, miten hän on ennättänyt kiinnittyä työelämään. Tällöin huomioon otettaisiin se, moneltako vuodelta hänelle on karttunut työeläkettä työnteon perusteella. Pelkästään se, että työntekijällä olisi vähäisessä määrin tulevan ajan ansioita, ei riittäisi osoitukseksi siihen, että työntekijä on vakiintunut työelämään, jos työntekijän vakiintuneen ansiotyön päättymisestä olisi kulunut useampia vuosia.

Pykälän 3 momenttiin siirrettäisiin voimassa olevan MEL:n 25 §:n 2 momentin ensimmäinen virkeen sisältö, jonka mukaan työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että työntekijälle lähivuosina tulisi ilman ammatillisia kuntoutustoimia myönnettäväksi tämän lain mukainen täysi työkyvyttömyyseläke tai osatyökyvyttömyyseläke. Työntekijän työkyvyttömyys arvioidaan 35 §:ssä ehdotetun työkyvyttömyysmääritelmän mukaisesti.

Työeläkekuntoutuksen saaminen edellyttäisi pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan, että työntekijällä on työskentelystä saatuja ansioita siten, että hänen 82 §:ssä tarkoitetut tulevan ajan ansionsa ovat vähintään 25 133,40 euroa. Pykälän 4 momentissa täsmennettäisiin 1 momentin 2 kohdassa säädettyä edellytystä niin, että tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin silloin, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutustukihakemuksen tullessa vireille, kuitenkin siten, ettei palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevia tuloja otettaisi huomioon. Koska työeläkekuntoutus on tarkoitettu työelämässä aktiivisesti mukana oleville työntekijöille, ei olisi tarkoituksenmukaista, että kuntoutuksen saamisen edellytyksenä olevat ansiot voisivat koostua myös palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella. Tämän vuoksi pykälän 4 momentissa säädettäisiin, ettei palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevia tuloja tai 82 §:n 4 momentissa tarkoitettuja tuloja otettaisi huomioon 1

momentin 2 kohdassa tarkoitettuja ansioita määrittäessä. Voimassa olevan MEL:n 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa määritellyistä kuntoutustapahtumapäivä-käsitteestä luovutaisiin. Tällä muutoksella pyritään selkeyttämään ja yksinkertaistamaan kuntoutusoiden saamisedellytyksiä.

Myös jo työkyvyttömyyseläkkeellä olevalla työntekijällä voisi olla oikeus kuntoutukseen. Jos työntekijä olisi jo työkyvyttömyyseläkkeellä, hänen työansiot määräytyisivät samoin kuin tulevan ajan ansiot ovat määräytyneet hänen työkyvyttömyyseläkkeessään. Tästä säädettäisiin pykälän 5 momentissa, joka vastaa sisällöltään voimassa olevan MEL:n 25 §:n 1 momentin 2 kohdan loppua. Edellytyksen katsottaisiin täyttyvän myös silloin, kun työntekijän eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olevan MEL:n 12 a ja 12 b §:n mukaisena. Tästä säädettäisiin tämän lain voimaantulopäivästä.

Pykälän säännökset vastaavat TyEL:n 25 §:ää muilta kuin TyEL:n 25 §:n 4 momentin osalta. Eduskunnassa on kuitenkin käsiteltävänä hallituksen esitys yrittäjän eläkelainsäädännön muuttamisesta, jonka yhteydessä TyEL:n 25 §:n 4 momenttia on esitetty muutettavaksi vastaavanlaisiksi kuin tässä ehdotettu MEL:n 25 §:n 4 momentti on.

26 §. Ammatillisen kuntoutuksen sisältö ja kuntoutussuunnitelma. Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin, mitä ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan. Momentti vastaa voimassa olevan MEL:n 25 §:n 3 momenttia. Voimassa olevaan säännökseen nähden momentin luettelosta kuitenkin poistettaisiin lääkinnällinen kuntoutus, koska sitä on ammatillisena kuntoutuksena käytetty hyvin harvoin. Toisaalta luetteloon lisättäisiin työkokeilu, jota on käytetty runsaasti ammatillisen kuntoutuksen muotona. Lisäksi voimassa olevassa säännöksessä todettua elinkeinotuen antamista täsmennettäisiin siten, että kyse olisi tuesta elinkeinotoiminnan aloittamiseen tai jatkamiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan ammatillisen kuntoutuksen käynnistäminen edellyttäisi, että työntekijä esittää eläkekassalle suunnitelman ammatillisesta kuntoutuksesta. Tämä säännös selventäisi työntekijän toimimisekvollisuutta kuntoutusasiassa. Eläkekassa voi-

si tukea kuntoutussuunnitelman laatimista antamalla neuvoja tai maksamalla 31 §:n mukaista kuntoutusavustusta. Tarpeen mukaan eläkekassa voisi olla yhteydessä työnantajaan. Jos työntekijä ei voisi jatkaa omassa työpaikassaan, työntekijä ohjattaisiin tarvittaessa työvoimatoimistoon tai kuntoutuksen palveluntuottajalle kuntoutussuunnitelman laatimiseksi työelämässä jatkamista varten.

Nykyisestä poiketen myös kuntoutuksen sisällöstä annetusta päätöksestä olisi muutoksenhaikuoikeus.

Pykälän säännökset vastaavat TyEL:n 26 §:ää.

27 §. Ennakkopäätös oikeudesta työeläkekuntoutukseen. Työntekijällä olisi oikeus saada ennakkopäätös siitä, täytyvätkö ammatillisen kuntoutuksen saamisedellytykset. Ennakkopäätös voitaisiin antaa, vaikka kuntoutussuunnitelma olisi vielä kesken tai työntekijä ei olisi vielä toimittanut eläkekassalle tämän hyväksymää kuntoutussuunnitelmaa. Ennakkopäätös sitoisi eläkekassaa, jos työntekijä toimittaisi eläkekassalle yhdeksän kuukauden kuluessa ennakkopäätöksen lainvoimaiseksi tulosta sellaisen kuntoutussuunnitelman, jonka eläkekassa hyväksyy. Vastaava säännös ennakkopäätöksestä ja sen sitovuudesta on nykyisin MEL:n 23 a §:ssä.

Pykälä vastaa TyEL:n 27 §:ää.

28 §. Kuntoutusraha. Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että työntekijällä on oikeus kuntoutusrahan niiltä kalenterikuukausilta, joilta hän on estynyt tekemästä ansiotyötä ammatillisen kuntoutuksen takia. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 25 a §:n 1 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuntoutusrahan suuruudesta. Kuntoutusraha olisi yhtä suuri kuin niiden työntekijän työeläkelakien mukaisten peruseläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen vireilletulohetkellä. Kuntoutusrahasta säädetään nykyisin MEL:n 25 a §:n 2 momentissa. Siihen nähden kuntoutusrahan määräytymistä selkeytettäisiin ja yksinkertaistettaisiin siten, että voimassa olevan lain usealla eri tavoin määritellystä kuntoutustapahtumahetkikäsisteestä luovuttaisiin ja kuntoutusrahan

suuruus määräytyisi pääsääntöisesti kuntoutushakemuksen vireilletulohetken perusteella. Kuitenkin niissä tilanteissa, joissa työntekijä olisi jäänyt sairauslomalle työsuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa, kuntoutusraha määräytyisi sairausloman alkamishetken perusteella. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Säännöksellä varmistettaisiin, että sairauslomajakso ennen kuntoutuksen alkamista ei alenna kuntoutusrahan määrää. Lisäksi säännös varmistaisi sen, ettei kuntoutusraha voisi jäädä määrältään pienemmäksi kuin se työkyvyttömyyseläke, jonka työntekijä saisi, jos hänen kuntoutuksen sijaan katsottaisiinkin tulleen työkyvyttömäksi. Vastaava säännös on voimassa olevassakin laissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 28 §:ää.

29 §. Osakuntoutusraha. Jos työntekijän ansiot olisivat ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vakiintuneesta työansioista, kuntoutusrahan määrä olisi puolet täyden kuntoutusrahan määrästä. Vastaava säännös on voimassa olevan MEL:n 25 a §:n 3 momentissa ja TyEL:n 29 §:ssä.

30 §. Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus. Pykälään siirrettäisiin MEL:n 25 b §:n 1 ja 2 momentin säännökset työkyvyttömyyseläkettä saavalle työntekijälle ammatillisen kuntoutuksen kestoajalta maksettavasta kuntoutuskorotuksesta. Kuntoutuskorotus olisi 33 prosenttia työkyvyttömyyseläkkeen määrästä. Pykälä vastaa TyEL:n 30 §:ää.

31 §. Kuntoutusavustus. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan työntekijälle voitaisiin myöntää työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen harkinnanvarainen kuntoutusavustus kuntoutussuunnitelman laatimista varten. Kuntoutusavustuksen maksaminen kuntoutussuunnitelman laatimista varten voisi olla perusteltua esimerkiksi silloin, kun eläkekassa arvioi kuntoutussuunnitelman todennäköisesti johtavan työeläkejärjestelmän tukeman ammatillisen kuntoutuksen käynnistämiseen. Lisäksi työntekijälle voitaisiin myöntää harkinnanvarainen kuntoutusavustus kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustus olisi työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen. Siten sitä voitaisiin maksaa myös

osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena, jos työntekijä on samaan aikaan töissä.

Kuntoutusavustusta maksettaisiin enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden erikseen laskettuna kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta voidaan kuitenkin maksaa pidemmältäkin ajalta, jos se on kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua. Sen sijaan säännöksestä poistettaisiin vastaavassa säännöksessä nykyisin oleva mahdollisuus maksaa kuntoutusavustusta hoitosuunnitelman laatimista varten. Kuntoutusavustus on tarkoitettu työntekijöille, jotka ovat ammatillisessa kuntoutuksessa. Sen vuoksi kuntoutusavustuskin tulisi suunnata vain ammatilliseen kuntoutukseen liittyviin tilanteisiin. Lisäksi säännöksestä poistettaisiin mahdollisuus maksaa harkinnanvaraista kuntoutusavustusta työntekijän työllistymisen edistämiseksi, koska tätä säännöstä ei ole juurikaan sovellettu. Jos kuntoutuja ei työllisty kuntoutuksen jälkeen, työntekijän toimeentuloturvasta vastaa työttömyysturvajärjestelmä. Nykyisin harkinnanvaraisesti kuntoutusavustuksesta säädetään MEL:n 25 c §:ssä.

Nykyisestä poiketen harkinnanvaraista kuntoutusavustusta koskevasta päätöksestä olisi muutoksenhakuoikeus.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 31 §:ssä.

32 §. Kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotuksen lakkauttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus voitaisiin lakkauttaa, jos sen saaja kieltäytyisi ammatillisesta kuntoutukselta tai keskeyttäisi tällaisen kuntoutuksen ilman pätevää syytä. Vaikka kuntoutuskorotus tai kuntoutusraha pääsääntöisesti lakkautettaisiin pykälässä mainituissa tilanteissa, lakkauttaminen jäisi eläkekassan harkintaan. Joissakin yksittäisissä tilanteissa takautuva lakkauttaminen voisi johtaa kohtuutomaan lopputulokseen, minkä vuoksi lakkauttamista ei ehdoteta säädettäväksi pakolliseksi. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 23 §:n 3 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuntoutusrahan ensisijaisuudesta työkyvyttömyyseläkkeeseen nähden. Asiasisällöltään

vastaava säännös on voimassa olevan MEL 25 f §:ssä.

Pykälä vastaa TyEL:n 32 §:ää.

33 §. Eläkekassan ilmoitusvelvollisuus. Pykälään siirrettäisiin MEL 25 d §:ssä oleva säännös ilmoitusvelvollisuudesta. Eläkekassan tulisi ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle antamastaan ammatillisesta kuntoutukselta sekä kuntoutusrahaa ja -korotusta koskevasta päätöksestään. Vastaava säännös on TyEL:n 33 §:ssä.

34 §. Kuntoutusta koskevat muut säännökset. Kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa koskisivat pääsääntöisesti samat säännökset kuin työkyvyttömyyseläkettä ja työkyvyttömyyseläkkeen saajaa. Siten kuntoutusetuutta tulisi hakea samoin kuin työkyvyttömyyseläkettäkin Eläketurvakeskuksen vahvistamalla lomakkeella ja hakemukseen tulisi liittää lääkärinlausunto. Valituskelpoisiin kuntoutusta koskeviin päätöksiin haettaisiin muutosta samoin kuin eläkepäättöksiin ja kuntoutusraha myönnettäisiin entisiin perustein, jos kuntoutusraha aiemmin saaneelle myönnettäisiin uuden kuntoutuksen perusteella kuntoutusraha kahden vuoden kuluessa entisen päättymisestä tai myöhemminkin saman sairauden perusteella. Myös kertakorotusta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamista, ensisijaisten etuuksien vähentämistä, etuuden maksamista kuntoutujalle itselleen tai muulle taholle, viivästyskorotusta, takaisinperintää ja tietojen antamista ja saamista sekä työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset koskisivat myös kuntoutusrahaa, kuntoutuskorotusta ja niiden saajaa.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että työkyvyttömyyseläkettä koskevista säännöksistä poiketen kuntoutusraha ja kuntoutuskorotus voitaisiin maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Voimassa olevassa laisasta säädetään MEL:n 25 b §:n 3 momentissa. Kuntoutusrahan maksaminen alkaisi kuntoutuksen alkaessa. Siten sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuus ei vaikuttaisi kuntoutusrahan maksamisen alkamisaikaan. Päällekkäisiä etuuksia kuntoutuja ei tältä ajalta kuitenkaan saisi. Eläkkeen maksamista koskevaan 8 lukuun ehdotetaan säännöstä tilanteesta, jossa kuntoutusraha tai -korotus myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta

työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Tällaisessa tilanteessa kuntoutusraha ja kuntoutusavustus maksettaisiin sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se määrältään vastaa samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa.

Lisäksi 2 momentissa todettaisiin, ettei kuntoutusraha-ajalta kartu eläkettä siten kuin työkyvyttömyyseläkeajalta karttuu, vaan siten kuin 77 §:ssä säädetään eläkkeen karttumisesta palkattomilta ajoilta. Kuntoutusetuuksia ei myöskään otettaisi perhe-eläkkeen perusteeksi, vaan perhe-eläke määräytyisi edelleen työkyvyttömyyseläkkeen tai vanhuuseläkkeen perusteella.

Pykälä vastaa TyEL:n 34 §:ää.

Työkyvyttömyyseläke

35 §. Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksistä sekä siitä, milloin työkyvyttömyyseläke myönnetään täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä ja milloin osatyökyvyttömyyseläkkeenä. Nykyisin vastaavat säännökset ovat MEL:n 15 §:n 1 momentin alussa ja 23 §:n 1 momentissa. Voimassa olevassa MEL:n säännöksessä työkyvyttömyyseläkeoikeuden edellytyksenä on, että työntekijän työkyky on alentunut säännöksessä tarkemmin määritellyllä tavoin. Ehdotetussa säännöksessä puhutaan työkyvyn alentumisen sijaan työkyvyn heikentymisestä. Tällä verbin täsmennyksellä ei ole tarkoitus muuttaa nykyistä soveltamisikäkäytäntöä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työkyvyn heikentymistä arvioitaessa huomioon otettavista seikoista. Vastaavat seikat on otettava huomioon työkyvyn alentumista arvioitaessa voimassa olevan MEL 15 §:n 1 momentin kahden viimeisen virkkeen perusteella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 60 vuotta täyttäneen työntekijän työkyvyttömyyseläkeoikeuden arvioinnista. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 15 §:n 9 momentissa. Mitä vanhemmasta eläkkeenhakijasta on kysymys, sitä suuremman merkityksen 2 momentissa mainitut ikä, koulutus,

ammattitaito sekä aikaisempi työ saavat työkyvyn arvioinnissa. Erityisesti 60 vuotta täyttäneiden työkyvyttömyyseläkeoikeuden arvioinnissa painotetaan työkyvyttömyyden ammatillista luonnetta, kun työura on pitkä ja työn aiheuttama rasittuneisuus ja kuluneisuus ikääntymiseen liittyviin tekijöihin yhdistyneenä tekevät työn jatkamisen kohtuuttomaksi.

Pykälä vastaa TyEL:n 35 §:ää.

36 §. Kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan MEL:n 15 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä oleva säännös eläkekassan velvollisuudesta varmistaa ennen työkyvyttömyyseläkeasian ratkaisua, että työntekijän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty. Kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen ei olisi tarpeen, jos työntekijän terveydentilan perusteella on selvää, ettei hän ole kuntoutettavissa työelämäänsä. Pykälä vastaa TyEL:n 36 §:ää.

37 §. Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan MEL:n 15 §:n 5 momentin lopussa ja osin MEL:n 2 §:n 6 momentissa oleva, viimeisen eläkelaitoksen periaatteeseen sisältyvä niin sanottu rajoitettu laukaisusäännös. Pykälän 1 momentin mukaan työntekijällä olisi oikeus tämän lain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen niissä tilanteissa, joissa työntekijälle olisi myönnetty tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä myöhemmän virka- tai työsuhteen perusteella niin sanottuun yleiseen työkyvyttömyyseläkemääritelmään perustuva työkyvyttömyyseläke valtion eläkelain, kunnallisen eläkelain, evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain tai Kansaneläkelaitoksesta annetun lain nojalla. Lisäksi 2 momentin mukaan yksityisten alojen työeläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke laukeaisi, jos työntekijälle myönnettäisiin edellä mainittujen julkisen alojen eläkelakien mukainen työkyvyttömyyseläke julkisten alojen eläkejärjestelmän erityisen ammatillisen työkyvyttömyysmääritelmän perusteella, edellyttäen, että yksityisten alojen eläkejärjestelmän mukaisen eläkkeen määrä olisi enintään 688,02 euroa kuukaudessa. Jos yksityisten alojen eläkkeen määrä on tätä suurempi, julkisten alojen eläkelaitoksen olisi

ennen päätöstään pyydettävä yksityisten alojen eläkelaitoksen arvio työntekijän työkyvystä. Tästä neuvotteluvollisuudesta säädetäisiin TyEL:n 108 §:ssä, jota sovellettaisiin myös merenkulkijoihin tähän lakiin ehdotetun 108 §:n viittaussäännöksen perusteella. Jos yksityisten alojen eläkelaitos ja viimeisenä eläkelaitoksena toimiva julkisten alojen eläkelaitos olisivat eri mieltä työntekijän työkyvystä, ne ratkaisisivat asian TyEL:n 108 §:n 2 momentin mukaisesti erikseen. Säännöksellä ei ole tarkoitus muuttaa nykyistä oikeuskäytäntöä.

Pykälä vastaa TyEL:n 37 §:ää.

38 §. Työkyvyttömyyseläkkeen määrä. Pykälän ensimmäisessä virkkeessä todettaisiin yleisluontoisesti, miten työkyvyttömyyseläke määräytyy. Pykälän toisessa virkkeessä todettaisiin, että osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Vastaava säännös on voimassa olevan MEL:n 23 §:n 2 momentin viimeisenä virkkeenä ja TyEL:n 38 §:ssä.

39 §. Ennakkopäätös oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen. Työntekijällä olisi oikeus saada ennakkopäätös siitä, täytyvätkö osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Tällainen ennakkopäätös sitoisi eläkekassaa yhdeksän kuukauden ajan tai, jos työntekijä ja hänen työnantajansa sopisivat sitä pidemmästä ajasta, tämän sopimuksen mukaisen ajan. Vastaavat säännökset ovat nykyisin MEL:n 23 a §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 2 momentissa. Pykälä vastaa TyEL:n 39 §:ää.

40 §. Eläkekassan asiantuntijalääkäri. Pykälään siirrettäisiin nykyisin MEL:n 64 a §:n 2 momentissa oleva säännös eläkekassan asiantuntijalääkäriin asemasta. Pykälä vastaa TyEL:n 40 §:ää.

41 §. Täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen. Pykälään siirrettäisiin sanamuodoltaan tarkistettuna MEL:n 28 §:ssä nykyisin olevat säännökset täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta. Muutosta nykykäytäntöön säännöksellä ei ole tarkoitus tehdä. Pykälä vastaa TyEL:n 41 §:ää.

42 §. Osatyökyvyttömyyseläkkeen alkaminen. Osatyökyvyttömyyseläke alkaisi eläketapahtumaa seuraavan kuukauden alusta, kuten nykyisinkin, eikä sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika siis vaikuttaisi

osatyökyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaan. Pällekkäistä etuutta työntekijä ei kuitenkaan saisi. Siltä osin kuin osatyökyvyttömyyseläke myönnettäisiin takautuvasti samalle ajalle, jolta työntekijä on saanut sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, takautuvasti myönnettyä osatyökyvyttömyyseläkettä maksettaisiin vain siltä osin kuin sen määrä ylittäisi sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan määrän. Tästä säädetäisiin 43 §:n 3 momentissa. Jos työntekijälle olisi myönnetty sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa niin pitkälle ajalle eteenpäin, että osatyökyvyttömyyseläkettä tulisi maksettavaksi samalta ajalta muutoinkin kuin takautuvasti, osatyökyvyttömyyseläke vähennetään sairauspäivärahasta sairausvakuutuslain 12 luvun 4 §:n mukaan. Nykyisin osatyökyvyttömyyseläkkeen alkamisesta säädetään MEL:n 28 §:n 1 momentissa. Muutosta nykykäytäntöön säännöksellä ei ole tarkoitus tehdä. Pykälä vastaa TyEL:n 42 §:ää.

43 §. Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalla. Pykälän 1 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkettä ei ilman pätevää syytä maksettaisi takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta. Voimassa olevan MEL:n 28 §:n 1 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkettä ei ilman pätevää syytä myönnetä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Käytännössä työntekijä saa sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa noin vuoden ajalta ennen kuin hänellä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen. Siten työntekijä hakee käytännössä eläkettä sairausvakuutuslain päivärahauden päättyessä eikä eläkettä yleensä tule myönnettäväksi pitkältä takautuvalla ajalta. Jos eläke myönnetään takautuvalla ajalta, se useimmiten maksetaan jollekin viranomaiselle, joka on maksanut työntekijälle samalta ajalta muuta etuutta tai korvausta.

Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin nykyisen MEL:n 28 §:n 8 momentin säännös, jonka mukaan takautuvasti myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä ei makseta samalta ajalta, jolta työntekijä on saanut kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin osin nykyistä MEL:n 28 §:n 7 momentin säännöstä vastaava säännös tarkennettuna. Takautuvasti myönnettyä osatyökyvyttömyyseläkettä maksettaisiin vain se osa, jonka osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä ylittää sairauspäivärahan määrän, jos työntekijä olisi samalta ajalta saanut sairausvakuutuslaissa tarkoitettua sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa vuoden 2007 alusta voimaan tulevan sairausvakuutuslain muutoksen perusteella. Samoin meneteltäisiin silloin, kun työntekijälle myönnettäisiin täysi työkyvyttömyyseläke 41 §:n 2 momentin mukaan.

Pykälä vastaisi TyEL:n 43 §:ää eduskunnassa käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä yrittäjän eläkeläiksi ja eräiksi muiksi laeiksi ehdotetussa muodossa.

44 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen kestoajaksi.* Työkyvyttömyyseläke myönnettäisiin joko toistaiseksi tai kuntoutustukena määräajaksi. Tämä todettaisiin 1 momentissa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuntoutustuen kestoajasta ja 3 momentissa eläkekassan velvollisuudesta varmistaa kuntoutustukea myönnettäessä, että työntekijälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Vastaavat säännökset ovat nykyisin MEL:n 15 §:n 3 ja 4 momentissa. Voimassa olevien säännösten sanamuotoa kuitenkin tarkennettaisiin siten, että pykälästä kävisi ilmi, että kuntoutustuki on tarkoitettu myöntää ajaksi, jonka kuluessa työkyvyn uskotaan palautuvan. Pykälä vastaa TyEL:n 44 §:ää.

45 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus.* Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä nykyisin TEL:n 17 b §:n 2 momentissa oleva säännös siltä osin kuin se koskee työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuutta. Voimassa olevan MEL:n 64 §:n viittaussäännöksen perusteella mainittua TEL:n säännöstä sovelletaan MEL-eläkejärjestelmässä. Nykyisessä säännöksessä puhutaan ansiotyöhön ryhtymisestä. Tämä on korvattu pykälässä ansiotyön aloittamisella tai lisäämisellä. Pykälä vastaa TyEL:n 45 §:ää.

46 §. *Selvitys työkyvyttömyyden jatkumisesta.* Työkyvyttömyyseläkkeen saaja olisi velvollinen käymään eläkekassan perustellusta syystä antamasta määräyksestä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämistä varten tut-

kittavana eläkekassan nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkekassan osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Asiasta on nykyisin säännös MEL:n 26 §:n 2 momentissa. Pykälän sanamuotoa täsmennettäisiin nykyiseen nähden siten, että eläkekassan nimeämän lääkärin tulisi olla laillistettu. Lisäksi sanamuotoa täsmennetään siten, että tällainen eläkekassan määräys käydä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämiseksi tutkittavana tulisi kyseeseen vain poikkeuksellisissa tilanteissa. Eläkekassan määräys voisi tulla kysymykseen vain, kun sillä on perusteltu syy olettaa, että eläkkeensaajan työkyky on palautunut. Pelkästään olettaen, että eläkkeensaajan työkyky olisi palautunut eläkkeen alkamista edeltävälle tasolle, ei olisi riittävä peruste pykälässä tarkoitettua määräyksen antamiselle. Nykyistä säännöstä vastaavasti säädettäisiin, että kun eläkekassa määräisi tällaisen tutkimuksen, sen olisi korvattava työntekijälle tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Tutkimuksesta ja matkoista aiheutuviin kustannuksiin kuuluisi myös päiväraha, jos tutkimus tehtäisiin toisella paikkakunnalla. Pykälä vastaa TyEL:n 46 §:ää.

47 §. *Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkastaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan jos työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuisi, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistettaisiin joko hänen hakemuksestaan tai eläkekassan aloitteesta. Vastaavat säännökset ovat nykyisin MEL:n 23 §:n 3 ja 7 momentteissa.

Pykälän 2 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otettaisiin huomioon hänen työansioissaan tapahtuneet muutokset. Työntekijällä ei olisi oikeutta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen ajalta, jolloin hänen työansionsa ylittävät 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta, eikä täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen ajalta, jolloin hänen työansionsa olisivat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Lisäksi muutosten edellytyksenä olisi, ettei ansiorajan ylitys olisi aivan tilapäistä. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 23 §:n 6 momentissa.

Pykälä vastaa asiasisällöltään TyEL:n 47:ää.

48 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen.* Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuisi siten, ettei hänellä enää olisi oikeutta täyteen, vaan osatyökyvyttömyyseläkkeeseen, täysi työkyvyttömyyseläke muutettaisiin osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta lukien.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa osatyökyvyttömyyseläkettä saava työntekijä tulisi täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi. Täysi työkyvyttömyyseläke myönnettäisiin sairausvakuutuslain mukaisen ensisijaisuusajan jälkeen siten kuin 41 §:ssä säädetään. Nykyisin vastaava säännös on MEL:n 28 §:n 5 momentissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 48 §:ää.

49 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan, jos eläkkeensaajan työkyky palautuisi siinä määrin, ettei hän enää täyttäisi eläkkeen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin työkyvyn palautumista seuraavan kalenterikuukauden alusta. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 23 §:n 4 momentissa.

Pykälän 2 momentin mukaan kun työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai kuntoutustuki päättyy, sitä voitaisiin työhön paluun tukemiseksi jatkaa osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 23 §:n 8 momentissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 49 §:ää.

50 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen.* Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää, jos eläkkeensaaja olisi ansiotyössä ja ansioiden määrä olisi määrääjän yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta. Vakiintuneella keskiansiolla tarkoitettaisiin pääsääntöisesti tulevan ajan ansiota. Joissakin tilanteissa tulevan ajan ansion käyttäminen tämän säännöksen yhteydessä voi johtaa väärään lopputulokseen. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun työkyvyttömyyseläke myönnetään nuorelle henkilölle, jonka työhistoria hänen koulutustaan vastaavassa ammatissa on jäänyt lyhyeksi sitä edeltävän opiskelun vuoksi ennen

työkyvyttömäksi tuloa. Tällöin tulevan ajan ansio voi olla olennaisesti pienempi kuin työntekijän ansio hänen viimeisessä, ammatiaan vastaavassa työssä. Tämänkaltaisessa tilanteessa työkyvyttömyyden aikaisia ansioita voitaisiin verrata niihin ansioihin, jotka työntekijälle ovat ennättäneet vakiintua hänen koulutustaan vastaavassa ammatissa ennen työkyvyttömäksi tuloa.

Eläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää myös silloin, kun eläkkeensaaja ei noudattaisi eläkekassan määräystä käydä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämiseksi tutkittavana eläkekassan nimeämän lääkärin luona tai eläkekassan osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa eikä kieltäytymiseen olisi hyväksyttävää syytä. Lisäksi eläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää silloin, kun työntekijä ei toimittaisi mainitun tutkimuksen tuloksia eläkekassalle tämän määräämässä kohtuullisessa ajassa. Edelleen eläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää, jos eläkkeensaaja kieltäytyisi kuntoutuksesta tai koulutuksesta. Voimassa olevassa MEL:ssa eläkkeen keskeyttämisestä tutkimuksesta kieltäytymisen perusteella sekä sen vuoksi, että työntekijä on kieltäytynyt kuntoutuksesta tai koulutuksesta, säädetään MEL:n 24 §:n 1 momentissa ja eläkkeen keskeyttämisestä tilapäisen ansiotyön perusteella säädetään MEL:n 23 §:n 3 ja 4 momenteissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 50 §:ää.

51 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen.* Työkyvyttömyyseläke lakkautettaisiin, sen määrä tarkistettaisiin tai sen maksaminen keskeytettäisiin enintään vuoden ajalta takautuvasti. Jos kuitenkin lakkautettavaksi tulisi työkyvyttömyyseläke, jonka maksaminen on jo keskeytetty, eläke voitaisiin lakkauttaa tai tarkistaa keskeyttämisajankohdasta lukien. Vastaava säännös on voimassa olevan MEL:n 23 §:n 7 momentissa ja TyEL:n 51 §:ssä.

52 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen muuttaminen vanhuuseläkkeeksi.* Pykälän 1 momentin mukaan täysi työkyvyttömyyseläke muuttuisi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 63 vuotta. Samasta ajankohdasta myös osatyökyvyttömyyseläke muuttuisi täyttä työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi.

Pykälän 2 momentin mukaan jos työntekijä on työskennellyt työkyvyttömyyseläkkeensä aikana ja tästä työskentelystä on karttunut uutta eläketurvaa, eläke myönnettäisiin aikaisintaan 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Tällöin edellytettäisiin, että työntekijä lopettaa työskentelyn tästä työsuhteesta. Nykyisin vastaavat säännökset työkyvyttömyyseläkkeen muuttumisesta vanhuuseläkkeeksi ja työkyvyttömyyseläkkeen aikaisesta työskentelystä karttuneen eläkkeen saamisesta ovat MEL:n 15 §:n 3 momentissa.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan nykyisin MEL:n 15 §:n 3 momentissa olevaa säännöstä, jonka mukaan eläke myönnetään ja lasketaan vanhuuseläkkeenä, jos työntekijä täyttää 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain mukaisen ensisijaisuusajan täyttymistä. Säännöstä täydennettäisiin siten, että eläke myönnetään ja lasketaan vanhuuseläkkeenä myös silloin, kun 63 vuotta täyttäneelle työntekijälle ei vahvisteta sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:n perusteella ensisijaisuusaikaa.

Pykälä vastaa TyEL:n 52 §:ää.

53 §. Tiedottaminen ja ohjaus kuntoutukseen. Pykälään siirrettäisiin täsmennettynä nykyisin MEL:n 15 §:n 2 momentissa oleva säännös, jonka mukaan eläkekassan tehtävänä on huolehtia siitä, että työntekijälle annetaan tietoa muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan hänen kuntoutustarvettaan vastaavaan muuhun kuntoutukseen tai muihin palveluihin, jos eläkehakemus tai työeläkekuntoutusta koskeva hakemus hylätään. Lisäksi eläkekassan olisi noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa säädetään. Pykälä vastaa TyEL:n 53 §:ää.

Perhe-eläke

54 §. Perhe-eläke ja perhe-eläkkeen saajat. Pykälässä määriteltäisiin edunjättäjä ja edunsaaja. Edunjättäjä olisi työntekijä, jolle olisi karttunut tämän lain mukaista eläkettä ja jonka kuoleman jälkeen maksettaisiin perhe-eläkettä. Edunsaaja olisi henkilö, jolla olisi oikeus saada perhe-eläkettä edunjättäjän jälkeen. Edunsaajia olisivat jäljempänä tar-

kemmin säädetyin edellytyksin leski, edunjättäjän sekä lesken lapset ja edunjättäjän entinen puoliso. Perhe-eläkkeeseen ei olisi oikeutta henkilöllä, joka on rikoksella tahallaan aiheuttanut edunjättäjän kuoleman. Nykyisin asiasta säädetään voimassa olevan MEL:n 15 a §:ssä ja 15 b §:n 5 momentissa. Pykälä vastaa TyEL:n 54 §:ää.

55 §. Lesken eläkeoikeus. Leskellä olisi oikeus leskeneläkkeeseen, jos hän on solminut avioliiton edunjättäjän kanssa ennen kuin tämä oli täyttänyt 65 vuotta ja leskellä ja edunjättäjällä on tai on ollut yhteinen lapsi. Pykälän 1 momentin säännöstä vastaavat säännökset ovat nykyisin MEL:n 15 a §:n 1 momentin 1 kohdassa ja 15 b §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lesken oikeudesta leskeneläkkeeseen tilanteessa, jossa leskellä ja edunjättäjällä ei ole eikä ole ollut yhteistä lasta. Tällöin leskellä olisi oikeus leskeneläkkeeseen edellyttäen, että lesken ja edunjättäjän avioliitto on solmittu ennen kuin leski oli täyttänyt 50 ja edunjättäjä 65 vuotta ja että avioliitto oli ennen edunjättäjän kuolemaa jatkunut vähintään viisi vuotta. Lisäksi edellytettäisiin, että leski on edunjättäjän kuollessa vähintään 50-vuotias tai on saanut vähintään kolmen vuoden ajan työkyvyttömyyseläkettä. Vastaavat säännökset ovat nykyisin MEL:n 15 b §:n 1 momentin 2 kohdassa.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin nykyisin MEL:n 15 b §:n 4 momentin ensimmäisessä virkkeessä oleva säännös, jonka mukaan leskellä ei olisi oikeutta leskeneläkkeeseen yhteisen lapsen perusteella, jos lesken ja edunjättäjän yhteinen lapsi on annettu perheen ulkopuolelle ottolapseksi ennen edunjättäjän kuolemaa. Leskeneläkeoikeutta ei olisi myöskään sellaisen edunjättäjän lapsen perusteella, jonka leski on ottanut ottolapseeen vasta edunjättäjän kuoltua.

Pykälän 4 momenttiin siirrettäisiin MEL:n 15 b §:n 4 momentin toisessa virkkeessä oleva säännös, jonka mukaan leskellä olisi oikeus perhe-eläkkeeseen vain yhden edunjättäjän jälkeen. Jos leski edunjättäjän kuollessa jo saa perhe-eläkettä aikaisemman avioliittonsa perusteella, hänellä ei olisi oikeutta enää uuteen perhe-eläkkeeseen.

Pykälä vastaa TyEL:n 55 §:ää.

56 §. Lapsen eläkeoikeus. Pykälän 1 mo-

mentin mukaan alle 18-vuotiaalla lapsella olisi oikeus perhe-eläkkeeseen. Perhe-eläkeoikeus olisi edunjäätäjän lapsen lisäksi sellaisella lesken lapsella, joka asui edunjäätäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa. Vastavat säännökset ovat nykyisin MEL:n 15 a §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa.

Lapseneläkettä maksettaisiin aina ensisijaisesti oman vanhemman jälkeen eikä lapsella voisi olla oikeutta lapseneläkkeeseen useamman kuin kahden edunjäätäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos lapsi jo saisi lapseneläkettä kahden edunjäätäjän jälkeen silloin kun hänelle tulisi myönnettäväksi perhe-eläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjäätäjän jälkeen myönnetty perhe-eläke lakkaisi siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä perhe-eläke alkaisi. Tästä säädettäisiin 2 momentissa. Momentti vastaa nykyistä MEL:n 15 b §:n 3 momenttia.

Pykälä vastaa TyEL:n 56 §:ää.

57 §. Entisen puolison eläkeoikeus. Edunjäätäjän entisellä puolisollla olisi oikeus perhe-eläkkeeseen ainoastaan silloin, kun edunjäätäjä oli kuollessaan velvollinen maksamaan hänelle määrääjain elatusapua tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai tuomion perusteella taikka sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella. Vastava säännös on nykyisin MEL:n 15 a 1 momentin 4 kohdassa ja TyEL:ssä on vastava säännös 57 §:ssä.

58 §. Perhe-eläkkeen alkaminen ja takautuva maksaminen. Perhe-eläke alkaisi edunjäätäjän kuolemaa seuraavan kalenterikuukauden alusta. Kuitenkin lapselle, joka syntyy vasta edunjäätäjän kuoleman jälkeen, maksettaisiin perhe-eläkettä syntymää seuraavan kuukauden alusta. Ilman pätevää syytä perhe-eläkettä ei maksettaisi takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta. Perhe-eläkkeen alkamista koskeva säännös on nykyisin MEL:n 26 a §:n 2 ja 3 momenteissa. Voimassa olevan säännöksen mukaan perhe-eläkettä ei suoriteta ilman erityistä syytä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemista seuraavaa kuukautta edeltäneen vuoden ajalta. Eläkkeen takautuva hakuaika yhdenmukaistettaisiin työkyvyttö-

myyseläkkeen takautuvan hakuajan kanssa. Pykälä vastaa TyEL:n 58 §:ää.

59 §. Iloitusvelvollisuus. Pykälään siirrettiisiin TEL:n 17 b §:n 5 momentin säännöstä vastaava säännös sellaisenaan. Voimassa olevassa MEL:ssä mainittua TEL:n säännöstä sovelletaan MEL 64 §:n viittaussäännöksen perusteella. Pykälä vastaa TyEL:n 59 §:ää.

60 §. Perhe-eläkkeen lakkaaminen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan lesken perhe-eläke lakkaisi, jos hän solmii uuden avioliiton ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta. Nykyisin asiasta säädetään MEL:n 28 a §:n 1 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lapsen eläkkeen lakkaamisesta. Lapsen eläke lakkaisi, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Lisäksi lapsen eläke lakkaisi, kun lapsi annetaan ottolapseksi muulle kuin edunjäätäjän leskelle tai lesken uudelle puolisolle. Vastava säännös on voimassa olevan MEL:n 28 a §: 2 momentissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 60 §:ää.

61 §. Perhe-eläkkeen myöntäminen määrääjäksi. Pykälään siirrettiisiin nykyisin MEL:n 26 a §:n 1 momentissa oleva säännös täsmennettynä. Perhe-eläke voitaisiin myöntää määrääjäksi, vaikka edunjäätäjän kuolemasta ei voida esittää selvitystä, jos edunjäätäjän kuolema olisi todennäköistä hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn takia. Myöntäessään eläkkeen tämän pykälän perusteella eläkessä arvioisi edunjäätäjän kuolinhetken. Tätä arvioitua kuolinhetkeä noudatettaisiin tätä lakia sovellettaessa, vaikka tuomioistuim vahvistaisi edunjäätäjän kuolinhetkeksi muun myöhemmän päivän.

Kuolleeksi julistamisesta annetun lain (127/2005) 11 §:n mukaisesti tuomioistuimen on määrättävä kuolinpäiväksi se päivä, jona kadonnut henkilö todennäköisimmin on kuollut. Jollei sitä voida määrättä, kuolinpäiväksi on määrättävä se päivä, jona hän todennäköisesti on viimeistään kuollut. Kuolinpäiväksi on määrättävä kuitenkin viimeistään se päivä, jona on kulunut viisi vuotta siitä, kun kadonnut henkilö on tietävästi viimeksi ollut elossa. Työeläkelakien mukaisen perhe-eläkkeen tarkoituksena on säilyttää perheen toimeentulo kohtuullisella tasolla perheen huoltajan kuoleman jälkeen. Niissä tilanteissa, joissa perheen huoltaja katoaa ja hänen oletetaan

kuolleen, perhe tarvitsee perhe-eläkettä heti oletetusta kuolinhetkestä lukien. Perhe-eläke myönnetään määräajaksi vain niissä tilanteissa, joissa on todennäköistä, että edunjättäjä on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Jos eläkekassa ei voisi arvioida kuolinpäivää, perhe saattaisi joutua tulemaan toimeen ilman perhe-eläkettä viisi vuotta. Tämän viiden vuoden aikana edunsaajien lukumäärä voisi pienentyä, koska perhe-eläkettä maksetaan lapselle vain siihen saakka, kun lapsi täyttää 18 vuotta. Lisäksi viiden vuoden odotusajan noudattaminen voisi joutaa perhe-eläkkeen määrän olennaiseen pienemiseen. Kun edunjättäjä ei ole ollut eläkkeellä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan eläke, jota edunjättäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutettavassa määrin työkyvyttömäksi kuolinpäivänään. Tämän työkyvyttömyyseläkkeen määrää laskettaessa eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan karttuneen eläkkeen lisäksi aika kuolinvuoden alusta sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana edunjättäjä olisi täyttänyt 63 vuotta tai sitä alemman tämän lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua eläkeiän. Tämä niin sanotun tulevan ajan eläkkeen määrä määräytyy yöntekijän viimeisen viiden kalenterivuoden ansioiden perusteella. Jos edunjättäjä on kadoksissa viisi vuotta ja perhe-eläke määrättäisiin vasta sen jälkeen, perhe-eläkkeen perusteena olevaan edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen ei tulisi tätä niin sanottua tulevan ajan eläkettä lainkaan. Edunjättäjän iästä riippuen tällä tulevan ajan eläkkeellä voi olla merkittävä vaikutus perhe-eläkkeen määrään.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jota ei ole nykyisessä MEL:ssä. Sen mukaan edunjättäjän työeläke lakkautettaisiin perhe-eläkkeen alkamispäivään niissä tilanteissa, joissa perhe-eläke on myönnetty arvioidun kuolinpäivän perusteella. Samalta ajalta ei ole perusteltua maksaa perhe-eläkettä edunjättäjän edunsaajille ja edunjättäjän omaa eläkettä. Kuten perhe-eläkkeen alkamisaikaa, myöskään edunjättäjän oman eläkkeen lakkauttamisaikaa ei myöhemmin muutettaisi, vaikka tuomioistuin vahvistaisi edunjättäjän kuolinpäiväksi muun myöhemmän päivän kuin sen päivän, jota eläkekassa on

käyttänyt perhe-eläkettä määräaikaisesti myöntäessään.

Pykälä vastaa TyEL:n 61 §:ää.

62 §. *Leskeneläkkeen maksaminen kertasuorituksena.* Jos leski menee uudelleen naimisiin alle 50-vuotiaana ja hänen leskeneläkkeensä tällä perusteella lakkautetaan, leskelle maksettaisiin kertasuorituksena leskeneläke kolmen vuoden ajalta. Maksun perusteena olisi viimeksi maksetun kuukausieläkkeen määrä. Jos perhe-eläke on myönnetty viimeisen eläkelaitoksen periaatetta noudattaen, maksun perusteena olisi eläkekassan viimeisen eläkelaitoksena maksaman päätösyhdistelmän mukainen eläkkeiden yhteismäärä. Säännös vastaa MEL:n 28 a §:n 3 momenttia muutoin, mutta lakkautetun leskeneläkkeen palauttamista koskeva säännös on poistettu. Pykälä vastaa TyEL:n 62 §:ää.

63 §. *Hautausavustus.* Pykälään siirrettäisiin sanamuodoltaan tarkistettuina, mutta asiasisällöltään muuttumattomina, voimassa olevan MEL:n 15 c §:n säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan alle 67-vuotiaana kuolleen edunjättäjän, jolla kuollessaan olisi ollut oikeus 66—70 §:n mukaisesti määräytyvään työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hän kuolinpäivänään olisi tullut työkyvyttömäksi, tai jos hän kuollessaan sai mainittua eläkettä tai 66—70 §:n mukaisesti määräytyvää vanhuuseläkettä, leskelle myönnetään hautausavustusta. Pykälän 3 momentin mukaan hautausavustus myönnettäisiin lesken sijasta edunjättäjän kuolinpesälle, jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan avioliitossa. Kuolinpesälle myönnettäisiin hautausavustus kuitenkin ainoastaan edellyttäen, että kuolinpesän osakaana on edunjättäjälle suoraan etenevässä polvessa sukua oleva henkilö, edunjättäjän otolapsi tai jompikumpi vanhemmista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hautausavustuksen suuruudesta. Maksettavan hautausavustuksen suuruus riippuu edunjättäjän kuoliniästä. Momentissa olevat rahamäärät tarkistettaisiin hautausavustuksen maksamisvuoden tasoon TyEL:n 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella tämän lain 101 §:ään ehdotetun viittaussäännöksen perusteella.

TyEL:ssä ei ole vastaavaa pykälää, koska hautausavustuksessa on kysymys vain merimieseläkejärjestelmään jo nykyisinkin kuuluvasta erityisestä etuudesta.

4 luku. Eläkkeen määräytyminen

Eläkkeen karttumisen

64 §. *Eläkkeen karttumisen perusteet.* Pykälä on osin uusi. Siinä säädettäisiin kokoa-
vasti se, mistä tämän lain mukaista eläkettä
karttuu. Työeläkettä karttuisi 1 momentin
1 kohdan mukaan tämän lain mukaan vakuu-
tetuista työansioista, jotka työntekijä on an-
sainnut 18—67 vuoden iässä. Eläkkeeseen
eivät kuitenkaan oikeuttaisi 2momentin mu-
kaan työkyvyttömyyden alkamisvuonna saa-
dut ansiot, jos työkyvyttömyyseläkettä mää-
rättäessä tuleva aika on luettu eläkkeeseen
oikeuttavaksi. Vastaava säännös on nykyisin
MEL:n 11 §:ssä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan
eläkettä karttuisi 80 §:ssä tarkoitetuilta pal-
kattomilta ajoilta. Näillä palkattomilla ajoilla
tarkoitettaisiin aikoja, jolta työntekijä saa äi-
tiys-, erityisäitiys, isyys- ja vanhempainva-
paan ajalta maksettua päivärahaa, vuorotte-
luvapaan ajalta maksettua vuorottelukorvaus-
ta, työttömyyden ajalta maksettua ansioon
suhteutettua päivärahaa, ansiotukea, koulu-
tuspäivärahaa tai aikuiskoulutustukea, kun-
toutuksen ajalta maksettua kuntoutusrahaa tai
ansionmenetykskorvausta, sairauden ajalta
maksettua sairauspäivärahaa, osasairauspäi-
värahaa tai erityishoitorahaa ja tapaturman,
liikennevahingon tai sotilastapaturman perus-
teella maksettua ansionmenetykskorvausta.
Palkaton aika -sanontaa ei käytetä voimassa
olevassa laissa, mutta muilta osin vastaava
säännös on MEL:n 11 b §:n 2 momentissa.
Lisäksi uutta eläkettä karttuisi työkyvyttö-
myyseläkkeellä ja osa-aikaeläkkeellä oloaja l-
ta. Tästä säädettäisiin 1 momentin 3 kohdas-
sa.

Pykälä vastaa TyEL:n 63 §:ää.

65 §. *Oikeus erityisiin karttumisprosenttei-
hin.* Pykälään siirrettäisiin asiasisällöltään
muuttumattomina voimassa olevan MEL:n
16 §:n 1 momentin säännökset siitä, millä
edellytyksillä työntekijä on oikeus 66—70
§:ssä ehdotettuihin erityisiin karttumispro-
sentteihin. Työntekijällä olisi oikeus näihin
korkeampiin karttumisprosentteihin, jos hän
jää vanhuuseläkkeelle tämän lain mukaan
vakuutetusta työsuhteesta tai hänellä on
10 §:n mukaan oikeus jäädä vanhuuseläk-

keelle tämän lain mukaisessa alennetussa
eläkeiässä, vaikka hän ei olisikaan tämän lain
mukaisessa työsuhteessa vanhuuseläkkeelle
jäädessään, tai hän on oikeutettu työkyvyt-
tömyyseläkkeeseen, jota koskevan hakemuk-
sen Merimieseläkekassa on 108 §:n perus-
teella toimivaltainen käsittelemään ja hänen
työkyvyttömyytensä alkamiskuukauden ja si-
tä edeltäneen 36 kuukauden aikaiset tämän
lain mukaiset työansiot ovat vähintään
16 800 euroa.

Vastaavaa pykälää ei ole TyEL:ssä, koska
erityisiä karttumisprosentteja koskeva järje-
stely on nykyisinkin vain MEL:ssä.

66 §. *Eläkkeen karttumisen työansioista
erityisin karttumisprosenttein.* Pykälässä sää-
dettäisiin erityisiin karttumisprosentteihin oi-
keutetun työntekijän eläkkeen kartumisesta
työansioista silloin, kun hän ei saa samanai-
kaisesti eläkettä. Eläkettä karttuisi vuosiansi-
oista 1,6 prosenttia sen kalenterikuukauden
loppuun, jona työntekijä täyttää 53 vuotta.
Työntekijän 53-vuotissyntymäpäivää seuraav-
an kalenterikuukauden alusta lukien eläkettä
karttuisi vuosiansioista 2,0 prosenttia sen ka-
lenterikuukauden loppuun, jona työntekijä
täyttää 63 vuotta ja 63-vuotissyntymäpäivää
seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien
eläkettä karttuisi vuosiansioista 4,5 prosenttia
aina sen kalenterikuukauden loppuun saakka,
jonka työntekijä täyttää 68 vuotta. Nämä
eläkkeen karttumisprosentit ovat saman suu-
ruiset kuin voimassa olevan MEL:n 16 §:n
2 momentissa.

Pykälän 2 momentti olisi nykyiseen
MEL:iin nähden uusi säännös. Momentissa
tarkennettaisiin eläkkeen karttuman laske-
mista silloin, kun eläkkeen karttumisprosentti
muuttuu kalenterivuoden aikana. Tällöin elä-
kettä karttuisi 1 momentin mukaisten karttu-
misprosenttien perusteella laskettavan kes-
kimääräisen karttumisprosentin mukaan
muista kuin vanhuuseläkkeen alkamisen jäl-
keen ansaituista ansioista. Vanhuuseläkkeen
alkamisen jälkeen ansaituista ansioista elä-
kettä karttuisi 1,6 prosenttia siitä lukien, kun
vanhuuseläke alkaa. Keskimääräinen karttu-
misprosentti saataisiin siten, että 1 momen-
tissa mainitut karttumisprosentit otettaisiin
huomioon niiden kalenterivuoteen sisältyvien
kalenterikuukausien lukumäärän suhteessa,
joihin karttumisprosentit kohdistuvat. Tämä

eläkkeen laskentamalli vastaa keskeisten työmarkkinaosapuolten 5 päivänä syyskuuta 2002 päivätyssä täydennyssopimuksessa sopimaa eläkkeen laskemismallia.

Myös pykälän 3 momentti olisi nykyiseen MEL:iin nähden uusi säännös. Siinä säädettäisiin teoreettisen eläkkeen laskemisesta eläkkeen määräytyessä tämän lain mukaisin korkeammin karttumisprosenttein. EY:n sosiaaliturva-asetus edellyttää muissa ETA-maissa tehdyn työn rinnastamista Suomessa tehtyyn työhön myös eläkkeen karttumisesta määrättäessä. Siksi myös teoreettisen eläkkeen laskemisessa huomioitaisiin 1 momentin mukainen 1,6 prosentin karttumaa suurempi karttuma sen jälkeen, kun työntekijä täyttää 53 tai 63 vuotta. Tämä toteutettaisiin siten, että 1,6 prosentin karttumalla lasketuun teoreettiseen eläkkeeseen lisättäisiin suurempien karttumisprosenttien ja 1,6 prosentin mukaisen karttumisprosentin erotuksesta laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä laskettaisiin Suomessa ansaittujen työansioiden perusteella.

TyEL:ssa ei ole säädetty erityisistä karttumisprosentteista vastaavasti kuin MEL:ssa. Karttumisprosenttien suuruuksia lukuun ottamatta pykälä vastaa TyEL:n 64 §:ää.

67 §. *Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta erityisin karttumisprosenttein.* Työkyvyttömyyseläkkeen tulevalla ajalla tarkoitetaan aikaa, joka lasketaan sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta. Eläkekassan ollessa 108 §:n perusteella toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, tuleva aika lasketaan kuitenkin sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä olisi saavuttanut 8 §:n 2 momentissa säädetyn alennetun eläkeiän ollessaan yhdenjaksoisesti tämän lain alaisessa työsuhteessa työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta mainitun eläkeiän saavuttamiseen saakka, jos näin laskettu eläkeikä on 63 vuotta alempi. Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi luettaisiin tuleva aika, jos työntekijällä on työkyvyttömyyden alkamisvuoden ja sitä edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana työeläkelakien mukaisia työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa. Säännös vastaa vuoden 2005 alusta voi-

maan tullutta MEL:n 12 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tulevan ajan eläkkeen karttumisprosentteista eläkkeen määräytyessä erityisin karttumisprosenttein. Tuleva ajan eläke laskettaisiin jäljempänä 82 §:ssä määritellystä tulevan ajan perusteena olevasta ansiosta 1,6 prosentin karttumalla vuotta kohden siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun. Tulevan ajan eläkkeen karttumisprosentti olisi 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun 1,4 prosenttia vuotta kohden. Vastaavista tulevan ajan karttumisprosentteista säädetään nykyisin MEL:n 16 §:n 3 momentissa.

TyEL:ssa ei ole säädetty erityisistä karttumisprosentteista eikä alennetusta vanhuuseläkeikästä vastaavasti kuin MEL:ssa. Tulevan ajan määräytymisen poikkeuksellista päättämisaikankohdasta ja karttumisprosenttien suuruuksia lukuun ottamatta pykälä vastaa TyEL:n 66 §:ää.

68 §. *Eläkkeen karttuminen eläkkeen aikana tehdystä työstä erityisin karttumisprosenttein.* Eläkkeen määräytyessä erityisin karttumaprocentein eläkettä karttuisi 1,6 prosenttia sekä yksityisten että julkisten alojen mukaisella työkyvyttömyyseläkkeellä, vanhuuseläkkeellä tai niitä vastaavalla ulkomailta maksettavalla eläkkeellä oloajalla ansaitusta vuosiansiosta. Eläkettä karttuisi 1,6 prosenttia myös sellaisesta vuosiansiosta, joka on ansaittu maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaisen eläkkeen, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaisen luopumiskorvauksen tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain mukaisen luopumistuen (1293/1994) aikana. Tästä säädettäisiin tämän lain voimaantulon jälkeen, koska muut edellä mainitut eläkkeet ovat poistuvia tai vain määräajaksi voimassa olevia. Eläkettä karttuisi tämän pykälän mukaan myös niissä tilanteissa, joissa työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen olisi keskeytetty 50 §:n perusteella, koska keskeytysaika katsottaisiin eläkeajaksi. Jos keskeytetty työkyvyttömyyseläke tulisi myöhemmin lakkautettavaksi keskeyttämisaikankohdasta lukien, myös eläkettä karttuisi lakkauttamisaikankoh-

dasta lukien siten kuin 66 tai 72 §:ssä säädetään. Eläkkeen karttumisesta eläkeajalta säädetään voimassa olevan MEL:n 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa.

TyEL:ssa ei ole säädetty erityisistä karttumisprosentteista vastaavasti kuin MEL:ssa. Karttumisprosentin suuruutta lukuun ottamatta pykälä vastaa TyEL:n 67 §:ää.

69 §. *Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta erityisin karttumisprosenttein.* Tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ajalta karttuisi eläkettä kuten nykyisinkin. Karttuvan eläkkeen perusteena käytettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota. Nykyisin asiasta säädetään MEL:n 12 b §:n 1 momentin alussa. Työkyvyttömyyseläkkeestä karttuisi uutta eläkettä, vaikka työeläkettä ei ole jäänyt ensisijaisen tapaturmavakuutuslain ja liikennevakuutuslain mukaisen eläkkeen vähentämisen jälkeen maksettavaksi. Työntekijältä saattaa jäädä työeläkelakien mukainen eläke hakematta, jos hänelle samalta ajalta myönnetään tapaturmavakuutuslain tai liikennevakuutuslain mukainen ensisijainen eläke. Tällöin työntekijälle ei kartu työkyvyttömyysajalta tämän lain mukaista eläkettä. Näiden tilanteiden välttämiseksi eläkkeen hakemista on tarkoitus kehittää sellaiseksi, että työntekijä hakisi samalla työeläkettä, kun hänelle myönnetään tapaturmavakuutuslain tai liikennevakuutuslain mukainen eläke.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkeajalta karttuvan eläkkeen karttumisprosentteista eläkkeen määräytyessä erityisin karttumisprosenttein. Eläkettä karttuisi työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta eläkkeen päättymiskuukauden loppuun. Karttuma olisi 1,6 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun. Sen jälkeen eläkettä karttuisi 1,4 prosenttia vuodessa 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 16:n 4 momentissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tulevan ajan ansion määräytymisestä, jos työntekijä sai työkyvyttömyyseläkettä myös muun työeläkelain kuin tämän lain mukaisena. Tällöin tämän lain mukainen tulevan ajan ansio saataisiin laskemalla sama suhteellinen osuus työntekijän saaman eläkkeen tulevan ajan an-

sioista kuin tämän lain alaisten työansioiden osuus on työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana. Voimassa olevassa laissa asiasta on säännös MEL:n 12 b §:n 1 momentin lopussa.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin uusi säännös, jonka mukaan eläkkeeseen ei edellä kuvatuista huolimatta oikeuttaisi työkyvyttömyyseläkeajaksi, jos työntekijä olisi saanut työkyvyttömyyseläkettä aiheettomasti.

TyEL:ssa ei ole säädetty erityisistä karttumisprosentteista vastaavasti kuin MEL:ssa. Karttumisprosenttien suuruuksia lukuun ottamatta pykälä vastaa TyEL:n 68 §:ää.

70 §. *Eläkkeen karttuminen osa-aikatyöstä ja osa-aikaeläkkeen ajalta erityisin karttumisprosenttein.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin osa-aikaeläkkeen rinnalla tehtävästä osa-aikatyöstä karttuvasta eläkkeestä eläkkeen määräytyessä erityisin karttumaprocenttein. Osa-aikatyöstä sekä osa-aikatyön aikaiselta palkattomalta ajalta karttuisi eläkettä samoin kuin sellaisesta työstä, jota ei ole tehty minkään eläkkeen rinnalla. Asiasta säädetään nykyisin MEL:n 16 §:n 2 momentissa.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin vanhuuseläkkeen ja työkyvyttömyyseläkkeen kartumisesta osa-aikaeläkkeen ajalta. Karttuman perusteena olisi vakiintuneen työansion ja osa-aikatyöstä saatavien työansioiden erotus, toisin sanoen ansion alenema. Vanhuuseläkettä karttuisi tästä ansion alenemasta 0,75 prosenttia vuodessa ja työkyvyttömyyseläkettä 1,6 prosenttia vuodessa. Jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä osa-aikatyön rinnalla tehtävästä työstä karttuvaan eläkkeeseen luettaisiin mukaan tuleva aika, tuleva aika laskettaisiin myös ansion alenemaan. Nykyisin asiasta säädetään MEL:n 16 §:n 7 momentissa.

TyEL:ssa ei ole säädetty erityisistä karttumisprosentteista vastaavasti kuin MEL:ssa. Karttumisprosenttien suuruuksia lukuun ottamatta pykälää vastaavat säännökset ovat TyEL:n 69 §:ssä. Osa-aikaeläkkeen ajalta ansion aleneman perusteella karttuvan vanhuuseläkkeen osalta vuotuinen karttumisprosentti olisi TyEL:ssa ja MEL:ssa sama (0,75) kuten nykyisinkin.

71 §. *Oikeus yleisiin karttumisprosenttei-*

hin. Pykälään siirrettäisiin voimassa olevan MEL:n 17 §:n 1 momenttia vastaava säännös, jossa säädettäisiin, millä edellytyksin työntekijän eläke määräytyisi 72–76 §:n mukaisten yleisten karttumisprosenttien perusteella. Eläke määräytyisi soveltaen matalampia karttumisprosentteja kaikissa niissä tilanteissa joissa 66–70 §:ssä mainittujen korkeampien karttumisprosenttien soveltamisedellytykset eivät täyty. Yleiset karttumisprosentit vastaisivat TyEL:n mukaisia karttumisprosentteja.

72 §. *Eläkkeen karttuminen työansioista yleisin karttumisprosenttein.* Pykälässä säädettäisiin eläkkeen karttumisesta työansioista silloin, kun työntekijä ei saa samanaikaisesti eläkettä ja hän on oikeutettu tämän lain mukaisiin yleisiin karttumisprosentteihin. Eläkettä karttuisi vuosiansioista 1,5 prosenttia sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 53 vuotta. Työntekijän 53-vuotissyntymäpäivää seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien eläkettä karttuisi vuosiansioista 1,9 prosenttia sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta ja 63-vuotissyntymäpäivää seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien eläkettä karttuisi vuosiansioista 4,5 prosenttia aina sen kalenterikuukauden loppuun saakka, jonka aikana työntekijä täyttää 68 vuotta. Nämä eläkkeen karttumisprosentit ovat samat kuin voimassa olevan MEL:n 17 §:n 2 momentin karttumisprosentit.

Pykälän 2 ja 3 momentit vastaavat muilta osin edellä mainittuja 66 §:n 2 ja 3 momentin säännöksiä eläkkeen määräytyessä kuitenkin soveltaen yleisiä karttumisprosentteja. Pykälä vastaa TyEL:n 64 §:ää.

73 §. *Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta yleisin karttumisprosenttein.* Pykälä vastaa muilta osin edellä ehdotetun 67 §:n säännöksiä, mutta eläke määräytyisi soveltaen yleisiä karttumisprosentteja. Tulevan ajan eläke laskettaisiin jäljempänä 82 §:ssä määritellystä tulevan ajan perusteena olevasta ansiosta 1,5 prosenttia karttumalla vuotta kohden siltä osin, kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun. Tulevan ajan eläkkeen karttumisprosentti olisi 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 63 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun 1,3 vuotta

kohden. Vastaavista tulevan ajan karttumisprosentteista säädetään nykyisin MEL:n 17 §:n 3 momentissa. Pykälä vastaa TyEL:n 66 §:ää.

74 §. *Eläkkeen karttuminen eläkkeen aikana tehdystä työstä yleisin karttumisprosenttein.* Pykälä vastaa muilta osin edellä mainitun 68 §:n säännöksiä, mutta eläke määräytyy soveltaen yleistä 1,5 %:n karttumisprosenttia. Eläkkeen karttumisesta eläkeajalta yleisellä karttumisprosentilla säädetään nykyisin MEL 17 §:n 2 momentin 1 kohdassa. Ehdotettu pykälä vastaa TyEL:n 67 §:ää.

75 §. *Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta yleisin karttumisprosenttein.* Pykälä vastaa muilta osin edellä ehdotetun 69 §:n säännöksiä, mutta eläke karttuu soveltaen yleisiä 1,5 ja 1,3 %:n karttumisprosentteja. Vastaavat säännökset ovat voimassa olevan MEL:n 17 §:n 4 momentissa. Pykälä vastaa TyEL:n 68 §:ää.

76 §. *Eläkkeen karttuminen osa-aikatyöstä ja osa-aikaeläkkeen ajalta yleisin karttumisprosenttein.* Pykälä vastaa muilta osin edellä ehdotetun 70 §:n säännöksiä, mutta eläke karttuu soveltaen yleisiä karttumisprosentteja. Nykyisin asiasta säädetään voimassa olevan MEL:n 17 §:n 2 ja 7 momenteissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 69 §:ää.

77 §. *Eläkkeen karttuminen palkattomilta ajoilta.* Eläkettä karttuisi aina 1,5 prosenttia vuodessa lain 80 §:ssä tarkemmin määritellyiltä palkattomilta ajoilta riippumatta siitä, määräytyisikö eläke muilta osin soveltaen erityisiä vai yleisiä karttumisprosentteja. Nykyisin eläkkeen karttumisesta näistä etuuksista säädetään MEL:n 16 §:n 2 momentin 4 kohdassa ja MEL:n 17 §:n 2 momentin 1 kohdassa, jotka vastaavat ehdotettuja säännöksiä. Pykälä vastaa TyEL:n 65 §:ää.

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot ja etuudet

78 §. *Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot.* Pykälään otettaisiin erältä osin täsmennettyinä nykyisin MEL:n 11 a §:n 1–4 momenteissa olevat säännökset eläkettä kartuttavista työansioista. Pykälään ehdotetuissa säännöksissä on otettu myös huomioon samat muutokset, jotka on tehty vastaavaan työntekijän

eläkelain (TEL) 7 §:ään vuoden 2006 alusta voimaan tulleella lailla työntekijäin eläkelain 7 §:n muuttamisesta (1119/2005).

Pykälän 1 momentissa todettaisiin nimenomaisesti, että myös tulospalkkio olisi eläkkeen perusteena olevaa työansiota. Tulospalkkiolla tarkoitetaan palkkiota, jonka suuruus määräytyy työntekijän, työntekijäryhmän, työyksikön tai jopa koko yrityksen tuloksen perusteella. Työntekijä voi työpanoksellaan vaikuttaa tulospalkkion suuruuteen, joten palkkio on selkeästi vastiketta työntekijän tekemästä työstä. Momentin sanamuotoa ehdotetaan selvennettäväksi vakiintuneen soveltamiskäytännön mukaiseksi niin, että tulospalkkio voidaan maksaa muutoinkin kuin rahasuorituksena. Silloin kun tulospalkkiojärjestelmän perusteella annetaan työntekijälle vastikkeetta osakkeita, puhutaan osakepalkkiosta. Tällainen palkkio luetaan eläkkeen perusteena oleviin ansioihin riippumatta siitä, missä muodossa se maksetaan.

Jos palkkion saaminen riippuu työn tuloksen tai yrityksen tuloksen sijasta työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan muun yhtiön osakkeen tulevasta arvonmuutoksesta tietyllä aikavälillä, työntekijän työpanoksella ei voida katsoa olevan välitöntä vaikutusta palkkion saamiseen tai sen määrään. Tällöin kyse ei ole edellä mainitusta, eläkkeeseen oikeuttavaksi tuloksi luettavasta tulospalkkiosta tai osakepalkkiosta. Tällainen järjestelmä on pykälän 3 momentin 4 kohdassa tarkoitettu tuloverolain 66 §:n mukainen työsuhteoptiojärjestelmä. Ole-naista sille on, että työntekijän optio-oikeuden perusteella saaman hyödyn arvo ei ole siitä sovittaessa palkan tavoin selvästi arvioitavissa, eikä työntekijä voi omalla työpanoksellaan välittömästi vaikuttaa sen arvoon. Optioedun suuruus määräytyy siinä vaiheessa, kun työntekijä voi käyttää optio-oikeutensa mukaisen oikeuden ostaa työnantajayrityksen osakkeita. Kun kyseessä on yritys, jonka osakkeet ovat julkisen noteerauksen kohteena, optiojärjestelmistä mahdollisesti tuleva hyöty perustuu yrityksen osakkeen arvon muutokseen. Eläkkeeseen oikeuttaviin ansioihin ei lueta myöskään muuta suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon perusteella. Tällaisilla muilla suorituksilla tarkoitetaan esimerkiksi niin kutsuttuja

synteettisiä optioita.

Työntekijälle annettavan suorituksen arvo voi määräytyä osakemarkkinoilla myös muissa kuin pykälän 3 momentin 4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa. On johdonmukaista, että muutkin tällaiset palkitsemismuodot jäivät eläkettä kartuttavien ansioiden ulkopuolelle. Sen vuoksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan voimassa olevan lain sanamuotoon verrattuna lisättäväksi uusi 5 kohta, jonka mukaan eläkkeeseen oikeuttaviin ansioihin ei lueta palkkiota, joka annetaan työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muuhun vastaavaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvan yhtiön viranomaisen valvonnan alaisessa arvopaperipörssissä noteerattuina osakkeina, edellyttäen, että saatavan edun arvo riippuu yhtiön osakkeen arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeisenä, vähintään vuoden mittaisena aikana. Vastavasti myöskään sijoitustalletuksina tai muulla vastaavalla tavalla annettu palkkio ei kartuttaisi eläkettä, jos saatavan edun arvo määräytyy työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muuhun vastaavaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvan yrityksen osakkeen arvon muutoksen perusteella vähintään vuoden mittaisena aikana. Pykälässä ehdotettu osakepalkkiojärjestelmä voidaan toteuttaa esimerkiksi niin, että työntekijälle annettavien osakkeiden lukumäärä määräytyy sen perusteella, täytyvätkö osakkeiden lupaamisen yhteydessä määritellyt yrityksen tulostavoitteet ennalta määritellyn kannustetai muun jakson aikana. Osakkeiden arvo puolestaan määräytyy palkkion lupaamisen jälkeisenä, vähintään vuoden mittaisena aikana yhtiön osakkeiden kurssin kehityksen perusteella. Vähintään vuoden mittainen odotusaika palkkion lupaamisen ja sen antamisen välillä aikaansaa sen, ettei saatavan edun lopullinen arvo ole määriteltävissä palkkion lupaamishetkellä. Koska saatavan edun lopullinen arvo määräytyy lupaamishetken jälkeen yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella, työntekijän työpanoksella ei voida katsoa olevan välitöntä vaikutusta saatavan edun määrään. Ehdotuksessa tarkoitettussa osakepalkkiojärjestelmässä osa osakkeina maksettavasta palkkiosta voidaan maksaa osakkeiden sijasta käteisenä verojen maksamista varten. Lisäksi palkkio voidaan maksaa

osakkeiden sijasta kokonaan tai osaksi rahana myös silloin, kun tarvittavia osakkeita ei voidakaan luovuttaa kaikille kohderyhmään kuuluville työntekijöille. Edellytyksenä sille, ettei rahana maksettavaa palkkiota pidetä eläkkeen perusteena olevana ansiona on, ettei 5 kohdassa tarkoitettun palkkiojärjestelmän tosiasiallinen luonne muutu sen takia, että palkkio maksetaan osakkeiden sijasta rahana.

Nykyisessä MEL:n 11 a §:n 2 momentin 1 kohdassa oleva säännös yleisöltä saatavista palvelurahoista ja vapaaehtoisista lahjoista täsmennettäisiin käsittämään pelkästään yleisöltä saatavat palvelurahat. Merenkulkualan työsuhteissa ei makseta sellaisia nykyisessä MEL:n säännöksessä tarkoitettuja vapaaehtoisia lahjoja taikka TyEL:n 70 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja lahjarahoja, jotka tulisi ottaa huomioon merenkulkijoiden eläkettä määrättäessä. Sen sijaan yleisöltä saatavia palvelurahoja voi olla myös MEL:n soveltamisalaan kuuluvissa työsuhteissa. Ehdotettavan säännöksen mukaan ne otettaisiin huomioon eläkkeen perusteena samansuuruisena kuin viimeksi toimitetussa verotuksessa, jos muuta luotettavaa selvitystä niiden määrästä ei esitetä. Työntekijä olisi ehdotettavan säännöksen 5 momentin mukaan velvollinen ilmoittamaan työnantajalleen veron perusteena olevan palvelurahan määrän, jotta työnantaja voisi periä työntekijän palkasta työntekijälle kuuluvan osuuden eläkevakuutusmaksusta ja ilmoittaa työansion määrän edelleen eläkekassalle.

Ehdotetussa pykälässä ei olisi nykyisessä MEL:n 11 a §:n 2 momentin 2 kohdassa olevaa säännöstä vakuutuskassalaissa tarkoitettun sairauskassan maksamasta niin sanotusta täydennyspäivärahasta. Merenkulun alalla ei ole työehtosopimuksin eikä muutoinkaan sovittu sairausajan palkan maksamisesta sairauskassan kautta, joten säännös ei ole MEL:ssä tarpeellinen.

Edellä mainittujen vapaaehtoisten lahjojen ja sairauskassan täydennyspäivärahojen poistamista lukuun ottamatta ehdotettun pykälän mukaiset eläkkeen perusteena olevat ansiot ja etuudet vastaisivat voimassa olevan MEL:n vastaavia säännöksiä. TyEL:ssä eläkkeen perusteena olevista työansioista ja etuuksista säädetään 70 §:ssä. Ehdotettu pykälä poikkeaa edellä mainituilta osin myös TyEL:n

70 §:stä. Lisäksi ehdotetussa pykälässä ei ole TyEL:n 70 §:n 2 momentin 3 kohtaa vastaavaa säännöstä lasten yksityisen hoidon tuesta tai vastaavasta valtion tai kunnan maksamista tuesta, koska se on nykyisinkin jätetty pois MEL:sta tarpeettomana. Muilta osin ehdotettun pykälän säännökset vastaavat TyEL:n 70 §:ää.

79 §. Työansion kohdentaminen. Pykälä on voimassa olevaan MEL:iin nähden uusi. Siihen kirjattaisiin työeläkejärjestelmässä noudatettu maksuperiaate, jonka mukaan eläkkeen perusteena oleva työansio katsotaan sen kalenterivuoden ansioksi, jona se on maksettu. Työansion jaksottamisessa tulisi kuitenkin myös huomioida tuloverotuksessa sovellettavia merityötulon jaksottamisperiaatteita. Merityötulo on verotuskäytännön mukaan sen vuoden tuloa, jona se on maksettu tai merkitty tilille riippumatta siitä, minkä kalenterivuoden aikana palkka on ansaittu tai miltä ajalta se on kertynyt. Palkka katsotaan kuitenkin maksetuksi sinä päivänä, jona se on palkansaajan nostettavissa. Merimieslain 18 §:n nojalla merimiehellä on oikeus nostaa ansaitsemaansa palkkaa palkkajakson aikana, viimeistään palkkajakson viimeisenä päivänä, ellei toisin ole sovittu. Jos merityötulon maksaja käyttää vuonna 2007 palkkajaksona kalenterikuukautta, merimiehellä on oikeus nostaa palkkansa viimeistään kuukauden viimeisenä päivänä. Vuoden 2007 työansioksi katsotaan näin ollen myös se palkka, joka on nostettavissa vuoden viimeisenä päivänä, vaikka palkansaaja ei sitä nostaisikaan ja vaikka palkan lopullinen laskenta ja maksatus tapahtuisivatkin käytännön syistä vasta tammikuussa 2008. Edellä olevan vuoksi maksuperiaatteen soveltamisesta MEL:n piiriin kuuluvissa työsuhteissa on tarkoitettu sääntää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Siinä todettaisiin, että maksuperiaatetta sovellettaisiin myös kalenterivuoden viimeisenä päivänä nostettavissa olevaan työansioon, joka on maksettu seuraavan kalenterivuoden tammikuussa, siten, että mainittu työansio katsotaan sen maksamista edeltäneen kalenterivuoden työansioiksi.

Jos maksuperiaatteen noudattaminen kuitenkin vääristäisi eläkkeen määrää, työansio voitaisiin katsoa sen kalenterivuoden ansioksi, jona se on ansaittu. Eläkkeen määrän vää-

ristymisellä tarkoitettaisiin olennaista eroa eläkkeen määrässä.

Pykälä vastaa muilta osin TyEL:n 71 §:ää, mutta TyEL:ssä ei ole valtuutusta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä maksuperiaatteen soveltamisesta. Poikkeus johtuu merityötulon poikkeuksellisesta luonteesta ja sen verotuskäytännössä omaksumista erilaisesta kohdentamistavasta.

80 §. Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat. Pykälän 1 momentin mukaan eläkettä karttuisi työansioiden lisäksi palkattomilta ajoilta. Edellytyksenä eläkkeen karttumiselle palkattomilta ajoilta olisi, että työntekijällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työeläkelakien mukaan vakuutettuja työansioita vähintään 12 566,70 euroa. Työeläkettä ei siten voisi saada pelkästään palkattomien aikojen perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan palkattomalta ajalta karttuvan eläkkeen perusteena olisivat palkattomalta ajalta saadun etuuden perusteena olevat tulot. Ne oikeuttaisivat eläkkeeseen siltä osin kuin työntekijä on saanut tällaisia etuuksia 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden jälkeen ennen eläketapahtumaa edeltävän kalenterivuoden loppua. Vanhuuseläkettä laskettaessa nämä etuuksien perusteena olevat tulot kuitenkin kartuttaisivat eläkettä vanhuuseläketapahtumakuukauden loppuun saakka. Pykälän 3 momentissa lueteltaisiin nämä tulot sekä se, millä edellytyksillä ja miltä osin sosiaalivakuutusetuuden perusteena oleva tulo kartuttaa eläkettä. Pykälän 3 momentin 3 kohdassa mainitulla työttömyysturvalain mukaisella ansioon suhteutetulla päivärahalta tarkoitettaisiin kaikkia niitä työttömyysturvalain mukaisia etuuksia, jotka on sidottu ansionnaisen päivärahan määrään. Työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitettu koulutuspäivärahan perusteena olevasta ansiosta karttuisi kuitenkin eläkettä siten kuin 3 momentin 5 kohdassa säädetään. Asiasisällöltään ehdotettua pykälää vastaava säännös on vuoden 2005 alusta voimaan tullessa MEL:n 11 b §:ssä. Pykälään on kuitenkin lisätty uutena asiana säännös siitä, että myös osasääntömuutokset kartuttavat eläkettä.

Pykälä vastaa eduskunnassa käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä yrittäjän eläkeläiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi eh-

dotetuina muutoksina TyEL:n 74 §:ää.

81 §. Työntekijän eläkeote ja sen tarkistaminen. Säännös on nykyiseen MEL:iin nähden uusi. Ehdotetulla säännöksellä muutettaisiin nykytilaa siten, että eläkekassan velvollisuus selvittää työntekijän eläkeoikeuteen vaikuttavia tietoja rajattaisiin takautuvalla ajalla kuluvaan ja viiteen sitä edeltävään vuoteen. Tätä aikaisemmalta ajalta tietojen oikeellisuutta ei selvitetä eikä niitä muutetai muutoin kuin työntekijän antaman riittävän näytön perusteella.

Eläkekassa tai muu yksityisten alojen eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte olisi vakuutettu otteen lähettämistä edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen, lähettäisi työntekijälle vuosittain eläkeotteen. Ote toimitettaisiin Suomessa asuville 18–67-vuotiaille henkilöille riippumatta siitä, onko heillä ansiorekisterin mukaisia työansioita vai ei. Eläkeote sisältäisi tiedot työntekijän eläkkeeseen oikeuttavista yksityisten alojen työeläkelakien mukaisista työansioista työnantajittain. Lisäksi otteella olisivat tiedot sellaisista työntekijän palkattomilta ajoilta saamien etuuksien perusteena olevista tuloista, joiden perusteella työntekijälle karttuu eläkettä ja tiedot perusteesta ja ajasta, jolta työntekijälle karttuu etuutta valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan. Eläkeotteella nämä tiedot olisivat viideltä tiedon lähettämiskuuta edeltävältä vuodelta. Tämän lisäksi eläkeotteella olisi tieto otteen lähettämiskuuta edeltävän vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrästä. Tiedot voitaisiin toimittaa työntekijälle kirjallisena asiakirjana tai sähköisessä muodossa.

Jos työntekijä toteaisi puutteen muussa eläkeotteella olevassa tiedossa kuin karttuneen eläkkeen määrässä, eläkekassan olisi otteen toimittaneen eläkelaitoksen ominaisuudessa työntekijän vaatimuksesta selvitettävä tietojen oikeellisuus. Tietojen oikeellisuuden selvittämisessä noudatettaisiin niin sanottua viimeisen laitoksen periaatetta. Tarvittaessa työntekijän olisi esitettävä vaatimuksensa perusteista sellainen selvitys kuin häneltä kohtuudella voidaan edellyttää, kun otetaan huomioon myös eläkekassan tai muun eläkelaitoksen mahdollisuus hankkia selvitys.

Karttuneen eläkkeen määrää koskevia tietoja eläkelaitokset eivät tässä vaiheessa selvittäisi, vaan karttuneen eläkkeen määrästä työntekijä saisi aikanaan eläkepäätöksen, johon hän voi tarvittaessa hakea muutosta.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan säännöstä siitä, miten työntekijä voisi saada muutettua tai lisättyä eläkettä kartuttavia ansioitaan ja muita etuuksia koskevia tietoja pidemmältä ajalta kuin viideltä otteen toimittamista edeltävältä vuodelta. Jos työntekijä osoittaisi riidattomasti, että hänellä on ollut edellä mainittua viittä vuotta aikaisemmin työansioita, jotka olisi pitänyt vakuuttaa tämän lain mukaan, tällaiset ansiot otettaisiin huomioon eläkettä määrättäessä ansioiden maksamisvuoden ansioina. Riidattomalla näytöllä tarkoitettaisiin työsuhteen olemassa olosta ja työsuhteesta saaduista ansioista selvitystä, jonka perusteella ansiot voidaan ottaa eläkettä määrättäessä huomioon. Jos kyse olisi MEL:n mukaisista ansioista, jotka on ansaittu ennen 1 päivää tammikuuta 2005, riidaton näyttö edellyttäisi selvitystä myös esitetyn työsuhteen kestoajasta. Vastaavanlaisen selvityksen työntekijä voisi esittää palkattomilta ajoilta saamiensa etuuksien tuloista tai esimerkiksi tutkinnon suorittamisesta.

Jos työntekijällä ei olisi lainkaan eläkkeeseen oikeuttavia yksityisten alojen työeläkelakien mukaisia ansioita, edellä kuvatun eläkeotteen lähettäisi työntekijälle Eläketurvakeskus. Jos työntekijä toteaisi tiedoissaan virheen tai puutteen, asian selvittäisi Eläketurvakeskus. Eläketurvakeskus selvittäisi tiedot viideltä vuodelta takautuvasti samoin kuin eläkelaitos. Sitä edeltävältä ajalta tiedot muutettaisiin vain työntekijän riidattoman selvityksen perusteella.

Työntekijällä olisi oikeus saada päätös vaatimuksensa perusteella selvitetystä tiedoista sekä niistä tiedoista, jotka työntekijän riidattoman selvityksen perusteella muutetaan yli viisi vuotta takautuen. Päätöksen antaisi eläkekassa tai muu eläkeotteen lähettänyt eläkelaitos tai Eläketurvakeskus. Päätöksen antava eläkelaitos pyytäisi tarvittaessa lausunnon kyseisen työskentelyn vakuuttaneelta eläkelaitokselta tai, jos on kysymys palkattomista ajoista, Eläketurvakeskukselta. Silloin, kun asian selvittäminen liittyisi Eläketurvakeskuksessa käsiteltävänä olevaan sovelta-

misasiaan, päätöksen tiedoista antaisi Eläketurvakeskus. Tämän lain 7 §:ssä oleva säännös MEL:n mukaisen soveltamisratkaisun antamistoimivallasta ei estäisi eläkeotteen lähettämystä eläkelaitosta tai Eläketurvakeskusta antamasta työntekijälle tässä pykälässä tarkoitettua päätöstä myös tämän lain piiriin kuuluvien työsuhteiden tiedoista. Jos samaan asiaan liittyen eläkekassassa olisi kuitenkin samanaikaisesti vireillä lain 7 §:n mukainen hakemus, päätöksen tämän lain mukaisten tietojen osalta antaisi eläkekassa.

Säännöksessä mainittu viiden vuoden aika tulisi voimaan portaittain siten, että vuona 2013 toimitettavassa eläkeotteessa tiedot olisivat viideltä otteen toimittamisvuotta edeltävältä vuodelta. Ensimmäinen ote lähetettäisiin työntekijöille vuonna 2008. Sen jälkeen aika, jolta takautuvat tiedot otteella on, lyhenisi vuoden kerrallaan. Kun ote ensimmäisen kerran toimitettaisiin vuonna 2008, otteella olisivat tiedot vuosilta 1998—2007. Koska palkattomat ajat ja opiskelu sekä alle kolmivuotiaan lapsen hoito kartuttavat eläkettä vuoden 2005 alusta lukien, näitä etuuksia koskevia tietoja ei otteella olisi aikaisemmalta ajalta kuin vuodesta 2005 lukien. Eläkekassalla, muulla eläkelaitoksella tai Eläketurvakeskuksella olisi velvollisuus selvittää otteella mahdollisesti olevat puutteet samalta ajalta kuin otteella on tietoja. Silloin kun kyse olisi yli viisi vuotta vanhoista tiedoista, työntekijän olisi esitettävä vaatimuksensa tueksi riittävä näyttö. Vuonna 2013 otteella olisivat tiedot viideltä vuodelta takautuvasti, toisin sanoen vuosilta 2008—2012. Voimaantuloon liittyvästä siirtymäajasta säädetäisiin tämän lain voimaantulolaissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 75 §:ää.

Tuleva aika

82 §. *Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot.* Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat työansiot määrättäisiin niiden työntekijän saamien työeläkelakien mukaisen työansioiden ja palkattomilta ajoilta saamien etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella, joita työntekijällä on ollut tarkas-

teluaikana. Tarkasteluaika olisi eläketapah-
tumavuotta edeltävät viisi kalenterivuotta.
Tulevan ajan ansiota määrättäessä palkatto-
man ajan etuuden perusteena oleva tulo otet-
taisiin huomioon 100 prosentin suuruisena
lukuun ottamatta äitiys-, erityisäitiys-, isyy-
tai vanhempainrahan perusteena olevaa tuloa,
joka otettaisiin huomioon 117 prosentin suu-
ruisena siltä ajalta, jolta etuus on maksettu
työntekijälle ja 17 prosentin suuruisena siltä
ajalta, jota etuus on maksettu työnantajalle.
Silloin kun palkattoman ajan etuus olisi an-
siotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyy-
den vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan
suuruisena, tämä etuus otettaisiin huomioon
523,61 euron suuruisena kuukaudessa. Sään-
nös vastaa asiasisällöltään vuoden 2005 alus-
ta voimaan tullutta MEL:n 12 §:n 2 ja 3 mo-
menttia.

Jos työntekijä olisi tarkasteluaikana saanut
työttömyysturvalain mukaista peruspäivära-
haa tai työmarkkinatukea tai työttömyystur-
valain peruspäivärahan suuruisesta koulutus-
päivärahaa tai julkisesta työvoimapalvelusta
annetun lain (1295/2002) mukaista perustu-
kea, tulevan ajan ansiota määrättäessä otet-
taisiin tulona huomioon 1047,22 euroa j-
kaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta tällaista
etua on maksettu. Vastaavalla tavalla otetta-
isiin huomioon sairausvakuutuslain mukainen
päiväraha, jos se olisi myönnetty työttömyys-
turvalain mukaisen peruspäivärahan suurui-
sena. Säännös vastaa tältä osin vuoden 2005
alusta voimaan tullutta MEL:n 12 §:n 4 mo-
mentin säännöstä.

Tulevan ajan ansio kuukautta kohden olisi
edellä mainittujen työansioden, palkattoman
ajan etuuden perusteena olevien tulojen ja
edellisessä kappaleessa mainittujen tulojen
summa jaettuna kuudellakymmenellä. Pel-
kästään 80 §:n mukaisten etuuksien perus-
teena olevien tulojen ja edellä tässä kappal-
eessa mainittujen etuuksien perusteella tule-
van ajan oikeutta ei olisi, vaan lisäksi edelly-
tettäisiin myös työeläkelakien mukaisia työ-
ansioita tarkasteluaikana. Tästä säädettäisiin
pykälän 3 momentissa. Vastaava säännös on
vuoden 2005 alusta voimaan tullessa
MEL:n 12 §:n 5 momentissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 76 §:ää.

83 §. *Lapsenhoitoajan vaikutus tulevan
ajan eläkkeeseen.* Pykälän mukaan jos työn-

tekijän työansiot olisivat tarkasteluaikana hä-
nen vakiintunutta ansiotasoaan pienemmät
sen vuoksi, että työntekijä on hoitanut tänä
aikana alle kolmevuotiaista lastaan ja jos tällä
seikalla olisi vähintään 20 prosentin vaikutus
työntekijän eläketurvaan, työntekijän hake-
muksesta tulevan ajan eläkkeen perusteena
olevana ansiona käytettäisiin sellaista työan-
siota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt.
Työansioita otettaisiin tällöin kuitenkin huom-
ioon enintään kymmeneltä vuodelta. Vas-
taava säännös on nykyisin MEL:n 12 §:n
6 momentissa ja TyEL:n 77 §:ssä.

84 §. *Tulevan ajan eläkkeen määräytymi-
nen alle viiden vuoden ansioiden perusteella.*
Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tulevan
ajan ansioiden määräytymisestä tilanteissa,
joissa työntekijällä ei ole tulevan ajan ansioita
määrättäessä huomioon otettavia ansioita
muulloin kuin työkyvyttömyyden alkamis-
vuonna tai sitä edeltävänä vuonna. Tällaisessa
tilanteessa huomioon otettaisiin myös työ-
kyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot sen
kuukauden loppuun asti, jona työntekijä on
tullut työkyvyttömäksi. Vastaava säännös on
nykyisin MEL:n 12 a §:n 1 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tila-
teesta, jossa työntekijä tulisi työkyvyttömäksi
ennen sen kalenterivuoden päättymistä, jona
hän täyttää 23 vuotta. Tällöin tarkasteluaika-
na pidettäisiin 18 vuoden täyttämistä seura-
van kuukauden alkamisen ja työkyvyttömyy-
den alkamiskuukauden päättymisen välistä
aikaa. Tulevan ajan ansio olisi tänä tarkaste-
luaikana saatujen työansioden summa jaet-
tuna samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukau-
sien lukumäärällä. Vastaava säännös on ny-
kyisin MEL:n 12 a §:n 2 momentissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 78 §:ää.

85 §. *Tämän lain mukainen osuus tulevan
ajan ansiosta.* Jos työntekijän eläkkeeseen
tulisi tuleva aika useamman eri työeläkelain
perusteella, tämän lain mukainen tulevan
ajan ansio olisi työeläkelakien mukaisesta tule-
van ajan ansioiden yhteismäärästä yhtä
suuri osa kuin mikä on tarkasteluaikana tä-
män lain mukaisten työansioden osuus yksi-
tyisten ja julkisten alojen eläkelakien mu-
kaisten ansioiden yhteismäärästä. Vuoden
2005 alusta voimaan tullut vastaava säännös
on MEL:n 12 a §:n 3 momentissa. Pykälä
vastaa TyEL:n 79 §:ää.

Työkyvyttömyyseläkkeen määrään vaikuttavat muut seikat

86 §. *Eläke entisin perustein.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta. Tällaisessa tapauksessa työkyvyttömyyseläke määrättäisiin siten kuin se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahauden alkaessa. Vastaava säännös on voimassa olevan MEL:n 12 b:n 3 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen määräytymisestä entisin perustein. Uusi eläke myönnettäisiin entisen suuruisena, jos työntekijälle myönnettäisiin uusi työkyvyttömyyseläke uuden työkyvyttömyyden perusteella, jos tämä uusi työkyvyttömyys olisi alkanut ennen kuin aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta. Samoin meneteltäisiin, jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle tulisi myöhemmin maksettavaksi työkyvyttömyyseläkettä saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi eläke. Säännöstä sovellettaisiin myös kuntoutukseen 34 §:ssä olevan viittaussäännöksen perusteella eli tilanteesta, jossa kuntoutusrahan päättymisen jälkeen maksetaan uutta kuntoutusrahaa. Vastaava säännös on voimassa olevassa MEL:n 12 b §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myönnetään vanhuuseläke. Jos vanhuuseläke alkaa ennen kuin työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, vanhuuseläke myönnettäisiin samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi työkyvyttömyyseläke. Vastaava säännös on vuoden 2005 alusta voimaantulleen MEL:n 12 b §:n 2 momentin lopussa. Säännöstä sovellettaisiin myös kuntoutukseen 34 §:ssä olevan viittaussäännöksen perusteella.

Pykälä vastaa TyEL:n 80 §:ää.

87 §. *Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus.* Nuorten työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotusta koskevan säännöksen sanamuotoa täsmennettäisiin vuoden 2005 alusta voimassa olevaan MEL:n 12 c §:n 1 momentin sa-

namuotoon nähden siten, että korotus tehtäisiin eläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi kalenterivuotta. Korotus ei siten edellyttäisi, että työkyvyttömyyseläke olisi maksussa viisi vuotta ennen korotuksen tekemistä. Niissä tilanteissa, joissa eläkkeen maksamisessa on välillä katkoja, mutta eläke myönnetään uudelleen entisin perustein, katkot eivät katkaisisi pykälän tarkoittaman viiden kalenterivuoden kulumista. Lisäksi pykälässä todettaisiin, ettei kertakorotusta lisätä kuntoutuskorotukseen. Tämän lain voimaantulaisissa todetaan, että tätä säännöstä sovelletaan ensimmäisen kerran 1 päivänä tammikuuta 2010. Voimaantulon mukaan säännöstä sovellettaisiin myös ennen tämän lain voimaantuloa alkaneisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin sen korotusprosentin mukaisena, joka vastaa työkyvyttömyyseläkkeensaajan ikää vuoden 2010 alussa. Pykälä vastaa TyEL:n 81 §:ää.

Elinaikakerroin

88 §. *Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen.* Pykälässä säädettäisiin vanhuuseläkkeen määrään vaikuttavasta elinaikakerroimesta. Eläketurva sopeutettaisiin eliniän odotteen muutokseen siten, että vanhuuseläkkeen alkaessa eläke muunnettisiin työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakerroimella. Jos vanhuuseläke kuitenkin alkaa ennen 62 vuoden iän täyttämivuotta, vanhuuseläke muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakerroimella. Lisäksi säädettäisiin vanhuuseläkkeen muuntamisesta elinaikakerroimella silloin, kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä. Tällöinkin käytettäisiin työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistettua elinaikakerrointa. Tämän lain voimaantulaisissa säädettäisiin, että tätä säännöstä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuonna 2010 myönnettäviin eläkkeisiin. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 13 §:n 1 momentissa.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin elinaikakerroimen antamisen osalta TyEL:n 83 §:ään. Vastaavanlainen viittaussäännös on voimassa olevan MEL:n 13 §:n 2 momentis-

sa.

TyEL:ssa elinaikakertoimen määräytymisestä ja vahvistamisesta säädetään 82 ja 83 §:ssä. Koska vanhuuseläke voi MEL:n 8 §:ssä tarkoitetun alennetun eläkeiän vuoksi alkaa jo ennen 62 vuoden iän täyttämistä, MEL:ssa tulee olla säännös käytettävästä elinaikakertoimesta myös tällaista tilannetta varten.

Perhe-eläkkeen määräytyminen

89 §. *Perhe-eläkkeen peruste.* Perhe-eläkkeen perusteesta säädetään voimassa olevan MEL:n 16 f §:n 1 momentissa. Osin vastaavat säännökset ehdotetaan otettavaksi tämän pykälän 1 ja 2 momenttiin. Niissä tilanteissa, joissa edunjättäjä olisi kuollessaan saanut tämän lain mukaista vanhuuseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä, perhe-eläke määrättäisiin tämän eläkkeen perusteella kuitenkin niin, että perhe-eläkkeen perusteena olevana vanhuuseläkkeenä pidetään sellaista vanhuuseläkettä, jota ei ole muunnettu 88 §:n mukaisella, työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodelle tai sitä aikaisemmalta eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Jos edunjättäjä olisi työskennellyt eläkkeellä ollessaan, perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan eläkkeeseen lisättäisiin työskentelystä karttunut uusi eläke. Jos edunjättäjä ei olisi kuollessaan ollut eläkkeellä, perhe-eläkkeen perusteeksi laskettaisiin sellainen työkyvyttömyyseläke, joka edunjättäjälle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut kuolinpäivänään työkyvyttömäksi.

Nykyisen MEL:n 16 f §:n mukaan perhe-eläkkeen perusteeksi voidaan määritellä myös sellainen työkyvyttömyyseläke, joka edunjättäjälle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut aikaisemmin kuin kuolinpäivänään työkyvyttömäksi, jos edunsaaja esittää selityksen aikaisemmasta työkyvyttömäksi tuloajasta. Säännös on turvannut sen, että edunjättäjän eläkkeeseen on tullut tulevan ajan eläke siinäkin tapauksessa, että edunjättäjä ei kuollessaan enää sairauden takia ollut työssä. Tulevan ajan eläkkeen laskeminen on muutunut vuoden 2005 alusta voimaantulleiden lainmuutosten perusteella siten, että tulevan

ajan eläke lasketaan perhe-eläkkeeseen edunjättäjän kuolemaa edeltäneiden viiden kalenterivuoden ansioiden perusteella. Siten tulevan ajan eläkeoikeus säilyy selvästi pidempään kuin aikaisemmin eikä mainitulle säännökselle enää ole tarvetta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotuksen huomioon otamisesta perhe-eläkettä määrättäessä. Jos edunjättäjä olisi kuollessaan ollut työkyvyttömyyseläkkeellä, johon ei sisälly 87 §:n mukaista kertakorotusta, kertakorotus lisättäisiin perhe-eläkkeen perusteena olevaan työkyvyttömyyseläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke ja sen perusteella myönnetty perhe-eläke yhdessä olisivat jatkuneet viisi kalenterivuotta. Jos edunjättäjä ei kuollessaan olisi ollut eläkkeellä, vaan perhe-eläkkeen perusteena olisi edunjättäjän laskennallinen työkyvyttömyyseläke, laskennalliseen työkyvyttömyyseläkkeeseen lisättäisiin kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä perhe-eläke olisi jatkunut viisi kalenterivuotta. Kertakorotusprosentti määräytyisi sen mukaan, mikä edunjättäjän ikä olisi korotushetkellä. Säännöksen sanamuotoa on täsmennetty, mutta sisällöllisesti säännös vastaa nykyistä MEL:n 12 c §:n 2 momenttia.

Kun kertakorotus lisättäisiin perhe-eläkkeen perusteena olevaan työkyvyttömyyseläkkeeseen tai laskennalliseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, perhe-eläkkeen määrä tarkistettaisiin. Perhe-eläkkeen tarkistamisesta säädettäisiin 92 §:ssä.

Pykälä vastaa TyEL:n 84 §:ää.

90 §. *Lesken ja entisen puolison eläkkeen määrä.* Leskeneläkkeen määrä olisi ilman ensisijaisten etuuksien vähentämistä ja lesken omien ansioiden aiheuttaman vähennyksen vaikutusta puolet edunjättäjän eläkkeestä, jos edunsaajana on leski tai leski ja yksi lapsi. Kun edunsaajana olevien lasten lukumäärä nousee, leskeneläkkeen määrä vähenee. Leskeneläkkeen määrä olisi 5/12, kun edunsaajana olisi lesken lisäksi kaksi lasta, 3/12, kun lapsia on kolme ja 2/12, kun lapsia on neljä tai enemmän. Voimassa olevassa laissa vastaava säännös on MEL:n 16 f §:n 2 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin entisen

puolison eläkkeen määrästä. Entisen puolison eläkkeen määrä määräytyisi 1 momentin mukaan määrätystä leskeneläkkeestä. Vastaava säännös on voimassa olevan MEL:n 16 f §:n 5 momentissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 85 §:ää.

91 §. Lapseneläkkeen määrä. Lapseneläkkeen määrä riippuisi edunsaajina olevien lasten lukumäärästä. Ennen ensisijaisten etuuskien vähentämistä lapseneläkkeen määrä olisi 4/12, jos edunsaajana olisi vain yksi lapsi. Jos lapsia olisi kaksi, lapseneläkkeen määrä olisi 7/12 edunjättäjän eläkkeestä, jos lapsia olisi kolme, se olisi 9/12 ja jos lapsia olisi neljä, 10/12 edunjättäjän eläkkeestä. Vastaava säännös on voimassa olevassa MEL:n 16 f §:n 3 momentissa.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin nykyisin voimassa olevan MEL:n 16 f §:n 4 momentin mukaisesti, että lapseneläke jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken.

Pykälä vastaa TyEL:n 86 §:ää.

92 §. Perhe-eläkkeen tarkistaminen. Perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistettaisiin muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta, kun edunsaajien lukumäärä muuttuu. Siten esimerkiksi lesken eläkkeen määrä suurenee, kun lapseneläkettä saavien lasten lukumäärä pienee. Kun perhe-eläkkeen perusteena olevaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään kertakorotus, perhe-eläkkeen määrä tarkistettaisiin samasta ajankohdasta kuin kertakorotus lisätään. Nykyisin voimassa olevaan MEL:n 16 f §:n 6 momenttiin verrattuna säännöstä tarkennettaisiin kertakorotuksen lisäämisen osalta. Pykälä vastaa TyEL:n 87 §:ää.

93 §. Leskeneläkkeen vähentäminen. Pykälässä säädettäisiin lesken tulojen huomioon ottamisesta leskeneläkettä määrättäessä. Nykyisin asiasta säädetään TEL:n 8 c §:ssä, johon voimassa olevan MEL:n 27 §:ssä viitataan. Voimassa olevassa laissa asia on nimetty eläkesovituksiksi. Eläkesovitus-sana ei kerro selvästi sitä, että kyseessä on lesken eläkkeen vähentäminen lesken omien työeläkkeiden perusteella. Koska ehdotettavalla lailla pyritään selkeyttämään työeläkejärjestelmää ja tekemään sitä läpinäkyvämmäksi, teknisestä eläkesovitus-sanasta ehdotetaan luovuttavaksi.

Voimassa olevia säännöksiä on tarkennettu

ulkomailta saatujen etuuskien huomioon ottamisen osalta. Voimassa olevan lain mukaan ulkomailta maksettavien etuuskien huomioon ottaminen eläkevähennyksessä on ehdollisessa muodossa, eli tällainen etuus voidaan ottaa huomioon. Lisäksi kansainvälisen järjestön ja EY:n toimielimen palveluksessa maksettavaa eläkettä tai etuutta ei voimassa olevassa laissa mainita lainkaan. Nyt nämä etuudet ehdotetaan otettavaksi huomioon aina, jotta eläkevähennyksen alkuperäinen tarkoitus toteutuisi. Tällainen jatkuva etuus olisi perusteltua ottaa huomioon myös sen vuoksi, että lesket olisivat samanlaisessa asemassa riippumatta siitä, onko leski työskennellyt ainoastaan Suomessa vai onko hän työskennellyt myös ulkomailla tai kansainvälisen järjestön taikka EY:n toimielimen palveluksessa. Jos tällainen etuus myönnettäisiin kertakorvauksena, etuus otettaisiin huomioon 2 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa leski saa omaa eläkettä. Leskeneläkettä määrättäessä otettaisiin huomioon lesken ansiotyönsä perusteella saamat työeläkelakeihin ja niihin rinnastettaviin lakeihin perustuvat eläkkeet. Lesken saamat työeläkkeet otettaisiin huomioon ennen 5 luvun mukaista ensisijaisten etuuskien vähennystä. Tästä säädetään nykyisin TEL:n 8 d §:n 3 momentissa, johon viitataan voimassa olevan MEL:n 27 §:ssä. Lisäksi osatyökyvyttömyyseläke otettaisiin huomioon täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrällisenä. Mainittua eläkettä vastaava ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella leskelle maksettava etuus otettaisiin myös huomioon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa leski ei vielä saa omaa työeläkettä. Tällöin leskeneläkettä vähennettäisiin lesken laskennallisen eläkkeen perusteella. Laskennallinen eläke on se työeläke, joka leskelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjättäjän kuolinpäivänä. Ulkomailla tai Euroopan yhteisöjen toimielimen taikka kansainvälisen järjestön palveluksessa työskentelyn osalta lesken eläkkeenä pidettäisiin sellaista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen ulkomail-

la, Euroopan yhteisöjen toimielimen taikka kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuvaan vakuutusajkaan luettava työskentelynsä olisi tämän lain alasta.

Lesken omat työeläkkeet tai hänen laskennallinen työeläkkeensä vähentää myös julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnettävää leskeneläkettä. Kun leski työskentelee tai on työskennellyt yksityisten alojen työeläkelakien mukaisissa töissä, julkisten alojen eläkelaitokset voivat pyytää yksityisten alojen eläkelaitokselta tiedon lesken laskennallisen eläkkeen määrästä. Leskellä ei voimassa olevien säännösten mukaan ole mahdollisuutta saada tästä laskennallisen eläkkeensä määrästä valituskelpoista päätöstä. Muutoksenhakuasteet ovat lisäksi todenneet, ettei tällainen yksityisten alojen työeläkelaitoksen antama laskelma lesken laskennallisesta eläkkeestä tule osaksi julkisten alojen eläkelaitoksen antamaa päätöstä, eikä tästä laskelmasta siten voi valittaa samassa yhteydessä kun haetaan muutosta julkisten alojen eläkelaitoksen antamaan leskeneläkettä koskevaan päätökseen. Siten voimassa olevien säännösten mukaan leskellä ei ole mahdollisuutta hakea muutosta yksityisten alojen työeläkelakien mukaisen laskennallisen työeläkkeensä määrään, vaikka se vaikuttaa hänen julkisten alojen työeläkelakien mukaan myönnettävään perhe-eläkkeensä suuruuteen. Tämän epäkohdan korjaamiseksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan leskellä on oikeus saada päätös siitä laskennallisen työeläkkeensä määrästä, jonka eläkelaitos ilmoittaa julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivalle eläkelaitokselle lesken hakiessa julkisten alojen työeläkelakien mukaista leskeneläkettä. Päätös annettaisiin lesken pyynnöstä. Pyyntönä saada päätös laskennallisesta eläkkeestä pidettäisiin myös sitä, että leski hakee muutosta julkisten alojen työeläkelakien mukaisen perhe-eläkkeen määrään. Laskennallisen eläkkeen määrää koskevaan päätökseen leski voisi hakea muutosta siten kuin tämän lain 9 luvussa säädetään.

Pykälä vastaa TyEL:n 88 §:ää.

94 §. *Leskeneläkkeen vähentämisen ajan kohta.* Pykälän 1 momentin mukaan pääsääntöisesti leskeneläke maksettaisiin vähentämättömänä kuuden edunjäätäjän kuolemaa

seuraavan kalenterikuukauden ajan. Tämän jälkeen leskeneläkettä vähennettäisiin. Kuitenkin, jos leski olisi edunjäätäjän kuollessa täyttänyt 65 vuotta tai saa omaan työskentelyyn perustuvaa työeläkettä, leskeneläkettä vähennettäisiin edunjäätäjän kuolemaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Pykälän 2 momentin mukaan leskeneläkettä ei vähennettäisi 1 momentissa tarkoitettuna aikana, jos edunjäätäjän jälkeen lapseneläkkeeseen oikeutettu, edunjäätäjän ja lesken kanssa samassa taloudessa edunjäätäjän kuollessa asunut lapsi olisi tuolloin alle 18-vuotias. Tällaisessa tilanteessa leskeneläkettä vähennettäisiin vasta, kun nuorin lapsista täyttää 18 vuotta. Tällöin lesken laskennallisena työeläkkeenä pidettäisiin sitä työkyvyttömyyseläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi nuorimman lapsensa täyttäessä 18 vuotta. Lesken eläkkeen vähentämisen ajankohdasta säädetään nykyisin TEL:n 8 c §:n 2 momentissa, johon viitataan voimassa olevan MEL:n 27 §:ssä.

Pykälän säännöksiä vastaavat säännökset ovat TyEL:n 89 §:ssä.

95 §. *Leskeneläkkeen vähentämisen peruste ja määrä.* Pykälän 1 momentin mukaan leskeneläkettä vähennettäisiin, jos lesken ansiotyöhön perustuvat eläkkeet ylittävät tietyn rajamäärän, joka määräytyy edunjäätäjän eläkkeen määrän perusteella. Eläkkeen vähentämisen peruste olisi 649,99 euroa kuukaudessa, jos edunjäätäjän tämän lain perusteella laskettu eläke ja muihin työeläkelakeihin perustuvat eläkkeet yhteensä ylittäisivät tämän rajamäärän. Jos edunjäätäjän eläkkeiden yhteismäärä jäisi sanotun rajamäärän alle, mutta ylittäisi 324,77 euroa, eläkkeen vähentämisen peruste olisi sanottujen eläkkeiden yhteismäärän suuruinen. Muussa tapauksessa eläkkeen vähentämisen peruste olisi 324,77 euroa. Eläkkeen vähentämisen perustetta määrättäessä otettaisiin huomioon mainittuja eläkkeitä vastaava ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen taikka kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella maksettava etuus. Jos ulkomaan eläketurvasta ei saataisi riittäviä tietoja, eläketurva määriteltäisiin samoin kuin lesken laskennallista työeläkettä määrättäessä menetellään. Nykyisin asiasta

säädetään TEL:n 8 d §:n 1 momentissa, johon viitataan voimassa olevan MEL:n 27 §:ssä. Voimassa olevaa säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi ulkomailla tai kansainvälisen järjestön palveluksessa työskentelyn osalta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös vähennyksen suuruudesta. Vähennys olisi 50 prosenttia lesken 9 §:n mukaisten eläkkeiden ja eläkkeen vähentämisen perusteen erotuksesta. Vähennys tehtäisiin suhteellisenä osuutena tämän lain ja lesken muiden työeläkelakien mukaisesta perhe-eläkkeestä. Vastaava säännös on voimassa olevassa TEL:n 8 d §:n 2 momentissa, johon nykyisin viitataan MEL:n 27 §:ssä.

Leskeneläkettä vähennettäessä eläke muunnettaisiin eläkkeen vähentämivuodelle vahvistetulla 88 §:n mukaisella elinaikakerroimella. Tämä todettaisiin 4 momentissa. Elinaikakerroin vahvistetaan ensimmäisen kerran TyEL:n voimaantulolain mukaisesti vuonna 2010. Vastaava säännös on voimassa olevan MEL:n 13 §:n 1 momentin toiseksi viimeisenä virkkeenä.

Pykälä vastaa TyEL:n 90 §:ää.

96 §. *Leskeneläkkeen vähentäminen erityis tilanteissa.* Pykälässä säädettäisiin leskeneläkkeen vähentämisestä silloin, kun leskellä ei ole oikeutta saada työeläkettä tai kun leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä. Samasta asiasta säädetään nykyisin TEL:n 8 e §:ssä, johon viitataan voimassa olevan MEL:n 27 §:ssä. Pykälässä ehdotetaan vähäisiä muutoksia ja täsmennyksiä nykyisin voimassa olevaan säännöksiin.

Jos leski ei saisi omaan työhön perustuvaa työeläkettä tai jos leski saisi osatyökyvyttömyyseläkettä, lesken eläkettä vähennettäessä voitaisiin lesken hakemuksesta ottaa hänen laskennallisen eläkkeensä sijasta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke. Edellytyksenä olisi, että leski olisi tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun lesken eläkettä vähennetään ensimmäisen kerran. Lesken eläkkeen vähentäminen ensimmäisen kerran voisi tapahtua myöhemminkin kuin viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta esimerkiksi silloin, kun edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken

kanssa samassa taloudessa asui 18 vuotta nuorempia lapsia. Lisäksi pykälän soveltamisen edellytyksenä olisi, että lesken ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke olisivat, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, yhteensä vähintään neljänneksen pienemmät kuin lesken 93 §:n mukaisesti määrätty työeläke.

Voimassa olevan TEL:n 8 e §:n 1 momentin mukaan leskeneläkkeen määrä voidaan hakemuksesta tarkistaa, jos lesken olosuhteissa tapahtuu viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta muutos, jonka vuoksi edellä kuvatut edellytykset täyttyvät. Tälläisestä tarkistamisesta ei otettaisi säännöstä nyt ehdotettuun pykälään. Lesken eläkkeen vähentäminen pykälässä tarkoitetulla tavalla määritellään tehtäväksi, jos tätä koskeva hakemus tehdään viiden vuoden sisällä edunjättäjän kuolemasta. Siten aika, jonka kuluessa edunjättäjän kuolemasta lukien leskeneläkkeen vähentämistä pykälässä mainituilla perusteilla tulee hakea, lyhenisi nykyisin voimassa olevaan nähden.

Koska tarkistamistilanteet ehdotetaan yhdistettäväksi 1 momenttiin, ehdotetaan myös, että riippumatta siitä, haetaanko tämän pykälän mukaista eläkkeen vähentämistä heti, kun eläkettä ensimmäisen kerran vähennetään, vai myöhemmin, lesken ansiotulot laskettaisiin samalla tavoin. Lesken keskimääräinen ansiotulo laskettaisiin aina lesken kuudelta kuukaudelta ennen hakemuksen tekemistä saamista ansioista ja eläkkeen vähentäminen tehtäisiin aikaisintaan tämän kuuden kuukauden alusta lukien.

Pykälässä ehdotetulla tavalla vähennettyä leskeneläkettä maksettaisiin toistaiseksi. Kun lesken olosuhteet muuttuisivat siten, etteivät pykälän mukaiset edellytykset enää täytyisi, leskeneläkkeen määrä tarkistettaisiin. Lisäksi leskeneläkkeen vähentäminen tarkistettaisiin nykyistä TEL:n 8 f §:n 1 momenttia vastaavasti, kun leskelle myönnettäisiin työeläkelakien mukainen eläke muuna kuin osaaikaeläkkeenä. TEL:n 8 f §:n 1 momenttiin viitataan nykyisin MEL:n 27 §:ssä. Leskeneläkkeen vähentämistä tarkistettaessa käytettäisiin samaa eläkevähennysperustetta kuin leskeneläkettä ensimmäisen kerran vähennettäessä.

Pykälä vastaa TyEL:n 91 §:ää.

5 luku. **Ensisijaisten etuuksien vähentäminen eläkkeestä**

97 §. *Eläkkeestä vähennettävät etuudet.* Yhteensovitus muuttui jo vuoden 2005 alusta voimaan tulleilla MEL:n, TEL:n, LEL:n ja TaEL:n muutoksilla siten, ettei eläkkeitä enää yhteensoviteta toisten eläkkeiden kanssa. Edellä mainittujen lainmuutosten yhteydessä todettiin, että eläkkeiden yhteensovitus poistuu. Edelleen työeläkkeet kuitenkin yhteensovitetaan tapaturmavakuutus-, liikennevakuutus- ja sotilasvammalain mukaisten korvausten kanssa. Nämä korvaukset ovat ensisijaisia työeläkkeisiin nähden siten, että ne maksetaan työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti. Työeläkettä maksetaan näiden korvausten kanssa yleensä samanaikaisesti vain siltä osin kuin työeläkkeen määrä ylittää näiden ensisijaisten etuuksien määrän. Koska yhteensovittamisen sisältö on muuttunut jo vuoden 2005 alusta lukien siitä, mikä se oli aikaisemmin, yhteensovitus-termistä ehdotetaan nyt luovuttavaksi. Lain läpinäkyvyyden ja selkeyden lisäämiseksi luvussa ehdotetaan säädettäväksi yhteensovituksen sijasta ensisijaisten etuuksien vähentämisestä eläkkeestä.

Nykyisin MEL:ssa ei ole omia eläkkeen yhteensovitusta koskevia säännöksiä, vaan kaikki TEL:n yhteensovitusta koskevat säännökset koskevat myös MEL-eläkkeitä voimassa olevan MEL:n 27 §:ssä TEL:n asianomaisiin lainkohtiin olevien viittaussäännösten perusteella. MEL:n ymmärrettävyyden ja luettavuuden parantamiseksi uuteen MEL:iin ehdotetaan otettavaksi TyEL:n säännöksiä vastaavat omat eläkkeen vähentämistä koskevat säännökset. TyEL:n säätämisen yhteydessä luovuttiin ensisijaisten etuuksien vähentämistä koskevasta TEL:n 8 §:n 6 momentin mukaisesta säännöksestä, koska säännöksestä luopuminen selkeyttäisi työeläkelainsäädäntöä ja koska se on käytännössä tullut vain harvoin sovellettavaksi. Mainitun säännöksen mukaan työntekijän vähintään kolmen vuoden ajan välittömästi ennen eläketapahtumaa saamasta tapaturmavakuutuslakiin, liikennevakuutuslakiin tai sotilasvammalakiin perustuvasta korvauksesta otetaan yhteensovituksessa eläkettä vähentävänä huomioon vain se osa, joka ylittää eläketa-

pahtumaa edeltänyttä tasoa vastaavan korvauksen. Tällaista säännöstä ei otettaisi myöskään tähän lakiin.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi nykyisin TEL:n 8 §:n 1 momentissa oleva säännös, jonka mukaan eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus. Momentissa olisi luettelo eläkkeestä vähentävistä ensisijaisista etuuksista. Lisäksi momenttiin otettaisiin säännös ensisijaisten etuuksien vähentämisestä perhe-eläkkeestä. Ensisijainen etuus vähennettäisiin aina valmiiksi lasketusta eläkkeestä. Tältä osin nykyistä soveltamiskäytäntöä muutettaisiin lain toimeenpanon selkeyttämiseksi.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että jos ensisijainen etuus vähentää työeläkettä ja työeläkettä myönnetään kahden tai useamman työeläkelain mukaan, vähennys jaetaan näiden peruseläkkeiden suhteessa. Nykyisin vastaava säännös on voimassa olevan TEL:n 8 §:n 3 momentissa.

Ehdotettu pykälä vastaa TyEL:n 92 §:ää.

98 §. *Ulkomailta saatavan etuuden vähentäminen.* Ensisijaisena etuutena pidettäisiin myös ulkomailta maksettavaa vastaavaa etuutta. Lisäksi säännöksessä säädettäisiin kahdesta tai useammasta valtiosta myönnettävästä tulevan ajan eläkkeen päällekkäisyyden estämisestä. Säännös vastaisi sanamuodoltaan tarkennettuna voimassa olevan TEL:n 8 §:n 10 momenttia. TyEL:ssa on vastaava säännös 93 §:ssä.

99 §. *Ensisijaisen etuuden muutoksen vaikutus eläkkeen määrään.* Tämän lain mukaisen eläkkeen määrä tarkistettaisiin, jos eläkkeensaajalle myönnettäisiin uusi ensisijainen etuus tai jos jo aiemmin myönnetyn ensisijaisen etuuden määrä muuttuisi. Eläkkeen määrä tarkistettaisiin myös, jos tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuisi tai jos eläkkeensaajalle myönnettäisiin uusi työeläke ja tämän lain mukaisesta eläkkeestä olisi vähennetty ensisijainen etuus. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennettäisi päivärahaa, joka perustuu osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneeseen tapaturmaan. Vastaava säännös on voimassa olevan TEL:n 8 a §:n 1 ja 2 momentissa.

Perhe-eläkkeen määrä tarkistettaisiin, jos eläkkeensaajalle myönnettäisiin ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai jos hänelle

myönnettäisiin uusi työeläkelakien mukainen perhe-eläke ja tämän lain mukaisesta eläkkeestä olisi vähennetty ensisijainen etuus. Tästä säädettäisiin 2 momentissa. Ehdotettu säännös vastaa nykyisen TEL:n 8 a §:n 3 momenttia. Pykälän 3 momentin mukaan eläkkeen määrä tarkistettaisiin siitä ajankohdasta, jolloin 1 momentissa tarkoitettu muutos tapahtuisi. Jos muutos tapahtuisi ulkomaisessa etuudessa, eläkkeen määrä tarkistettaisiin sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana eläkelaitos saa tiedon ulkomaisen etuuden myöntämisestä tai sen määrän muuttumisesta. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 8 a §:n 5 momentissa.

Pykälän 4 momenttiin siirrettäisiin nykyisin TEL:n 8 a §:n 4 momentissa oleva säännös, jonka mukaan eläkkeen määrää ei tarkistettaisi, jos eläkkeensaajalle myönnettäisiin uusi ensisijainen etuus tai sen määrä muuttuisi lyhyemmäksi ajaksi kuin neljäksi kuukaudeksi. Pykälä vastaa TyEL:n 94 §:ää.

100 §. Takautumisoikeus. Eläkekassa voisi maksaa eläkettä vähentämättömänä kunnes ensisijaisen etuuden määrä olisi lopullisesti ratkaistu. Jos ensisijainen etuus olisi vähentänyt eläkettä, oikeus ensisijaiseen etuuteen siirtyy eläkekassalle vastaavalta osin. Säännös koskee myös perhe-eläkettä. Nykyisin asiasta on samansisältöinen säännös TEL:n 8 g §:ssä. Ehdotettu pykälä vastaa TyEL:n 95 §:ää.

6 luku. **Palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottaminen**

101 §. Ansiorajojen, rahamäärien ja vuosiansioiden tarkistaminen palkkakertoimella. Pykälän 1 momentin mukaan tässä laissa olevat ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistettaisiin vuosittain tammikuun alusta lukien TyEL:n 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Palkkakertoimessa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,8 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,2. Vastaava tarkistus tehtäisiin eläkettä laskettaessa kunkin vuoden ansiolle. Vuosiansiot tarkistettaisiin eläkkeen alkamisvuoden tasoon. Lain ansiorajat ja rahamäärät vastaisivat palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004. Vastaava säännös on vuoden 2005 alusta voimaan tulleen TEL:n 7 b §:n

ensimmäisessä virkkeessä, johon lainkohtaan nykyisin viitataan MEL:n 18 §:n 1 momentissa.

Pykälän 3 momenttiin on kirjattu viittaus-säännös TyEL:n 100 §:ään, jossa säädetään siitä, että palkkakertoimen antaa sosiaali- ja terveysministeriö kullekin kalenterivuodelle erikseen viimeistään kaksi kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta sitä sovelletaan.

102 §. Eläkkeiden indeksitarkistus. Pykälän mukaan maksussa olevan eläkkeen määrä tarkistettaisiin kunkin kalenterivuoden alussa TyEL:n 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä. Työeläkeindeksiä laskettaessa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,2 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,8. Vastaava säännös on vuoden 2005 alusta voimaantulleen TEL:n 9 §:n ensimmäisessä virkkeessä, johon nykyisin viitataan MEL:n 18 §:n 2 momentissa. Ehdotetussa pykälässä on viittaus-säännös myös TyEL:n 100 §:ään, jossa säädetään siitä, että työeläkeindeksin antaa sosiaali- ja terveysministeriö kullekin kalenterivuodelle erikseen viimeistään kaksi kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta sitä sovelletaan.

7 luku. **Eläkkeen hakeminen ja päätökset**

103 §. Eläkehakemus. Pykälän 1 momenttiin otettaisiin tarkennettuna nykyisin MEL:n 26 §:n 1 momentissa oleva säännös. Momentin mukaan eläkettä on haettava eläkekassalta Eläketurvakeskuksen sitä varten vahvistamalla lomakkeella. Lomakkeella tarkoitettaisiin myös sähköisessä muodossa olevaa lomaketta. Hakemukseen on liitettävä eläkeasian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys. Tarkemmat säännökset eläkkeen hakemisesta ja siihen tarvittavasta selvityksestä ja todistuksista annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Vastaava säännös on TyEL:n 101 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 63 §:ssä tarkoitettujen hautausavustuksen hakemisesta. Hautausavustusta olisi haettava eläkekassalta kirjallisella hakemuksella, joka voitaisiin tehdä eläkekassan sitä varten tekemällä lomakkeella tai vapaamuotoisesti. Käytännössä eläkekassa tiedottaisi tämän lain mukaisen perhe-eläkehakemuksen käsittelyn

yhteydessä hautausavustukseen oikeutetulle leskelle tai kuolinpesän osakkaalle mahdollisuudesta hakea myös tämän lain mukaista hautausavustusta. Tarkemmat säännökset hautausavustuksen hakemisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

Hautausavustuksen hakemiselle ei asetetaisi nimenomaista määräaikaa. Jäljempänä ehdotetussa 122 §:ssä säädettäisiin kuitenkin hautausavustuksen saamisen vanhentumisesta.

104 §. Työkyvyttömyyseläkkeenhakijan terveydentilaselvitys.

Työkyvyttömyyseläkkeenhakijan olisi pääsääntöisesti toimitettava eläkekassaan terveydentilastaan laadittu lääkärinlausunto, joka sisältää hoito- tai kuntoutussuunnitelman. Hoito- tai kuntoutussuunnitelma olisi tarpeen erityisesti harkittaessa kuntoutustuen myöntämistä, mutta muissa tapauksissa muunkinlainen lääkärilausunto voitaisiin hyväksyä. Lisäksi eläkekassa voisi hyväksyä myös muun vastaavan selvityksen kuin varsinaisen lääkärinlausunnon. Muu selvitys työkyvystä voitaisiin hyväksyä esimerkiksi silloin, kun kyse olisi kuntoutustuen jatkosta tai tilanteesta, jossa hakijan selkeästi työkyvyttömyyden aiheuttama sairaus olisi muutoinkin kuin lääkärinlausunnolla selvästi osoitettavissa. Lisäksi työkyvyttömyyseläkkeenhakija olisi velvollinen käymään eläkekassan osoituksesta työkyvyn heikentymisen selvittämistä varten tutkittavana eläkekassan nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkekassan osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos eläkekassa velvoittaisi eläkkeenhakijan tällaiseen tutkimukseen, se olisi velvollinen korvaamaan työntekijälle tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Voimassa olevia vastaavia säännöksiä täsmennettäisiin siten, että eläkekassan nimeämän lääkärin tulisi olla laillistettu lääkäri. Muutoin pykälän säännökset vastaisivat sisällöltään voimassa olevan MEL:n 26 §:n 2 momentin säännöksiä. TyEL:ssä vastaavat säännökset ovat 102 §:ssä.

105 §. Eläkkeen hakeminen työntekijän puolesta. Eläkettä voisi työntekijän puolesta hakea ja muutoinkin puhevaltaa eläkeasiassa käyttää eläkekassan hyväksymä työntekijän lähiomainen tai työntekijästä huolehtinut henkilö, ellei työntekijällä ole edunvalvojaa

ja työntekijä ei iän, vamman, sairauden tai muun syyn takia itse kykenisi hakemaan eläkettä tai hoitamaan sitä koskevia asioitaan. Vastaava säännös on voimassa olevan MEL:n 28 b §:n 1 momentissa ja TyEL:n 103 §:ssä.

106 §. Eläkehakemuksen vireilletulo. Pykälään otettaisiin sanamuodoltaan täsmennettynä voimassa olevan MEL:n 26 §:n 3 momentin säännökset eläkehakemuksen vireilletulosta. Eläkehakemus katsottaisiin tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut yksityisten tai julkisten alojen eläkejärjestelmän mukaiselle eläkelaitokselle, Eläketurvakeskukselle tai Eläketurvakeskuksen taikka eläkelaitoksen valtuuttamalle asiamiehelle. Eläketurvakeskuksen valtuuttamana asiamiehenä toimii tällä hetkellä Kansaneläkelaitos. Eläkelaitoksen valtuuttamana asiamiehenä voi toimia vahinkovakuutusyhtiö. Tältä osin pykälä vastaa TyEL:n 104 §:ää. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin lisäksi, että 63 §:ssä tarkoitettua hautausavustusta koskevan hakemuksen vireilletuloon sovelletaan, mitä eläkehakemuksen vireilletulosta säädetään.

107 §. Päätös ja sen tiedoksianto. Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ja eläkkeen määrä ratkaistaan eläkekassan tai muun toimivaltaisen eläkelaitoksen antamalla päätöksellä. Lisäksi pykälässä säädettäisiin, että toimivaltaisen eläkelaitoksen on ratkaistava eläkehakemus viipymättä, kun se on saanut tarpeelliset selvitykset.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että oikeus tämän lain mukaiseen hautausavustukseen ratkaistaan eläkekassan antamalla päätöksellä. Hautausavustusta koskeva hakemus ei siis voisi tulla muun eläkelaitoksen kuin eläkekassan ratkaistavaksi, koska työntekijällä voi olla oikeus hautausavustukseen vain silloin, kun eläkekassa on toimivaltainen ratkaisemaan eläkehakemuksen. Myös hautausavustushakemus olisi ratkaistava viipymättä sen jälkeen, kun eläkekassa on saanut tarpeelliset selvitykset.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin nykyisin MEL:n 34 §:ssä oleva säännös, jonka mukaan eläkekassa tai muu toimivaltainen eläkelaitos antavat päätöksensä tiedoksi kirjeellä lähettämällä sen vastaanottajalle hänen ilmoittamaansa osoitteeseen. Kirjeellä tarkoi-

tettaisiin myös sähköistä päätöksen tiedoksi antamista. Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuutuksen, jonka mukaan tarkemmat säännökset eläkekassan ja muun toimivaltaisen eläkelaitoksen päätöksen kooneellisesta allekirjoittamisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

108 §. Toimivaltainen eläkelaitos. Pykälän mukaan toimivaltainen eläkelaitos ja toimivaltaisen eläkelaitoksen tehtävät määräytyisivät siten kuin TyEL:n 106—111 §:ssä ja TyEL:n perusteella annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädetään. Voimassa olevan MEL:n 2 §:n 2—11 momentit vastaavat pääasialliselta sisällöltään voimassa olevan TEL:n 11 d §:ää, joka korvautuu vuoden 2007 alkaen edellä mainituilla TyEL:n säännöksillä. Toimivaltainen yksityisten alojen eläkelaitos ja viimeinen eläkelaitos ja niiden tehtävät määräytyisivät siis myös MEL:a sovellettaessa samalla tavalla kuin muitakin yksityisten alojen työeläkelakeja sovellettaessa. Eduskunnassa vireillä olevassa hallituksen esityksessä yrittäjän eläkelaiaksi ja eräksi muiksi laeiksi TyEL:n 107, 108 ja 109 §:ään ehdotetaan eräitä vuoden 2007 alusta voimaan tulevaisiksi tarkoitettuja muutoksia, jotka koskisivat nyt ehdotetun pykälän perusteella MEL:ia.

8 luku. **Etuuden maksaminen, viivästyskorotus ja takaisinperintä**

109 §. Eläkkeen maksaminen. Pääsääntö olisi, että tämän lain mukainen eläke maksetaan eläkkeensaajalle. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 28 b §:n 2 momentissa. Jos työntekijällä olisi edunvalvoja, eläkkeen maksamisessa noudatettaisiin holhoustoimesta annetun lain (442/1999) säännöksiä. Pykälän 2 momenttiin otettaisiin sellaisenaan nykyisin MEL:n 29 §:ssä oleva säännös eläkkeen maksupaikasta ja -ajasta. Eläke maksettaisiin kuukausittain jälkikäteen kunkin kalenterikuukauden viimeisenä päivänä eläkkeensaajan valitsemaan rahalaitokseen hänen ilmoittamalleen tilille. Jos kalenterikuukauden viimeinen päivä on pyhäpäivä tai arklauantai, eläke maksetaan sitä edeltävänä arkipäivänä.

TyEL:ssä eläkkeen maksamisesta säädetään 112 §:ssä.

110 §. Maksamisen alkaminen, päättäminen, keskeyttäminen ja lakkauttaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tämän lain mukaisen eläkkeen maksamisen alkamisesta ja maksamisen päättymisestä. Nykyisin eläkkeen maksamisen päättymisestä säädetään MEL:n 27 b §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää, jos eläkekassalla olisi syytä epäillä, ettei eläkkeensaaja enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä. Edellytyksenä keskeyttämiselle olisi, ettei eläkkeensaaja eläkekassan ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa esittäisi eläkekassan pyytämää selvitystä siitä, että hän edelleen täyttää eläkkeen maksamisen edellytykset. Säännöksen avulla pyrittäisiin estämään niitä tilanteita, joissa eläkettä maksetaan pitkältikin ajalta aiheetta esimerkiksi sen vuoksi, ettei tieto eläkkeensaajan kuolemasta esimerkiksi ulkomailta ole välittynyt eläkekassalle. Voimassa olevan MEL:n säännöksiin verrattuna ehdotettu säännös olisi uusi.

Pykälän 3 momentin mukaan jos eläkkeensaajan kuolemasta ei voitaisi esittää selvitystä, mutta olisi todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettava syyn vuoksi, eläkekassa voisi lakkauttaa eläkkeen eläkkeensaajan katoamispäivään. Eläkekassalla ei ole oikeutta hakea eläkkeensaajan kuolleeksi julistamista, vaikka olisi todennäköistä, että tämä on kuollut. Jos kuolleeksi julistamista ei hae kukaan, maistraatti voi viranpuolesta julistaa kuolleeksi henkilöt, jotka ovat olleet tiettävästi viimeksi elossa viisi vuotta sitten. Kuolinpäiväksi tulee tällöin päivä, jona on kulunut viisi vuotta siitä, kun henkilö on ollut tiettävästi viimeksi elossa. Jotta työeläkettä ei tulisi maksaa tällaisessa tilanteessa aiheetta näiltä viideltä vuodelta, eläkekassalla olisi mahdollisuus lakkauttaa eläke siihen päivään, jolloin on todennäköistä, että eläkkeensaaja on kuollut. Nykyiseen MEL:iin nähden ehdotettu säännös olisi uusi.

Pykälä vastaa TyEL:n 113 §:ää.

111 §. Eläke kertosuorituksena. Pykälään otettaisiin osin muutettuna TEL:n 19 b §:n 5 ja 6 momentin säännökset eläkkeen kertosuorituksesta. Nykyisin MEL:n 28 b §:n 5 momentissa on viittaussäännös mainittuihin TEL:n momentteihin. Kertosuoritettavan

eläkkeen rajamäärää ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 12,72 eurosta. Vanhuuseläke, perhe-eläke tai täysi työkyvyttömyyseläke voitaisiin maksaa kertasuorituksena, jos sen määrä ennen ensisijaisen etuuden vähentämistä olisi pienempi kuin 20 euroa kuukaudessa. Lisäksi ehdotetaan, että eläke voitaisiin maksaa kertasuorituksena myös silloin, kun sen määrä on vähintään 20 euroa, mutta enintään 50 euroa kuukaudessa ennen ensisijaisen etuuden vähentämistä. Tällöin kertasuorituksen edellytyksenä olisi, että eläkkeensaajalle olisi ilmoitettu esimerkiksi eläkepäättökseen yhteydessä eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena, ja hän ei sitä vastusta. Jos eläkkeensaaja vastustaisi vähintään 20 euron kuukausieläkkeen maksamista kertasuorituksena, eläkettä ei voitaisi maksaa kertasuorituksena.

Kertasuorituksena maksettu, toistaiseksi myönnetty työkyvyttömyyseläke sisältäisi sen jälkeen myönnettävän vanhuuseläkkeen. Jos eläkkeensaaja työskentelisi työkyvyttömyyseläkkeensä tai vanhuuseläkkeen aikana, tästä uudesta työskentelystä karttuisi uutta eläkettä. Eläkkeensaajalla ei olisi saman eläketapahtuman vuoksi oikeutta eläkkeeseen niiden ansioiden perusteella, joihin kertasuoritus perustui. Jos kuntoutustuki maksettaisiin kertasuorituksena, eläkkeensaajalle voitaisiin kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määrääjän jälkeen jatkuu.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin nykyisin MEL:n 28 §:n 10 momentissa oleva säännös osittain. Sen mukaan kertasuorituksena maksettua eläkettä ei maksettaisi sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Sen sijaan ehdotetaan poistettavaksi nykyisin voimassa oleva säännös, jonka mukaan työkyvyttömyyseläkkeen ensisijaisuus-aikaa ei noudateta maksettaessa eläke kertasuorituksena. Eläkettä ei vastaisuudessa nykyisestä poiketen myöskään maksettaisi kertasuorituksena siltä takautuvalla ajalta, jolta työntekijä saa työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteel-

la. Kertasuorituksena maksettavan eläkkeen maksuaika yhdenmukaistettaisiin näin kuukausittain suoritettavan eläkkeen maksuajan kanssa.

Pykälän 5 momenttiin siirrettäisiin nykyisin TEL:n 19 b §:n 8 momentissa oleva säännös, jonka mukaan sitä, mitä tässä pykälässä säädetään kertamaksamisesta, sovelletaan myös viimeisen eläkelaitoksen järjestelmää sovellettaessa annettavaan päätösyhdistelmän yhteismäärään kuukaudessa. Voimassa olevan MEL:n 28 b §:n 5 momentissa on viittaussäännös mainittuun TEL:n momenttiin. Kertasuoritus laskettaisiin, kuten nykyisinkin, sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella antamien vakuutusmatemaattisin perustein määrättävien kertasuorituskerroimien perusteella. Tämä todettaisiin pykälän 6 momentissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 114 §:ää.

112 §. Viivästyskorotus. Pykälään otettaisiin voimassa olevan MEL:n 63 a §:n 1, 4 ja 5 momenteissa olevat säännökset viivästyneelle eläkkeelle maksettavasta viivästyskorotuksesta. TyEL:ssä vastaavat säännökset ovat 115 §:ssä.

113 §. Aika, jolta viivästyskorotus lasketaan. Pykälään otettaisiin MEL:n 63 a §:n 2 ja 3 momentissa olevat säännökset viivästyskorotusajasta. TyEL:ssä vastaavat säännökset ovat 116 §:ssä. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin lisäksi, että tämän lain 112 ja 113 §:n säännöksiä eläkkeen viivästyskorotuksesta sovellettaisiin myös tämän lain mukaiseen hautausavustukseen.

114 §. Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen työnantajalle. Pykälän 1, 4 ja 5 momenteissa säädettäisiin vastaavasti kuin TyEL:n 117 §:n vastaavissa momenteissa eläkkeen maksamisesta työnantajalle niiltä ajoilta, joilta työnantaja on maksanut työntekijälle sairausajan palkkaa. Eläke, kuntoutusraha sekä eläkkeeseen mahdollisesti liittyvä kuntoutuskorotus olisi tällöin maksettava hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä. Eläkettä, kuntoutusrahaa tai kuntoutuskorotusta ei kuitenkaan maksettaisi työnantajalle siltä osin kuin se on maksettava sairausvakuutusrahastolle eikä silloin, kun työnantaja on saanut korvauksen maksamastaan palkasta muun lain mukaan. MEL:ssä ei kuitenkaan ole tar-

peen säätää pykälän 1 momenttiin vastaavaa täsmennystä kuin TyEL:n 117 :n 1 momentissa, jonka mukaan vakuutuskassalaissa tarkoitetun sairauskassan maksama täydennyspäiväraha vastaa työnantajan maksamaa palkkaa, koska merenkulun alalla ei ole työehtosopimuksin eikä muutoinkaan sovittu sairausajan palkan maksamisesta sairauskassan kautta.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin nykyiseen MEL:iin nähden uusi säännös takautuvasti myönnetyn vanhuuseläkkeen maksamisesta työnantajalle siltä osin kuin työnantaja on maksanut työntekijälle samalta ajalta sairausajan palkkaa. Säännöksessä työnantajalla tarkoitettaisiin sen työsuhteen työnantajaa, jonka perusteella työntekijälle myönnetään vanhuuseläke. Vanhuuseläkettä ei siten maksettaisi sellaisen työsuhteen työnantajalle, jota työntekijän on tarkoitus jatkaa vanhuuseläkkeellä ollessaan. Pääsääntöisesti vanhuuseläkkeen myöntäminen edellyttää, että työskentely, jonka perusteella vanhuuseläkettä haetaan, on päättynyt. Ehdotetussa 2 momentissa tarkoitettu tilanne toteutuukin ainoastaan silloin, kun työkyvyttömyyseläkettä hakeneelle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen sijasta vanhuuseläke sen vuoksi, että työntekijä on täyttänyt 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain mukaisen ensisijaisuusajan täyttymistä. Tällöin vanhuuseläke myönnetään työntekijän 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, vaikka työsuhde tuolloin olisi vielä voimassa. Momentti vastaa TyEL:n 117 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momenttiin otettaisiin nykyiseen MEL:iin nähden uusi säännös takautuvasti myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen, tai 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa vanhuuseläkkeen, maksamisesta työnantajalle siltä osin kuin työnantaja on maksanut työntekijälle samalta ajalta irtisanomisajan palkkaa. Momentin säännöstä sovellettaisiin niissä tilanteissa, joissa työntekijä on irtisanomisaikanaan tullut tosiasiallisesti työkyvyttömäksi, mutta palkka maksetaan sairausajan palkan sijasta irtisanomisajan palkkana. TyEL:n 117 §:n 3 momentissa on vastaava säännös.

115 §. Eläkkeen ja kuntoutusetuuden maksaminen sairausvakuutusrahastolle. Pykälän 1 momenttiin otettaisiin MEL:n 28 c §:n

6 momentin säännös, jonka mukaan vanhuuseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa samalta ajalta maksettua sairauspäivärahaa. Pykälän 2 momenttiin otettaisiin MEL:n 28 §:n 6 momentin säännös täyden työkyvyttömyyseläkkeen maksamisesta sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan voimassa olevaan MEL:iin nähden uutta säännöstä, jonka mukaan takautuvasti myönnettävä kuntoutusraha ja kuntoutuskorotus maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin ne vastaavat määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Käytännössä kuntoutusrahan ja kuntoutuskorotukseen on nykyisin sovellettu MEL:n 28 §:n 6 momentin säännöstä, joten 3 momenttiin ehdotettu uusi säännös ei muuttaisi nykyistä käytäntöä.

Pykälä vastaa TyEL:n 118 §:ää.

116 §. Eläkkeen maksaminen kunnalle tai sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle. Takautuvasti myönnetty eläke maksettaisiin sosiaalihuoltolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle, jos työntekijä olisi saanut toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea ennakkona. Asiasta säädettäisiin pykälän 1 momentissa. Säännös vastaa voimassa olevan MEL:n 28 c §:n 3 momenttia. Pykälän 2 momenttiin otettaisiin MEL:n 28 c §:n 4 momentissa oleva säännös eläkkeen maksamisesta kunnalle tai kuntayhtymälle asiakasmaksusta annetun lain (723/1992) 14 §:ssä tarkoitettulla tavalla työntekijän saaman laitoshoidon, -huollon tai perhehoidon ajalta. Pykälä vastaa TyEL:n 119 §:ää.

117 §. Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle. Pykälän 1 momentin mukaan jos työntekijä on saanut väliaikaisesti kansaneläkettä tai kansaneläkettä ja asumistukilain mukaista asumistukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muutoksenhaun perusteella tämän lain mukainen eläke takautuvasti, tämän lain mukainen takautuvan ajan eläke voitaisiin maksaa Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se määrältään vastaa Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman etuuden määrää.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkekassa

voisi maksaa takautuvasti myöntämänsä eläkkeen Kansaneläkelaitokselle myös silloin, kun eläkekassa jatkaa muutoksenhaun perusteella myönnettyä kuntoutustukea tai myöntää edunsaajalle tämän lain mukaisen perhe-eläkkeen. Takautuvalla ajalla myönnetty eläke voitaisiin maksaa Kansaneläkelaitokselle samalta ajalta liikaa maksetun kansaneläkkeen osalta myös silloin, kun eläkekassa oikeaseisemman päätöksen tai muutoin tarkistaa myönnetyn eläkkeen määrän tai oikaisupäätöksen jälkeen myöntää kuntoutustuella jatkoa. Eläkettä ei kuitenkaan maksettaisi Kansaneläkelaitokselle asumistuen liikamaksun korvaamiseksi, jos samalla ei tulisi maksettavaksi takautuvaa eläkettä kansaneläkelain 13 luvun 14 §:n mukaisen etuuden liikamaksun perusteella. Tästä säädetäisiin 3 momentissa.

Pykälän 1—3 momentilla laajennettaisiin nykyisestä eläkekassan oikeutta ja velvollisuutta maksaa takautuvasti myönnettävä eläke Kansaneläkelaitokselle samalta ajalta liikaa maksetun kansaneläkkeihin mukaisen etuuden korvaamiseksi. Laajennuksen tarkoituksena on helpottaa takaisinperintää myös eläkkeensaajan kannalta. Kansaneläkelaitoksen ei näissä tilanteissa tarvitsisi vaatia liika-suoritusta takaisin eläkkeensaajalta itseltään. Nykyisin asiasta säädetään MEL:n 28 c §:n 2 momentissa.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin MEL:n 28 c §:n 1 momentissa olevat säännökset takautuvan eläkkeen maksamisesta kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle, jos työntekijä on samalta ajalta saanut työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea taikka koulutuspäivärahaa.

Pykälän 5 momenttiin otettaisiin MEL:n 28 c §:n 5 momentissa oleva säännös muun kuin osatyökyvyttömyyseläkkeen maksamisesta Kansaneläkelaitokselle, jos työntekijä on saanut opintotukilain mukaista etuutta samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti eläkettä.

Pykälä vastaa TyEL:n 120 §:ää.

118 §. Määräaika maksuvaatimuksen esittämiseksi. Tämän lain mukainen eläke maksettaisiin edellä 114—117 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa näissä pykälissä tarkoitetuille tahoille vain, jos eläkkeen maksamista koskeva ilmoitus on tehty eläkekassalle vähintään

kaksi viikkoa ennen maksupäivää. Vastaava säännös on voimassa olevan MEL 28 c §:n 7 momentissa ja TyEL:n 121 §:ssä.

119 §. Eläkkeen maksaminen sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle suostumuksen perusteella. Pykälään otettaisiin nykyisin MEL 28 b §:n 4 momentissa oleva säännös etuuden maksamisesta etuudensaajan suostumuksella etuudensaajan asuinkunnan sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle. Pykälä vastaa TyEL:n 122 §:ää.

120 §. Eläkkeen maksamisjärjestys. Pykälä on voimassa olevaan MEL:iin nähden uusi. Nykyisin työeläkelaeissa ei ole säännöstä siitä, missä järjestyksessä eläke on maksettava silloin, kun siihen lain mukaan on oikeus usealla taholla samanaikaisesti. Selvää säännöstä ei ole myöskään siitä, mikä osa eläkkeestä on ulosmitattavissa eläkkeensaajan muiden velkojen maksamiseen silloin, kun eläkettä on lain säännöksen mukaan maksettava muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi takautuvan eläkkeen maksujärjestyksestä silloin, kun takautuvaan eläkkeeseen on lain mukaan oikeus useammalla taholla. Säännös perustuu nykyisin noudatettuun käytäntöön, johon on päädytty eri laeissa olevia takautumissääntöjä tulkitsemalla. Koska eläkettä on lain säännöksen mukaan maksettava takautumissaatavana muille sosiaalivakuutusta hoitaville tahoille sillä perusteella, että ne ovat maksaneet sosiaalivakuutusetuutta eläkkeen kanssa päällekkäin, on katsottu, että näillä tahoilla on oikeus eläkkeeseen ennen eläkkeen ulosmittausta. Ulosottoviranomaiselle ja sitä kautta muille velkojille ei voisi syntyä parempaa oikeutta eläkkeeseen kuin mitä eläkkeensaajalle itsellään on.

Vastaava säännös on TyEL:n 123 §:ssä.

121 §. Eläkkeen siirtäminen tai panttaaminen sekä hautausavustuksen tai muun kustannuksen korvauksen ulosmittauskielto. Pykälään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan tämän lain mukaista etuutta ei voi siirtää toiselle henkilölle. Voimassa oleva MEL:n 28 b §:n 3 momentti sallii eläkkeen siirtämisen toiselle, jos eläkekassa suostuu siihen. Käytännössä tällaisia eläkkeen siirtoja toiselle ei ole tehty, joten eläkkeen siirtokielto ehdotetaan säädettäväksi ehdottomana ja siten

tarkennettuna, että se koskee eläkkeen siirtämistä toiselle henkilölle. Henkilöllä tarkoitettaisiin sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä. Voimassa olevan lain mukaisesti eläkettä ei voisi myöskään pantata eikä tämän lain mukaista hautausavustusta tai muuta kustannusten korvausta voitaisi ulosmitata. Kustannusten korvauksella tarkoitettaisiin esimerkiksi niitä kustannustenkorvauksia, joita eläkekassa maksaa työkyvyttömyyseläkkeen hakijalle tai -saajalle sen vuoksi, että on velvoittanut tämän käymään tutkittavana nimeämänsä laillistetun lääkärin luona tai osoittamassaan kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Hautausavustuksen ulosmittauskieltoa lukuun ottamatta pykälä vastaa TyEL:n 124 §:ää.

122 §. Eläkkeen ja hautausavustuksen vanhentuminen. Pykälään otettaisiin osittain muutettuna nykyisin MEL:n 28 b §:n 6 momentissa oleva säännös eläkekassan päätökseen perustuvan etuuden maksamisen vanhentumisesta. Pykälä koskisi eläkettä ja hautausavustusta sekä 34 §:n perusteella myös kuntoutusrahaa.. Tällainen saatava vanhentuisi nykyisen kymmenen vuoden sijasta viiden vuoden kuluessa siitä päivästä, jolloin se olisi pitänyt maksaa, jos vanhentumista ei olisi sitä ennen katkaistu. Vanhentuminen katkeaisi vanhentumisesta annetun lain (728/2003; vanhentumislaki) 10 §:n mukaisesti, jos etuuden saaja vaatisi maksua tai muutoin muistuttaisi eläkekassaa siitä, jos eläkekassa maksaisi saatavaa tai muutoin tunnustaisi sen tai jos osapuolet sopisivat esimerkiksi saatavan maksujärjestelyistä. Saatavan vanhentuminen katkeaisi myös vanhentumislain 11 §:n mukaisilla oikeudellisillä keinoilla. Kun vanhentuminen olisi katkaistu, sen katkaisemista alkaisi kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

Säännös ei nykyisen oikeuskäytännön mukaisesti estäisi eläkekassaa maksamasta eläkettä pidemmältäkin ajalta takautuvasti. Säännös tulisi voimaan asteittain siten, että vanhentumisaika olisi vuonna 2007 ja 2008 vielä kymmenen vuotta ja aika lyhentyisi vuosittain vuoden kerrallaan siten, että vuonna 2013 vanhentumisaika olisi viisi vuotta. Siirtymäajasta säädettäisiin tämän lain voimaantulon 5 §:ssä.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n

125 §:ssä ja TyEL:n voimaantulon 9 §:ssä.

123 §. Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä. Pykälään otettaisiin MEL:n 33 §:n 1, 2, 4 ja 5 momenttien säännökset aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin takaisinperinnän vanhentumisesta. Tältä osin ehdotetaan muutosta nykyiseen vanhentumisajkaan. Aiheettomasti maksettu eläke olisi perittävä takaisin nykyisen kymmenen vuoden sijaan viiden vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. Kun takaisinperintäpäätös olisi tehty, saatava olisi perittävä viiden vuoden kuluessa päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista olisi sitä ennen katkaistu. Vanhentumisaajan katkaisemisesta alkaisi kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Säännös tulisi voimaan asteittain siten, että vuonna 2007 ja 2008 aiheetta maksetun eläkkeen voisi periä takaisin kymmeneltä vuodelta. Aika lyhenisi vuosittain vuodella siten, että vuonna 2013 aiheetta maksetun eläkkeen voisi periä takaisin viideltä vuodelta. Siirtymäajasta säädettäisiin tämän lain voimaantulon 5 §:ssä. Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 126 §:ssä ja TyEL:n voimaantulon 9 §:ssä.

124 §. Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus. Aiheettomasti maksettu eläke voitaisiin periä takaisin kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Kulloinkin maksettavasta eläke-erästä ei kuitenkaan saisi ilman eläkkeensaajan suostumusta vähentää enempää kuin kuudesosan ennakonpidätyksen toimittamisen jälkeen jäävästä niin sanotusta nettoeläkkeestä. Kun kyseessä olisi viimeisen eläkelaitoksen maksama eläkkeiden yhteismäärä, tällaisena eläke-eränä pidettäisiin mainittua eläkkeiden yhteismäärää. Voimassa olevassa MEL:ssä asiasta on säännökset 33 §:n 3 momentissa ja 4 momentin lopussa. Pykälä vastaa TyEL:n 127 §:ää.

9 luku. Muutoksenhaku

125 §. Muutoksen hakeminen. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jossa todettaisiin muutoksenhakuasteet. Työeläkeasioiden muutoksenlautakunnasta ja sen päätösvaltaisuudesta tämän lain mukaisissa asi-

oissa säädetään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa ja vakuutusosoikeudesta säädetään vakuutusosoikeuslaissa.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että asianosainen voi hakea muutosta eläkekassan päätökseen kirjallisella valituksella työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta, jolle tässä laissa erikseen toisin säädetä. Asianosaisella tarkoitettaisiin sitä luonnollista tai oikeushenkilöä, jonka edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta asiassa olisi päätetty tai jonka oikeudellisiin tai taloudellisiin etuihin ratkaisu välittömästi vaikuttaisi. Se, kuka on asianosainen, vaihtelee sen mukaan, mistä asiasta päätöksellä päätetään. Myös eläkekassa voi olla joissakin asioissa asianosainen.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös asianosaisen oikeudesta hakea muutosta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen vakuutusosoikeudelta. Asiasisällöltään ehdotettuja 2 ja 3 momentin säännöksiä vastaavat säännökset ovat voimassa olevan MEL:n 59 §:n 1–3 momenteissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin muutoksenhakukiellosta. Sen mukaan Eläketurvakeskuksen toimivaltaista eläkelaitosta koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Eläketurvakeskus ratkaisee tämän lain 108 §:ssä olevan viittaussäännöksen ja TyEL:n 111 §:n perusteella, mikä eläkelaitos on tämän lain nojalla toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 2 §:n 11 momentissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 128 §:ää.

126 §. *Muutoksen hakeminen eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään ja EU-päätösten yhteenvetoon.* Eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin päätöksiinkin. Siten muutoksenhakua, päätöksen täytäntöönpanoa ja päätöksen oikaisua sekä poistamista koskevat säännökset koskisivat myös päätösyhdistelmää, jonka eläkekassa yksityisten aljen viimeisenä eläkelaitoksena antaa. Kun eläkekassan päätös sisältyy julkisen alan eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdistelmään, siihen haettaisiin muutosta ja valitusasia käsiteltäisiin siten kuin kyseisen julkisen alan eläkelaiissa säädetään. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n

59 §:n 5 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muutoksenhakemisesta silloin, kun asianosainen on ollut vakuutettuna kahdessa tai useammassa EU-maassa. Tällöin työntekijän työkyvyttömyyseläkkeen määrä riippuu muiden EU-maiden vakuutuskausista. EY:n sosiaaliturva-asetuksen täytäntöönpanosta annetun asetuksen (ETY) N:o 574/72 mukaan EU-maiden eläkelaitosten antamista päätöksistä annetaan yhteenveto, jonka liitteenä olevista päätöksistä on muutoksenhakuoikeus. Mainittu säännöksen mukaan muutoksenhaku aika lasketaan siitä, kun hakija saa yhteenvetona esitetyn selvityksen. Vastaava säännös on vuoden 2006 alusta ollut TEL:n 21 §:n 3 momentissa.

Koska eläkehakemusten käsittely ulkomaila kestää usein yli vuoden, jopa vuosia, on eläkkeenhakijan oikeusturvan kannalta välttämätöntä voida hakea muutosta työkyvyttömyyseläkeoikeudesta jo ennen päätösten yhteenvetoa. Tämä on tarpeen silloin, kun eläkeoikeus on evätty tai eläke on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeenä, vaikka hakija on hakenut täyttä työkyvyttömyyseläkettä, tai kun eläke on myönnetty määräajaksi kuntoutustukena, vaikka eläkettä on haettu toistaiseksi. EU:n sosiaaliturva-asetuksessa ei säädetä työkyvyn arvioinnista, vaan se on puhtaasti kansallista lainsäädäntöä. Näin ollen voidaan EU:n sosiaaliturva-asetuksen estämättä säätää mahdollisuudesta antaa päätös työkyvyttömyyseläkeoikeudesta ja oikeudesta hakea tällaiseen päätökseen muutosta. Säännös on tarpeen yhdenmukaisen oikeuskäytännön varmistamiseksi.

Pykälä vastaa TyEL:n 129 §:ää.

127 §. *Muutoksenhaku aika.* Muutoksenhaku aika olisi 30 päivää siitä päivästä lukien, jona asianosainen on saanut tiedon eläkekassan tai työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä. Jos asianosainen ei muuta näyttäisi muutoksenhaun yhteydessä, hänen katsottaisiin saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen, jona päätös on postitettu hänen ilmoittamaansa osoitteeseen. Vastaavat säännökset ovat nykyisin MEL:n 59 §:n 1 momentissa ja 59 §:n 4 momentissa. Pykälä vastaa TyEL:n 130 §:ää.

128 §. *Perustevalitus maksuunpanosta.*

Nykyistä MEL:n 59 b §:ssä olevaa perustevalitusta koskevaa säännöstä tarkennettaisiin siten, että ehdotettuun pykälään lisättäisiin perustevalituksen tekemahdollisuus myös työntekijälle, joka katsoisi, että työnantaja on päättänyt häneltä työntekijän eläkevakuutusmaksun lain vastaisesti. Käytännössä tällaisia perustevalituksia on tutkittu muutoksenhakuasteissa, joten tarkennus ei muuttaisi säännöksen vakiintunutta soveltamiskäytäntöä. Myös työnantaja voisi nykyisen käytännön mukaisesti tehdä perustevalituksen vakuutusmaksun maksuunpanosta. Perustevalitus olisi aina tehtävä kirjallisesti ja se olisi toimitettava työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle viimeistään kahden vuoden sisällä maksuunpanovuoden jälkeen. Pykälän 2 momentin mukaan, jos perustevalitus tehdään ulosmittauksen takia, olisi lisäksi voimassa, mitä verojen ja maksujen perustevalituksesta säädetään. Näin perustevalituksen tekijä voi hakea täytäntöönpanon keskeytystä. Keskeytyshakemus toimitetaan ulosottomiehelle, joka toimittaa asiakirjat työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Pykälä vastaa TyEL:n 131 §:ää.

129 §. Valituskirjelmän jättäminen. Pykälään otettaisiin MEL:n 59 a §:n 1 momentissa oleva säännös valituskirjelmän jättöpaikasta. Pykälä vastaa TyEL:n 132 §:ää.

130 §. Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä. Valitusasia käsiteltäisiin aina ensin itseoikaisuasiana eläkekassassa. Jos vaatimukset voitaisiin kaikilta osin hyväksyä, eläkekassa antaisi asiasta oikaisupäätöksen. Tällaiseen päätökseen asianosaisella olisi muutoksenhakuoikeus. Jos eläkekassa hyväksyisi vaatimukset vain osin, se antaisi asiasta väliaikaisen päätöksen. Erona nykyiseen lakiin olisi, että eläkekassan olisi tällaisessa tilanteessa annettava väliaikainen päätös. Nykyisin eläkekassa voi antaa väliaikaisen päätöksen tällaisessa tilanteessa. Väliaikaiseen päätökseen ei saisi edelleenkään hakea muutosta. Nykyisin asiasta säädetään MEL:n 59 a §:n 2 ja 3 momentissa.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin menettelystä silloin, kun kyse olisi eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena antamasta päätösyhdistelmästä. Eläkekassan olisi aina viimeisenä eläkelaitoksena pyydettävä ennen asian käsittelyä lausunto julkisten alojen elä-

kelaitokselta, jos valitus koskisi julkisten alojen eläkelaitoksen hoitamaa eläketurvaa. Jos kyse olisi yksinomaan työkyvyn arviosta, lausuntoa ei kuitenkaan tarvitsisi pyytää. Jos kaikki ne eläkelaitokset, joiden päätöksiä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset, eläkekassa antaisi viimeisenä eläkelaitoksena uuden, oikaistun päätösyhdistelmän. Myös silloin, kun valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja eläkekassa viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy valituksessa esitetyt vaatimukset, eläkekassa antaisi uuden oikaistun päätösyhdistelmän. Tällaiseen oikaistuun päätösyhdistelmään asianosaisella olisi muutoksenhakuoikeus. Nykyisin vastaavat säännökset ovat MEL:n 59 a §:n 5—7 momentissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 133 §:ää.

131 §. Valituksen siirto muutoksenhakuelimelle. Jos eläkekassa ei oikaisisi valituksenalaista päätöstä, sen olisi siirrettävä valitus ja sitä koskeva lausuntonsa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Valituksella tarkoitettaisiin paitsi varsinaista muutoksenhakukirjelmää, myös valitukseen liittyviä asiakirjoja. Määräaika työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle siirtämiseen olisi 30 päivää valitusajan päättymisestä. Jos kyseessä olisi valitus työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä, valitus tulisi siirtää mainitussa ajassa vakuutusosikeudelle. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 59 a §:n 3 momentin alkupuolella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa eläkekassa hyväksyisi valittajan vaatimukset sen jälkeen kun valituskirjelmä olisi jo toimitettu muutoksenhakuelimelle. Siltä osin, kuin eläkekassa hyväksyisi esitetyt vaatimukset, se voisi antaa väliaikaisen päätöksen. Antamastaan väliaikaisesta päätöksestä eläkekassan olisi ilmoitettava viipymättä muutoksenhakuelimelle. Tällaiseen väliaikaiseen päätökseen ei voisi hakea erikseen muutosta. Nykyisin vastaava säännös on MEL:n 59 a §:n 3 momentin lopussa. Tälläisessä tilanteessa eläkekassa voisi kuten nykyisinkin antaa väliaikaisen päätöksen, mutta se ei olisi siihen velvoitettu kuten 130 §:n mukaisessa tilanteessa.

Pykälän 3 momentin mukaan eläkekassa voisi poiketa 1 momentissa mainitusta 30 päivän määräajasta, jos valituksen käsitte-

lyssä tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen edellyttäisi sitä. Valituskirjelmä ja lausunto olisi kuitenkin aina toimitettava muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Nykyisin vastaava säännös on MEL:n 59 a §:n 4 momentissa.

Koska eläkekassan tulee viimeisenä eläkelaitoksena muissa kuin pelkästään työkyvyn arviointia koskeissa asioissa pyytää ennen asian käsittelemistä lausunto julkisen alojen eläkela itoksilta siltä osin kuin valitus koskee julkisten alojen eläkelaitoksen hoitamaa eläketurvaa, eläkekassalla olisi 4 momentin mukaan aikaa käsitellä tällaista asiaa 60 päivää. Jos jokin lausunnon antaneista julkisen alan eläkelaitoksista ei oikaisisi päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, valituskirjelmä ja siitä annetut lausunnot olisi toimitettava muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 59 a §:n 6 momentin lopussa.

Pykälä vastaa TyEL:n 134 §:ää.

132 §. *Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus.* Valitus voitaisiin ottaa tutkittavaksi, vaikka se olisi saapunut määräajan jälkeen, jos myöhästymiselle olisi ollut painava syy. Nykyisin vastaava säännös on MEL:n 60 §:ssä. Pykälä vastaa TyEL:n 135 §:ää.

133 §. *Päätöksen täytäntöönpano.* Pykälään otettaisiin nykyisen MEL:n 60 a §:n 1 ja 2 momentin säännökset päätöksen täytäntöönpanosta. Pykälä vastaa TyEL:n 136 §:ää.

134 §. *Kirjoitus- tai laskuvirheen korjaaminen.* Pykälään otettaisiin nykyisen MEL:n 61 a §:n 2 momentin säännös kirjoitus- tai laskuvirheen korjaamisesta. Päätöksessä oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe tai muu niihin verrattava selvä virhe olisi korjattava. Korjaamiseen ei kuitenkaan saisi ryhtyä, jos se johtaisi asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen. Pykälä vastaa TyEL:n 137 §:ää.

135 §. *Asiavirheen korjaaminen.* Pykälään otettaisiin MEL:n 61 a §:n 1 momentissa oleva säännös asiavirheen oikaisemisesta. Eläkekassa voisi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos sen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen, ilmeisen väärään lain soveltamiseen tai päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe. Päätöstä ei kuitenkaan voisi oikaista asianosaisen vahingok-

si ilman tämän suostumusta. Pykälä vastaa TyEL:n 138 §:ää.

136 §. *Lainvoimaisen päätöksen oikaisu uuden selvityksen perusteella.* Eläkekassan olisi tutkittava lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu asia uudelleen, jos asiassa ilmenee uutta selvitystä. Aikaisempi lainvoimainen päätös ei tällöin estäisi edun myöntämistä tai jo myönnetyn eläkkeen myöntämistä aikaisempaa suurempana. Myös työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutus oikeus voisivat valitusasiaa käsitellessään myöntää aikaisemmin lainvoimaisella päätöksellä hylätyn eläkkeen tai myöntää sen aikaisemmalta lainvoimaisella päätöksellä myönnettyä suurempana, jos asiassa ilmenisi sellaista uutta selvitystä, jonka perusteella tämä katsottaisiin perustelluksi. Ehdotetun 34 §:n mukaisesti mitä tässä säädetään eläkkeestä, koskee myös kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 61 §:n 2 momentissa. Pykälä vastaa TyEL:n 139 §:ää.

137 §. *Lainvoimaisen päätöksen poistaminen.* Pykälässä säädettäisiin eläkekassan päätöksen poistamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voisi poistaa eläkekassan päätöksen tai päätösyhdistelmän. Nykyisin tämä toimivalta on vakuutus oikeudella. Vakuutus oikeuden käsiteltäväksi tulee vuosittain yhteensä noin 2 500 poistohakemusta, joista vakuutus oikeus hyväksyy noin 80 prosenttia. Suuri osa poistohakemusten hylkäämisistä johtuu siitä, että päätös olisi voitu oikaista päätöksen antaneessa laitoksessa hakematta päätöksen poistamista. Prosessitaloudellisista syistä olisi tarkoituksenmukaista, että eläkekassan poistohakemukset käsiteltäisiin ensimmäisessä muutoksenhakuasteessa eli työeläkeasiain muutoksenhakulautakunnassa. Asianosaisten oikeusturvan varmistamiseksi muutoksenhakulautakunnan poistovaatimukseen antamaan päätökseen saisi hakea muutosta vakuutus oikeudelta. Vastaava muutos on tehty myös TyEL:n 140 §:ssä.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voisi poistaa lainvoimaisen päätöksen, jos se olisi perustunut virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka olisi ilmeisesti lain vastainen. Päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen voisi tehdä eläkekassa tai asia-

osainen. Päätöksen poistamista olisi haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voitaisiin kuitenkin poistaa myös silloin, kun hakemus on tehty yli viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Ennen päätöksen tekoa muutoksenhakulautakunnan olisi varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuuluksi. Vastaava säännös vakuutusosoikeuden osalta on nykyisin MEL:n 61 §:n 1 momentissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksen poistamisesta. Nykyiseen MEL:iin nähden säännös on uusi ja se vastaa TyEL:n säännöstä. Asianosainen voisi hakea vakuutusosoikeudelta muutoksenhakulautakunnan päätöksen poistamista samoilla edellytyksillä kuin eläkekassan päätöksen poistamista muutoksenhakulautakunnalta. Näin muutoksenhakulautakunta ei ratkaisisi oman päätöksensä poistamista koskevaa vaatimusta, vaan asian ratkaisisi työeläkeasioiden ylin muutoksenhakuelin vakuutusosoikeus. Vakuutusosoikeus voisi poistaa myös oman päätöksensä.

Pykälän 3 momentin mukaan jos eläkekassa tekisi päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voisi keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sitä esityksensä mukaisena siihen saakka kunnes asia uudelleen ratkaistaan. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 61 §:n 1 momentissa.

III OSA. **Vakuuttamista ja kustannusten jakoa koskevat säännökset**

10 luku. **Eläketurvan järjestäminen ja eläkekassalle suoritettavat maksut**

Eläketurvan järjestäminen

138 §. *Työnantajan velvollisuus järjestää työntekijän eläketurva.* Pykälä on voimassa olevaan MEL:iin nähden uusi. Asiasta säädetään nykyisin epäsuorasti MEA:n 1 §:n 1 momentissa. Voimassa olevan merimieseläkejärjestelmän mukaan työntekijän eläketurvan järjestämiseksi ei tehdä nimenomaista vakuutussopimusta, vaan vakuuttaminen tapahtuu siten, että työnantaja tilittää MEA 1 §:n 1 momentin mukaisesti vakuu-

tusmaksut eläkekassalle ja tekee myös MEA:n 1 §:n 2 momentin mukaiset ilmoitukset eläkekassalle. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta järjestää työntekijälleen tämän lain mukainen eläketurva saman ajan kuluessa kuin vakuutusmaksujen tilitys pitää nykyisin tehdä eli työnantajan olisi vakuutettava työntekijänsä viimeistään palkanmaksua toiseksi seuraavan kalenterikuukauden 10 päivänä. Eläketurvan järjestämisestä ei tehtäisi jatkossakaan nimenomaista vakuutussopimusta.

139 §. *Eläketurvan järjestämisestä ja hoitamista varten tehtävät ilmoitukset.* Pykälä on voimassa olevaan MEL:iin nähden uusi. Nykyisin asiasta säädetään MEA:n 1 §:n 2 momentissa. Ehdotettu pykälä poikkeaisi MEA:n 1 §:n 2 momentista siten, että työnantajan ilmoitusvelvollisuus koskisi nykyistä paremmin eläketurvan järjestämisen kannalta oleellisina pidettäviä tietoja huomioon ottaen muun muassa sen, ettei työsuhtekohtainen tarkastelu olisi enää eläketurvan kannalta tarpeen. Eläketurvan järjestämisestä ja hoitamista varten työnantajan olisi ilmoitettava eläkekassalle tunnistetietonsa, joka olisi työnantajan yritys- ja yhteisötunnus (Y-tunnus), jos kysymys on oikeushenkilöstä, ja henkilötunnus, jos työnantajana toimii luonnollinen henkilö. Lisäksi työnantajan olisi kuukausittain ilmoitettava kunkin palveluksessaan olevan tämän lain piiriin kuuluvan työntekijän osalta erikseen työntekijän nimi, henkilötunnus, työntekijän kalenterikuukauden työansio, kalenterikuukaudelta työntekijän 9 §:n mukaisten alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettavien päivien lukumäärä sekä työntekijän palveluasema kalenterikuukauden päättyessä. Palveluasemalla tarkoitetaan työntekijän kuulumista miehistöön tai päällystöön, millä on merkitys 9 §:ssä säädetyn alennetun eläkeiän määräytymisen kannalta. Palveluasema ilmoitetaan eläkekassalle työntekijän merenkulkulaitoksen koodiluokitukseen perustuvan toimimikkeen mukaisesti.

140 §. *Työnantajan oikeus saada päätös vakuutuksen perusteena olevasta työansiosta.* Työnantajalla olisi oikeus saada eläkekassalta päätös siitä, onko työntekijälle maksettava palkka tai muu vastike sellaista työansiota, jonka perusteella työnantajan on järjestettävä

tämän lain mukainen eläketurva. Sisällöltään vastaava säännös on nykyisin MEL:n 17 a §:ssä. Pykälä vastaa TyEL:n 151 §:ää.

Eläkekassalle suoritettavat maksut

141 §. Eläkevakuutusmaksu. Pykälän 1 momentin mukaan tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseksi työnantaja ja työntekijä olisivat velvolliset suorittamaan saman suuruisen eläkevakuutusmaksun eläkekassalle. Pykälän 1 momentti vastaisi asiallisesti voimassa olevan MEL:n 3 § :n 1 momentissa olevaa säännöstä. Vakuutusmaksu määräytyisi työntekijän tämän lain 78 §:ssä säädetyn eläkkeeseen oikeuttavan työansion perusteella. Kuten nykyisinkin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaisi eläkekassan hakemuksista sovellettavat työnantajan ja työntekijän eläkevakuutusmaksuprosentit.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että myös valtio osallistuu MEL:sta aiheutuviin kustannuksiin. Valtion osuudesta säädettäisiin 152 §:ssä.

142 §. Työntekijän eläkevakuutusmaksun pidättäminen, eläkevakuutusmaksun suorittaminen ja työntekijän eläkevakuutusmaksun periminen. Pykälä vastaisi asiallisesti voimassa olevan MEL:n 5 §:ää ja MEA 1 §:n 1 momenttia. Pykälän 1 momentin mukaan työnantaja olisi velvollinen pidättämään palkkuluksessaan merimiestoimessa olevan henkilön palkasta tämän eläkekassalle suoritettavan eläkevakuutusmaksun. Pykälän 2 momentin mukaan työnantajan olisi suoritettava työntekijän palkasta pidättämänsä vakuutusmaksut ja omat vakuutusmaksunsa eläkekassalle viimeistään eläkevakuutusmaksun eräpäivänä, joka olisi merimieslain 18 §:n 3 momentissa tarkoitettua palkanmaksukautta toiseksi seuraavan kalenterikuukauden 10. päivä. Saman ajan kuluessa työnantajan olisi myös toimitettava eläkevakuutusmaksuista eläkekassalle kalenterikuukausikohtainen tilitys, josta käy ilmi kunkin aluksen osalta työntekijöiden palkoista pidätettyjen eläkevakuutusmaksujen määrä sekä niitä vastaava työnantajan eläkevakuutusmaksu. Jos työnantaja ei olisi suorittanut eläkekassalle pidättämänsä vakuutusmaksua määräajassa, eläkekassalla olisi oikeus periä vakuutusmaksu työntekijän puolesta. Eläkekassan oikeudesta

periä eläkevakuutusmaksu säädettäisiin pykälän 3 momentissa, joka vastaa täysin voimassa olevan MEL:n 5 §:n 3 momenttia.

143 §. Työntekijän eläkevakuutusmaksun pidättäminen takautuvasti. Pykälään otettaisiin voimassa olevan MEL:n 9 §:ssä oleva säännös sen asiasisältöä muuttamatta. Pykälässä säädettäisiin, että jos 142 §:n 1 momentissa tarkoitettu vakuutusmaksu on osaksi tai kokonaan jäänyt pidättämättä, työnantajalla olisi oikeus pidättää puuttuva määrä vakuutetulle myöhemmin maksettavasta palkasta, kuitenkin viimeistään palkan maksamista seuraavan toisen kalenterivuoden loppuun mennessä. Säännöksen soveltamisen kannalta ei olisi merkitystä, minkä vuoksi työntekijän eläkevakuutusmaksu olisi jäänyt ajallaan pidättämättä.

144 §. Työntekijän eläkevakuutusmaksun pidättäminen sijaismaksajan maksamasta palkasta. Pykälässä säädettäisiin, että työntekijän eläkevakuutusmaksu olisi pidätettävä myös 78 §:n 1 momentissa tarkoitettun sijaismaksajan maksamasta palkasta, koska myös sijaismaksajan maksama palkka kuuluu tämän lain mukaisen eläketurvan perusteena olevaan työansioon. Velvollisuus pidätyksen tekemiseen olisi sijaismaksajalla. Tämä vastaa soveltuvin osin TYEL:n 152 §:n 3 momenttia.

145 §. Työnantajan vastuu pidättämättä jääneestä työntekijän eläkevakuutusmaksusta. Pykälä vastaa voimassa olevan MEL:n 6 §:ssä olevaa säännöstä. Pykälän mukaan työnantaja olisi eläkekassalle vastuussa siitä työntekijän eläkevakuutusmaksusta, joka häneltä on palkanmaksun yhteydessä jäänyt pidättämättä työntekijän palkasta.

146 §. Eläkevakuutusmaksun viivästyskorke. Pykälä vastaa asiasisällöltään voimassa olevan MEL:n 8 §:n 1 momentissa olevaa säännöstä. Jos työnantaja olisi laiminlyönyt eläkevakuutusmaksun maksamisen eläkekassalle viimeistään eläkevakuutusmaksun eräpäivänä, työnantajan olisi maksettava eläkekassalle viivästymisen ajalta vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettun korkokannan mukaan. Pykälä vastaa TyEL:n 164 §:ää.

147 §. Eläkevakuutusmaksun ulosottokelpoisuus. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan MEL:n 8 §:n 2 momentin toista

virkeettä. Sen mukaan tämän lain perusteella määrätty vakuutusmaksu viivästyskorkeineen saataisiin edelleen ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa (367/1961) säädetään. TyEL:ssä on vastaava säännös 159 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusmaksu, jonka suorittamisesta on annettu 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettu sitoumus, saataisiin ulosmitata siltä, joka sitoumuksen on antanut, siten kuin 1 momentissa säädetään. Säännös vastaa voimassa olevan MEL:n 8 §:n 3 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että jos työnantaja tai se, joka on antanut 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua sitoumuksen, on yhteisö tai yhtymä, jonka velvoitteista osakas tai yhtiömies vastaa kuin omasta velastaan, voidaan tämän lain perusteella määrätty vakuutusmaksu ulosmitata osakkaalta tai yhtiömieheltä niin kuin 1 momentissa on säädetty. Säännös vastaa osin tarkennettuna voimassa olevan MEL:n 8 §:n 4 momenttia. TyEL:n 156 §:ssä on vastaava säännös yhteisön tai yhtymän osakkaan tai yhtiömiehen vastuusta.

148 §. Eläkevakuutusmaksun vanhentuminen. Vakuutusmaksun vanhentumisaikaa ehdotetaan lyhennettäväksi nykyisestä MEL:n mukaisesta kymmenestä vuodesta viiteen vuoteen, koska myöskään eläkkeeseen oikeuttavaa ansiota ei 81 §:ään ehdotettavan säännöksen mukaan selvittäisi pidemmältä ajalta takautuvasti kuin viideltä vuodelta. Eläkekassan olisi määrättävä tähän lakiin perustuva vakuutusmaksu viiden vuoden kuluessa 142 §:ssä säädetystä eläkevakuutusmaksun eräpäivästä lukien.

Ehdotettu 5 vuoden vanhentumisaika tulisi voimaanpanolain mukaan voimaan asteittain siten, että vuonna 2007 ja 2008 vakuutusmaksu voitaisiin määrätä vielä kymmeneltä vuodelta takautuvasti. Takautuva aika lyhenisi vuoden kerrallaan, kunnes vuonna 2013 sovellettaisiin viiden vuoden vanhentumisaikaa. Siirtymäajasta säädettäisiin tämän lain voimaanpanolaissa. Nykyisin vakuutusmaksun vanhentumisesta säädetään MEL:n 8 §:n 2 momentin 1 virkkeessä.

Pykälän 2 momentti on uusi. Siinä ehdotetaan poikkeusta 1 momentin mukaisesta vii-

den vuoden vanhentumisajasta. Niissä tilanteissa, joissa työntekijälle lisättäisiin tämän, työnantajan tai eläkekassan selvityksen perusteella yli viisi vuotta vanhoja eläkkeeseen oikeuttavia tämän lain mukaisia työansioita, eläkekassa voisi määrätä näihin ansioihin perustuvan vakuutusmaksun kymmenen vuoden kuluessa siitä päivästä, jona kyseisen työsuhteen vakuutusmaksu olisi erääntynyt maksettavaksi.

Pykälä vastaa TyEL:n 158 §:ää.

149 §. Aiheettomasti pidätetyn työntekijän eläkevakuutusmaksun palautus. Pykälä on nykyiseen MEL:iin nähden uusi. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä, joka velvoittaa työnantajan palauttamaan aiheettomasti pidätetyn työntekijän eläkevakuutusmaksun työntekijälle. Sen takia työeläkejärjestelmän muutoksenhakuasteet eivät ole voineet velvoittaa työnantajaa palauttamaan aiheettomasti pidätettyä työntekijän eläkevakuutusmaksua työntekijälle, vaikkakin ovat päätöksessään todenneet, että maksu on pidätetty aiheettomasti. Pykälään ehdotetulla säännöksellä pyritään korjaamaan tämä epäkohta. Ehdotetun säännöksen mukaan työnantajan olisi työntekijän vaatimuksesta palautettava työntekijälle tältä aiheettomasti tai määrättäen liian suurena peritty työntekijän eläkevakuutusmaksu. Jos työntekijän eläkevakuutusmaksu olisi peritty esimerkiksi työnantajan työntekijälleen maksamasta kulukorvauksesta tai vahingonkorvauksen luonteesta erästä taikka muusta sellaisesta erästä, jota ei oteta huomioon eläkettä määrättäessä, vakuutusmaksu olisi peritty aiheettomasti ja se tulisi työntekijän vaatimuksesta palauttaa työntekijälle. Säännöksen perustella työntekijä saisi tämän lain mukaiselta muutoksenhakuelimeltä täytäntöönpanokelpoisen päätöksen eläkevakuutusmaksun palauttamisesta, eikä palautusta tarvitsisi hakea yleisestä alioikeudesta. Pykälä vastaa TyEL:n 161 §:ää.

150 §. Aiheettomasti maksetun eläkevakuutusmaksun ja työntekijän palkasta pidätetyn työntekijän eläkevakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen. Pykälässä säädettäisiin siitä, missä ajassa aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun tai aiheettomasti pidätetyn työntekijän eläkevakuutusmaksun palautus saatava vanhentuu. Aiheettomasti maksetun

vakuutusmaksun palautussaatava vanhentuisi viiden vuoden kuluttua vakuutusmaksun maksupäivästä lukien ja aiheettomasti pidätetyn työntekijän eläkevakuutusmaksun palautussaatava vanhentuisi viiden vuoden kuluttua maksun pidätyspäivästä, jos vanhentumista ei olisi sitä ennen katkaistu. Nykyisin aiheettomasti maksetun vakuutusmaksun palautussaatava vanhentuu kymmenessä vuodessa. Aikaa ehdotetaan lyhennettäväksi viiteen vuoteen vastaavasti kuin vakuutusmaksun maksuunpanoaikaakin. Ehdotettu viiden vuoden vanhentumisaika tulisi voimaan asteittain siten, että vuosina 2007 ja 2008 vakuutusmaksu voitaisiin määrätä vielä kymmeneltä vuodelta takautuvasti. Takautuva aika lyhenisi vuoden kerrallaan, kunnes vuonna 2013 sovellettaisiin viiden vuoden vanhentumisaikaa. Siirtymäajasta säädettäisiin tämän lain voimaantulolaissa. Vakuutusmaksun vanhentumisesta säädetään nykyisin MEL:n 8 §:n 5 momentissa. Aiheettomasti pidätetyn työntekijän työeläkevakuutusmaksun osalta säännös on uusi. Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 162 §:ssä ja TyEL:n voimaantulolain 9 §:ssä.

151 §. Laiminlyöntikorotus. Pykälän 1 momentti vastaa asiasisällöltään voimassa olevan MEL:n 7 §:ää. Jos työnantaja jättäisi tekemättä 139 §:ssä tarkoitetun kuukausi-ilmoituksen tai jos 142 §:n 2 momentissa tarkoitettu tilitys olisi virheellinen tai tilitys olisi jäänyt kokonaan toimittamatta, eikä virhettä oikaista tai tilitystä toimiteta eläkekassan määräämässä kohtuullisessa ajassa, eläkekassa voisi hankkimansa selvityksen tai sen puuttuessa arvion perusteella määrätä työnantajalle taikka sille, joka on antanut eläkekassalle 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua sitoumuksen vakuutusmaksun suorittamisesta, enintään kaksinkertaiseksi korotettua vakuutusmaksun. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, mitä seikkoja eläkekassan tulee ottaa huomioon laiminlyöntikorotusta määrättäessä. Momentti vastaa TyEL:n vastaavaa säännöstä. Työnantajan oikeusturvan varmistamiseksi eläkekassan olisi pyydettäessä annettava työnantajalle valituskelpoinen päätös korotetusta eläkevakuutusmaksusta.

TyEL:ssä laiminlyöntikorotuksesta säädetään 163 §:ssä.

152 §. Valtion osuus. Valtio osallistuisi

merenkulkijoiden tämän lain mukaisista etuuksista aiheutuviin kustannuksiin kuten nykyisinkin. Pykälän 1 momentti vastaa voimassa olevan MEL:n 4 §:n 1 momenttia sanamuodoltaan kuitenkin täsmennettynä siten, että eläkkeistä aiheutuvan kustannusten lisäksi valtio osallistuu myös kuntoutusrahoista aiheutuviin kustannuksiin samansuuruuisella osuudella. Täsmennys vastaa nykyistä soveltamiskäytäntöä. Lainkohdan mukaan valtio olisi edelleen velvollinen suorittamaan eläkekassalle kolmanneksen kaikista niistä tämän lain mukaisista eläkkeistä ja kuntoutusrahoista, jotka eläkekassa tai muu eläkelaitos maksaa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa MEL:n 4 §:n 2 momenttia vastaavasti, että valtion tulisi suorittaa merimieseläkekassalle kunakin vuotena enakkona määrä, joka vastaa valtion 1 momentin mukaisena osuutena suoritettavaksi arvioitua määrää. Tarkemmat säännökset valtion osuuden ja ennakon suorittamisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella kuten nykyisinkin.

11 luku. Kustannusten jako eläkelaitosten kesken

153 §. Eläkkeen vastuunjako-osan määräytyminen. Pykälään otettaisiin asiasisällöltään muuttumattomana voimassa olevan MEL:n 3 a §:n 1 momentti ja 2 momentin johtolause. Pykälän 1 momentin mukaan eläkekassa vastaa yksin siitä tämän lain mukaisen eläkkeen osasta, joka ylittää työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavan määrän. Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavasta osasta ja kuntoutusrahan koko määrästä eläkekassa vastaa siten kuin 154—159 §:ssä säädetään. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan MEL:n 3 a §:n 4 momentissa olevaa säännöstä vastaavasti, että sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädettäisiin perusteista, jotka koskevat 1 ja 2 momentissa tarkoitettua tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain mukaista eläkkeen vastaavan määrän laskemista.

154 §. Eläkekassan vastuu vanhuuseläkkeestä. Pykälään ehdotetaan otettavaksi sisällöltään sellaisenaan, mutta sanamuodoltaan

täsmennettynä nykyiseen MEL:n 3 a §:n 2 momentin 1 kohtaan sisältyvät säännökset. Pykälän 1 kohdan mukaan vanhuuseläkkeen rahastoinnissa laskennallisena eläkeikänä käytetään edelleenkin ikää 65 vuotta. Vanhuuseläkkeitä rahastoidaan puoli prosenttia vakuutetun työansioista 55 vuoden iän täyttämistä edeltävän vuoden loppuun. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vanhuuseläkkeen rahastointia koskevat laskuperusteet.

Pykälän 2 kohdan mukaan eläkekassa on vastuussa siitä määrästä, joka on siirretty eläkekassan vastuulla olevaan osaan 155 §:n ja laskuperusteiden perusteella, ja 3 kohdan mukaan eläkekassa vastaa myös sen vastuulle erikseen siirretystä määrästä. Esimerkiksi vuoden 2005 alusta voimaan tulleen työeläkeuudistuksen yhteydessä sovittiin vanhuuseläkkeen rahastoinnin lisäämisestä.

TyEL:ssä on vastaavat säännökset 174 §:ssä.

155 §. *Vanhuuseläkevastuiden täydentämisen eläkevastuun täydennyskertoimella.* Pykälä olisi nykyiseen MEL:iin nähden uusi. Se vastaa TyEL:n 171 §:n 1 momenttia, jossa vanhuuseläkkeiden rahastoituja osia täydennettäisiin vuosittain muun muassa tulevien vakuutusmaksujen korotuspaineen vaimentamiseksi määrällä, joka lasketaan eläkevastuun täydennyskertoimen avulla. Täydennyskertoimen vuotuinen arvo sisältyy sosiaali- ja terveysministeriön antamiin vakuutusteknisen vastuuvelan laskuperusteisiin.

156 §. *Eläkekassan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi sisällöltään sellaisenaan nykyisessä MEL:n 3 a §:n 2 momentin 2 kohdassa olevat säännökset. Pykälän 1 momentin mukaan laskettaessa eläkekassan osuutta työkyvyttömyyseläkkeestä eläkekassassa vakuutetut työansiot eläketapahtumaa edeltävän kahden viimeisen kalenterivuoden ajalta suhteutetaan mainittuna aikana kaikkien eläkelakien mukaan vakuutettujen työansioiden sekä eläkettä kartuttavien palkattomilta ajoilta maksettujen sosiaalivakuutusetuksien perusteena olevien ansioiden yhteismäärään. Eläkkeen siitä osuudesta, joka vastaa mainittuna ajanjaksona muiden kuin tämän lain ja TyEL:n mukaan vakuutettujen ansioiden osuutta kaikista kahden vuoden jakson ansioista, vastaavat eläkekassa ja TyEL:n mukaiset eläkelaitokset

yhteisesti. Samoin, jos kaikkien työansioiden yhteismäärä on pienempi kuin 12 566,70 euroa kahden viimeisen kalenterivuoden aikana, eläke kustannetaan yhteisesti. Eläkekassa ei kuitenkaan 2 momentin mukaan vastaisi työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin, kuin eläkekassassa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot alittavat 2 094,45 euroa mainittuina kahtena kalenterivuonna.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentin työkyvyttömyyseläkkeeseen luetaan myös TyEL:n mukaan karttunut eläkkeen osa.

Pykälän 4 momentissa luetellaan ne työkyvyttömyysetuudet, jotka eläkelaitokset kustantavat yhteisesti. Tällaisia etuuksia olisivat kuntoutuskorotus kokonaisuudessaan eli myös tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavan määrän ylittävältä osin, palkattomilta ajoilta karttunut eläkkeen osa, eläkkeiden indeksitarkistuksesta johtuva korotus sekä työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus.

TyEL:ssä on vastaavat säännökset 175 §:ssä.

157 §. *Eläkekassan vastuu kuntoutusrahasta ja muista kuntoutuskustannuksista.* Pykälään otettaisiin tämän lain kuntoutusta koskeviin säännöksiin tehtävien muutosten perusteella tarkistettuna nykyisin MEL:n 3 a §:n 2 momentin 2 kohtaan sisältyvät säännökset siitä, miten eläkekassan vastuu määräytyy kuntoutusrahasta ja muista kuntoutuskustannuksista. Pykälän 1 momentin mukaan eläkekassan vastuu kuntoutusrahasta on yhtä suuri kuin sen vastuu olisi siitä työkyvyttömyyseläkkeestä, johon vakuutetulla olisi oikeus, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin nykyisessä TyEL:n 12 §:n 3 momentissa olevaa säännöstä vastaava säännös. Momentin mukaan muista kuin kuntoutustuen ja kuntoutusrahan aiheuttamista kustannuksista vastaa yksin kuntoutuksesta huolehtiva eläkelaitos.

Vastaavat säännökset ovat TyEL:n 176 §:ssä.

158 §. *Eläkekassan vastuu palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi sellaisenaan nykyisen MEL:n 3 a §:n 2 momentin 4 kohtaan sisältyvä säännös siitä, miten eläkekassan vastuu määräytyy palkattomilta ajoilta kart-

tuneesta eläkkeen osasta. Palkattomilta ajoilta karttunut eläke olisi kaikkien eläkelaitosten, sekä yksityisten alojen että julkisten alojen eläkelaitosten vastuulla. Vastuu näistä kustannuksista jaetaan vuosittain eläkelaitosten kesken kunakin vuonna eläkelaitoksessa vakuutettujen palkkasummien suhteessa. Mahdollinen ennakkomaksu ja lopullinen maksu ja niiden suoritusajat määrättäisiin sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa vastuunjakoperusteissa. Pykälä vastaa TyEL:n 178 §:ää.

159 §. *Eläkekassan vastuu yhteisesti kustannettavista etuuksista.* Pykälään otettaisiin täsmennettynä nykyisen MEL:n 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa oleva säännös niistä etuuksista, jotka eläkekassa ja työntekijän eläkelain mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset kustantavat yhteisesti sekä siitä, miten tämä vastuu jaetaan eläkelaitosten kesken. Pykälän 1 momentissa luettelaa ne etuudet, jotka ovat eläkelaitosten yhteisellä vastuulla. Näihin etuuksiin ei kuitenkaan sisällytetä palkattomilta ajoilta karttunutta eläkkeen osaa.

Eläkekassa ja työntekijän eläkelain mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset vastaavat yhteisesti kustannettavista etuuksien kustantamisesta siltä osin kuin niitä ei saada muualta kustannettua. Tarkemmat määräykset yhteisesti kustannettavien kulujen jakamisesta säädettäisiin pykälän 2 ja 3 momentissa sekä sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella, jonka antamisesta olisi pykälän 4 momentissa valtuutussäännös.

Pykälä vastaa TyEL:n 179 §:ää sellaisena kuin se olisi tässä hallituksen esityksessä ehdotetuin korjauksin.

160 §. *Vastuu eläkekassan tai muun eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin.* Pykälä on MEL:n osalta uusi. Se vastaa nykyistä TyEL:n 12 §:n 4 momentissa olevaa säännöstä, jossa säädetään eläkelaitosten yhteisvastuusta konkurssitilanteiden varalta. Pykälässä säädettäisiin TyEL:n mukaista toimintaa harjoittavien eläkelaitosten ja eläkekassan välisestä yhteisvastuusta jonkin edellä tarkoiteun eläkelaitoksen konkurssin yhteydessä. Eläkekassa ja TyEL-eläkelaitokset vastaisivat yhteisesti niistä eläkkeistä, kuntoutusetuuksista, indeksitarkistuksista johtuvista korotuksista tai TyEL:n mukaisista vapaaehtoisista lisäeduis-

ta, jotka jäisivät kokonaan tai osin turvaamatta jonkin eläkelaitoksen konkurssin vuoksi. Vastuu jakaantuisi pykälässä tarkoitettujen eläkelaitosten kesken niissä vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Tarkemmat perusteet, miten konkurssiyhteisvastuu eläkelaitosten kesken käytännössä toteutuu, annettaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Pykälän 2 momentin mukaan samat eläkelaitokset vastaisivat tällöin yhteisvastuullisesti myös tasoitusmäärästä, josta säädetään työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 14 §:n 3 momentissa tai vakuutuskassalain 79 §:n 3 momentissa. Eläkelaitosten ja eläkekassan vastuu rajataan vain tasoitusmäärän vähimmäismäärään, joka on määritelty sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa laskuperusteissa.

Pykälä vastaa TyEL:n 181 §:ää sellaisena kuin se olisi tässä hallituksen esityksessä ehdotetuin korjauksin.

161 §. *Vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista ja kustannusten selvittely.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös, jonka mukaan eläkekassan vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista määräytyy siten kuin työntekijän eläkelain 180 §:ssä säädetään. Lisäksi työttömyysvakuutusrahaston maksuun, kustannusten selvittelyyn, kustannusten jakamista koskevaan päätökseen sekä eläkekassan ja muiden eläkelaitosten väliseen sopimisoikeuteen sovellettaisiin TyEL:n 182—185 §:ssä olevia säännöksiä. Mainituista lähinnä eläkejärjestelmän sisäiseen kustannusten jakautumiseen liittyvistä asioista ei ole tarpeen säätää erikseen MEL:ssä.

12 luku. Vakuuttamisen valvonta

162 §. *Eläkekassan valvontavelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin eläkekassan valvontavelvollisuudesta. Eläkekassan tehtävänä olisi valvoa aktiivisesti työnantajien vakuuttamisvelvollisuuden täyttämistä. Tavoitteena olisi ennalta ehkäistä, havaita ja selvittää mahdollisimman nopeasti erilaiset vakuuttamisen laiminlyönnot. Valvonta tehtäisiin ensisijaisesti erilaisia rekisteritietoja vertaamalla. Voimassa olevassa MEL:ssä ei ole vastaavaa säännöstä.

TyEL:n 186 §:n 1 momentissa on vastaava yleissäännös TyEL:a koskevasta valvonta-

velvollisuudesta, joka on Eläketurvakeskuksen tehtävänä. MEL:ssa valvontavelvollisuus olisi eläkekassalla.

163 §. *Eläkekassan ja Eläketurvakeskuksen tarkastusoikeus.* Eläkekassalla ja Eläketurvakeskuksella olisi oikeus tehdä tarkastus työnantajan toimitiloissa ja ryhtyä muihin valvontatoimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko työnantaja täyttänyt lain mukaiset velvoitteensa. Muihin valvontatoimenpiteisiin olisi tarve niissä tapauksissa, joissa palkkakirjanpito, työaikakirjanpito ja muu tarvittava aineisto ei olisi työnantajan toimitiloissa, vaan esimerkiksi tilitoimistossa, yrityksen hallintoa tosiasiallisesti hoitavassa työnantajan toisessa yrityksessä, lähetetyistä työntekijöistä annetun (1146/1999) lain 4 a §:ssä tarkoitettulla edustajalla tai tosiasiallisella työnantajalla niissä tilanteissa, joissa varustamotoimintaa harjoitettaisiin muun kuin todellisen työnantajan nimissä. Tarkastettavan työnantajan tai tämän edustajan olisi esitettävä eläkekassalle tai Eläketurvakeskukselle tarkastuksessa kaikki se aineisto, jolla voi olla vaikutusta työnantajan tämän lain mukaiseen vakuutusvelvollisuuteen ja vakuutusmaksun määrään. Tarkastuksen tekemistä varten eläkekassalla ja Eläketurvakeskuksella olisi oikeus saada virka-apua poliisilta ja muilta viranomaisilta. Tarkastuksen työnantajan asunnossa saisi tehdä vain poliisi tai veroviranomainen.

Pykälä vastaa TyEL:n 188 §:ää TyEL:n toimeenpanoa harjoittavien eläkelaitosten ja Eläketurvakeskuksen oikeudesta tehdä tarkastus TyEL-vakuuttamisvelvollisuuden selvittämiseksi.

164 §. *Eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertäminen ja väärinkäyttö.* Ehdotetun pykälän mukaan eläkekassan olisi tätä lakia soveltaessaan meneteltävä asian todellisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti, jos oikeustoimelle olisi eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämiseksi, vakuutusmaksun välttämiseksi, perusteettoman eläketurvan järjestämiseksi tai muusta syystä annettu sellainen muoto, joka ei vastaisi asian todellista luonnetta ja tarkoitusta. Väärinkäyttötilanne on myös se, että työsuhde ilmoitetaan päättyneeksi eläkkeen saamiseksi, vaikka se todellisuudessa jatkuu muuttumattomana. Voimassa olevassa MEL:ssa ei ole vastaavaa

säännöstä.

Pykälä vastaa TyEL:n 189 §:n 1 momenttia. MEL:iin ei otettaisi TyEL:n 189 §:n 2 momenttia vastaavaa säännöstä, koska MEL:n mukaan työnantajalla ei ole työntekijän työkyvyttömyyseläketapauksessa omavastuuta.

165 §. *Työeläkevakuutusmaksupetos.* Nykyisin MEL-eläkevakuuttamisen laiminlyönnin rikosvastuusta säädetään MEL:n 62 §:ssä, jota vastaavan sisältöinen pykälä on myös TEL:ssa sen mukaisen eläkevakuuttamisen laiminlyönnin osalta. TyEL:n vahvistamisen yhteydessä rikoslain 29 lukuun lisättiin uudet 4 a ja 4 b §, joissa säädetään työeläkevakuutusmaksupetoksesta ja törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta TyEL:n osalta. Tässä pykälässä ehdotetaan, että edellä mainittuja rikoslain säännöksiä sovellettaisiin myös silloin, kun työnantaja tai tämän edustaja on rikkonut mainituissa rikoslain säännöksissä tarkoitettulla tavalla tämän lain mukaiset velvoitteensa. Näin eläketurvan järjestämisen rikkomista koskeva rangaistus-säännöstö vastaisi tämän lain osalta TyEL:n tavoin verotuksessa käytettävää vastaavaa rangaistusasteikkoa. Työeläkevakuutusmaksupetoksesta voitaisiin tuomita sakkoo tai vankeutta enintään kaksi vuotta ja törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta vankeutta.

TyEL:n 190 §:ssä on vastaava säännös työeläkevakuutusmaksupetoksesta.

IV OSA. Eläkekassan hallintoa koskevat säännökset

13 luku. Eläkekassan johto

166 §. *Eläkekassan valtuuskunta ja hallitus.* Pykälään otettaisiin voimassa olevan MEL:n 35 §:n 1 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan eläkekassalla on hallitus ja valtuuskunta. Henkilö ei saisi samanaikaisesti olla sekä valtuuskunnan että hallituksen jäsenenä.

167 §. *Valtuuskunnan nimittäminen ja kokoonpano.* Pykälään otettaisiin voimassa olevan MEL:n 43 §:n 1—3 momentin säännökset asiasisällöltään muuttumattomana muuten

kuin valtuuskunnan kokoonpanon osalta. Pykälän 1 momentin mukaan eläkekassan valtuuskunnan nimittää sosiaali- ja terveysministeriö kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Valtuuskuntaan kuuluu kolmesta jäsenistä sekä heille määrättyt henkilökohtaiset varajäsenet. Jäsenistä ja heidän varajäsenistään tulee kahden edustaa sosiaali- ja terveysministeriötä sekä yhden liikenneministeriötä. Muista jäsenistä ja heidän varajäsenistään tulee viiden edustaa työnantajia ja viiden työntekijöitä. Viimeksi mainituista kolme edustaisi miehistöä, yksi kansipäällystystä ja yksi konepäällystystä.

Pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön on määrättävä yksi valtuuskunnan jäsenistä valtuuskunnan puheenjohtajaksi ja yksi varapuheenjohtajaksi.

Pykälän 3 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön on ennen työnantajia ja työntekijöitä edustavien jäsenten ja heidän varajäsentensä nimittämistä hankittava asianomaisen alan kunkin tunnustetun järjestön ehdotus, jonka mukaan ministeriön on nimitäminen toimitettava. Jos järjestö ei tee ministeriön määräämässä ajassa asianmukaista ehdotusta, ministeriön on kuitenkin suoritettava nimittäminen.

Pykälän 4 momentin mukaan valtuuskunnan jäsentä koskevia säännöksiä sovellettaisiin vastaavasti valtuuskunnan varajäseniin. Momentti vastaa sisällöltään nykyisen MEL:n 35 §:n 4 momenttia.

168 §. Valtuuskunnan jäsenen kelpoisuusehdot. Pykälässä olisi voimassa olevan MEL:n 35 §:ssä ja 35 a §:ssä olevat valtuuskunnan jäsenen kelpoisuussäännökset. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan valtuuskunnan jäsenenä ei voi olla vajaavaltainen eikä konkurssissa oleva eikä myöskään henkilö, joka on määrätty liiketoimintakieltoon. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan valtuuskunnan jäsenistä vähintään puolella on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei sosiaali- ja terveysministeriö myönnä eläkekassalle lupaa poiketa tästä. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan valtuuskunnan jäsenellä on oltava merenkulun tai vakuutusalan tai sijoitustoiminnan tuntemusta.

Valtuuskunnan puheenjohtajalla tai varapuheenjohtajana tulee pykälän 2 momentin mukaan olla hyvä työeläkevakuutustoimin-

nan tuntemus. Säännös vastaa MEL:n 35 a §:n 1 momenttia kuitenkin siten muutettuna, että riittävän työeläkevakuutustoiminnan tuntemuksen edellytys on muutettu hyvän työeläkevakuutustoiminnan tuntemuksen edellytykseksi.

169 §. Valtuuskunnan jäsenen eroaminen ja erottaminen. Pykälän 1 momentin mukaan valtuuskunnan jäsen voi erota tehtävästään kesken valtuuskunnan toimikauden. Valtuuskunnan jäsen voidaan myös erottaa tehtävästään kesken toimikauden, jos tähän on erityistä syytä. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 43 §:n 4 momentissa kuitenkin niin, että jäsenen vapauttamisen sijasta ehdotetussa uudessa säännöksessä käytettäisiin termiä jäsenen erottaminen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos jäsen eroaa tai erotetaan kesken toimikauden, hänen tilalleen on nimitettävä uusi jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Momentti vastaa nykyistä MEL:n 43 §:n 5 momenttia muuten paitsi, että yhdenmukaisesti 1 momentissa ehdotetun säännöksen kanssa myös 2 momentissa käytettäisiin termiä erottaminen termin vapauttamisen sijasta.

170 §. Valtuuskunnan jäsenten palkkiot. Pykälään otettaisiin nykyistä MEL:n 35 §:n 5 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan valtuuskunnan jäsenten palkkiot, jotka on suoritettava eläkekassan varoista, vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö.

171 §. Valtuuskunnan tehtävät. Pykälään otettaisiin nykyistä MEL:n 44 §:n 1 momenttia vastaava säännös valtuuskunnan tehtävistä. Valtuuskunta päättäisi eläkekassan toiminnan yleisistä periaatteista ja valvoisi eläkekassan hallituksen ja toimitusjohtajan toimintaa. Valtuuskunta kokoontuisi varsinaiseen kokoukseen vähintään kerran kalenterivuodessa viimeistään kesäkuun kuluessa.

172 §. Valtuuskunnan koolle kutsuminen. Pykälän 1 momenttiin otettaisiin nykyistä MEL:n 46 §:n 1 momenttia vastaava säännös. Momentin mukaan valtuuskunnan kutsuu koolle sen puheenjohtaja tai hallitus.

Pykälän 2 momentin mukaan kutsu kokoukseen olisi toimitettava jokaiselle valtuuskunnan jäsenelle ja varajäsenelle hänen ilmoittamallaan osoitteella lähetettävällä kirjattulla kirjeellä, joka on annettava postin kuljettavaksi varsinaisen kokouksen ollessa ky-

symyksessä vähintään kahta viikkoa ja ylimääräisen kokouksen ollessa kysymyksessä vähintään viikkoa ennen kokousta. Pykälä vastaa nykyisen MEL:n 46 §:n 2 momenttia.

173 §. *Hallituksen jäsenen oikeus olla läsnä valtuuskunnan kokouksessa.* Pykälä on uusi. Pykälän mukaan hallituksen jäsenelle olisi varattava tilaisuus olla läsnä ja käyttää puheoikeutta valtuuskunnan kokouksessa. Pykälä vastaa työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 10 §:n säännöstä, jonka mukaan työeläkevakuutusyhtiön hallituksen jäsenellä on vastaava oikeus osallistua yhtiökokoukseen.

174 §. *Valtuuskunnan varsinainen kokous.* Pykälään otettaisiin nykyisen MEL:n 44 §:n 2 momentin säännös sellaisenaan. Pykälässä luetellaan ne asiat, jotka on käsiteltävä valtuuskunnan varsinaisessa kokouksessa.

175 §. *Valtuuskunnan ylimääräinen kokous.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valtuuskunnan ylimääräisen kokouksen pitämisestä. Vastaava säännös on nykyisen MEL:n 45 §:ssä. Valtuuskunnan ylimääräinen kokous olisi pidettävä, jos Vakuutusvalvontavirasto niin määrää tai jos hallitus katsoo sen tarpeelliseksi taikka jos vähintään kuusi valtuuskunnan jäsentä sitä ilmoitettua asiaa varten kirjallisesti vaatii. Jos tilintarkastajat toimittamansa tarkastuksen perusteella katsovat sen tarpeelliseksi, ylimääräinen kokous olisi kutsuttava koolle heidän vaatimuksestaan.

Pykälän 2 momentissa olisi nykyisen MEL:n 46 §:n 3 momentin mukainen säännös siitä, että ylimääräinen kokous on pidettävä kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun vaatimus siitä on saapunut valtuuskunnan puheenjohtajalle tai hallitukselle.

176 §. *Valtuuskunnan kokouksessa päätettävät asiat.* Pykälän 1 momentissa valtuuskunnassa tehtävät päätökset rajattaisiin vastaavasti kuin nykyisen MEL:n 48 §:n 1 momentissa. Tämän mukaisesti valtuuskunnan kokouksessa ei saa tehdä päätöstä muista asioista kuin niistä, jotka lain mukaan on siinä käsiteltävä tai jotka lain mukaan on siinä käsiteltävä tai jotka on kokouskutsussa erikseen mainittu. Tämän estämättä voidaan kuitenkin päättää uuden kokouksen pitämisestä määrättyä asiaa varten.

Pykälään 2 momenttiin otettaisiin nykyisen MEL:n 48 §:n 2 momentin säännös, jonka mukaan valtuuskunnan jäsenen, joka haluaa

saattaa jonkin asian kokouksen käsiteltäväksi, on ilmoitettava siitä valtuuskunnan puheenjohtajalle tai hallitukselle vähintään kahta viikkoa ennen sitä ajankohtaa, jolloin kutsu kokoukseen viimeistään on toimitettava, ja näin ilmoitettu asia on mainittava kokouskutsussa. Jos kokouskutsu on jo silloin toimitettu, asiasta olisi ilmoitettava erikseen valtuuskunnan jäsenille 172 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

177 §. *Valtuuskunnan kokouksen päätöksenteko.* Pykälän 1 momentin säännös olisi asiasisällöltään vastaava kuin nykyisen MEL:n 47 §:n 1 momentti. Sen mukaan päätökset valtuuskunnan kokouksessa tehdään yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan tulee päätökseksi puheenjohtajan kannattama mielipide. Äänestys olisi toimitettava suljetuin lipuin, jos kolmannes läsnä olevista valtuuskunnan jäsenistä sitä vaatii.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin nykyisen MEL:n 47 §:n 2 momentin säännös siitä, että valtuuskunnan jäsen ei saa äänestää asiassa, joka koskee häntä henkilökohtaisesti.

178 §. *Valtuuskunnan kokouksen pöytäkirja.* Pykälään otettaisiin asiasisällöltään muuttamattomana nykyisen MEL:n 49 §:n säännökset valtuuskunnan kokouksessa pidettävästä pöytäkirjasta.

179 §. *Hallituksen nimittäminen ja kokoonpano.* Pykälän 1 momenttiin otettaisiin nykyisin MEL:n 36 §:n 1 momentissa oleva säännös. Momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö nimittää jäljempänä säädetyin poikkeuksin neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan eläkekassan hallituksen, johon kuuluu viisi jäsentä ja heille määrätty henkilökohtaiset varajäsenet. Näistä puheenjohtajana ja samalla valtion edustajana toimii ministeriön määräämä jäsen ja varapuheenjohtajana hänen varajäsenensä. Muista jäsenistä tulee kahden edustaa työnantajia ja kahden työntekijöitä. Työntekijöitä edustavista jäsenistä toinen edustaisi miehistöä ja toinen päällystöstä. Päällystöstä edustava jäsen nimitettäisiin kalenterivuodeksi kerrallaan siten, että hallituksessa vuorollaan ovat edustettuina kansipäällystö ja konepäällystö.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työnantajia ja työntekijöitä edustavien järjestöjen kuulemisesta hallituksen jäseniä nimitettäes-

sä. Momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriön on ennen työnantajia ja työntekijöitä edustavien jäsenten ja heidän varajäsentensä nimittämistä hankittava asianomaisen alan kunkin tunnustetun järjestön ehdotus, jonka mukaan ministeriön on nimittäminen toimitettava. Jos järjestö ei tee ministeriön määräämässä ajassa asianmukaista ehdotusta, ministeriön olisi kuitenkin suoritettava nimittäminen. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 36 §:n 2 momentissa.

Pykälän 3 momentin mukaan hallituksen jäsentä koskevia säännöksiä sovellettaisiin vastaavasti hallituksen varajäseniin. Momentti vastaa voimassa olevan MEL:n 35 §:n 4 momenttia.

180 §. Hallituksen jäsenen kelpoisuusehdot. Pykälässä olisi nykyisen MEL:n 35 §:ssä ja 35 b §:ssä hallituksen jäsenen kelpoisuudesta annetut säännökset. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan hallituksen jäsenenä ei voi olla vajaavaltainen eikä konkurssissa oleva eikä myöskään henkilö, joka on määrätty liiketoimintakieltoon. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan hallituksen jäsenistä vähintään puolella on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei sosiaali- ja terveysministeriö myönnä eläkekassalle lupaa poiketa tästä. Pykälän 1 momentin 3 kohtaan otettaisiin MEL:n 35 b §:n 1 momentin säännös. Kohdan mukaan hallituksen jäsenen on oltava hyvämaineinen.

Hallituksen puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajana tulee pykälän 2 momentin mukaan olla hyvä työeläkevakuutustoiminnan tuntemus ja hallituksessa on oltava hyvä merenkulkualan ja sijoitustoiminnan asiantuntemus. Säännös vastaa nykyistä MEL:n 35 b §:n 1 momenttia kuitenkin siten muutettuna, että riittävän työeläkevakuutustoiminnan tuntemuksen sekä merenkulkualan ja sijoitustoiminnan asiantuntemuksen edellytykset on muutettu hyvän työeläkevakuutustoiminnan tuntemuksen sekä hyvän merenkulkualan ja sijoitustoiminnan asiantuntemuksen edellytyksiksi.

Kelpoisuusehtojen kiristyminen perustuu työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain muutoksiin, jotka tulevat voimaan vuoden 2007 alusta ja joilla kiristetään työeläkevakuutusyhtiön hallituksen jäsenen kelpoisuusehtoja. Yhdistettynä nämä vaatimukset merkitsevät

käytännössä pätevyystason nostamista hallituksen jäseniä valittaessa.

181 §. Hallituksen jäsenen eroaminen ja erottaminen. Pykälän 1 momentin mukaan hallituksen jäsen voisi erota tehtävästään kesken hallituksen toimikauden. Hallituksen jäsen voitaisiin myös erottaa tehtävästään kesken toimikauden, jos tähän on erityistä syytä. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 36 §:n 3 momentissa kuitenkin niin, että jäsenen vapauttamisen sijasta ehdotettavassa uudessa säännöksessä käytettäisiin termiä jäsenen erottaminen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että jos hallituksen jäsen eroaa, taikka erotetaan kesken toimikauden, hänen tilalleen on nimittävänä uusi jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi. Momentti vastaa nykyistä MEL:n 36 §:n 3 momenttia muuten paitsi, että yhdenmukaisesti 1 momentissa ehdotettavan säännöksen kanssa myös 2 momentissa käytettäisiin termiä erottaminen termin vapauttaminen sijasta.

182 §. Hallituksen koolle kutsuminen. Pykälän 1 momenttiin otettaisiin nykyisen MEL:n 38 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai toimitusjohtajan kutsusta.

Pykälän 2 momentin mukaan puheenjohtajan on kutsuttava hallitus koolle, jos vähintään kaksi hallituksen jäsentä sitä ilmoitettua asiaa varten kirjallisesti vaatii. Pykälä vastaa nykyisen MEL:n 38 §:n 2 momenttia.

183 §. Hallituksen toiminta jaostoina. Pykälään otettaisiin nykyisin MEL:n 36 §:n 4 momentissa oleva säännös. Pykälän mukaan hallituksella olisi oikeus toimia jaostoina, joihin voi kuulua myös eläkekassan johtavia toimihenkilöitä.

184 §. Hallituksen tehtävät. Pykälään otettaisiin nykyisen MEL:n 37 §:n säännökset hallituksen tehtävistä ja hallituksen oikeudesta antaa tehtäviään jaostonsa, jäsenensä taikka eläkekassan toimihenkilön ratkaistavaksi. Pykälässä olevaan tehtäväluetteloon on hallitukselle kuuluvana uutena tehtävänä lisätty kohdassa 10 mainittu tehtävä hoitaa ne asiat, jotka eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annettussa laissa säädetään hallituksen tehtäväksi. Mainittu laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Pykälän 3 momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto antaa tarkemmat määräykset sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä.

185 §. Hallituksen päätösvaltaisuus ja jäsenten esteellisyys. Pykälän 1 momenttiin otettaisiin nykyinen MEL:n 38 §:n 3 momentti. Hallitus olisi päätösvaltainen, kun saapuvilla on puheenjohtaja ja kaksi jäsentä, joista toisen tulee edustaa työnantajia ja toisen työntekijöitä, ja nämä ovat yksimieliset. Muissa tapauksissa päätösvaltaisuuden edellytyksenä olisi, että saapuvilla on puheenjohtaja ja vähintään kolme jäsentä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hallituksen jäsenen esteellisyydestä. Momentin mukaan hallituksen jäsen ei saa osallistua hänen ja eläkekassan välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Hän ei myöskään saa osallistua eläkekassan ja kolmannen välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, jos hänellä on odotettavissa siitä olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa eläkekassan edun kanssa. Mitä pykälässä säädetään sopimuksesta, sovelletaan vastaavasti muuhun oikeustoimeen sekä oikeudenkäyntiin ja muuhun puhevallan käyttämiseen. Säännös vastaa uuden osakeyhtiölain hallituksen jäsentä koskevaa esteellisyyssäännöstä.

186 §. Hallituksen päätöksenteko. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että hallituksen päätös sijoitussuunnitelman hyväksymisestä on tehtävä kahden kolmasosan enemmistöllä annetuista äänistä. Muissa asioissa hallituksen päätökset tehtäisiin yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänten mennessä tasan tulisi päätökseksi puheenjohtajan kannattama mielipide. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 38 §:n 4 momentissa.

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin asiasisältöä muuttamatta nykyisen MEL:n 38 §:n 5 momentin ensimmäinen virke. Momentin mukaan sillä tunnustetun päällystöjärjestön erikseen valtuuttamalla henkilöllä, joka ei ole 179 §:n 1 momentin mukaan hallituksessa jäsenyysvuorossa, on oikeus olla saapuvilla hallituksen kokouksessa ja osallistua siellä keskusteluun.

187 §. Toimitusjohtaja. Pykälässä säädettäisiin toimitusjohtajasta sekä hänen kelpoisehdoistaan ja tehtävistään. Säännös vastaa nykyisen MEL:n 39 a §:ää. Pykälän

1 momentin mukaan eläkekassalla on oltava eläkekassan hallituksen nimittämä toimitusjohtaja ja sillä voi olla eläkekassan hallituksen nimittämä toimitusjohtajan sijainen. Pykälän 2 momentin mukaan toimitusjohtajan on oltava hyvämaineinen ja hänellä on oltava hyvä työeläkevakuutustoiminnan, sijoitustoiminnan ja liikkeenjohdon tuntemus. Pykälän 3 momentin mukaan toimitusjohtajan tulee hoitaa eläkekassan juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtajan on huolehdittava siitä, että eläkekassan kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

188 §. Tiedoksianto eläkekassalle. Pykälään otettaisiin asiasisällöltään muuttamattomana nykyisen MEL:n 42 §:ää vastaavat säännökset siitä, milloin haaste tai muu toimeksianto katsotaan toimitetuksi eläkekassalle.

189 §. Eläkekassan nimenkirjoitus. Pykälään otettaisiin asiasisällöltään muuttamattomana nykyisen MEL:n 41 §:n säännökset eläkekassan nimen kirjoittamisesta.

190 §. Vahingonkorvausvelvollisuus. Pykälään otettaisiin asiasisällöltään muuttamattomana nykyisen MEL:n 50 §:n säännökset hallituksen ja valtuuskunnan jäsenen, toimitusjohtajan ja 184 §:n 2 momentissa mainitun hallitukseen kuulumattoman henkilön vahingonkorvausvelvollisuudesta.

14 luku. Eläkekassan tilintarkastus

191 §. Sovellettava laki. Pykälän 1 momentin mukaan eläkekassan tilintarkastuksesta olisi voimassa, mitä merimieseläkelain tilintarkastusta koskevassa luvussa ja uudessa tilintarkastuslaissa (/2006) säädetään. Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään nykyistä MEL:n 51 §:n 1 momenttia siten muutettuna, että säännöksessä viitattaisiin uuteen tilintarkastuslakiin.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkekassan tilintarkastukseen sovellettaisiin niitä uuden tilintarkastuslain 5 luvun säännöksiä, jotka koskevat yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä ja joista säädetään tilintarkastusdirektiivissä. Säännökset vastaavat niiden yritysten tilintarkastusta ja tilintarkastajaa koskevia säännöksiä, jotka ovat julkisen kau-

pankäynnin kohteena. Lisäksi eläkekassaan sovellettaisiin, mitä tilintarkastuslain 40 §:n 3 momentin 1 kohdassa säädetään julkisen kaupankäynnin kohteena devan yhteisön tilintarkastuksen laaduntarkastuksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan vakuutusvalvontavirasto antaisi tarvittaessa ohjeita eläkekassan tilintarkastuksen suorittamisesta. Momentti vastaa nykyistä MEL:n 51 §:n 5 momenttia.

192 §. Tilintarkastajien valinta ja kelpoisuus. Pykälän 1 momentin mukaan eläkekassan kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakerromusta sekä hallintoa tarkastamaan olisi valittava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja heille vastaavat kelpoisuusehdot täyttävät varatilintarkastajat. Vähintään yhden tilintarkastajan ja varatilintarkastajan olisi oltava tilintarkastuslain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö. Pykälän 1 momentti vastaa nykyistä MEL:n 51 §:n 2 momentin ensimmäistä ja toista virkettä. Momentissa ei tarvitsisi nykyisestä laista poiketen kuitenkaan säätää, että Eläkekassan tilintarkastajana voi toimia vain hyväksytty tilintarkastaja, koska uuden tilintarkastuslain mukaan tilintarkastajan olisi aina oltava tilintarkastuslaissa tarkoitettu tilintarkastaja. Tilintarkastajien toimikaudesta säädettäisiin erikseen 193 §:ssä.

Valvontatilintarkastajista ja heidän kelpoisuudestaan säädettäisiin pykälän 2 momentissa, joka vastaa nykyistä MEL:n 51 §:n 3 momenttia. Momentin mukaan yksi tilintarkastaja on nimettävä valvontatilintarkastajana huolehtimaan eläkekassan kirjanpidon ja hallinnon tehokkaasta valvonnasta tilikauden aikana. Lisäksi on nimettävä yksi tilintarkastaja tai varatilintarkastaja valvontatilintarkastajan sijaiseksi. Valvontatilintarkastajan ja tämän sijaisen olisi oltava tilintarkastuslain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö.

193 §. Tilintarkastajan toimikausi. Pykälän 1 momentissa olisi nykyisin MEL:n 51 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä oleva säännös siitä, että tilintarkastajat valitaan tilikaudeksi kerrallaan.

Tilintarkastajan tehtävän päättymisestä säädettäisiin pykälän 2 momentissa, joka vastaa nykyistä MEL:n 51 §:n 2 momentin kolmatta virkettä. Momentin mukaan tilintarkas-

tajan tehtävä päättyy tilikauden päättyttyä pidettävässä eläkekassan valtuuskunnan varsinaisessa kokouksessa tai, jos uusi tilintarkastaja on valittu tämän tilalle.

194 §. Oikeus vaatia tilintarkastajan määräämistä. Pykälän 1, 2 ja 4 momenttiin otettaisiin asiasisällöltään muuttumattomina nykyisen MEL:n 51 a §:ää vastaavat säännökset koskien oikeutta vaatia tilintarkastajan määräämistä. Pykälän 3 momentti olisi uusi. Sen mukaan Vakuutusvalvontaviraston olisi pyydettävä Keskuskauppakamarilta lausunto ennen kuin se määrää eläkekassalle tilintarkastajan, kun kysymyksessä on pykälän 1 momentin 2 kohdan tarkoittamasta tilanteesta, jossa Vakuutusvalvontavirasto määrää tilintarkastajan. Mainittu kohta koskee tilintarkastajan kelpoisuutta ja riippumattomuutta. Koska tilintarkastajaksi hyväksyminen ja tilintarkastajan riippumattomuuden valvonta kuuluu Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnalla, Vakuutusvalvontavirasto ei voisi tehdä päätöstä kuulematta tilintarkastuslautakuntaa.

195 §. Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus. Pykälään otettaisiin asiasisällöltään muuttamattomana nykyisen MEL:n 51 b §:n säännökset koskien tilintarkastajan velvollisuutta ilmoittaa eläkekassaa koskevista seikoista ja päätöksistä Vakuutusvalvontavirastolle.

15 luku. Eläkekassan tilinpäätös ja toimintakertomus

196 §. Sovellettavat lait. Pykälään otettaisiin asiasisällöltään muuttamattomana nykyisin MEL:n 54 §:n 1–5 momenteissa olevat säännökset, jotka koskevat eläkekassan kirjanpidossa sekä tilinpäätöksen ja toimintakerromuksen sekä konsernitilinpäätöksen laadinnassa sovellettavia lakeja ja alemman asteisia säännöksiä sekä Vakuutusvalvontaviraston määräyksiä.

197 §. Sovellettavat asetukset, määräykset ja ohjeet. Pykälään otettaisiin asiasisällöltään muuttamattomana nykyisen MEL:n 54 a §:n 1–5 momentin säännökset.

198 §. Vakuutusvalvontaviraston oikeus myöntää eläkekassalle poikkeuksia. Pykälään otettaisiin nykyisen MEL:n 54 a §:n 6 momentin Vakuutusvalvontaviraston myöntämiä

poikkeuksia koskeva säännös asiasisällöltään muuttumattomana.

199 §. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen antaminen tilintarkastajille. Pykälässä olisi nykyisen MEL:n 54:n §:n 6 momentissa oleva säännös. Pykälän mukaan tilinpäätös ja toimintakertomus on annettava tilintarkastajille vähintään kuukausi ennen eläkekassan valtuuskunnan kokousta.

16 luku. **Eläkekassan vastuuelka ja sen kattaminen**

200 §. Vastuuelvan kirjaaminen. Eläkekassan vastuuelvan kirjaamista ja sen kattamista koskevat säännökset olisivat omassa luvussa. Ehdotettu pykälä vastaa sisällöltään nykyistä MEL:n 3 §:n 3 momenttia. Pykälän mukaan eläkekassan on kirjattava vastuuelkana tämän lain mukaisen eläketurvan järjestämistä johtuvien tulevien menojen peittämiseen tarvittavat varat siihen määrään asti, johon eläkekassan ne tulot, joita ei ole käytettävä muihin tarkoituksiin, riittävät mainittujen menojen peittämiseen.

201 §. Vastuuelvan kattaminen. Vastuuelvan kattamista koskevat nykyisin MEL:n 56 §:n 2 momentissa olevat säännökset otettaisiin tähän pykälään. Pykälän mukaan eläkekassan on katettava 200 §:ssä tarkoitettu vastuuelka, velka työntekijän eläkelain 183 §:ssä tarkoitettuun vastuunjakoon, velka yrittäjän eläkelain 147 §:ssä tarkoitettuun vastuun jakoon, 152 §:stä johtuva velka valtiolle sekä vakuutusmaksuista johtuvat velat noudattaen eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuelvan kattamisesta annetun lain säännöksiä ja soveltuvin osin vakuutusyhtiö lain 10 luvun 3 §:n 3 momentin 3 ja 7 kohdan säännöksiä.

202 §. Vakuutusteknisen vastuuelvan laskuperusteet. Pykälä olisi nykyiseen MEL:iin nähden uusi. Pykälän mukaan sosiaali- ja terveysministeriö antaisi asetuksella eläkekassalle vakuutusteknisen vastuuelvan laskuperusteet. Perusteissa esitetään laskukaavat, joilla eläkekassa laskee vastuuelkasuureet vastuunjakoa varten. Käytännössä laskukaavat olisivat samat kuin työeläkevakuutusyhtiöillä. Lisäksi pykälässä viitattaisiin 152 §:n 1 momentin ja 153—160 §:n säännöksiin eläkekassan vastuusta vanhuus- ja työkyvyt-

tömyyseläkkeistä sekä työntekijän eläkelain laskuperusteita ja vastuuelvan määräämistä koskeviin 167,168,170 ja 171 §:ään. Kyseisissä työntekijän eläkelain pykälissä säädetään eläkelaitosten laskuperusteiden sisällöstä ja laatimisesta.

17 luku. **Eläkekassan varojen sijoittaminen**

203 §. Sijoitustoiminnan järjestäminen. Pykälän 1 momenttiin otettaisiin nykyisen MEL:n 56 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä vastaava säännös, jonka mukaan eläkekassan sijoitustoiminnan on oltava itsenäistä ja sitä varten on oltava riittävä henkilöstö toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen.

Pykälän 2 momentti on vastaavansisältöinen kuin nykyinen MEL:n 56 §:n 6 momentti. Momentin mukaan Vakuutusvalvontavirasto antaa tarvittaessa määräykset 1 momentissa tarkoitetuista sijoitustoiminnan itsenäisyydestä, sijoitustoimintaa täydentävien varojenhoitopalvelujen, sijoitustoiminnan asiantuntijapalvelujen, aputoimintojen ja näihin rinnastettavien palvelujen käytöstä.

204 §. Sijoitussuunnitelma. Pykälään otettaisiin sanamuodoltaan täsmennettynä nykyisessä MEL:n 56 a §:ssä olevat säännökset koskien hallituksen velvoitetta laatia eläkekassalle sen varojen sijoittamista koskeva suunnitelma eli sijoitussuunnitelma.

205 §. Sijoituksia koskevat rajoitukset. Pykälän 1 momentin mukaan eläkekassan varoja ei saisi käyttää sen toiminnalle vieraaseen tarkoitukseen. Momentti on sisällöltään sama kuin nykyisen MEL:n 56 §:n 3 momentin ensimmäisen virkkeen säännös.

Pykälän 2—4 momentissa olisi voimassa olevassa MEL:ssa olevat rajoitukset koskien eläkekassan oikeutta omistaa muita yhteisöjä. Pykälän 2 momentissa olisi nykyisen MEL:n 56 §:n 3 momentin toisen virkkeen säännöstä vastaavaa säännös, jonka mukaan eläkekassa ei saa ilman Vakuutusvalvontaviraston lupaa hankkia kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä harjoittavassa yhteisössä, jollei yhteisön toimintaa voida pitää työeläkevakuutusliikkeeseen liittyvänä ja tämän kannalta tarkoituksenmukaisena tai jollei kysymyk-

sessä ole asunto- tai kiinteistöyhteisö.

Pykälän 3 momentin mukaan eläkekassa ei saisi yksin eikä yhdessä tytäryhteisönsä kanssa ilman Vakuutusvalvontaviraston lupaa omistaa yli kymmentä prosenttia osakkeista, jäsenosuuksista tai yhtiöosuuksista eikä yli kymmentä prosenttia kaikkien osakkeiden, jäsenosuuksien tai yhtiöosuuksien tuottamasta äänimäärästä julkisen valvonnan alaisessa luotto- tai rahoituslaitoksessa eikä niissä määräysvaltaa käyttävässä luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettussa omistusyhteisössä rahastoyhtiötä lukuun ottamatta. Momentti vasta nykyistä MEL:n 56 §:n 4 momenttia.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun omistukseen laskettaisiin myös sellaiset osakkeet ja niiden tuottama äänimäärä, jotka eläkekassa voi optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjan nojalla merkitä. Pykälän 4 momenttiin otettaisiin nykyisen MEL:n 56 §:n 5 momenttia vastaava säännös.

18 luku. Eläkekassan vakavaraisuus

Vakavaraisuus ja toimintapääoma

206 §. Vakuutustekninen tutkimus. Pykälään otettaisiin nykyisen MEL:n 3 §:n 6 momentin säännös siitä, että eläkekassan on suoritettava tilastaan vakuutustekninen tutkimus vähintään joka toinen vuosi sekä muulloinkin, jos Vakuutusvalvontavirasto pitää sitä tarpeellisena. Jos tällöin havaitaan, että maksut eivät turvaa eläkekassan vakavaraisuutta tai että ne ovat liian korkeat, eläkekassan on viipymättä ilmoitettava siitä Vakuutusvalvontavirastolle ja tehtävä esitys sosiaali- ja terveysministeriölle maksujen muuttamiseksi.

Työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain (TVYL) 18 §:n mukaan työeläkevakuutusyhtiön toimintapääoman enimmäismäärä on neljä kertaa vakavaraisuusraja. Enimmäismäärän ylittäminen edellyttää työeläkevakuutusyhtiöltä toimia purkaa ylite osittamattomasta ositettuun lisävakuutusvastuuseen. Koska eläkekassalle ei ole määritelty lisävakuutusvastuuta (osittamaton ja ositettu), vastaavat toimenpiteet eivät sovellu käytettäväksi. Vakavaraisuusrajan nelinkertaista määrää voidaan pitää merkinä siitä, että Merimieseläkekassan

vakavaraisuus on liian korkea, ja sen tulisi tehdä esitys vakuutusmaksujen alentamiseksi.

207 §. Vakavaraisuuden järjestäminen. Pykälän mukaan eläkekassan toimintapääoma ja muut eläkekassan vakavaraisuuteen vaikuttavat seikat olisi järjestettävä vakuutetun edut turvaavalla tavalla ottaen huomioon tuottojen ja kulujen todennäköinen vaihtelu ja arvioitavissa olevat muut epävarmuustekijät. Pykälä vastaisi nykyisen MEL:n 3 §:n 4 momenttia.

208 §. Vakavaraisuusrajan ja toimintapääoman laskeminen. Toimintapääoman ja sen laskemista koskevat nykyisen MEL:n 3 §:n 5 momentin säännökset otettaisiin tähän pykälään.

Eläkekassan vakavaraisuusraja laskettaisiin eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetun lain mukaisesti. Pykälässä täsmennettäisiin, että vakavaraisuusrajan laskemiseen käytettäisiin vakuutusteknisen vastuuvelan ja vakuutusriskien heilahteluihin varattavan laskennallisen osan yhteismäärää.

Eläkekassan toimintapääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla eläkekassan varojen on katsottava ylittävän eläkekassan velat ja muut niihin rinnastettavat sitoumukset noudattaen soveltuvin osin vakuutusyhtiölain 11 luvun 2 ja 5 §:ää. Eläkekassa noudattaa vakuutusyhtiölain 11 luvun 2 §:n 5, 6 ja 11 kohtaa sekä 5 §:n 2, 5 ja 7—10 kohtaa.

Pykälään otettaisiin aiemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa annetut säännökset vakavaraisuusrajan ja toimintapääoman laskemisessa käytettävästä vastuuvasta (350/2003).

209 §. Vakavaraisuuden vahvistamista koskevat suunnitelmat. Pykälä olisi nykyiseen MEL:iin nähden uusi. Säännös vastaa TVYL:n 17 ja 20 §:ää.

TVYL:n 17 §:n mukaan työeläkevakuutusyhtiön toimintapääoman vähimmäismäärä on kaksi kolmasosaa vakavaraisuusrajasta. Jos työeläkevakuutusyhtiön toimintapääoma on pienempi kuin toimintapääoman vähimmäismäärä, työeläkeyhtiön on toimitettava Vakuutusvalvontaviraston hyväksyttäväksi taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma. Samoin on TVYL:n 20 §:n mukaan toimittava, jos yhtiön toimintapääoma lisät-

tynä tasoituvastuun vähimmäismäärän ylittävällä osalla on pienempi kuin vakavaraisuusraja.

TVYL:n 20 §:n 2 momentin mukaan työeläkeyhtiön on toimitettava Vakuutusvalvontaviraston hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma, jos yhtiön toimintapääoma on pienempi kuin puolet toimintapääoman vähimmäismäärästä eli yksi kolmasosa vakavaraisuusrajasta.

Eläkekassalla ei ole tasoituvastuun vähimmäismäärää ylittävää osaa. Näin ollen TVYL:n 20 §:ää suoraan soveltaen taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma tulisi toimittaa Vakuutusvalvontavirastolle silloin, kun toimintapääoma alittaa vakavaraisuusrajan, ja myös silloin, kun toimintapääoma alittaa toimintapääoman vähimmäismäärän. Päällekkäisyyden välttämiseksi ehdotetussa pykälässä rajaksi valittaisiin korkeampi eli vakavaraisuusraja. Siten pykälän 1 momentin mukaan eläkekassan olisi viipymättä toimitettava Vakuutusvalvontaviraston hyväksyttäväksi taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma, jos eläkekassan toimintapääoma on pienempi kuin vakavaraisuusraja.

Eläkekassalle ei edellä olevan mukaisesti tarvitse määritellä toimintapääoman vähimmäismäärää. Siten pykälän 2 momentin mukaan eläkekassan on viipymättä toimitettava Vakuutusvalvontaviraston hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma, jos eläkekassan toimintapääoma on pienempi kuin yksi kolmasosa vakavaraisuusrajasta.

210 §. Vakavaraisuutta ja toimintapääomaa koskevat ohjeet. Pykälään otettaisiin nykyisen MEL:n 3 §:n 8 momentin säännökset, joiden mukaan Vakuutusvalvontavirasto antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet 206 §:ssä tarkoitettua esityksestä maksujen muuttamiseksi ja vakuutusteknisen tutkimuksen laatimisesta sekä 209 §:ssä tarkoitetuista suunnitelmista.

19 luku. Eläkekassan valvonta

211 §. Eläkekassan valvonta ja toiminnasta annettavat tiedot. Pykälään otettaisiin asiasällöltään muuttamattomana nykyisen MEL:n 57 §:n säännökset siitä, että eläkekassa on Vakuutusvalvontaviraston valvonnan

alainen sekä eläkekassan velvollisuudesta antaa toiminnastaan tietoja Vakuutusvalvontavirastolle ja sosiaali- ja terveystieteille.

212 §. Vakuutusvalvontaviraston oikeus kiellon, kehotuksen tai rangaistusvaatimuksen antamiseen. Pykälään otettaisiin sanamuodoltaan tarkistettuna mutta asiasällöltään muuttamattomana nykyisen MEL:n 58 §:n säännökset Vakuutusvalvontaviraston oikeudesta kiellon, kehotuksen tai rangaistusvaatimuksen antamiseen eläkekassalle.

213 §. Muutoksenhaku Vakuutusvalvontaviraston päätökseen. Pykälän 1 momentissa mainittaisiin selvyyden vuoksi, että Vakuutusvalvontaviraston 212 §:n nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain (78/1999) 6 §:ssä säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan Vakuutusvalvontaviraston päätös, joka on annettu 212 §:n 1 momentin nojalla, voitaisiin panna täytäntöön valituksesta huolimatta. Jos momentissa tarkoitettua Vakuutusvalvontaviraston päätöksestä valitettaisiin, valitusviranomaisen voisi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi hallintolainkäyttölain (586/1996) 32 §:n 1 momentin nojalla. Pykälän 2 momenttia ei sovellettaisi Vakuutusvalvontaviraston päätökseen uhkasakon asettamisesta, vaan se voisi pyytää Etelä-Suomen lääninhallitusta tuomitsemaan uhkasakon maksettavaksi vasta, kun uhkasakon asettamispäätös on saanut lainvoiman.

214 §. Omaisuuden luovutus ja panttauskielto. Pykälässä viitattaisiin TVYL:n 31 §:ään, jossa säädetty omaisuuden luovutus- ja panttauskielto koskisi myös eläkekassan omaisuuden luovuttamista ja panttaamista.

IV OSA. Erinäiset säännökset

20 luku. Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito

Tässä luvussa ehdotetaan säädettäväksi oikeuksista ja velvollisuuksista saada ja luovuttaa tietoja sekä näiden tietojen salassapidosta tätä lakia toimeenpantaessa. Voimassa olevassa MEL:ssä ei ole omia tietojen antamista, saamista ja salassapitoa koskevia sään-

nöksiä, vaan nykyisessä MEL:n 64 §:ssä todetaan, että jollei tästä laista muuta johdu, soveltuvin osin on lisäksi voimassa, mitä TyEL:n 17 §:ssä, 17 a §:n 1 momentissa, 17 b—17 e §:ssä, 17 f §:n 1, 2 ja 4 momentissa, 17 h §:ssä, 17 i §:n 1 ja 3—5 momentissa sekä 17 j §:ssä säädetään.

Tässä luvussa olisivat sellaiset tietojen antamista, saamista ja salassapitoa koskevat säännökset, jotka koskevat tämän lain mukaan vakuuttamisvelvollista työnantajaa ja tämän lain mukaisten etuuksien piiriin kuuluvaa työntekijää. Eläkekassan tai Eläketurvakeskuksen ja viranomaisten tai muiden vastaavien tahojen välistä tietojen antamista, saamista ja salassapitoa ei ole tarpeen säätää erikseen tässä laissa niiltä osin, kun ne olisivat samanlaiset kuin TyEL:ssä. Tällaisten pykälien osalta tässä laissa viitattaisiin TyEL:n säännöksiin.

215 §. Sovellettavat säännökset. Pykälään otettaisiin sanamuodoltaan täsmennettynä, mutta sisällöltään muuttamattomana TyEL:n 17 d §:n 1 ja 2 momentin säännökset viranomaisen toiminnan ja asiakirjojen julkisuudesta. Eläkekassan ja Eläketurvakeskuksen asiakirjojen ja toiminnan julkisuuteen sovellettaisiin pääsääntöisesti viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999; julkisuuslaki) silloin, kun eläkekassa tai Eläketurvakeskus käyttää julkista valtaa. Poikkeuksista säädettäisiin erikseen lailla. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä julkisuuslain säännöksistä, joita sovellettaisiin eläkekassassa ja Eläketurvakeskuksessa tämän lain toimeenpanoon liittyviä tehtäviä hoidettaessa silloinkin, kun eläkekassa tai Eläketurvakeskus ei käytä julkista valtaa. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaavat asiasisällöltään TyEL:n 191 §:n 1—3 momenttia.

Pykälän 3 momentissa olisi viittaussäännös niihin TyEL:ssä oleviin säännöksiin, joita ei ole erikseen tarpeen sisällyttää tähän lakiin mutta, joita sovellettaisiin tätä lakia täytäntönpantaessa. TyEL:n säännöksiä sovellettaessa eläkelaitoksella tarkoitettaisiin tässä laissa tarkoitettua eläkekassaa. Momentin 1 kohdassa säädettäisiin tämän lain 80 §:n perusteella eläkkeeseen oikeuttavilta palkattomilta ajoilta tarvittavien ansiotietojen saamisesta ja sitä koskevasta ilmoitusliikenteestä. Sovellettava säännös TyEL:ssä on 197 §.

Momentin 2 kohdassa säädettäisiin eläkekassan ja Eläketurvakeskuksen oikeudesta saada eräiltä tahoilta tietoja tämän lain mukaisten asioiden ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi. Sovellettava säännös TyEL:ssä on 198 §. Momentin 3 kohdassa säädettäisiin tietojen antamisesta Eläketurvakeskukselle vanhuusvastuiden täydennyskertoimen laskemiseksi TyEL:n 202 §:n mukaisesti. Momentin 4 kohdassa säädettäisiin saatavien tietojen maksuttomuudesta TyEL:n 202 §:n mukaisesti. Momentin 5 kohdassa säädettäisiin oikeudesta luovuttaa tietoja rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi. Sellaiseen tarkoitukseen tämän lain toimeenpanossa saatuja tietoja voitaisiin antaa ministeriölle, verohallinnolle ja sellaiselle lakisääteistä sosiaaliturvajärjestelmää hoitavalle laitokselle tai yhteisölle, jonka hoidettavaksi kuuluvaan sosiaaliturvatuuteen tämän lain mukainen eläke vaikuttaa. Sovellettava säännös on TyEL:n 205 §. Momentin 6 kohdassa säädettäisiin oikeudesta antaa muissa kuin 5 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa tietoja viranomaisille ja luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle. Sellaisia tietoja voitaisiin antaa, jotka ovat välttämättömiä viranomaisille säädettyjen TyEL:n 206 §:ssä mainittujen tehtävien hoitamiseksi tai jotka luottotietorekisterin pitäjällä lain mukaan on oikeus tallettaa luottotietorekisteriin. Momentin 7 kohdan perusteella tätä lakia toimeenpantaessa sovellettaisiin TyEL:n 207 §:n säännöksiä tietojen antamisesta työntekijän ryhmähenkivakuutusta varten ja momentin 8 kohdan perusteella TyEL:n 208 §:n säännöksiä tietojen luovuttamisesta eteenpäin. Momentin 9 ja 10 kohdan mukaan sovellettaviksi tulisivat myös TyEL:n 209 §:ssä olevat säännökset tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta ja TyEL:n 210 §:n säännökset tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla.

Pykälän 5 momentissa vakuutuslainsäädännön 165 ja 165 a—165 c §:n säännökset tietojen luovuttamisesta ja salassapidosta ulotettaisiin soveltuvin osin koskemaan eläkekassan toimintaa siltä osin, kun kysymys on muusta kuin eläketurvan toimeenpanoa koskevasta toiminnasta. Tällaista toimintaa olisi muun muassa eläkekassan yhteisöoikeudellinen päätöksenteko, hallinto ja sijoitustoiminta.

216 §. *Työnantajan taloudellista asemaa koskevat tiedot.* Julkisuuslaissa säädetään salassa pidettäväksi yksityisen liike- ja ammattisalaisuuden sisältävät asiakirjat. Julkisuuslain hallituksen esityksen perustelujen mukaan liike- ja ammattisalaisuuden käsite on varsin suppea. Muuta vastaavaa yksityistä elinkeinotoimintaa koskevaa seikkaa koskevat asiakirjat ovat salassa pidettäviä vain, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkeinon harjoittajalle taloudellista vahinkoa. Julkisuuslain perusteella työnantajaa koskevat muut kuin liike- ja ammattisalaisuuden sisältävät tiedot, jotka eläkekassa saa MEL:n toimeenpanon yhteydessä, olisivat siten lähtökohtaisesti julkisia. MEL:n toimeenpanon yhteydessä saatujen työnantajan taloudellista asemaa koskevien tietojen kohdalla ei kuitenkaan ole yleistä julkisuustarvetta. Sen vuoksi pykälään otettaisiin nykyisin MEL:a toimeen pantaessa sovellettavaa TEL:n 17 d §:n 3 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan salassa pidettäviä olisivat myös sellaiset tämän lain toimeenpanoon perustuvat asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat työnantajan taloudellista asemaa.

Vastaava säännös on TyEL:n 192 §:n 1 momentissa. TyEL:n 192 §:n 2 momentissa olevaa säännöstä ei ole tarpeen ottaa MEL:iin, koska MEL:n mukaista toimeenpanoa harjoittaa vain yksi eläkelaitos, joten tietojenvaihtoa eläkelaitosten kesken MEL:n mukaista toimeenpanoa varten ei tarvita.

217 §. *Työntekijän ja eläkkeenhakijan oikeus saada tietoja.* Pykälän 1 momenttiin otettaisiin sanamuodoltaan täsmennettynä TEL:n 17 e §:n 1 momentin säännös työntekijän tietojen saantioikeudesta. Pykälän 2 momenttiin otettaisiin täsmennettynä TEL:n 17 j §:ssä oleva säännös eläkekassan velvollisuudesta antaa eläkkeenhakijalle etukäteen tieto siitä, mistä häntä koskevia tietoja voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan säännömukaisesti luovuttaa. Tieto voitaisiin antaa eläkehakemuslomakkeella tai muulla vastaavalla tavalla. Vastaava säännös on TyEL:n 193 §:ssä.

218 §. *Työnantajan oikeus saada tietoja.* Työnantajalla olisi oikeus saada kirjanpitoa ja tämän lain nojalla myönnettyistä etuuksista aiheutuvien vakuutusmaksujen määrittämistä varten eläkekassalta tietoja työntekijälle

myönnetystä tämän lain mukaisesta etuudesta sekä muut mainittuja tarkoituksia varten välttämättömät tiedot. Oikeus saada tiedot olisi vain sillä työnantajalla, jonka palveluksessa etuuden saanut työntekijä on tai jolle vastuut eläkkeestä ja kuntoutusrahasta tämän lain mukaan kuuluvat. Nykyisin asiasta on säännös TEL:n 17 e §:n 2 momentissa. Säännös otettaisiin tähän pykälään sanamuodoltaan täsmennettynä. Pykälä vastaa TyEL:n 194 §:ää.

219 §. *Työnantajan velvollisuus antaa tietoja.* Pykälän 1 momentin mukaan työnantaja olisi velvollinen antamaan eläkekassalle, Eläketurvakeskukselle ja tämän lain mukaiselle muutoksenhakuelimelle näiden pyynnöstä työntekijän työskentelyä ja työolosuhteita koskevia tietoja, joita tarvitaan esimerkiksi eläkehakemuksen ratkaisemiseksi. Pykälän 2 momentissa rajattaisiin se, mitä työntekijää koskevia tietoja eläkekassa voi antaa työnantajalle pyytäessään työnantajalta eläkehakemuksen ratkaisemista varten tietoja. Eläkekassa voisi antaa työnantajalle vain sellaiset salassa pidettävät työntekijää koskevat tiedot, joiden antaminen on siten välttämätöntä, että eläkekassan tietopyyntö saadaan yksilöityä. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 17 §:n 2 momentissa ja myös TyEL:n 195 §:ssä.

220 §. *Selvitys eläkkeensaajalta eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen liittyvistä seikoista.* Pykälään otettaisiin TEL:n 17 b §:n 6 momenttia vastaava yleissäännös eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta. Siitä, millälaisista muutoksista eläkkeensaajan olisi ilmoitettava eläkekassalle, säädettäisiin lain 3 luvussa kyseisiä eläkelajeja koskevissa kohdissa. Vastaava säännös on TyEL:n 196 §:ssä.

221 §. *Eläkekassan oikeus saada tietoja valvontaa varten.* Pykälä olisi nykyiseen MEL:iin nähden uusi Työeläkevakuuttaminen on lakiin perustuvaa pakollista toimintaa, jolla on merkittävä yhteiskunnallinen tarkoitus. MEL:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden valvonta on nykyisin ja ehdotetun 161 §:n mukaan olisi vastaisuudessaakin eläkekassan tehtävänä. Eläkekassan on tunnistettava työnantajat, jotka eivät ole lainkaan järjestäneet tämän lain piiriin kuuluville työntekijöilleen eläketurvaa tai jotka ovat

hoitaneet eläkevakuuttamisen puutteellisesti. Valvonnan on oltava tehokasta, koska työntekijä voi menettää lakisääteisen työeläketurvansa, jos työnantaja laiminlyö eläketurvian järjestämisen. Sen vuoksi ehdotetun pykälän mukaan eläkekassalla on oikeus saada valvontaa varten välttämättömät tiedot työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- tai eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon sovelletaan julkisuuslakia. Vastaava säännös Eläketurvakeskuksen oikeudesta saada välttämättömiä tietoja TyEL:n mukaisen vakuuttamisen valvontavelvollisuuden täyttämiseksi on TyEL:n 199 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä.

21 luku. Täydentävät säännökset ja voimaantulo

222 §. Päätös teoreettisen eläkkeen määrästä. Pykälä on nykyiseen MEL:iin nähden uusi. Kansaneläkettä laskettaessa sitä vähentävänä otetaan huomioon EU- tai ETA-maassa työskennelleen työntekijän Suomen työeläke teoreettisena eläkkeenä. Tämä teoreettinen eläke lasketaan kaikkien EU- ja ETA-maassa työskentelyaikojen perusteella. Näin myös EU- tai ETA-maassa työskentely pienentää kansaneläkkeen määrää samoin kuin Suomessa tehdyn työn perusteella karttunut eläkekin pienentää. Eläkekassa laskee työntekijän teoreettisen eläkkeen määrän ja ilmoittaa sen Kansaneläkelaitokselle. Vaikka teoreettisen eläkkeen määrä pienentää kansaneläkkeen määrää, voimassa olevat säännökset eivät oikeuta työntekijää saamaan teoreettisesta eläkkeestä erillistä päätöstä. Myöskään kansaneläkettä koskevan muutoksenhaun yhteydessä teoreettisen eläkkeen määrää ei tutkita, koska se ei ole Kansaneläkelaitoksen laskema. Tämän epäkohdan poistamiseksi pykälään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan työntekijällä olisi oikeus pyynnöstä saada eläkelaitokselta valituskelpoinen päätös siitä teoreettisen eläkkeen määrästä, jonka eläkekassa ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle työntekijän kansaneläkkeen laskemista varten. Pykälä vastaa TyEL:n 214 §:ää.

223 §. Eläkeoikeuden siirtäminen Euroo-

pan yhteisöihin. Euroopan yhteisöjen palvelukseen menevällä työntekijällä olisi oikeus siirtää tämän lain mukainen eläkeoikeutensa Euroopan yhteisöihin. Siirto tapahtuisi siten kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annettussa laissa (165/1999) säädetään. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 69 a §:ssä. Pykälä vastaa TyEL:n 215 §:ää.

224 §. Ajanjaksojen pituuksien laskeminen. Pykälään otettaisiin nykyisen MEA:n 3 §:n säännökset, joiden mukaan ajanjaksojen pituuksia ja 9 §:n mukaisia päiviä laskettaessa kalenterikuukauteen katsotaan sisältyvän 30 päivää.

225 §. Virka-apu. Eläkekassalla olisi oikeus asian selvittämiseksi kuulustuttaa todistajia käräjäoikeudessa. Kuulustuttaminen tapahtuisi joko eläkekassan aloitteesta tai asianosaisen pyynnöstä. Vastaava säännös on nykyisin MEL:n 63 b §:ssä. Pykälä vastaa TyEL:n 216 §:ää.

226 §. Esteellisyys. Pykälään otettaisiin sellaisenaan nykyisin MEL:n 64 a §:n 1 momentissa oleva erityinen esteellisyyssäännös tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvassa asiassa. Pykälä vastaa TyEL:n 217 §:ää.

227 §. Vakuutusmatemaatikko. Pykälään otettaisiin sellaisinaan nykyisin MEL:n 64 c §:ssä olevat vakuutusmatemaatikkoa koskevat säännökset.

228 §. Asiakirjojen säilyttäminen. Pykälään ehdotetaan otettavaksi asiasisällöltään muuttamattomana TEA:n 23 a §:n säännös asiakirjojen säilyttämisestä. Pykälä vastaa TyEL:n 218 §:ää.

229 §. Valmiussuunnittelu. Pykälään otettaisiin sellaisinaan nykyisin MEL:n 64 e §:ssä olevat valmiussuunnittelua koskevat säännökset.

230 §. Työntekijöiden ja työnantajien neuvonta. Pykälään ehdotetaan nykyiseen nähden uutta säännöstä, jolla selvennettäisiin sitä, mikä taho on ensisijainen neuvoja silloin, kun työnantaja tai työntekijä tarvitsee tietoja tämän lain soveltamisalaan kuuluvista asioista. Ensisijainen neuvoja tähän lakiin ja sen toimeenpanoon liittyvissä asioissa olisi eläkekassa. Pykälä vastaa soveltuvin osin TyEL:n 211 §:ää.

231 §. Voimaantulo. Tämän lain voimaan-

tulosta säädettäisiin erillisellä lailla.

1.2. Laki merimieseläkelain voimaantuloa

1 §. Tässä laissa säädettäisiin uuden merimieseläkelain (MEL:n) voimaantuloa ja sen soveltamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan uusi MEL tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Siitä käytetään tässä laissa nimitystä uusi laki. Ennen uuden lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Pykälän 2 momentin mukaan tällä lailla kumotaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annettu MEL (72/1956) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Kumotusta laista käytetään tässä laissa nimitystä vanha laki.

Pykälän 3 momentin mukaan uutta MEL:a sovelletaan sen soveltamisalaan kuuluvassa työsuhteessa tehtyyn työhön lain voimaantuloa lukien.

Pykälän 4 momentin mukaan uutta MEL:a sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa myönnettyihin vanhan MEL:n mukaisiin eläkkeisiin lain voimaantuloa lukien. Siten uuden MEL:n säännökset eläkkeen maksamisesta, takaisinperinnästä, viivästyskorosta, tarkistamisesta, lakkauttamisesta, muutoksenhausta sekä eläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta koskisivat myös vanhan MEL:n mukaan myönnettyjä maksussa olevia eläkkeitä. Tämän mukaisesti esimerkiksi vanhan MEL:n mukainen eläke voitaisiin maksaa kertasuorituksena, jos uudessa MEL:ssä säädetty edellytyksen eläkkeen kertasuoritukselle täyttyvät.

Vanhan MEL:n mukaisen eläkkeen määräytyminen ja eläkettä koskevat useat säännökset muuttuivat 1 päivänä tammikuuta 2005 voimaan tulleella lainmuutoksella (884/2004). Tämän MEL:n muuttamista koskevan lain voimaantulosäännöksen mukaan muutettua lakia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu 1 päivänä tammikuuta 2005 tai sen jälkeen. Sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu ennen vuotta 2005, sovelletaan pääsääntöisesti edelleen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevia säännöksiä. Lisäksi edellä mainitun MEL:n muuttamista koskevan lain voimaantulosäännöksessä säädetään tilanteista, joissa eläkkeeseen sovelletaan ennen

1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevia säännöksiä, vaikka eläketapahtuma on 1 päivän tammikuuta 2005 jälkeen. Voimaantulosäännösten mukaan muun muassa työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläke määräytyvät ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olevien säännösten mukaan, jos niiden eläketapahtuma sattuu vuonna 2005.

Edellä mainitulla vuoden 2005 alusta voimaan tulleella MEL:n muuttamista koskevala lailla ei muutettu eläkkeen maksamista, takaisinperintää, viivästyskorotusta, tarkistamista, lakkauttamista, muutoksenhakua tai eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuutta koskevia säännöksiä ja ne otettaisiin pääsääntöisesti samansisältöisinä uuteen MEL:iin. Näitä uuden MEL:n säännöksiä sovellettaisiin myös sellaisiin eläkkeisiin, joiden eläketapahtuma on ennen vuotta 2005. Sen sijaan siltä osin kuin vuoden 2005 alusta voimaan tulleiden muutosten voimaantulosäännöksissä säädetään, että ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten mukaisesti myönnettyihin eläkkeisiin sovelletaan edelleen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevia vanhan MEL:n säännöksiä, näin meneteltäisiin uuden MEL:n voimaantulon jälkeenkin. Esimerkiksi sellainen työkyvyttömyyseläke, joka on myönnetty ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olevien säännösten mukaan, muuttuu vanhuuseläkkeeksi työntekijän 65 vuoden iässä, eikä 63 vuoden iässä, kuten uudessa MEL:ssä säädettäisiin. Tämän vuoksi 4 momentissa todettaisiin, että jos ennen 1 päivää tammikuuta 2007 myönnettyyn vanhan MEL:n mukaiseen eläkkeeseen on sovellettu ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevia säännöksiä, noudatetaan, mitä vanhan MEL:n muuttamisesta annetun lain (884/2004) voimaantulosäännöksessä säädetään.

Pykälän 5 momentin mukaan uutta MEL:a sovelletaan myös vanhan MEL:n mukaisiin vakuutusmaksuihin, jotka kohdistuvat työskentelyyn ajalta ennen uuden MEL:n voimaantuloa. Siten uuden lain säännökset vakuutusmaksun pidättämisestä, suorittamisesta, perimisestä ja palauttamisesta koskevat myös vanhan MEL:n mukaisia uuden MEL:n voimaantuloa edeltävään aikaan kohdistuvia vakuutusmaksuja. Poikkeuksen muodostaisivat eläkevakuutusmaksun vanhentumista

koskevat säännökset, joista säädettäisiin erikseen tämän lain 5 §:ssä.

Useissa eri laeissa viitataan vanhaan MEL:iin. Sen vuoksi pykälän 6 momentissa olisi yleinen viittaussäännöksiä koskeva soveltamissäännös. Sen mukaan viittauksen kumottavaan vanhaan MEL:iin on katsottava tarkoittavan uutta MEL:a.

Pykälän 7 momentissa säädettäisiin, että ajalta ennen tämän lain voimaantuloa merimieseläkelain mukaisilla ansioilla tarkoitetaan vanhan MEL:n mukaisia ansioita.

2 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, miten työntekijän vuoden 2004 loppuun mennessä karttunut eläkeoikeus määräytyy tapauksissa, joissa työntekijän eläke määräytyy uuden lain 66—70 §:n mukaisesti. Momentin 1 kohdan mukaan lasketaan 31 päivään joulukuuta 2004 saakka karttunut, niin sanotun MEL-pääsäännön mukainen eläkkeen määrä. Tällöin karttunut eläkeoikeus määräytyy soveltaen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleita vanhan lain 16 §:ssä olleita eläkkeen karttumissäännöksiä ja 20 §:n 1 momentin 1—5 virkkeessä olleita myönnettävän eläkkeen enimmäismääräsäännöksiä sekä MEL:n muuttamisesta annetun lain (1745/1995) voimaantulosäännöksen 7 momenttia. Ennen 1 päivää tammikuuta 2005 karttuneen eläkkeen enimmäismäärä on 50 prosenttia työntekijän kymmenen viimeisen meripalveluvuoden eri työsuhteiden yhteenlaskettujen palkkojen keskimääräisestä kuukausipalkasta. Kymmentä viimeistä meripalveluvuotta laskettaessa otetaan huomioon vuosi 2004 ja sitä edeltäneet kalenterivuodet, kuitenkin siten, että ajalta ennen vuotta 1996 otetaan huomioon enintään neljä kalenterivuotta. Kymmentä viimeistä meripalveluvuotta laskettaessa jätetään kuitenkin huomioon ottamatta sellaiset meripalveluvuodet, joilta työntekijälle on maksettu osaaikaeläkettä. Eläkkeen 50 prosentin enimmäismäärää rajoittava keskimääräinen kuukausipalkka määräytyy kuitenkin niiden kalenterivuosien ja niiden ansioiden perusteella, kuin se olisi määräytynyt, soveltaen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain 20 §:n 1 momentin 1—5 virkkeen säännöksiä sekä MEL:n muuttamisesta annetun lain (1745/1995) voimaan tulosäännöksen 7 momenttia, jos työntekijä olisi tul-

lut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004.

Momentin 2 kohdan mukaan 1 kohdassa säädetyllä tavalla laskettu eläkkeen määrä muunnetaan kertoimella, joka saadaan jakamalla uuden lain 66 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisen eläkkeen karttumisprosentin osoittama luku 1,6 luvulla 2. Kerroin olisi siten 0,8.

Momentin 3 kohdan mukaan 31 päivään joulukuuta 2004 saakka karttunut eläkeoikeus määräytyy TEL-takuusäännön mukaisesti soveltaen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen MEL:n 22 a §:n säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, miten uuden lain mukaan karttuneen eläkkeen, tammikuun 1 päivän 2005 ja joulukuun 31 päivän 2006 väliseltä ajalta vanhan lain 16 §:n mukaan karttuneen eläkkeen ja vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneen eläkkeen myönnettävä yhteismäärä määräytyy tilanteissa, joissa uuden lain mukaan karttuneen eläkkeen määrä määräytyy 66—70 §:n mukaisesti erityisin karttumisprosenttein. Momentin 1 kohdan mukaan uuden lain mukaisen eläkkeen määrä sekä tammikuun 1 päivän 2005 ja joulukuun 31 päivän 2006 väliseltä ajalta karttuneen eläkkeen määrä lisätään edellä 1 momentin 1 kohdan mukaisesti laskettuun eläkkeeseen. Näin laskettuna myönnettävän vanhuus- tai työkyttömyyseläkkeen määrä voi kuitenkin ylittää edellä 1 momentin 1 kohdassa säädetyt enimmäismäärän ainoastaan siltä osin kuin uuden lain mukainen eläke ja tammikuun 1 päivän 2005 ja joulukuun 31 päivän 2006 väliseltä ajalta vanhan lain mukainen eläke on karttunut sen kalenterikuukauden jälkeen, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 63 vuotta tai uuden lain 8 §:n 2 momentissa tai ennen 1 päivää tammikuuta 2007 voimassa olevan vanhan lain 14 §:n 2 momentissa säädetyt alennetun eläkeiän.

Momentin 2 kohdan mukaan uuden lain mukaisen eläkkeen määrä sekä tammikuun 1 päivän 2005 ja joulukuun 31 päivän 2006 väliseltä ajalta karttuneen eläkkeen määrä lisätään edellä 1 momentin 2 kohdan mukaisesti laskettuun eläkkeeseen. Momentin 3 kohdan mukaan uuden lain mukaisen eläkkeen määrä sekä tammikuun 1 päivän 2005 ja joulukuun 31 päivän 2006 väliseltä ajalta

karttuneen eläkkeen määrä lisätään edellä 1 momentin 3 kohdan mukaisesti laskettuun eläkkeeseen. Myönnettävä eläke määräytyy soveltaen 2 momentin 1, 2 tai 3 kohdan säännöksiä sen mukaisesti, mitä säännöstä soveltaen myönnettävän eläkkeen määrä muodostuu suurimmaksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, miten työntekijän vuoden 2004 loppuun mennessä karttunut eläkeoikeus määräytyy tapauksissa, joissa työntekijän eläke määräytyy uuden lain 72—76 §:n mukaisesti yleisin karttumisprosenttein. Momentin 1 kohdan mukaan lasketaan 31 päivään joulukuuta 2004 saakka karttunut niin sanotun MEL-vapaakirjasäännön mukainen eläke. Karttunut eläkeoikeus määräytyy tällöin soveltaen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleita vanhan lain 17 §:ssä olleita eläkkeen karttumissäännöksiä ja 20 §:n 1 momentin 1—5 virkkeessä olleita myönnettävän eläkkeen enimmäismääräsäännöksiä sekä MEL:n muuttamisesta annetun lain (1745/1995) voimaantulosäännöksen 7 momenttia. MEL-vapaakirjasäännön mukaan eläkettä karttuu 2 prosenttia vuodessa ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1991 ja TEL:n karttuvia vastaavasti 1 päivästä tammikuuta 1991 alkaen. MEL-vapaakirjaeläke ei kuitenkaan voi muodostua suuremmaksi kuin suoraan MEL-työsuhteesta eläkkeelle siirtyneen työntekijän MEL-pääsäännön mukainen eläke. Karttuneen eläkkeen enimmäismäärä määräytyy sen johdosta siten kuin edellä 1 momentin 1 kohdassa säädetään.

Momentin 2 kohdan mukaan lasketaan 31 päivään joulukuuta 2004 saakka karttunut MEL-vapaakirjasäännön mukainen eläke, kuitenkin siten, että ennen 1 päivää tammikuuta 1991 ansaitulta eläkkeeseen oikeutavalta maksukuukaudelta eläkettä karttuu 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Näin laskettuna edellä 1 momentin 1 kohdassa säädetty 50 prosentin enimmäismäärä ei rajoita karttuneen eläkkeen määrää.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, miten uuden lain mukaan karttuneen eläkkeen, tammikuun 1 päivän 2005 ja joulukuun 31 päivän 2006 väliseltä ajalta vanhan lain 17 §:n mukaan karttuneen eläkkeen ja vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrän myönnettävä yhteismäärä mää-

räytyy tilanteissa, joissa uuden lain mukaan karttuneen eläkkeen määrä määräytyy 72—76 §:n mukaisesti yleisin karttumisprosenttein. Momentin 1 kohdan mukaan uuden lain mukaisen eläkkeen määrä sekä tammikuun 1 päivän 2005 ja joulukuun 31 päivän 2006 väliseltä ajalta karttuneen eläkkeen määrä lisätään edellä 3 momentin 1 kohdan mukaisesti laskettuun eläkkeeseen. Näin laskettuna myönnettävän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteismäärä ei voi ylittää edellä 1 momentin 1 kohdassa säädettyä 50 prosentin yhteismäärää.

Momentin 2 kohdan mukaan uuden lain mukaisen eläkkeen määrä sekä tammikuun 1 päivän 2005 ja joulukuun 31 päivän 2006 väliseltä ajalta karttuneen eläkkeen määrä lisätään edellä 3 momentin 2 kohdan mukaisesti laskettuun eläkkeeseen. Näin laskettuna edellä 1 momentin 1 kohdassa säädetty 50 prosentin enimmäismäärä ei rajoita myönnettävän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen yhteismäärää. Myönnettävä eläke määräytyy soveltaen 4 momentin 1 tai 2 kohdan säännöksiä sen mukaisesti, mitä säännöstä soveltaen myönnettävän eläkkeen määrää muodostuu suuremmaksi.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin 31 päivään 2004 saakka karttuneen MEL-eläkkeen, tammikuun 1 päivästä 2005 alkaen karttuneen MEL-eläkkeen, palkattomilta ajoilta karttuneen eläkkeen ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta annetun lain mukaan karttuneen eläkkeen yhteensovittamisesta eräissä tapauksissa. Eläkkeiden yhteismäärän ylittäessä edellä 1 momentin 1 kohdassa säädetyn 50 prosentin enimmäismäärän, ylittävä osa vähennetään MEL-eläkkeestä. Eläkkeiden yhteismäärää laskettaessa ei oteta huomioon MEL-eläkettä siltä osin kuin se on karttunut sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä on täyttänyt 63 vuotta tai sitä alemman ansaitun eläkeiän.

3 §. Pykälässä säädettäisiin viimeisen eläkelaitoksen periaatetta koskevien lainkohtien soveltamisesta. Viimeisen eläkelaitoksen periaate on tullut voimaan vuoden 2004 alusta. Sitä sovelletaan tilanteissa, joissa eläkehakemus tulee vireille 1 päivänä tammikuuta 2004 tai sen jälkeen. Viimeisen eläkelaitok-

sen periaatetta koskevien säännösten soveltamista on kuitenkin rajoitettu siten, että sitä ei sovelleta, jos eläkkeenhakija uutta eläkettä hakiessaan jo saa tai hänellä on oikeus saada ennen 1 päivänä tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella omaan työtai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa yksityisten alojen työeläkelakien, kunnallisen eläkelain, valtion eläkelain tai evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain mukaista eläkettä tai Kansaneläkelaitoksen toisuhde-eläkettä. Viimeisen eläkelaitoksen periaatetta ei sovelleta myöskään silloin, kun ennen 1 päivänä tammikuuta 2004 myönnetty eläke on ollut keskeytettynä ja sitä ryhdytään uudelleen maksamaan, riippumatta siitä, milloin uudelleen maksaminen alkaa. Lisäksi perhe-eläkettä myönnettäessä viimeisen eläkelaitoksen periaatetta ei sovelleta, jos perhe-eläke perustuu edunjättäjän kuollessaan saamaan sellaiseen eläkkeeseen, johon viimeisen eläkelaitoksen periaatetta ei ollut sovellettu. Rajoitukset viimeisen eläkelaitoksen periaatteen soveltamisesta koskevat myös sellaisia eläkehakemuksia, jotka tulevat vireille uuden MEL:n voimaantulon jälkeen. Sen vuoksi asiasta säädettäisiin 3 §:ssä. Samassa yhteydessä aikaisempaa voimaantulosäännöstä muutettaisiin toimeenpanon selkeyttämiseksi siten, että eläkkeenhakijan aikaisempi, ennen 1 päivää tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella myönnetty eläke estää viimeisen eläkelaitoksen periaatteen soveltamisen myöhempää eläkettä myönnettäessä riippumatta siitä, minkä lain mukainen aikaisempi eläke on. Viimeisen eläkelaitoksen määräytymistä säädetään tarkemmin TyEL:ssä ja sen voimaantuloaissa sekä TyEL:n 111 §:n nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa.

4 §. Uuden MEL:n 81 §:ään ehdotetun säännöksen mukaan työntekijälle lähetetään vuosittain tieto hänen MEL:n mukaan vakuutetuista ansioistaan sekä muista mainitussa lainkohdassa tarkoitetuista seikoista viideltä eläkeotteen lähettämistä edeltävältä kalenterivuodelta. Jos työntekijä havaitsee tiedoissaan puutteen tai virheen, eläkekassan on työntekijän hakemuksesta selvittävä tietojen oikeellisuus. Tietojen oikeellisuutta ei kuitenkaan selvitetä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin viideltä eläkeotteen lähettämistä

vuotta edeltävältä kalenterivuodelta.

Työntekijän eläkeotteen lähettäminen edellyttää, että otteeseen tulevat tiedot saadaan yhdestä rekisteristä ja että ne ovat ajantasaiset. Otteen aikaansaamiseksi ja lähettämiseksi tarvittavat tietotekniset muutokset saadaan tehtyä loppuun vuoden 2007 aikana. Sen vuoksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että työntekijän eläkeote lähetetään ensimmäisen kerran vuonna 2008. Työntekijällä olisi kuitenkin oikeus pyynnöstä saada tieto rekisteröidyistä työansioistaan myös vuonna 2007, kuten nykyisinkin.

Uuden MEL:n 81 §:ssä mainittu viiden vuoden määräaika olisi vanhaan MEL:iin nähden uusi. Vanhassa MEL:ssä ei ole määräaika sille, kuinka pitkältä ajalta takautuvasti eläkeoikeuteen vaikuttavien ansiotietojen oikeellisuus selvitetään. Tämän vuoksi ehdotettu viiden vuoden määräaika tulisi voimaan asteittain siten, että viiden vuoden aikaa sovelletaan vuonna 2013 ja sen jälkeen. Vuoden 2008 aikana vireille tulleen selvittämisvaatimuksen perusteella eläkeoikeuteen vaikuttavat tiedot tulee selvittää takautuvasti kymmeneltä kalenterivuodelta. Takautuvan ajan pituus lyhenee vuoden kerrallaan niin, että vuonna 2009 aika on yhdeksän vuotta, vuonna 2010 kahdeksan vuotta, vuonna 2011 seitsemän vuotta ja vuonna 2012 kuusi vuotta. Kun kyse on työsuhteesta, jonka päättymisestä on kulunut yli viisi vuotta, työntekijän tulee esittää vaatimuksensa tueksi riittävä selvitys. Palkattomilta ajoilta ja opiskelun tai lapsen hoidon ajalta karttuu työeläkettä vuoden 2005 alusta lukien. Sen vuoksi näitä etuuksia koskevia tietoja ei ilmoitettaisi eläkeotteella takautuvalla ajalla pidemmältä kuin vuodesta 2005 lukien.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa työntekijä riidattomasti osoittaa, että hänellä on ollut viittä vuotta aikaisemmin työansioita, jotka on otettava huomioon eläkettä määrättäessä. Tällaiset ansiot otetaan uuden MEL:n 81 §:n 3 momentin mukaisesti eläkettä määrättäessä huomioon niiden ansaintavuoden ansiona. Silloin, kun työansiot on ansaittu ennen vuotta 2005, eläke niistä määräytyy ansioiden ansaintavuonna voimassa olevien vanhan MEL:n säännösten mukaisesti. Samalla tavoin eläke määräytyy myös niistä työntekijän riidattomasti osoit-

tamista ansioista, jotka on ansaittu ennen vuotta 2006, jos työntekijälle tulisi määrättäväksi sellainen työkyvyttömyys-, työttömyys- tai perhe-eläke, joka määrätään ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten mukaisena.

5 §. Uuden MEL:n 122 §:n mukaan oikeus saada tämän lain mukaista eläkettä vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä päivästä lukien, jona eläke olisi pitänyt maksaa, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vastaavasti myös aiheettomasti maksettu eläke on 123 §:n 4 momentin mukaan perittävä takaisin viiden vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. Lisäksi uuden MEL:n 148 §:n mukaan eläkevakuutusmaksu on määrättävä viiden vuoden kuluessa eläkevakuutusmaksun eräpäivästä lukien. Lisäksi uuden MEL:n 150 §:n mukaan aiheettomasti maksetun eläkevakuutusmaksun palautussaatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua eläkevakuutusmaksun maksupäivästä lukien, jollei saatavaa ole sitä ennen katkaistu. Vastaavasti työntekijän palkasta pidätetyn työntekijän eläkevakuutusmaksun palautus vanhentuu viiden vuoden kuluttua pidätyspäivästä lukien. Näillä säännöksillä lyhennetään voimassa olevan vanhan MEL:n mukaisia mainittujen saatavien vanhentumisaikoja 10 vuodesta viiteen vuoteen. Sen vuoksi viiden vuoden määräaika tulee voimaan asteittain siten, että vuosina 2007 ja 2008 tämä vanhentumisaika on kymmenen vuotta. Vanhentumisaika lyhenee vuoden kerrallaan niin, että lakiin ehdotettua viiden vuoden vanhentumisaikaa sovelletaan vuoden 2013 alusta lukien. Näiden saatavien vanhentumisaikaa laskettaessa otettaisiin huomioon myös ennen lain voimaantuloa kulunut aika.

6 §. Vuoden 2005 alusta voimaan tulleiden vanhan MEL:n säännösten mukaan työkyvyttömyyseläkettä korotetaan sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea on maksettu yhteensä viideltä täydeltä kalenterivuodelta. Kyseisiä lainmuutoksia sovelletaan eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu vuonna 2006 tai sen jälkeen. Mainittujen lakien voimaantulosäännöksen mukaan myös sellaista työkyvyttömyyseläkettä korotetaan, jonka eläketapahtuma on sattunut ennen lain voimaantuloa. Tällöin kertakorotus tehdään yh-

teensovitettuun eläkkeeseen sen korotusprosentin mukaan, joka vastaa eläkkeensaajan ikää vuoden 2010 alussa. Myös silloin, kun perhe-eläke määrätään ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten mukaan, korotetaan yhteensovitettua perhe-eläkettä. Mainittu säännös tulee sovellettavaksi myöhemmin kuin uusi MEL tulee voimaan. Sen vuoksi vastaava säännös otettaisiin tähän pykälään.

7 §. Vuoden 2005 alusta voimaan tulleiden vanhan MEL:n säännösten mukaan eläketurva sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen siten, että vanhuuseläkkeen alkaessa vanhuuseläke muunnetaan vakuutetun 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella. Muunto elinaikakertoimella on rajattu koskemaan 1 päivänä tammikuuta 2010 tai sen jälkeen alkavia eläkkeitä. Koska säännös tulee sovellettavaksi myöhemmin kuin uusi MEL tulee voimaan, asiasta säädettäisiin tässä pykälässä.

8 §. Uuden MEL:n 137 §:ään ehdotetaan vanhaan MEL:iin nähden uutta säännöstä, jonka mukaan eläkekassan lainvoimaisen päätöksen purkuasiat siirretään vakuutusosikeudelta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Säännöstä sovelletaan sellaisiin purkuasioihin, jotka tulevat vireille uuden MEL:n voimaantulon jälkeen. Ne poistohakemukset, jotka ovat vakuutusosikeudessa vireillä 31 päivänä joulukuuta 2006, tulisi käsitellä vakuutusosikeudessa.

9 §. Tulevan ajan ansion määrittämistä muutettiin vuoden 2005 alusta voimaan tulleella vanhan MEL:n muutoksella. Muutossäännösten voimaantulosäännöksessä säädetään tulevan ajan määrittelystä, jos eläketapahtuma sattuu vuosina 2006 - 2009. Koska säännöksellä säädetään uuden MEL:n voimaantulon jälkeisestä ajasta, asiasta säädettäisiin tämän pykälän 1 momentissa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan eläkekassan työkyvyttömyysvastuuta määrättäessä uuden lain 156 §:ssä säädetyin tarkasteluajan kahden viimeisen kalenterivuoden asemasta tarkasteluajana olisi vuosi 2005, kun työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma sattuu vuonna 2006. Säännös vastaa vanhan MEL:n muuttamisesta annetun lain (884/2005) voimaantulosäännöksen 26 momenttia.

Pykälään ehdotetun 3 momentin mukaan

uuden lain 156 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää sovellettaisiin eläkkeisiin, joiden eläketapahtuma sattuu vuonna 2007 tai sen jälkeen.

10 §. Säännös eläkepalkan harkinnanvaraisesta tarkistamisesta on kumottu vuoden 2005 alusta voimaan tulleella vanhan MEL:n muutoksella. Vanhan MEL:n muuttamisesta annetun lain (884/2004) voimaantulosäännöksen mukaan voidaan kuitenkin ennen 1 päivää tammikuuta 2005 päättyneen tai vanhan MEL:n muuttamisesta annetun lain (884/2004) voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaan päätetyn työsuhteen eläkepalkka harkinnanvaraisesti tarkistaa ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevan vanhan MEL:n 16 d §:n mukaan ja ennen vuotta 1996 päättyneen työsuhteen eläkepalkka vanhan MEL:n muuttamisesta annetun lain (1745/1995) voimaantulosäännöksen 8 momentin mukaan.

Ennen vuotta 2005 voimassa olevan vanhan MEL:n 16 d §:n mukaan eläkepalkan harkinnanvarainen tarkistaminen on tehty vasta eläketapahtuman yhteydessä. Tämän käytännön ja tkaminen edellyttäisi, että ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten mukainen eläkkeen laskentajärjestelmä säilytettäisiin vuosikymmeniä uuden, vuonna 2005 voimaantulleeseen eläkkeen laskentajärjestelmän rinnalla. Tätä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Koska ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten mukaista laskentajärjestelmää ei tarvittaisi muissa kuin eläkepalkan harkinnanvaraista tarkistamista koskeissa tilanteissa enää vuoden 2011 jälkeen, pykälässä säädettäisiin, että eläkepalkan harkinnanvaraisia tarkistuksia ei tehtäisi enää vuoden 2011 jälkeen. Ennen vuoden 2005 alkua päättyneen työsuhteen eläkepalkan harkinnanvarainen tarkistus tehdään työntekijän hakemuksesta, eikä vasta eläketapahtuman yhteydessä. Eläkepalkan harkinnanvaraista tarkistamista koskeva hakemus tulee tehdä eläkekassalle viimeistään vuonna 2011. Tällöin harkinnanvaraisen tarkistamisen edellyttämän muutoksen vaikutus kokonaiseläketurvaan määritellään laskemalla työntekijälle työkyvyttömyyseläke harkinnanvaraisen tarkistamisen hakemuksen viireille tulohetkellä. Työntekijöille tiedotettiin muun muassa heille vuosittain lähetettä-

vän eläkeotteen yhteydessä siitä, että hakemus eläkepalkan harkinnanvaraisesta tarkistamisesta on tehtävä viimeistään vuonna 2011.

11 §. Sairausvakuutuslain mukainen päiväraha muutettiin ensisijaiseksi korvaukseksi työeläkkeisiin nähden 1 päivänä tammikuuta 1982 voimaan tulleella vanhan MEL:n muutoksella (476/1981). Lain voimaantulosäännöksen mukaan lakia ei sovelleta aikaisemmin myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen, joka keskeytyksettä jatkuu lain voimaantulon jälkeen. Jos lain voimaantulosäännöksen tarkoittama osaeläkkeenä maksettava työkyvyttömyyseläke muuttuu täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi, täysi työkyvyttömyyseläke alkaa ilman sairausvakuutuslain mukaista ensisijaisuusaikaa. Koska tällaisia työkyvyttömyyseläkkeitä voi edelleen olla maksussa, 1 päivänä tammikuuta 1982 voimaan tulleen lain voimaantulosäännöstä vastaava säännös otettaisiin tähän pykälään.

12 §. Pykälässä säädettäisiin sellaisen työkyvyttömyyseläkkeen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005 tai aikaisemmin ja joka on myönnetty soveltaen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevan vanhan MEL:n 15 §:n 1 momentissa säädettyä työkyvyttömyysmääritelmää, tarkistamisesta osatyökyvyttömyyseläkkeestä täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi, täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä osatyökyvyttömyyseläkkeeksi tai työkyvyn palautumisesta johtuvasta lakkauttamisesta. Mainitun työkyvyttömyyseläkkeen tarkistamisen tai lakkauttamiseen sovelletaan vanhan lain 15 §:n 1 momenttia ja 23 §:n 1 momenttia sellaisina, kuin ne ovat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004. Näiden työkyvyttömyyseläkkeiden tarkistamiseen ja lakkauttamiseen sovellettaisiin näin ollen MEL:n vanhaa työkyvyttömyysmääritelmää.

13 §. Ennen 1 päivää heinäkuuta 1990 voimassa olevan vanhan MEL:n säännöksen mukaan sellaisella pitkäaikaisesti työkyvyttömällä lapsella, joka oli edunjäntäjän kuollessa alle 21-vuotias, on oikeus saada perhe-eläkettä, jos työkyvyttömyys on alkanut ennen lapsen 18 vuoden ikää. Tällainen perhe-eläke ei lakkaa lapsen täytettyä 18 vuotta, vaan eri hakemuksesta eläkkeen maksaminen jatkuu niin kauan kuin lapsen työkyvyttö-

myys yhdenjaksoisesti jatkuu. Perhe-eläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä vanhasta MEL:sta poistettiin työkyvyttömän lapsen oikeus perhe-eläkkeeseen 18 vuoden iän jälkeen (laki MEL:n muuttamisesta 102/1990). Mainittu lainmuutos tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1990, mutta sen voimaantulosäännöksen mukaan sitä sovelletaan, jos edunjättäjä on kuollut lain tultua voimaan. Siten pitkäaikaisesti työkyvyttömän lapsen oikeus saada perhe-eläkettä 18 vuoden iän jälkeenkin säilyy niissä tilanteissa, joissa edunjättäjä on kuollut ennen heinäkuuta 1990. Tämän pykälän 1 momenttiin ehdotetulla säännöksellä turvattaisiin mainitun edellytyksen täyttävälle edunsaajille maksettavan perhe-eläkkeen jatkuminen myös uuden MEL:n tultua voimaan.

Uuden MEL:n voimaantulon yhteydessä ehdotetaan poistettavaksi mahdollisuus saada lapsen eläkkeeseen täysorvon lisä. Jos tällainen täysorvon lisä on jo myönnetty ja se sisältyy lapseneläkkeeseen, oikeus täysorvon lisään säilyy ennen uuden MEL:n voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaisena myös silloin, kun lapsen eläkkeen määrä tulisi tarkistettavaksi uuden MEL:n tultua voimaan. Tästä säädettäisiin pykälän 2 momentissa.

14 §. Perhe-eläkejärjestelmän kokonaisuudistuksen yhteydessä vuonna 1990 asetettiin lisäedellytyksenä leskeneläkeoikeudelle muun muassa se, että avioliiton tulee olla solmittu ennen kuin leski on täyttänyt 50 vuotta. Tämä edellytys koskee tilanteita, joissa puolisoilla ei ole ollut yhteistä lasta. Mainitun lainmuutoksen voimaantulosäännöksen mukaan oikeus leskeneläkkeeseen kuitenkin säilyy sellaisella naisleskellä, joka on syntynyt 1 päivänä heinäkuuta 1955 tai sitä ennen, jos hän on ollut 1 päivästä heinäkuuta 1990 tai sitä aikaisemmasta ajasta lukien avioliitossa edunjättäjän kanssa, avioliitto on solmittu ennen kuin edunjättäjä oli täyttänyt 65 vuotta ja avioliitto on edunjättäjän kuollessa jatkunut vähintään kolme vuotta. Näitä leskiä ei siis koske heinäkuun alusta 1990 voimaan tullut vaatimus siitä, että avioliitto on tullut solmia ennen kuin leski täytti 50 vuotta. Uuden MEL:n voimaantulon yhteydessä ei ole tarkoitus muuttaa voimassa olevia leskeneläkeoikeutta koskevia säännöksiä. Sen vuoksi

vuoden 1990 perhe-eläkeuudistuksen yhteydessä otettu voimaantulosäännös otettaisiin myös tähän pykälään.

15 §. Uuden MEL:n voimaantulon yhteydessä ehdotetaan poistettavaksi säännös, jonka mukaan lesken solmiman uuden avioliiton takia lakkautettua leskeneläkettä voitaisiin ryhtyä maksamaan uudelleen, jos uusi avioliitto purkautuu viiden vuoden kuluessa sen solmimisesta. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin, että lesken eläkettä voidaan ryhtyä maksamaan uudelleen ennen uuden MEL:n voimaantuloa voimassa olevien säännösten mukaisesti, jos uusi avioliitto on purkautunut ennen uuden MEL:n voimaantuloa. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että leski toimittaa hakemuksen leskeneläkkeen uudelleen maksamisesta eläkekassaan kuuden kuukauden kuluessa uuden MEL:n voimaantulosta.

16 §. Uuden MEL:n 25 §:n mukaan kuntoutusoikeuden edellytyksenä olisi muun muassa, että työntekijän tulevan ajan ansiot ovat vähintään 25 133,40 euroa. Jos kuntoutuksen hakija saa työkyvyttömyyseläkettä sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka eläketapahtuma on sattunut ennen vuotta 2006, hänen työkyvyttömyyseläkkeensä tuleva aika on määräytynyt ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten mukaisesti. Pykälän mukaan tällaisenkin työntekijän osalta ammatillisen kuntoutuksen edellytyksenä oleva tulevan ajan oikeus täyttyisi, jos hänelle ennen vuotta 2005 myönnetty työkyvyttömyyseläkkeensä sisältää tulevan ajan.

17 §. Jos työntekijä työskentelee muussa EU- tai ETA-maassa kuin Suomessa 53 vuotta täytettyään, teoreettiseen eläkkeeseen lisätään erillinen lisä, joka lasketaan uuden MEL:n 66 §:n 3 momentin tai 72 §:n 3 momentin mukaisten karttumisprosenttien perusteella. Jos työntekijä ei ole työskennellyt Suomessa 31 päivän joulukuuta 2004 jälkeen, tämä erillinen lisä lasketaan sen työsuhteen palkan perusteella, jonka perusteella ennen 1 päivää tammikuuta 2005 myönnettävää eläkettä määrättäessä olisi otettava huomioon tuleva aika ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevan vanhan MEL:n perusteella.

18 §. TyEL:iin ei otettu TEL:n 8 §:n 6 momentin säännöstä vastaavaa säännöstä, jonka mukaan eläkkeitä yhteensovitettaessa

ei oteta huomioon tapaturmavakuutuslakiin, liikennevakuutuslakiin tai sotilasvammakiin perustuvaa sellaista korvausta, jota työntekijä on saanut vähintään kolmen vuoden ajan välittömästi ennen eläketapahtumaa siltä osin kuin korvaus ei ylitä eläketapahtumaa edeltänyttä tasoa vastaavaa korvausta eikä tällaiseen korvaukseen perustuvaa perhe-eläkettä. Mainittua TEL:n säännöstä on sovellettu MEL:n piirissä työskenteleviin työntekijöihin vanhan MEL:n 27 §:n perusteella. Vastaavaa säännöstä ei otettaisi myöskään uuteen MEL:iin. Pykälän 1 momenttiin ehdotetun säännöksen mukaan mainittua TEL:n 8 §:n 6 momentin mukaista säännöstä kuitenkin sovellettaisiin sellaiseen uuden MEL:n voimaantulon jälkeenkin myönnettävään eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on ennen uuden MEL:n voimaantuloa. Säännöksen perusteella tällaista etuutta ei otettaisi huomioon ensisijaisena etuutena myöskään silloin, kun tällaisen eläkkeen määrä tulisi tarkistettavaksi uuden MEL:n voimaantulon jälkeen.

Pykälän 2 momentin mukaan myöskään uuden MEL:n mukaista eläkettä vähentävänä etuutena ei otettaisi huomioon sellaista sotilasvammalain mukaista korvausta, joka perustuu vuosien 1939—1945 sodissa saatuun vammaan. Vastaava säännös on nykyisin TEL:n 8 §:n 6 momentissa, joka vanhassa MEL:ssa tulee sovellettavaksi vanhan MEL:n 27 §:n viittaussäännöksen perusteella.

19 §. Maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annettu laki (1317/1990) ja maatalousyrittäjien luopumiskorvauksessa annettu laki (1330/1992) ovat olleet voimassa vuoteen 1995 saakka. Kuitenkin näiden lakien mukaista eläkettä tai korvausta voi tulla maksettavaksi aina vuoteen 2010 saakka, jolloin tällainen korvaus tai eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi. Koska mainittu korvaus tai eläke poistuu maksusta vuonna 2010, niitä koskevia säännöksiä ei ole tarkoituksenmukaista kirjoittaa uuteen MEL:iin. Lisäksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annettu laki (1293/1994) sekä maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annettu laki (612/2006) ovat määräaikaisia. Sen vuoksi tähän voimaantulolakiin ehdotetaan säännöstä, jossa säädettäisiin niistä tilanteista, joissa mainittu korvaus tai eläke on huomiotava uutta MEL:a sovellettaessa.

Pykälän 1 momentin mukaan eläkettä karttuu 1,6 tai 1,5 prosenttia niistä eläkkeen perusteena olevista ansioista, jotka työntekijä saa samanaikaisesti kuin hän saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain mukaisen luopumiskorvausta tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain mukaista luopumistukea. Muilta osin eläkkeen karttumisesta eläkkeen aikana tehdystä työstä säädetään uuden MEL:n 68 ja 74 §:ssä.

Lesken ansiotyöhön perustuvana eläkkeenä otetaan huomioon voimassa olevan lain mukaan myös lesken mahdollisesti saama sukupolvenvaihdoseläke, luopumiskorvaus tai luopumistuki. Lisäksi mainittu eläke ja luopumiskorvaus tai luopumistuki otetaan huomioon voimassa olevan lain mukaan määriteltäessä sitä osuutta, joka maksetaan vanhan MEL:n mukaan silloin, kun vakuutetulla on oikeus saada sekä eläkettä useamman eri lain mukaan että ensisijaista etuutta. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan mainitut luopumiskorvaus, luopumistuki ja sukupolvenvaihdoseläke otetaan huomioon näitä uuden MEL:n säännöksiä sovellettaessa.

20 §. Uudessa MEL:ssa ei tehtäisi olennaisia muutoksia eläkkeen määräytymiseen vanhan MEL:n vuoden 2006 lopussa voimassa oleviin säännöksiin nähden. Siten uuden MEL:n soveltamista ei ehdoteta sidottavaksi eläketapahtumaan. Eläke, joka myönnetään uuden MEL:n voimaantulon jälkeen, myönnettäisiin uuden MEL:n mukaisena riippumatta siitä, milloin eläketapahtuma on sattunut, jollei tässä laissa toisin säädettäisi.

Eläkkeen määräytyminen muuttui olennaisesti vanhan MEL:n muutoksilla, jotka tulivat voimaan vuoden 2005 alusta. Näitä muutoksia sovelletaan pääsääntöisesti sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on lakien voimaantulon jälkeen tai työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkeasioissa sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on vuonna 2006. Koska vielä uuden MEL:n voimaantulon jälkeen voi tulla myönnettäväksi eläkkeitä, joihin tulee vuoden 2005 alusta voimaan tulleiden säännösten perusteella soveltaa en-

nen vuotta 2005 voimassa olevia säännöksiä, pykälässä säädettäisiin näistä uuden MEL:n soveltamisen poikkeuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan silloin, kun eläketapahtuma on ennen vuotta 2005, uuden MEL:n voimassa ollessakin myönnettävä eläke määräytyisi ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevien vanhan MEL:n säännösten mukaan, jollei vuoden 2005 alusta voimaan tulleiden vanhan MEL:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksessä muuta johdu.

Vuoden 2005 alusta voimaan tulleen vanhan MEL:n muutosten voimaantulosäännöksessä säädetään, että sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, taikka sellaiseen vanhuuseläkkeeseen, jossa työntekijä on täyttänyt 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olevan vanhan MEL:n 14 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn vanhuuseläkeiän ennen vuotta 2005, sovelletaan ennen mainittuja muutoksia voimassa olevia säännöksiä. Tästä poiketaan kuitenkin muun muassa silloin, kun työntekijä on täyttänyt 63 vuotta ennen työkyvyttömyyden alkamista. Tällöin työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen sijasta vanhuuseläke ansaitun suuruusena. Myös niissä tilanteissa, joissa työntekijä täyttää 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain mukaisen ensisijaisuusajan päättämistä, eläke lasketaan ja myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen sijasta vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Koska uuden MEL:n voimaantulon jälkeen voidaan hakea eläkettä, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005 tai jossa eläkeikä on täyttynyt ennen vuotta 2005, pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi vuoden 2005 lainmuutosten voimaantulosäännöstä vastaava säännös.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin perhe-eläkkeen yhteensovituksesta. Jos perhe-eläke määräytyy sellaisen edunjättäjän saaman eläkkeen perusteella, joka on yhteensovitettu ennen vuoden 2005 alusta voimaan tulleita lainmuutoksia voimassa olevien TEL:n ja vanhan MEL:n säännösten mukaan, myös perhe-eläke yhteensovitetaan mainittujen säännösten mukaisesti, vaikka perhe-eläkkeen eläketapahtuma sattuu vuoden 2005 jälkeen. Tällöin yhteensovitusrajaa lasketta-

essa ei kuitenkaan vähennetä perhe-eläkelain mukaan suoritettavaa lapsen eläkkeen perusmäärää tai lesken eläkkeen perusmäärää.

21 §. Pykälässä säädettäisiin ennen vuotta 1947 syntyneen työntekijän oikeudesta osaaikaeläkkeeseen. Ennen vuotta 1947 syntyneen työntekijän osaaikaeläkkeen määräytymistä ei tässä laissa muutettaisi siitä, miten se määräytyy ennen uuden MEL:n voimaantuloa voimassa olevien vanhan MEL:n säännösten sekä niiden muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen mukaan. Tällä työntekijäryhmällä säilyisi oikeus osaaikaeläkkeeseen 56 vuoden iässä. Ansion alenemasta heille karttuisi eläkettä 1,5 prosenttia vuodessa ja osaaikatyöstä eläkettä karttuisi 1,9 tai 2 prosenttia vuodessa 63 vuoden ikään saakka ja 2 prosenttia vuodessa 63 vuoden iän täyttämistä 65 vuoden ikään saakka. Työntekijällä olisi oikeus saada hakemuksesta vanhuuseläke ansaitun suuruusena 63-vuotiaana, jos hän lopettaa työn tekemisen. Vanhuuseläkettä ei yhteensoviteta muiden työeläkkeiden kanssa. Jos työntekijä ei hae vanhuuseläkettä 63-vuotiaana, vaan jatkaa työntekoa osaaikatyössä, osaaikaeläke muuttuisi 65 vuoden iässä samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi ja sen jälkeiseltä ajalta osaaikatyöstä karttuu uutta eläkettä 1,6 prosentin vuotuisen karttuman mukaan siihen saakka, kunnes työntekijä täyttää 68 vuotta.

Jos tähän työntekijäryhmään kuuluva työntekijä tulee työkyvyttömäksi tai työttömäksi, työkyvyttömyyseläke ja työttömyyseläke määräytyisivät vuoden 2005 alusta voimaantulleiden säännösten mukaan. Siten työkyvyttömyyseläkkeen ja työttömyyseläkkeen tuleva aika lasketaan 63 vuoden ikään saakka tai sitä alempaan ansaittuun eläkeikään ja karttumisprosentti on 1,3 tai 1,4. Tulevan ajan ansio määräytyisi viiden vuoden tarkasteluajan ansioiden perusteella.

22 §. Työttömyyseläkeoikeutta ei ole vuonna 1950 ja sen jälkeen syntyneillä. Koska työttömyyseläke on poistuva eläkemuoto, siitä olisi tarkoituksenmukaista säätää uuden MEL:n voimaantuloa.

Työttömyyseläkettä koskevia säännöksiä on muutettu muun muassa vuosina 1996, 2000 ja 2005 voimaan tulleilla lainmuutoksilla (1745/1995, 1268/1999 ja 884/2004).

Näiden lakien voimaantulosäännöksillä on taattu tietyille ikäluokille oikeus työttömyyseläkkeeseen ennen lainmuutoksia voimassa olevien säännösten mukaan. Sen vuoksi pykälän 1 momentissa todettaisiin, että ennen vuotta 1950 syntyneellä pitkäaikaisesti työtömällä työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen siten kuin edellä mainituissa lainmuutoksissa ja niiden voimaantulosäännöksissä säädetään.

Pykälän 1 momentin mukaan työttömyyseläkkeeseen ja sen saajaan sovellettaisiin myös muilta osin, mitä työttömyyseläkkeestä uuden MEL:n voimaan tullessa voimassa olevan vanhan MEL:n 15 e §:ssä, 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa ja 4 momentissa, 17 §:n 2 momentin 1 kohdassa ja 4 momentissa sekä työntekijäin eläkelain 17 b §:n 3 momentissa säädetään. Tämän mukaisesti työttömyyseläkkeen maksaminen voitaisiin keskeyttää ja sen maksamista jatkaa samoin säännöksiin kuin nykyisinkin ja uuden MEL:n aikaan myönnetyn työttömyyseläkkeen aikaisesta työskentelystä ja työttömyyseläkkeellä oloajalta karttuisi uutta eläkettä. Edelleen työttömyyseläkkeen saajan olisi ilmoitettava oleskelustaan ulkomailla tai muusta syystä, minkä vuoksi hän ei voi ottaa vastaa työtä, ryhtymisestä ansioyöhön ja kieltäytymisestä vastaanottamasta hänelle osoitettua vähintään kuukauden jatkuvaa työtä.

Pykälän 2 momentin mukaan työntekijän oikeus tulevan ajan eläkkeeseen määräytyisi samalla tavoin kuin se määräytyisi, jos työttömyyseläkkeen eläketapahtuma olisi 31 päivänä joulukuuta 2006. Edellä mainittuna päivänä voimassa olevan vanhan MEL:n mukaan työttömyyseläkkeen tuleva aika määräytyy 2004 voimassa olleiden säännösten perusteella. Siten työttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkepalkka laskettaisiin työttömyyseläkettä myöhemminkin myönnettäessä vanhan MEL:n vuoden 2004 säännösten perusteella vuoden 2006 lopun tilanteen mukaisena, eivätkä vuonna 2007 ja sen jälkeen tehdystä työstä saadut ansiot muuttaisi työttömyyseläkkeen tulevan ajan palkkaa tai tulevan ajan eläkettä. Vuonna 2007 tai sen jälkeen tehdyn työn perusteella saaduista ansioista karttuisi eläkettä 1,9 tai 2 prosenttia vuodessa, joka lisätään edellä kerrotulla tavalla laskettavaan työttömyyseläkkeeseen.

23 §. Pykälässä säädettäisiin, miten eläkelaitokset vastaavat työttömyyseläkkeen kustantamisesta. Ehdotetut säännökset mahdollistaisivat nykyisenkaltaisen kustannusten ja on säilyttämisen mahdollisimman pitkään. Pykälän 1 momentin mukaan täysitehoisesta työttömyyseläkkeestä, kun työntekijä ei ole työskennellyt uuden lain eikä TyEL:n mukaisessa työsuhteessa vuonna 2007 tai sen jälkeen, vastaa eläkekassa tai se työntekijän eläkelain toimeenpanosta vastaava eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 22 §:n 1 momentin perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan eläkekassa ja työntekijän eläkelain toimeenpanosta vastaavat eläkelaitokset vastaisivat yhteisesti tulevan ajan sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista, jos työntekijän uuden lain ja TyEL:n mukaisesta työskentelystä saamat ansiot vuonna 2007 tai sen jälkeen ovat yhteensä vähintään 20 000 euroa.

Pykälän 3 momentin mukaan tulevan ajan työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaisi eläkekassa tai se TyEL:n toimeenpanosta vastaava eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 22 §:n 1 momentin perusteella, jos työntekijällä on uuden lain tai TyEL:n mukaisia ansioita vuonna 2007 tai sen jälkeen yhteensä vähemmän kuin 20 000 euroa.

Pykälän 2 ja 3 momentissa mainitut rahanmäärät vastaisivat TyEL:n 96 §:n 1 momentissa tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004. Tämä todettaisiin pykälän 4 momentissa.

Pykälä vastaa TyEL:n voimaantuloslain 29 §:ää.

24 §. Varhennettua vanhuuseläkettä koskevia säännöksiä muutettiin vuoden 2005 alusta voimaan tulleella vanhan MEL:n muutoksella. Voimaantulosäännöksen mukaan varhennettu vanhuuseläkkeeseen sovelletaan kuitenkin vanhoja säännöksiä, jos työntekijä on syntynyt ennen vuotta 1950 ja varhennettu vanhuuseläke myönnetään 62 vuotta alemmasta iästä. Mainittu voimaantulosäännös tulee sovellettavaksi myöhemmin kuin uusi MEL tulee voimaan. Sen vuoksi vastaava säännös ehdotetaan otettavaksi tähän pykä-

lään.

25 §. Pykälässä säädettäisiin ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain mukaisesti määräytyneen työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen aikana saatujen ansioiden perusteella karttuneesta eläkkeestä. Sen estämättä, mitä tämän lain 20 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, eläkkeen ohessa saaduista työansioista karttuisi eläkettä ja eläke myönnettäisiin työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iässä. Asiasta säädetään nykyisin 1 päivänä tammikuuta 2005 voimaan tulleen vanhan MEL:n muuttamisesta annetun lain (884/2004) voimaantulosäännöksessä. Mainittu voimaantulosäännös tulee sovellettavaksi myöhemmin kuin uusi MEL tulee voimaan. Sen vuoksi vastaava säännös olisi tarpeellinen myös tässä laissa.

26 §. Pykälässä säädettäisiin ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain mukaisesti määräytyneen vanhuuseläkkeen aikana saatujen ansioiden perusteella karttuneesta eläkkeestä. Sen estämättä, mitä tämän lain 20 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, eläkkeen ohessa saaduista työansioista karttuisi eläkettä ja eläke myönnettäisiin 68 vuoden iässä. Asiasta säädetään nykyisin 1 päivänä tammikuuta 2005 voimaan tulleen vanhan MEL:n muuttamisesta annetun (884/2004) voimaantulosäännöksessä. Mainittu voimaantulosäännös tulee sovellettavaksi myöhemmin kuin uusi MEL tulee voimaan. Sen vuoksi vastaava säännös olisi tarpeellinen myös tässä laissa.

27 §. Uuden lain 65 §:ssä säädettäisiin, millä edellytyksin ennen vuotta 1950 syntyneille työntekijöille myönnettävä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke määräytyisi soveltaen uuden lain 66—70 §:n erityisiä karttumisprosentteja. Tämän pykälän 1 momentin poikkeussäännöksen mukaan ennen vuotta 1950 syntyneiden työntekijöiden työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeet määräytyisivät soveltaen MEL:n erityisiä karttumisprosentteja edellyttäen, että eläkekassa olisi toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen ja työntekijällä olisi eläketapahtumahetkellä oikeus tulevaan aikaan ennen vuotta 2005 voimassa olevan vanhan MEL:n 12 a—12 c §:n mukaan. Asiasta säädetään nykyisin 1 päivänä tammikuuta 2005 voimaan tulleen

vanhan MEL:n muuttamisesta annetun lain (884/2004) voimaantulosäännöksessä. Mainittu voimaantulosäännös tulee sovellettavaksi myöhemmin kuin uusi MEL tulee voimaan. Sen vuoksi vastaava säännös olisi tarpeellinen myös tässä laissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, millä edellytyksin uuden lain voimaan tullessa voimassa olevan vanhan lain 15 e §:n 11 momentin mukaisesti myönnettävä vanhuuseläke määräytyy soveltaen uuden lain 66 ja 68—70 §:n mukaisia erityisiä karttumisprosentteja. Edellytyksenä olisi, että eläkekassa uuden lain 108 §:n mukaisesti on toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen ja työntekijällä olisi oikeus tulevaan aikaan ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevan vanhan lain 12 a—12 c §:n mukaan, jos eläke vanhuuseläkkeen sijaan myönnettäisiin työttömyyseläkkeenä.

28 §. Pykälän mukaan uutta lakia sovellettaisiin myös ennen uuden lain voimaantuloa nimitettyihin uuden lain 166 §:ssä tarkoitettuun eläkekassan valtuuskuntaan ja hallitukseen. Valtuuskunnan ja hallituksen toimikausien pituuksia laskettaessa otettaisiin huomioon myös ennen uuden lain voimaantuloa kulunut aika.

29 §. Uuden lain 63 §:ssä säädettäisiin hautausavustuksesta ja sen saamisen edellytyksistä. Tämän pykälän mukaan uuden lain 63 §:n 1 momentissa tarkoitettulla leskellä tai 3 momentissa tarkoitettulla kuolinpesällä olisi oikeus hautausavustukseen myös, jos edunjättäjä sai ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevan vanhan lain 14 §:n mukaista vanhuuseläkettä tai 15 §:n mukaista työkyvyttömyyseläkettä taikka ennen uuden lain voimaantuloa voimassa olevan vanhan lain 16 §:n mukaisesti määräytyvää vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä edellyttäen, että muut uuden lain 63 §:ssä säädetyt hautausavustuksen myöntämisen edellytykset täyttyisivät.

30 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa työntekijän MEL-palvelussa on ennen 1 päivää tammikuuta 1967 alkanut yli kolme vuotta jatkunut katkos tai joissa työntekijä on kokonaan lopettanut MEL-palvelun ennen 1 päivää tammikuuta 1967. Työntekijällä, jonka vanhan lain mukainen työsuhte on päättynyt ennen 1 päivää tam-

mikuuta 1967 hänen tai hänen omaistensa saamatta eläkettä ja joka ei ole palannut vanhan lain mukaiseen työsuhteeseen kolmen vuoden kuluessa työsuhteen päättymisestä, ei olisi oikeutta vanhan lain mukaiseen eläkkeeseen mainitun työsuhteen päättymistä edeltävältä ajalta. Hänelle annettaisiin tällöin hänen suorittamiaan eläkevakuutusmaksuja vastaava vapaakirja, johon sovelletaan, mitä vapaakirjasta säädetään vanhan lain 17 §:ssä, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 1966.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, millä edellytyksin 1 momentissa tarkoitettu yli kolme vuotta kestänyt yhdenjaksoinen poisaolo meripalvelusta voitaisiin ottaa huomioon eläkkeeseen oikeuttavana aikana. Jos yli kolme vuotta kestänyt yhdenjaksoinen poisaolo olisi johtunut pääasiallisesti tarpeellisen ammattikoulutuksen hankkimisesta tai täydentämisestä taikka merimiestoimen aikana saadusta, viasta tai vammasta, myös poisaoloa edeltävä merimiestoimi otettaisiin hakemuksesta huomioon eläkkeeseen oikeuttavana aikana.

31 §. Pykälän mukaan työntekijällä, jolla on työntekijän eläkelain muuttamisesta annetun lain (634/2003) voimaantulosäännöksen 18 ja 19 momentin sekä mainitun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetun lain (886/2004) voimaantulosäännöksen 20 momentin mukaan oikeus siirtyä vanhuuseläkkeelle 62 vuotta alemmassa iässä, olisi oikeus saada sekä vanhan että uuden lain mukainen vanhuuseläke 62 vuotta alemmassa iässä. Eläkkeen muuttamisesta vastaamaan 62 vuotta alemmaa ikää säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

32 §. Pykälässä annettaisiin Eläketurvakeskukselle oikeus saada eläkkeen tulevan ajan oikeuden määrittelyä ja työeläkelisän laskemista varten välttämättömät tiedot sellaisten eläkkeiden laskemista varten, joissa eläke määräytyisi ennen vuotta 2005 voimassa olevien säännösten perusteella. Tulevan ajan oikeuden ja työeläkelisän laskemista varten tarvittavia tietoja olisivat tiedot vuoden 2004 lopussa voimassa olevan MEL:n 12 a §:n 2 momentissa ja 16 e §:n 1 momentissa tarkoitetuista etuuksista. Tällaiset tiedot Eläketurvakeskuksella olisi oikeus saada mainittujen

etujen maksajilta.

33 §. Pykälässä säädettäisiin, miten uuden lain 8 §:n 2 momentissa säädettyä alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettava aika määräytyisi ajalta ennen uuden lain voimaantuloa. Ajalta ennen vuotta 1991 se määräytyisi maksukuukausien perusteella silloin voimassa olevien säännösten mukaisesti ja vuosilta 1991—2006 se määräytyisi työsuhteen perusteella silloin voimassa olevien säännösten mukaisesti.

34 §. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Laki tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

1.3. Työntekijän eläkelaki

175 §. Pykälän 3 momentin MEL:a koskeva viittaussääntö tarkistettaisiin vastaamaan nyt ehdotetun uuden MEL:n säännöksiä.

179 §. Pykälän 1 momentin 1 ja 9 kohdan MEL:a koskevat viittaussäännökset tarkistettaisiin vastaamaan ehdotetun uuden MEL:n säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, miten eläkelaitosten osuus 1 momentin 1—9 kohdassa mainituista kuluista määräytyy. Koska eläkelaitosten osuus 1 momentin eri kohdissa mainituista kuluista määräytyy eri tavalla, 3 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi. Momentissa mainittaisiin erikseen eläkelaitosten osuuden määräytyminen kussakin 1 momentin 1 – 9 kohdassa mainituista kuluista.

181 §. Pykälässä säädetään eläkelaitosten yhteisvastuusta eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin. Pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että konkurssiyhteisvastuu koskisi myös ehdotetun uuden MEL:n mukaista Merimieseläkekassaa. MEL:n mukaisella eläkkeellä tarkoitettaisiin tällöin uuden MEL:n 153 §:n 2 momentissa säädettyä MEL:n mukaisen eläkkeen TyEL:n mukaista eläkettä vastaavaa osaa. Muutosta on pidettävä perusteltuna ottaen huomioon, että Merimieseläkekassa muutenkin osallistuisi sen ja työntekijän eläkelakia toimeenpanevien eläkelaitosten yhteiseen vastuunjakoon.

2. Tarkemmat säännökset

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetun

uuden MEL:n mukaan valtioneuvoston asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä maksuperiaatteen soveltamisesta työansioiden kohdentamisessa (79 §), eläkkeen ja hautausavustuksen hakemiseen tarvittavista b-makkeista ja todistuksista (103 §), eläkekassan päätöksen koneellisesta allekirjoittamisesta (107 §) ja valtion osuuden ja ennakon suorittamisesta (152 §). Ehdotetun uuden MEL:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä eläkkeen määrän muuntamisesta ja muuntamisessa käytettävistä kertoimista (12 §) sekä uuden MEL:n mukaisen TyEL:n mukaista eläkettä vastaavan eläkkeen määrän laskemisesta (153 §) ja eläkekassan konkursivastuusta (160 §). Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä asiakirjojen ja tietojen tallennusmenetelmästä (227 §). Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annettaisiin elinaikakerroin, palkkakerroin ja työeläkeindeksi (88,101 ja 102 §), eläkkeen maksamisen kertasuorituskertoimet (111 §) ja eläkekassan laskuperusteet (159 ja 202 §). Ehdotetun uuden MEL:n mukaan Vakuutusvalvontavirasto antaisi tarkemmat määräykset eläkekassan varainhoidon sisäisestä valvonnasta

ja riskien hallinnan järjestämisestä (184 §) ja eläkekassan varojen sijoitussuunnitelmasta (204 §). Vakuutusvalvontavirasto voisi lisäksi tarvittaessa antaa ohjeita eläkekassan tilintarkastuksen suorittamisesta (191 §) ja poikkeusolojen valmiussuunnittelusta (228 §).

Ehdotetun uuden MEL:n voimaantulosta annetun lain 31 §:n mukaan eläkkeen muuntamisesta vastaamaan 62 vuotta alempaa ikää säädettäisiin tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

3. Voimaantulo

Esitykseen sisältyvät lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Ennen uuden MEL:n voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4. Säättämisjärjestys

Ehdotetut lait voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Merimieseläkelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

Yleiset säännökset

1 luku

Lain tarkoitus

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään merenkulkijan oikeudesta vanhuuseläkkeeseen, osa-aikaeläkkeeseen, kuntoutukseen ja työkyvyttömyyseläkkeeseen sekä merenkulkijan edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen ja hautausavustukseen.

Työnantaja on velvollinen järjestämään merenkulkijalle tämän lain mukaisen eläketurvan sekä kustantamaan sen yhdessä merenkulkijan ja valtion kanssa siten kuin tässä laissa säädetään.

Tämän lain mukaisen työeläkevakuutus toiminnan harjoittaminen kuuluu Merimieseläkekassalle, jonka kotipaikka on Helsinki.

2 §

Keskeiset määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *työntekijällä* merimieslain (423/1978) mukaisessa työsuhteessa olevaa merenkulkijaa;

2) *työsuhteella* merimieslain 1 §:n mukaiseen työsopimukseen perustuvaa työsuhdetta tai sitä vastaavaa työsuhdetta ulkomaisessa aluksessa;

3) *päällystöllä* kansi- ja konepäällystä sekä *miehistöllä* kansi- ja konemiehistöä, talushenkilökuntaa ja muuta laivahenkilökuntaa.

4) *eläkekassalla* 1 §:n 3 momentissa mainittua Merimieseläkekassaa;

5) *työeläkkeellä* 3 §:ssä tarkoitettujen lakien mukaista eläkettä;

6) *palkattomalla ajalla* aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain (1224/2004) mukaista äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa, sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa tai erityishoitorahaa, vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaista vuorottelukorvausta, työttömyysturvain (1290/2002) mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa tai koulutusrahaa, julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaista ansiotukea, aikuiskoulutuksesta annetun lain (1276/2000) mukaista aikuiskoulutustukea, työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahetuuksista annetussa laissa (566/2005) tarkoitettua kuntoutusrahaa, tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) mukaista ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain (608/1948), liikennevakuutuslain (279/1959) tai sotilastapaturmavakuutuslain (1211/1990) mukaista päivärahaa;

7) *ansaitulla eläkkeellä* tämän lain alaisten työansioiden, 6 kohdassa tarkoitettujen palkattomien aikojen ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmi-vuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) perusteella karttunutta eläkettä;

8) *ensisijaisella etuudella* 97 ja 98 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka maksetaan työeläkkeen määrästä riippumatta täysimääräisesti ja vähennetään tämän lain mukaisesta etuudesta;

9) *EY:n sosiaaliturva-asetuksella* neuvoston asetusta (ETY) N:o 1408/71 sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä;

10) *EU- ja ETA-maalla* maita, joissa sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta;

11) *sosiaaliturvasopimuksella* Suomea sitovaa kansainvälistä, sosiaaliturvaa koskevaa sopimusta;

12) *teoreettisella eläkkeellä* laskennallista eläkettä, jota määrättäessä työeläkelakien alainen ja EU- ja ETA-maan työskentelyaika luetaan tämän lain mukaiseksi työskentelyajaksi.

Tässä laissa *eläketapahtumalla* tarkoitetaan:

1) vanhuuseläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä;

2) osa-aikaeläkkeen saamisen edellytysten täyttymistä 16 §:n mukaisesti;

3) työkyvyttömyyden alkamista 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla; tai

4) edunjättäjän kuolemaa.

3 §

Työeläkelait

Työeläkelakeja ovat yksityisten ja julkisten alojen työeläkelait. Yksityisten alojen työeläkelakeja ovat tämän lain lisäksi:

1) työntekijän eläkelaki (395/2006);

2) yrittäjän eläkelaki (/2006); ja

3) maatalousyrittäjän eläkelaki (/2006).

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

1) kunnallinen eläkelaki (549/2003) ja kunnallisen eläkelain voimaanpanolaki (550/2003);

2) valtion eläkelaki (/2006) ja laki valtion eläkelain voimaanpanosta (/2006);

3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki (298/1966) ja evankelis-luterilaisen kirkon perhe-eläkelaki (258/1970);

4) ortodoksisesta kirkkokunnasta annettuun lakiin (521/1969) perustuvat eläkesäännökset;

5) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:ään perustuvat eläkesäännökset;

6) Suomen Pankista annetun lain (214/1998) 11 §:n 2 momentin 6 kohdan nojalla annettu eläkesääntö; ja

7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 4/1997).

2 luku

Lain soveltamisala

4 §

Lain soveltamisalaan kuuluva työntekijä

Tätä lakia sovelletaan työntekijään, joka tekee merimieslaissa tarkoitettua työtä:

1) ulkomaanliikenteeseen käytettävässä suomalaisessa kauppa-aluksessa;

2) merellä ansiotarkoituksessa toimivassa suomalaisessa pelastus- tai kalastusaluksessa;

3) muunlaisessa suomalaisessa jäänmurtaja-aluksessa kuin satamajäänmurtaajassa;

4) ulkomaanliikenteeseen käytettävässä suomalaisessa kauppa-aluksessa, joka on pääasiassa ilman miehistöä vuokrattu ulkomaiselle laivanvarustajalle edellyttäen, että työntekijä on työsuhteessa laivan omistajaan tai tämän käyttämään työnantajaan; ja

5) työnantajan määräyksestä merenkulun piiriin kuuluvaa työtä väliaikaisesti muualla kuin 1—4 kohdassa tarkoitetuissa aluksissa.

Tätä lakia sovelletaan myös työntekijään, joka tekee merimieslaissa tarkoitettua työtä vastaavaa työtä:

1) ulkomaanliikenteeseen käytettävässä ulkomaisessa kauppa-aluksessa, jonka suomalainen laivanvarustaja on vuokrannut pääasiassa ilman miehistöä edellyttäen, että työntekijä on työsuhteessa laivanvarustajaan tai sen käyttämään muuhun työnantajaan;

2) ulkomaanliikenteeseen käytettävässä ulkomaisessa kauppa-aluksessa, kun työntekijään sovelletaan Suomen lainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella;

3) ulkomaanliikenteeseen käytettävässä ulkomaisessa kauppa-aluksessa edellyttäen, että hän on lähetetty työntekijänä työsuhteessa suomalaiseen työnantajaan; ja

4) suomalaisen yhtiön ulkomaisen tytäryhtiön omistamassa ulkomaisessa ulkomaanliikenteeseen käytettävässä aluksessa edellyttäen, että työntekijä on Suomen kansalainen tai Suomessa asuva ja että suomalainen emoyhtiö on antanut eläkekassalle sitoumuksen tai sen hyväksymän vakuuden eläkevakuutusmaksun suorittamisesta; eläkekassan hallitus voi hakemuksesta hyväksyä tämän lain piiriin samoilla edellytyksillä myös muun ulkomaisen yhtiön palveluksessa olevan edellä tarkoitetun työntekijän edellyttäen, että suomalaisilla yhtiöillä on ehdoton määräämisvalta sanotussa yhtiössä.

5 §

Lain soveltamisalan rajaukset

Tämä laki ei koske työsuhdetta:

1) ajalta ennen sitä seuraavaa kalenterikuukautta, jona työntekijää täyttää 18 vuotta;

2) sen kalenterikuukauden jälkeen, jona työntekijä täyttää 68 vuotta; tai

3) joka on tarkoitettu kestämään vuotta lyhyemmän ajan ja jossa työntekijä toimii muusikkona, näyttelijänä, tanssijana tai muuna esiintyvänä taiteilijana.

Tämä laki ei koske työntekijää:

1) johon ei sovelleta Suomen lainsäädäntöä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella;

2) joka on työssä ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/1991) mukaisessa kauppa-alusluetteloon merkityssä suomalaisessa aluksessa, jollei hän ole Suomen kansalainen tai vakituisesti Suomessa asuva eikä EY:n sosiaaliturva-asetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen sovellettavaa lainsäädäntöä koskevien määräysten perusteella muuta seuraa; tai

3) joka on työssä kalastusaluksessa, jonka toiminta-alue ei ulotu Itämeren ulkopuolelle.

6 §

Johtavassa asemassa oleva henkilö

Edellä 4 §:ssä tarkoitettuun työntekijään rinnastetaan johtavassa asemassa oleva osakeyhtiön toimihenkilö tai muussa yhteisössä johtavassa asemassa oleva henkilö, vaikka hän ei ole työsuhteessa osakeyhtiöön tai muuhun yhteisöön, paitsi jos:

1) johtavassa asemassa oleva osakeyhtiön toimihenkilö omistaa joko yksin tai yhdessä perheenjäsentensä kanssa enemmän kuin puolet yhtiön osakepääomasta;

2) 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden omistamien osakkeiden äänimäärä on enemmän kuin puolet kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä; tai

3) muussa yhteisössä johtavassa asemassa olevalla henkilöllä on katsottava olevan yhteisössä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua vastaava määräämisvalta.

Avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista, ei rinnasteta 4 §:ssä tarkoitettuun työntekijään.

7 §

Ratkaisu lain soveltamisesta

Eläkekassan hallitus ratkaisee epäselvissä soveltamistilanteissa asianosaisia kuultuaan valituskelteisellä päätöksellä, sovelletaanko

tätä lakia tiettyyn työntekijään tai tietyssä aluksessa palveleviin työntekijöihin.

II OSA

Eläkkeitä ja kuntoutusta sekä niiden toimeenpanoa koskevat säännökset

3 luku

Eläke- ja kuntoutusetuudet

Vanhuuseläke

8 §

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työntekijällä on kuitenkin oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle alennetussa eläkeiässä, päällystöön kuuluva aikaisintaan 60 vuotta ja miehistöön kuuluva aikaisintaan 55 vuotta täytettyään siten, että jokaista kuukautta kohden, jolla 9 §:ssä säädettyllä tavalla laskettu palveluaika ylittää 324 kuukautta, eläkeikä alenee 63 vuoden iästä yhdellä kuukaudella. Lisäksi edellytetään, että työntekijän työsuhde jatkuu kunnes hän saavuttaa sanotulla tavalla lasketun alennetun eläkeiän ja että hän on ollut kolmen vuoden aikana ennen eläkkeeseen oikeuttavan työsuhteen päättymistä tämän lain mukaisessa työsuhteessa vähintään 18 kuukauden ajan.

Vanhuuseläke myönnetään hakemuksesta varhennettuna enintään yhdellä vuodella laskettuna 63 vuoden iästä tai työntekijän eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä saavuttamasta 2 momentin mukaisesta alennetusta eläkeiästä, kuitenkin aikaisintaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 55 vuotta.

Vanhuuseläkkeen ja varhennetun vanhuuseläkkeen myöntämisen edellytyksenä on, ettei työntekijä enää ole siinä työsuhteessa, josta hän jää eläkkeelle.

Työntekijällä on oikeus jäädä lykätylle vanhuuseläkkeelle 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden jälkeen.

9 §

Alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettava aika

Edellä 8 §:n 2 momentissa säädettyä alennettua eläkeikää laskettaessa otetaan huomioon seuraavat päivät:

- 1) päivät, joilta palkkaa on maksettu työnteon perusteella;
- 2) päivät, joilta on maksettu sairausajan palkkaa;
- 3) vuosilomapäivät;
- 4) päivät, joilta työsuhteen päättyessä on maksettu vuosiloman korvausta;
- 5) vastikelomapäivät tai muut vastaavat vuorottelujärjestelmään sisältyvät palkalliset vapaapäivät;
- 6) päivät, joilta työsuhteen päättyessä on maksettu vastikkeiden korvausta tai muun vastaavan vuorottelujärjestelmään sisältyvän palkallisen vapaapäivän korvausta; ja
- 7) osa-aikaeläkkeellä tai osa-työkyvyttömyyseläkkeellä olevan työntekijän osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvät palkattomat vapaapäivät.

Alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettavat päivät muunnetaan kuukausiksi siten kuin 224 §:ssä säädetään.

10 §

Työttömän oikeus vanhuuseläkkeeseen alennetussa eläkeiässä

Työntekijällä, jonka työsuhde on päättynyt ennen 8 §:n 2 momentissa säädetyn alennetun eläkeiän täyttämistä aluksen myymisen, liikenteestä poistamisen tai työvoiman supistamisen vuoksi taikka siitä syystä, että työntekijä on irtisanonut työnsopimuksensa tai purkanut sen merimieslain 46 tai 49 §:ssä säädettyllä perusteella, on oikeus jäädä vanhuuseläkkeelle työsuhteen päättymiseen mennessä ansaitsemassaan 8 §:n 2 momentissa säädettyssä alennetussa eläkeiässä ja hänelle myönnettävä vanhuuseläke määräytyy 66—70 §:n mukaisesti. Edellytyksenä on lisäksi, että työntekijä täyttää 8 §:n 2 momentissa säädetyn alennetun eläkeiän viiden vuoden kuluessa työsuhteen päättymisestä ja että hänellä on tältä ajalta oikeus saada työttö-

myysturvalain mukaista päivärahaa tai työmarkkinatukea taikka merimieseläkelain voimaantulon jälkeen annetun lain (/2006) 22 §:ssä tarkoitettua työttömyyseläkettä. Työttömyyspäivärahan, työmarkkinatuen tai eläkkeen maksamisen keskeytyminen jätetään kuitenkin huomioon ottamatta, jos keskeytyminen ei ole jatkunut yhdenjaksoisena 60 päivää pitempää aikaa.

Jos työntekijä on ottanut vastaan työvoimaviranomaisen tarjoaman työttömyysturvalain 2 luvun 12 §:ssä tarkoitettua työtä, josta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyyspäivärahaan tai työmarkkinatukeen, taikka, jos hän on siirtynyt työhön 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuun ulkomaiseen alukseen, hänen oikeutensa saada vanhuuseläkettä alennetussa eläkeiässä noudatetaan, mitä 1 momentissa säädetään. Tällöin edellytetään lisäksi, että työntekijä on työvoimaviranomaisen välityksellä jatkuvasti hakenut 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua työtä.

11 §

Vanhuuseläkkeen määrä

Jos vanhuuseläke alkaa 63—68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta tai 8 §:n 2 momentin mukaisesti 63 vuotta alemmasta eläkeiästä, vanhuuseläkkeen määrä on eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaittu eläke.

Vanhuuseläkettä varhennettaessa eläkettä vähennetään pysyvästi 0,6 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä varhennetaan ennen 63 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alkua (*varhennusvähennys*). Jos työntekijän palveluajan perusteella laskettu alennettu eläkeikä on alempi kuin 63 vuotta, varhennusvähennys lasketaan jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä varhennetaan ennen alennettua eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kalenterikuukauden alkua. Varhennusvähennys lasketaan eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä ansaitusta eläkkeestä.

Varhennusvähennystä ei tehdä, jos työttömyyspäivärahaa työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:n 2 momentin lisäpäiväoikeuden perusteella saanut työntekijä jää vanhuuseläkkeelle

62 vuoden iässä.

Vanhuuseläkettä lykättäessä eläkettä korotetaan 0,4 prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkkeen alkamisaikaa lykätään myöhemmäksi 68 vuoden täyttämistä seuraavan kuukauden alusta (*lykkäyskorotus*). Lykkäyskorotus lasketaan 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun mennessä ansaitusta eläkkeestä.

12 §

Julkisten alojen alemman eläkeiän vaikutus eräissä tilanteissa

Jos työntekijä jää kunnallisen eläkelain tai valtion eläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle ennen 62 vuoden ikää, hänellä on oikeus jäädä tämän lain mukaiselle vanhuuseläkkeelle kunnallisen eläkelain tai valtion eläkelain mukaisessa eläkeiässä edellyttäen, että viimeisen kunnallisen eläkelain tai valtion eläkelain mukaisen työ- tai virkasuhteen pätevyysvaatimuksena on ollut tämän lain mukaisen meripalvelun edellyttävä tutkinto tai tietty määrä tämän lain mukaista meripalvelua. Tällöin tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muunnetaan vakuutus- matemaattisesti vastaamaan työntekijän eläkkeellesiirtymisikä. Tarkemmat säännökset eläkkeen määrän muuntamisesta ja muuntamisessa käytettävistä kertoimista annetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

13 §

Vanhuuseläkkeen alkaminen

Vanhuuseläke ja varhennettu vanhuuseläke alkaa hakemuksesta sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jona työntekijä on täyttänyt vanhuuseläkkeen tai varhennettua vanhuuseläkkeen saamiseen oikeuttavan iän ja on lopettanut työn, jonka perusteella hän hakee vanhuuseläkettä. Vanhuuseläkettä tai varhennettua vanhuuseläkettä ei kuitenkaan myönnetä ilman pätevää syytä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneeltä kolmelta kuukaudelta.

Jos työntekijä jatkaa työntekoa 68 vuotta täytettyään, vanhuuseläke myönnetään eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukau-

den alusta lukien.

Vanhuuseläkkeen aikana alkaneen työsuhteen työansioista karttunut eläke myönnetään hakemuksesta aikaisintaan työntekijän 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttumisesta vanhuuseläkkeeksi säädetään 52 §:ssä.

14 §

Vanhuuseläkkeen lakkauttaminen

Työntekijä voi hakea vanhuuseläkkeensä lakkauttamista, jos hänelle on myönnetty kuntoutustuki sellaisen määräaikaisen työkyvyttömyyden perusteella, jonka on kuntoutustukea myönnettäessä arvioitu jatkuvan sen jälkeen, kun työntekijä täyttää 63 vuotta. Vanhuuseläkkeen lakkauttamista on haettava kuukauden kuluessa arvioidun työkyvyttömyyden päättymisestä lukien ja vanhuuseläke lakkautetaan työkyvyttömyyden päättymiseen.

Osa-aikaeläke

15 §

Osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä

Osa-aikaeläkeoikeutta ratkaistaessa tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ansiotyöllä* työeläkelakien perusteella vakuutettavaa työskentelyä; ja

2) *kokoaikatyöllä* 1 kohdassa tarkoitettua ansiotyötä, jossa työntekijän työaika on asianomaisella alalla normaalisti sovellettavan kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajan pituinen; jos työntekijä on samanaikaisesti useammassa ansiotyössä, hänen työskentelyään pidetään kokoaikaisena, jos hänen yhteenlaskettu työaikansa on vähintään 35 tuntia viikossa.

Jäljempänä 16, 17, 20, 21 ja 24 §:ssä mainitulla *osa-aikatyöllä* tarkoitetaan työeläkelakien perusteella vakuutettavaa työtä, jota työntekijä tekee osa-aikaeläkkeellä ollessaan. Tällaiseen osa-aikatyöhön rinnastetaan osa-aikatyö, joka tehdään EU- tai ETA-maassa.

Jäljempänä 16 §:n 4 momentin 1 kohdassa ja 17 §:ssä tarkoitettulla *vakintuneella ansiol-*

la tarkoitetaan sitä 82 §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiota, jonka perusteella työntekijän työkyvyttömyyseläke laskettaisiin, jos työntekijä osa-aika eläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

16 §

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

Osa-aikatyöhön siirtyneellä 58—67 -vuotiaalla työntekijällä on oikeus osa-aikaeläkkeeseen, jos:

1) hän on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 18 kuukauden aikana ollut kokoaikaisessa ansiotyössä vähintään 12 kuukautta;

2) hänellä on osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana työeläkelakien tai niihin rinnastettavien lakien alaisia ansioita vähintään lukua 60 vastaava määrä; mainittu lukumäärä saadaan jakamalla kunkin kalenterivuoden ansiot 41,89 euron 25-kertaisella määrällä, pyörittämällä näin saatu osamäärä alaspäin lähimpään kokonaislukuun, joka voi olla enintään 12 ja laskemalla eri vuosien osamäärät yhteen;

3) hän ei saa muuta omaan työskentelyyn perustuvaa eläkettä tai vastaavaa ulkomaista tai kansainvälisen järjestön tai Euroopan yhteisöjen toimielimen palvelukseen perustuvaa etuutta; ja

4) hänellä ei ole tämän lain mukaisen työsuhteen päättymisen jälkeen julkisten alojen työeläkelakien mukaisen kokoaikaisen palvelun perusteella oikeutta mainittujen lakien mukaiseen osa-aikaeläkkeeseen.

Edellä 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun työskentelyyn rinnastetaan työskentely EU- tai ETA-maassa.

Jos työntekijä on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna 18 kuukauden aikana saanut sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, sairausajan palkkaa, liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta tai tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa, tätä 18 kuukauden aikaa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään kuusi kuukautta.

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyöskentely täyttyy, jos:

1) työntekijän ansiotulo on vähentynyt niin, että hänen osa-aikatyöstä saamansa työansiot ovat 35—70 prosenttia työntekijän vakiintuneesta ansiosta ja työajassa on tapahtunut vastaava muutos; ja

2) työntekijä ei ole yhtäjaksoisesti työstä poissa kuutta viikkoa pidempää aikaa; tähän poissaoloaikaan ei lueta vuosilomaa, vastikelomaa, osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvää palkatonta vapaata eikä aikaa, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, sairausajan palkkaa, liikenevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetyskorvausta tai apaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa siltä osin kuin työntekijä on saanut mainittuja päivärahoja yhteensä enintään 12 kuukauden ajalta.

Jos työntekijän ansiotulojen vähentyminen poikkeaa työajan lyhentymisestä sen vuoksi, että kokoaikaisen ansiotyön ansiotuloon on sisällytetty palkkaukseen kuuluvaa ylityökorvausta, sunnuntai-, yötyö- tai vuorolisäätaikka muuta sellaista erityistä lisää tai korvausta, jota ei sisälly osa-aikatyöstä saavaan ansiotuloon, tällainen lisä tai korvaus jätetään huomioon ottamatta 4 momentin 1 kohdassa säädettyjen edellytysten täyttymistä arvioitaessa.

17 §

Osa-aikaeläkkeen määrä

Osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia työeläkelakien alaisuuteen kuuluneen vakiintuneen ansion ja työeläkelakien alaisen osa-aikatyön ansion erotuksesta (*ansion alenema*).

Jos työntekijä on ennen osa-aikatyötä ollut samanaikaisesti kahdessa tai useammassa työeläkelakien mukaisessa ansiotyössä, osa-aikaeläkkeen määrä on 50 prosenttia näiden töiden vakiintuneen ansion ja osa-aikatyön ansion erotuksesta. Tällaisesta osa-aikaeläkkeestä tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen osuus on yhtä suuri kuin tämän lain mukaan vakuutettujen työansioiden osuus on vakiintuneessa ansiossa huomioon otetuista, niiden lakien mukaisista työansioista, joiden perusteella osa-aikaeläke myönnetään.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 75 prosenttia työntekijälle osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä karttuneista, työeläkelakien mukaisista eläkkeistä ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain perusteella karttuneesta etuudesta. Jos eläkkeestä on vähennettävä ensisijainen etuus, osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä lasketaan näin vähennyksestä eläkkeestä. Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä tarkistetaan, jos osa-aikaeläkkeen saajalle myönnetään ensisijainen etuus tai tällaisen etuuden määrä muuttuu.

Edellä 3 momentissa mainittuun eläkkeeseen rinnastetaan eläke, joka työntekijälle on karttunut EU- tai ETA -maassa tai Suomen kanssa sosiaaliturvasopimuksen solmineessa maassa.

Jos työntekijällä on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun työeläkelain mukaan ja 3 momentissa mainittu 75 prosentin enimmäismäärä vähentää osa-aikaeläkkeen määrää, vähennys tehdään näiden lakien kesken vakiintuneessa ansiotulossa huomioon otettujen työansioiden suhteessa.

18 §

Osa-aikaeläkkeen alkaminen

Osa-aikaeläke alkaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jona työntekijä täyttää 16 §:ssä säädetyt edellytykset, kuitenkin aikaisintaan osa-aikaeläkkeen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Osa-aikaeläkettä ei kuitenkaan myönnetä takautuvasti.

19 §

Osa-aikaeläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuus

Osa-aikaeläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle:

- 1) työaikajärjestelyjensä muutoksista;
- 2) muista kuin työehtosopimusten mukaisista palkan tarkistuksista;
- 3) työsuhteen tai yrittäjätoiminnan päättymisestä tai uuden alkamisesta;
- 4) muutoksista yrittäjätoiminnassa;

5) uuden työeläkkeen tai vastaavan EU- tai ETA-maasta myönnetyn etuuden alkamisesta;

6) yli kuuden viikon mittaisesta työstä poissaolosta, jos poissaolo ei johdu vuosilomasta, vastikelomasta tai osa-aikaisen työsuhteen vuorottelujärjestelmään sisältyvästä palkattomasta vapaasta taikka sellaisesta sairaudesta, jonka perusteella osa-aikaeläkkeen saaja saa sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa, sairausajan palkkaa, tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuvaa päivärahaa tai liikennevakuutuslain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta enintään 12 kuukauden ajalta; ja

7) ensisijaisen etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta.

20 §

Osa-aikaeläkkeen tarkistaminen

Osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, jos:

1) osa-aikaeläkkeen saajan osa-aikatyön aikaisissa ansiotuloissa on tapahtunut pysyvä muutos, joka olennaisesti poikkeaa yleisestä palkkakehityksestä; tai

2) osa-aikaeläkkeen saaja saa oikeuden osa-aikaeläkkeeseen sellaisen työeläkelain mukaan, jonka perusteella hänellä ei aiemmin ole ollut oikeutta osa-aikaeläkkeeseen.

Tarkistaminen tehdään muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien tai, jos muutos tapahtuu kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, tästä päivästä lukien.

Kun osa-aikaeläkkeen määrä tarkistetaan, vakiintuneena ansiotulona pidetään ansiotuloa, joka oli perusteena osa-aikaeläkettä ensimmäisen kerran määrättäessä.

21 §

Osa-aikaeläkkeen keskeyttäminen

Jos työntekijän osa-aikatyön ansio tai työstä poissaoloaika muuttuu tilapäisesti siten, etteivät osa-aikatyölle 16 §:n 4 momentissa säädetyt edellytykset täyty, keskeytetään osa-aikaeläkkeen maksaminen eläkkeensaajan ilmoituksesta tai eläkekassan aloitteesta. Maksaminen keskeytetään seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen edellyttäen,

että syy eläkkeen keskeyttämiselle on edelleen olemassa. Maksettu osa-aikaeläke peritään takaisin 123 §:ssä säädetyllä tavalla ajalta, jolta osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset eivät ole täyttyneet.

Keskeytettyä osa-aikaeläkettä ryhdytään eläkkeensaajan ilmoituksesta maksamaan uudelleen siitä lukien, kun osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät. Jos keskeytetyn osa-aikaeläkkeen uudelleen maksamista ei ole pyydetty kuuden kuukauden kuluessa osa-aikaeläkkeen keskeyttämisestä, eläke lakkautetaan keskeyttämisajankohdasta lukien.

22 §

Osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ja uudelleen alkaminen

Osa-aikaeläke lakkautetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana työntekijä ei enää täytä 16 §:n 4 momentissa mainittuja eläkkeen saamisen edellytyksiä, jollei 21 §:stä muuta johdu. Jos osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset lakkaavat kalenterikuukauden ensimmäisenä päivänä, osa-aikaeläke lakkautetaan kuitenkin tästä päivästä lukien. Osa-aikaeläke voidaan lakkauttaa myös takautuvasti.

Jos työntekijän osa-aikaeläke on lakkautettu, työntekijällä on oikeus saada uudelleen osa-aikaeläke, kun hän täyttää sen saamisen edellytykset.

Jos osa-aikaeläke on ollut lakkautettuna enintään kuusi kuukautta, lakkautetun osa-aikaeläkkeen jälkeistä uutta osa-aikaeläkettä määrättäessä käytetään vakiintuneena ansiona aikaisemman osa-aikaeläkkeen perusteena ollutta vakiintunutta ansiota.

23 §

Työkyvyttömyyseläke osa-aikaeläkkeen jälkeen

Jos osa-aikaeläkettä saavalle työntekijälle myönnetään työkyvyttömyyseläke samalle ajalle, jolta hänelle on jo maksettu osa-aikaeläkettä, osa-aikaeläke otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen osasuorituksena.

24 §

Osa-aikaeläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Jos työntekijä jatkaa osa-aikatyön tekemistä 68 vuotta täytettyään, osa-aikaeläke muutetaan 68 vuoden iässä osa-aikaeläkkeen suuruiseksi vanhuuseläkkeeksi. Kun työntekijä lopettaa osa-aikatyön, vanhuuseläke lasetaan työntekijän hakemuksesta uudelleen.

Työeläkekuntoutus

25 §

Oikeus työeläkekuntoutukseen

Alle 63-vuotiaalla työntekijällä on oikeus saada työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi tarkoituksenmukaista ammatillista kuntoutusta, jos:

1) asianmukaisesti todettu sairaus, vika tai vamma todennäköisesti aiheuttaa sellaisen uhkan, että hän tulee työkyvyttömäksi 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla;

2) hänellä on työskentelystä saatuja ansioita siten, että hänen 82 §:ssä tarkoitettujen tulevan ajan ansionsa ovat vähintään 25 133,40 euroa; ja

3) hänellä ei ole oikeutta kuntoutukseen tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella.

Kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, vaikiintuminen työelämäänsä sekä se, johtaako haettu ammatillinen kuntoutus todennäköisesti työntekijän terveydentilalle sopivassa työssä jatkamiseen tai työhön palaamiseen. Lisäksi tarkoituksenmukaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon, lykkääkö ammatillinen kuntoutus työntekijän eläkkeelle jäämistä.

Työkyvyttömyyden uhkalla tarkoitetaan tilannetta, jossa on todennäköistä, että työntekijälle lähivuosina ilman ammatillista kuntoutusta tulisi myönnettäväksi täysi tai osa-työkyvyttömyyseläke, vaikka hoidon ja lääkinnällisen kuntoutuksen toteutuksen mahdollisuudet otetaan huomioon.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen

tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin silloin, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille. Ansioita määrättäessä ei kuitenkaan oteta huomioon palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevia tuloja tai 82 §:n 4 momentissa tarkoitettuja tuloja.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös sellaisen työntekijän kuntoutukseen, joka on 35 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla työkyvytön. Tällöin tulevan ajan ansiot määräytyvät samoin kuin hänen työkyvyttömyyseläkkeessään.

26 §

Ammatillisen kuntoutuksen sisältö ja kuntoutussuunnitelma

Ammatillisella kuntoutuksella tarkoitetaan työkokeilua, työhön valmennusta, työhön tai ammattiin johtavaa koulutusta ja tukea elinkeinotoiminnan aloittamiseen tai jatkamiseen. Työntekijälle voidaan korvata ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuvat välttämättömät ja tarpeelliset kustannukset.

Ennen ammatillisen kuntoutuksen käynnistämistä työntekijällä on oltava suunnitelma ammatillisesta kuntoutuksesta (*kuntoutussuunnitelma*), jonka laatimista eläkekassa voi tukea.

27 §

Ennakkopäätös oikeudesta työeläkekuntoutukseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täytyvätkö työeläkekuntoutuksen saamisen edellytykset. Ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos työntekijä toimittaa eläkekassalle kuntoutussuunnitelman yhdeksän kuukauden kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

28 §

Kuntoutusraha

Työntekijällä on oikeus kuntoutusrahaan niiltä kalenterikuukausilta, joiden aikana hän on kokonaan tai osittain estynyt tekemästä

ansiotyötä ammatillisen kuntoutuksen vuoksi.

Kuntoutusraha on yhtä suuri kuin niiden työeläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi kuntoutushakemuksen tullessa vireille.

Jos työntekijä on jäänyt sairauslomalle työsuhteessa ollessaan ja kuntoutustarve oli olemassa jo sairausloman alkaessa, kuntoutusraha on kuitenkin yhtä suuri kuin niiden työeläkkeiden yhteismäärä korotettuna 33 prosentilla, joihin työntekijällä olisi oikeus, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi sairausloman alkaessa.

29 §

Osakuntoutusraha

Jos työntekijä ansaitsee ammatillisen kuntoutuksen aikana enemmän kuin puolet vaikiintuneesta ansiosta, kuntoutusrahan määrä on puolet 28 §:n mukaisesta kuntoutusrahasta.

30 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotus

Jos työntekijä saa 35 §:n mukaista työkyvyttömyyseläkettä, hänellä ei ole oikeutta 28 §:n mukaiseen kuntoutusrahaan. Työkyvyttömyyseläkkeen saajalle maksetaan ammatillisen kuntoutuksen kestoajalta työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi kuntoutuskorotus. Kuntoutuskorotus on 33 prosenttia työkyvyttömyyseläkkeen määrästä.

Osatyökyvyttömyyseläke voidaan maksaa ammatillisen kuntoutuksen ajalta täytenä eläkkeenä ja siten korotettuna kuin 1 momentissa säädetään.

31 §

Kuntoutusavustus

Työntekijälle voidaan myöntää kuntoutusrahaa työkyvyttömyyseläkkeen suuruisena

harkinnanvaraisena kuntoutusavustuksena kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Harkinnanvarainen kuntoutusavustus voidaan myöntää myös 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutussuunnitelman laatimista varten.

Kuntoutusavustusta maksetaan enintään kolmelta kuukaudelta kalenterivuotta kohden erikseen laskettuna kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta. Kuntoutusavustusta voidaan kuitenkin maksaa pidemmältäkin ajalta, jos se on kuntoutuksen turvaamiseksi perusteltua.

32 §

Kuntoutusrahan tai työkyvyttömyyseläkkeensaajan kuntoutuskorotuksen lakkauttaminen

Kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläkkeensaajalle maksettava kuntoutuskorotus voidaan lakkauttaa, jos sen saaja kieltäytyy ammatillisesta kuntoutuksesta tai keskeyttää tällaisen kuntoutuksen ilman pätevää syytä.

Työntekijällä ei ole oikeutta ilman pätevää syytä työkyvyttömyyseläkkeeseen ennen kuin hänen oikeutensa työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaiseen kuntoutusrahaan on päättynyt.

33 §

Eläkekassan ilmoitusvelvollisuus

Eläkekassan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle ammatillisesta kuntoutuksesta sekä kuntoutusrahaa ja -korotusta koskevasta päätöksestään.

34 §

Kuntoutusta koskevat muut säännökset

Mitä tässä laissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen hakemisesta, määräytymisestä entisiin perusteisiin, kertakorotuksesta, palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottamisesta, ensisijaisten etuuksien vähentämisestä, maksamisesta, työkyvyttömyyseläkkeen tar-

kistamisesta ja määrän muuttamisesta, viivästyskorotuksesta, takaisinperinnästä, tietojen antamisesta ja saamisesta, muutoksenhausta ja työkyvyttömyyseläkkeen saajan ilmoitusvelvollisuudesta, koskee kuntoutusrahaa ja kuntoutuskorotusta sekä niiden saajaa, jollei tässä laissa muuta säädetä.

Kuntoutusraha ja -korotus voidaan maksaa myös kuukautta lyhyemmältä ajalta. Sairausvakuutuslain mukainen ensisijaisuusaika ei vaikuta kuntoutusrahan alkamisaikaan. Kuntoutusraha-ajalta ei kartu eläkettä 69 eikä 75 §:n mukaisesti eikä kuntoutusetuuksia oteta perhe-eläkkeen perusteeksi. Kuntoutusraha-ajan aikaisesta työskentelystä karttuu uutta eläkettä siten kuin 77 §:ssä säädetään.

Työkyvyttömyyseläke

35 §

Oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänen työkykynsä arvioidaan olevan heikentynyt sairauden, vian tai vamman vuoksi vähintään kahdella viidesosalla yhtäjaksoisesti ainakin vuoden ajan. Työkyvyttömyyseläke myönnetään täytenä eläkkeenä, jos työntekijän työkyky on heikentynyt vähintään kolmella viidesosalla. Muussa tapauksessa työkyvyttömyyseläke myönnetään osatyökyvyttömyyseläkkeenä.

Työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän jäljellä oleva kyky hankkia itselleen ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota työntekijän voidaan kohtuudella edellyttää tekevän. Tällöin otetaan huomioon myös työntekijän koulutus, aikaisempi toiminta, ikä, asuinpaikka ja muut näihin rinnastettavat seikat. Jos työkyky vaihtelee, otetaan huomioon työntekijän vuotuinen ansio.

Sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, arvioitaessa 60 vuotta täyttäneen työntekijän oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen painotetaan työkyvyttömyyden ammatillista luonnetta.

36 §

Kuntoutusmahdollisuuksien selvittäminen

Ennen kuin eläkekassa tekee päätöksen työkyvyttömyyseläkkeestä, sen on varmistettava, että työntekijän mahdollisuudet kuntoutukseen on selvitetty.

37 §

Työkyvyttömyyseläke julkisten alojen työeläkeläisten mukaan myönnetyn eläkkeen perusteella

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jos hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke:

- 1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella;
- 2) kunnallisen eläkelain 24 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella;
- 3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 1 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten perusteella; tai
- 4) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 13 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten perusteella.

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen myös silloin, kun hänen yksityisten alojen työeläkeläisten mukaisen eläkkeensä määrä kuukaudessa on enintään 688,02 euroa ja hänelle tämän lain alaisen työskentelyn päätyttyä on myönnetty myöhempään virka- tai työsuhteeseen perustuva työkyvyttömyyseläke palvelussuhteen kestäessä alkaneen työkyvyttömyyden perusteella:

- 1) valtion eläkelain 35 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan;
- 2) kunnallisen eläkelain 24 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan;
- 3) evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain 1 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten mukaan; tai
- 4) Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 13 §:n edellä 1 kohdassa mainittuja säännöksiä vastaavien säännösten mukaan.

38 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrä

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen määrä on eläketapahtumavuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä ansaitun eläkkeen ja 67 tai 73 §:n mukaisen tulevan ajan eläkeosan yhteismäärä. Osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

39 §

Ennakkopäätös oikeudesta osatyökyvyttömyyseläkkeeseen

Työntekijällä on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 35 §:n 1 momentissa mainitut osatyökyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset. Eläkekassa antaa ennakkopäätöksen siinä tapauksessa, kun se olisi toimivaltainen ratkaisemaan eläkehakemuksen, jos työntekijä hakisi ennakkopäätöksen sijasta eläkettä.

Ennakkopäätös on eläkekassaa sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työntekijän ja hänen työnantajansa sopiman sitä pidemmän ajan kuluessa siitä, kun ennakkopäätös on tullut lainvoimaiseksi.

40 §

Eläkekassan asiantuntijalääkäri

Yhden tai useamman laillistetun lääkärin on osallistuttava työkyvyttömyys- ja kuntoutusasioiden sekä muiden lääketieteellisiä kysymyksiä sisältävien asioiden valmisteluun eläkekassassa. Eläkekassan lääkäri voi merkitä kannanottonsa asiakirjoihin noudattamatta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 23 §:ssä säädettyjä lääkintäläillisiä todistuksia ja lausuntoja koskevia muotovaatimuksia.

41 §

Täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa aikaisintaan sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä

tarkoitettun päivärahan ensisijaisuusajan päättymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa kuitenkin työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta, jos:

1) eläkehakemus on tehty ennen kuin Kansaneläkelaitos on vahvistanut sairauspäivärahan ensisijaisuusajan ja eläkehakemuksen tekemistä seuraavan toisen kalenterikuukauden loppuun mennessä ei ole myönnetty vähintään kuukauden ajalta yhdenjaksoisesti maksettavaa sairauspäivärahaa, joka kohdistuu työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan; tai

2) työkyvyttömyyden alkamisen jälkeiseen aikaan kohdistuva sairauspäiväraha on hylätty eikä työntekijälle ole myönnetty hylkäämisen jälkeiseen aikaan kohdistuvaa vähintään kuukaudelta yhdenjaksoisesti maksettavaa sairauspäivärahaa.

Jos työntekijällä on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa vastaava ulkomailta maksettavaa etuutta, se otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen alkamisaikaa määrättäessä samalla tavalla kuin sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha, kuitenkin enintään sairausvakuutuslain mukaiseen enimmäis suoritus aikaan saakka.

42 §

Osatyökyvyttömyyseläkkeen alkaminen

Osatyökyvyttömyyseläke alkaa eläketapahtumaa seuraavan kuukauden alusta.

43 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen takautuvalla ajalta

Työkyvyttömyyseläkettä ei makseta ilman pätevää syytä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneeltä kuudelta kuukaudelta.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, sitä ei makseta ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetykskorvausta tapa-

turmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain tai liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain perusteella.

Jos työkyvyttömyyseläke myönnetään aikautuvasti osatyökyvyttömyyseläkkeenä tai täytenä työkyvyttömyyseläkkeenä 41 §:n 2 momentin perusteella ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa, työkyvyttömyyseläkettä maksetaan tältä ajalta päivärahan määrän ylittävä osa.

44 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kesto aika

Työkyvyttömyyseläke myönnetään toistaiseksi tai kuntoutustukena määräajaksi.

Jos työntekijän työkyky on heikentynyt määräaikaisesti ainakin vuoden ajan, hänellä on oikeus saada kuntoutustukea työkykynsä palauttamiseksi niin pitkältä ajalta kuin hänen arvioidaan olevan työkyvytön tässä lais-sa tarkoitetulla tavalla.

Kuntoutustukea myönnettäessä eläkekassan on varmistettava, että työntekijälle on laadittu hoito- tai kuntoutussuunnitelma. Kuntoutustuki voidaan myöntää työkyvyttömälle työntekijälle myös hoito- tai kuntoutussuunnitelman valmistelun ajaksi.

45 §

Työkyvyttömyyseläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuus

Työkyvyttömyyseläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle työkykynsä palautumisesta, ansiotyön aloittamisesta tai lisäämisestä ja kuntoutuksen keskeytymisestä.

46 §

Selvitys työkyvyttömyyden jatkumisesta

Jos eläkekassalla on perusteltua syytä olettaa, että eläkkeensaajan työkyky on palautunut, eläkkeensaaja on velvollinen käymään eläkekassan määräyksestä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämistä varten tutkittavana

eläkekassan nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkekassan osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Eläkekassan on tällöin korvattava tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

47 §

Työkyvyttömyyseläkeoikeuden tarkistaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyky muuttuu, hänen oikeutensa työkyvyttömyyseläkkeeseen tarkistetaan hänen hakemuksestaan tai eläkekassan aloitteesta.

Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työkyvyn muuttumista tai palautumista arvioitaessa otetaan huomioon työntekijän työansioissa tapahtuneet muutokset. Työntekijällä ei ole oikeutta täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 40 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta, eikä osatyökyvyttömyyseläkkeeseen aikana, jolloin hänen työansionsa ovat enemmän kuin 60 prosenttia mainitusta keskiansiosta, ellei ansiorajan ylitys ole tilapäistä.

48 §

Työkyvyttömyyseläkkeen määrän muuttaminen

Jos täyttä työkyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada osatyökyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, täysi työkyvyttömyyseläke muutetaan osatyökyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraavan kuukauden alusta.

Jos osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä, ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Täysi työkyvyttömyyseläke alkaa siten kuin 41 §:ssä säädetään. Osatyökyvyttömyyseläkettä maksetaan täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkamiseen saakka.

49 §

Työkyvyttömyyseläkkeen lakkauttaminen

Jos työkyvyttömyyseläkkeensaajan työkyky palautuu siinä määrin, ettei hän enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, työkyvyttömyyseläke lakkautetaan työkyvyn palautumista seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan tai kuntoutustuki päättyy, eläkettä voidaan työhön paluun tukemiseksi jatkaa osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruisena kuntoutustukena vuotta lyhyemmältäkin ajalta.

50 §

Työkyvyttömyyseläkkeen maksamisen keskeyttäminen

Työkyvyttömyyseläkkeen maksaminen voidaan keskeyttää, jos eläkkeensaaja:

1) on ansiotyössä ja tästä työstä saadut ansiot ovat tilapäisesti yli 60 prosenttia työkyvyttömyyden alkamista edeltävästä vakiintuneesta keskiansiosta;

2) ei suostu eläkekassan 46 §:n mukaan määräämään tutkimukseen, ei kuitenkaan, jos kieltäytymiseen on hyväksyttävä syy;

3) ei toimita 46 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tuloksia eläkekassalle sen määräämässä kohtuullisessa ajassa; tai

4) kieltäytyy eläkekassan järjestämästä kuntoutuksesta tai koulutuksesta ilman pätevää syytä.

51 §

Työkyvyttömyyseläkkeen takautuva tarkistaminen

Eläke voidaan lakkauttaa tai tarkistaa tai sen maksaminen voidaan keskeyttää enintään vuoden ajalta takautuvasti. Tämä vuoden aika lasketaan eläkkeensaajan tarkistushakemusta tai eläkekassan tarkistustoimenpiteisiin ryhtymistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos työkyvyttömyyseläkkeen

maksaminen on ollut keskeytettynä, eläke kuitenkin tarkistetaan tai lakkautetaan keskeyttämisajankohdasta lukien.

52 §

Työkyvyttömyyseläkkeen muuttuminen vanhuuseläkkeeksi

Täysi työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi ja osatyökyvyttömyyseläke täyttää työkyvyttömyyseläkettä vastaavaksi vanhuuseläkkeeksi sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana eläkkeensaaja täyttää 63 vuotta.

Työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeen aikana tehdyn työn perusteella ansaittuun eläkkeeseen. Eläke myönnetään hakemuksesta, aikaisintaan kuitenkin 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Edellytyksenä on tällöin, ettei työntekijä ole enää siinä työsuhteessa, josta hän on siirtymässä eläkkeelle.

Työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jos:

1) työntekijä on täyttänyt 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun ensisijaisuusajan päättymistä; tai

2) työntekijälle ei vahvisteta sairausvakuutuslain 12 luvun 3 §:n 2 momentin perusteella ensisijaisuusaikaa, koska työntekijä on täyttänyt 63 vuotta.

53 §

Tiedottaminen ja ohjaus kuntoutukseen

Jos työkyvyttömyyseläkettä tai työeläkekuntoutusta koskeva hakemus hylätään, eläkekassan on huolehdittava siitä, että työntekijälle annetaan tietoa muista kuntoutusmahdollisuuksista ja että hänet ohjataan hänen kuntoutustarvettaan vastaavaan muuhun kuntoutukseen tai muihin palveluihin yhteistyössä niitä järjestävien tahojen kanssa. Lisäksi eläkekassan on noudatettava, mitä kuntoutuksen asiakaspalveluyhteistyöstä annetussa laissa (497/2003) säädetään.

Perhe-eläke

54 §

Perhe-eläke ja perhe-eläkkeen saajat

Edunjättäjä on työntekijä, jolle on karttunut eläkettä tämän lain mukaan ja jonka kuoleman jälkeen maksetaan perhe-eläkettä edunsaajille siten kuin jäljempänä säädetään.

Edunsaaja on henkilö, jolla on oikeus saada perhe-eläkettä edunjättäjän kuoleman jälkeen. Edunsaajia ovat jäljempänä säädetyin edellytyksin leski, edunjättäjän sekä lesken lapset ja edunjättäjän entinen puoliso.

Perhe-eläke maksetaan leskeneläkkeenä ja lapseneläkkeenä.

Perhe-eläkkeeseen ei ole oikeutta henkilöillä, joka on rikoksella tahallisesti aiheuttanut edunjättäjän kuoleman.

55 §

Lesken eläkeoikeus

Leskellä on oikeus leskeneläkkeeseen, jos hän on solminut avioliiton edunjättäjän kanssa ennen kuin tämä oli täyttänyt 65 vuotta ja hänellä on tai on ollut yhteinen lapsi edunjättäjän kanssa.

Leskeneläkkeeseen on oikeus myös sellaisella leskellä, jonka avioliitto on solmittu ennen kuin leski oli täyttänyt 50 vuotta ja edunjättäjä 65 vuotta ja avioliitto oli jatkunut vähintään viisi vuotta, jos:

1) leski on edunjättäjän kuollessa täyttänyt 50 vuotta; tai

2) leski sai edunjättäjän kuollessa työeläkelain tai kansaneläkelain (/2006) mukaista työkyvyttömyyseläkettä, joka oli jatkunut vähintään kolmen vuoden ajan.

Leskellä ei ole oikeutta leskeneläkkeeseen 1 momentin nojalla, jos lapsi on annettu ottopapseksi perheen ulkopuolelle ennen edunjättäjän kuolemaa, eikä sellaisen edunjättäjän lapsen perusteella, jonka leski on ottanut ottopapsekseen edunjättäjän kuoltua.

Jos leskellä on aikaisemman avioliiton perusteella oikeus saada työeläkelain mukaista perhe-eläkettä, hänellä ei ole oikeutta uuteen perhe-eläkkeeseen.

56 §

Lapsen eläkeoikeus

Lapseneläkkeeseen on oikeus edunjättäjän kuollessa alle 18-vuotiaalla:

1) edunjättäjän lapsella; ja

2) lesken lapsella, joka asui edunjättäjän kuollessa tämän ja lesken kanssa samassa taloudessa.

Lapseneläke myönnetään ensisijaisesti oman vanhemman jälkeen. Lapseneläkkeeseen ei ole oikeutta useamman kuin kahden edunjättäjän jälkeen samanaikaisesti. Jos kahden edunjättäjän jälkeen lapseneläkettä saavalle lapselle myönnetään myöhemmin lapseneläke oman vanhemman jälkeen, muun edunjättäjän jälkeen ensiksi myönnetty lapseneläke lakkaa siitä ajankohdasta, josta oman vanhemman jälkeen myönnettävä lapseneläke alkaa.

57 §

Entisen puolison eläkeoikeus

Edunjättäjän entisellä puolisollla on oikeus leskeneläkkeeseen, jos edunjättäjä oli kuollessaan tuomioistuimen lainvoimaisen päätöksen tai tuomion taikka sosiaalilautakunnan vahvistaman sopimuksen perusteella velvollinen määrääjain maksamaan hänelle elatusapua. Entisestä puolisosta ja hänen oikeudestaan leskeneläkkeeseen on voimassa, mitä leskestä ja lesken oikeudesta leskeneläkkeeseen säädetään.

58 §

Perhe-eläkkeen alkaminen ja takautuva maksaminen

Perhe-eläkettä maksetaan edunjättäjän kuolemaa seuraavan kuukauden alusta. Edunjättäjän kuoleman jälkeen syntyneelle lapselle perhe-eläkettä maksetaan lapsen syntymää seuraavan kuukauden alusta.

Perhe-eläkettä ei makseta takautuvasti ilman pätevää syytä pidemmältä ajalta kuin eläkkeen hakemiskuukautta edeltäneen kuuden kuukauden ajalta.

59 §

Ilmoitusvelvollisuus

Leskeneläkkeen saaja on velvollinen ilmoittamaan eläkekassalle solmimistaan avioliitosta.

Jos lapseneläkettä saava lapsi annetaan otolapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai lesken uudelle puolisolle, lapsen ottovanhemmat ovat velvolliset ilmoittamaan otolapseksi ottamisesta eläkekassalle.

60 §

Perhe-eläkkeen lakkaaminen

Leskeneläke lakkaa, jos leski solmii uuden avioliiton ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta.

Lapseneläke lakkaa, kun lapsi täyttää 18 vuotta tai hänet annetaan otolapseksi muulle kuin edunjättäjän leskelle tai tämän uudelle puolisolle.

61 §

Perhe-eläkkeen myöntäminen määräajaksi

Jos edunjättäjän kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, perhe-eläke voidaan myöntää määräajaksi.

Kun perhe-eläke myönnetään määräajaksi 1 momentin mukaisesti, edunjättäjän työeläke lakkautetaan perhe-eläkkeen alkamispäivästä.

62 §

Leskeneläkkeen maksaminen kertasuorituksena

Kun leskeneläke lakkautetaan 60 §:n mukaisesti, leskelle maksetaan kertasuorituksena määrä, joka on yhtä suuri kuin hänen leskeneläkkeensä kolmen vuoden ajalta olisi ollut.

Kertasuorituksen perusteena käytetään viimeksi maksettua kuukausieläkettä tai, jos

eläkekassa toimii 108 §:ssä tarkoitettuna viimeisenä eläkelaitoksena, sen maksamaa eläkkeiden yhteismäärää kuukaudessa.

63 §

Hautausavustus

Alle 67-vuotiaana kuolleen edunjättäjän leskelle myönnetään hautausavustus edellyttäen, että edunjättäjä sai kuollessaan 66—70 §:n mukaisesti määräytyvää vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä tai hänellä olisi kuollessaan ollut oikeus tällaiseen eläkkeeseen.

Hautausavustuksen suuruus määräytyy alla olevan taulukon mukaisesti:

Edunjättäjän ikä kuollessa	Hautausavustuksen määrä
— 50 vuotta	10 190 euroa
51—55 vuotta	7 643 euroa
56—60 vuotta	5 096 euroa
61—66 vuotta	2 548 euroa.

Jos 1 momentissa tarkoitettu edunjättäjä ei ollut kuollessaan avioliitossa, hautausavustus myönnetään edunjättäjän kuolinpesälle edellyttäen, että kuolinpesän osakkaana on edunjättäjälle suoraan etenevässä polvessa sukua oleva henkilö, edunjättäjän otolapsi tai vanhempi.

4 luku

Eläkkeen määräytyminen*Eläkkeen karttuminen*

64 §

Eläkkeen karttumisen perusteet

Eläkettä karttuu:

1) 78 §:n mukaisista työansioista, jotka työntekijä on ansainnut 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta 68 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun;

2) 80 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta; ja

3) tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen ja osa-aikaeläkkeen ajalta.

Eläkkeeseen eivät oikeuta työkyvyttömyyden alkamisvuoden työansiot, jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika on luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi siten kuin 67 tai 73 §:ssä säädetään.

65 §

Oikeus erityisiin karttumisprosentteihin

Eläkettä karttuu siten kuin 66—70 §:ssä säädetään edellyttäen, että:

1) työntekijä jää vanhuuseläkkeelle tämän lain alaisesta työsuhteesta;

2) työntekijällä on oikeus 10 §:n mukaisesti jäädä vanhuuseläkkeelle alennetussa eläkeiässä; tai

3) työntekijällä on oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, jota koskevan eläkehakemuksen eläkekassa on 108 §:n perusteella toimivaltainen käsittelemään ja työntekijän tämän lain mukaiset työansiot eläketapahtumakuukauden ja sitä edeltäneen kolmenkymmenen kuuden kalenterikuukauden aikana ovat yhteensä vähintään 16 800 euroa.

66 §

Eläkkeen karttuminen työansioista erityisin karttumisprosenttein

Eläkettä karttuu 78 §:ssä tarkoitetuista kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista (*vuosiansio*):

1) 1,6 prosenttia sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 53 vuotta;

2) 2,0 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 53 vuotta, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta; ja

3) 4,5 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 63 vuotta, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 68 vuotta.

Kun 1 momentissa mainittu karttumisprosentti muuttuu kalenterivuoden aikana, eläkkeen karttuminen määräytyy keskimääräisen karttumisprosentin mukaan muista kuin vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen ansaituista ansioista. Keskimääräinen karttumisprosentti lasketaan ottamalla 1 momentissa mainitut karttumisprosentit huomioon niiden kalente-

rivuoteen sisältyvien kalenterikuukausien lukumäärän suhteessa, joihin karttumisprosentit kohdistuvat.

Jos työntekijä työskentelee muussa EU- tai ETA-maassa kuin Suomessa 53 vuotta täytettyään, teoreettiseen eläkkeeseen lisätään 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun karttumisprosentin ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun karttumisprosentin erotuksen perusteella laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä lasketaan Suomessa ansaittujen työansioiden perusteella.

67 §

Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta erityisin karttumisprosenttein

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta (*tuleva aika*). Eläkekassan ollessa 108 §:n perusteella toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, tuleva aika lasketaan kuitenkin sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä olisi saavuttanut 8 §:n 2 momentissa säädetyn alennetun eläkeiän ollessaan yhdenjaksoisesti tämän lain alaisessa työsuhteessa työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta mainitun eläkeiän saavuttamiseen saakka, jos näin laskettu eläkeikä on 63 vuotta alempi. Tulevan ajan eläkkeen saamisen edellytyksenä on, että työntekijällä on työeläkekien mukaisia työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan eläke on 82 §:ssä tarkoitettua tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta:

1) 1,6 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttymiskuukauden loppuun; ja

2) 1,4 prosenttia vuodessa siltä osin kuin tuleva aika luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun väliseltä ajalta.

68 §

Eläkkeen karttuminen eläkkeen aikana tehdystä työstä erityisin karttumisprosenttein

Eläkettä karttuu 1,6 prosenttia niistä eläkkeen perusteena olevista vuosiansioista, jotka eläkkeensaaja ansaitsee työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen, vanhuuseläkkeen tai niitä vastaavan ulkomailta maksettavan eläkkeen aikana.

69 §

Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta erityisin karttumisprosenttein

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään vanhuuden tai työkyvyttömyyden perusteella uusin perustein eläke, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jona työntekijä sai työkyvyttömyyseläkettä. Tältä ajalta eläkettä laskettaessa käytetään perusteena päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansiota.

Edellä 1 momentin perusteella eläkettä karttuu työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta työkyvyttömyyseläkkeen päättämiskuukauden loppuun työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta:

1) 1,6 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun; ja

2) 1,4 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välinen aika.

Jos työntekijä sai tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi muun työeläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tämän lain mukainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus työntekijän saamien työkyvyttömyyseläkkeiden tulevan ajan ansioista kuin tämän lain alaisten työansioiden osuus on työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä 82 ja 84 §:n mukaisena tarkaste-lu aikana.

Jos työntekijä on saanut työkyvyttömyyseläkettä aiheuttomasti, uutta eläkettä laskettaessa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi tätä eläkkeellä oloaikaa.

70 §

Eläkkeen karttuminen osa-aikatyöstä ja osaaikaeläkkeen ajalta erityisin karttumisprosenttein

Osa-aika eläkkeen rinnalla tehdyn osa-aikatyön ansioista sekä osa-aikatyön aikaisilta palkattomilta ajoilta saatujen 80 §:ssä tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista tuloista eläkettä karttuu 66 ja 77 §:n mukaisesti.

Osa-aikaeläkeajalta vanhuuseläkettä karttuu 0,75 prosenttia vuodessa siitä 17 §:n 1 momentissa tarkoitettusta ansion alenemasta, jonka perusteella työntekijän osaaikaeläke on ensimmäisen kerran laskettu.

Kun työkyvyttömyyseläke lasketaan osaaikaeläkkeen aikana alkaneen työkyvyttömyyden perusteella, osaaikaeläkeajalta eläkettä karttuu 1,6 prosenttia ansion alenemasta. Jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä osaaikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuvaan eläkkeeseen luetaan mukaan myös tulevan ajan eläke, eläke lasketaan tulevalta ajalta 67 §:ssä säädettyjen karttumisprosenttien mukaan myös ansion alenemasta.

71 §

Oikeus yleisiin karttumisprosentteihin

Jos tämän lain alaisuuteen kuuluneella työntekijällä ei 65 §:n mukaan ole oikeutta 66—70 §:n mukaisesti määräytyvään vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeeseen, eläkettä karttuu siten kuin 72—76 §:ssä säädetään.

72 §

Eläkkeen karttuminen työansioista yleisin karttumisprosenttein

Eläkettä karttuu 78 §:ssä tarkoitetuista kunkin vuoden eläkkeen perusteena olevista työansioista (*vuosiansio*):

1) 1,5 prosenttia sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 53 vuotta;

2) 1,9 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 53 vuotta, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta; ja

3) 4,5 prosenttia sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 63 vuotta, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 68 vuotta.

Kun 1 momentissa mainittu karttumisprosentti muuttuu kalenterivuoden aikana, eläkkeen karttuminen määräytyy keskimääräisen karttumisprosentin mukaan muista kuin vanhuuseläkkeen alkamisen jälkeen ansaituista ansioista. Keskimääräinen karttumisprosentti lasketaan ottamalla 1 momentissa mainitut karttumisprosentit huomioon niiden kalenterivuoteen sisältyvien kalenterikuukausien lukumäärän suhteessa, joihin karttumisprosentit kohdistuvat.

Jos työntekijä työskentelee muussa EU- tai ETA-maassa kuin Suomessa 53 vuotta täytettyään, teoreettiseen eläkkeeseen lisätään 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetun karttumisprosentin ja 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun karttumisprosentin erotuksen perusteella laskettu erillinen lisä. Erillinen lisä lasketaan Suomessa ansaittujen työansioiden perusteella.

73 §

Eläkkeen määräytyminen tulevalta ajalta yleisin karttumisprosenttein

Työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttaa aika sen kalenterivuoden alusta, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 63 vuotta (*tuleva aika*). Eläkekassan ollessa 108 §:n perusteella toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen, tuleva aika lasketaan kuitenkin sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä olisi saavuttanut 8 §:n 2 momentissa säädetyn alennetun eläkeiän ollessaan yhdenjaksoisesti tämän lain alaisessa työsuhteessa työkyvyttömyyden alkamista seuraavan kuukauden alusta mainitun eläkeiän saavuttamiseen saakka, jos näin laskettu eläkeikä on 63 vuotta alempi. Tulevan ajan eläkkeen saami-

sen edellytyksenä on, että työntekijällä on työeläkelakien mukaisia työansioita yhteensä vähintään 12 566,70 euroa työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana.

Tulevan ajan eläke on 82 §:ssä tarkoitettusta tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta:

1) 1,5 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan tuleva aika 50 vuoden iän täyttymiskuukauden loppuun; ja

2) 1,3 prosenttia vuodessa siltä osin kuin tuleva aika luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun väliseltä ajalta.

74 §

Eläkkeen karttuminen eläkkeen aikana tehdystä työstä yleisin karttumisprosenttein

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia niistä eläkkeen perusteena olevista vuosiansioista, jotka eläkkeensaaja ansaitsee työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen, vanhuuseläkkeen tai niitä vastaavan ulkomailta maksettavan eläkkeen aikana.

75 §

Eläkkeen karttuminen päättyneeltä työkyvyttömyyseläkeajalta yleisin karttumisprosenttein

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään vanhuuden tai työkyvyttömyyden perusteella uusin perustein eläke, eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan myös aika, jona työntekijä sai työkyvyttömyyseläkettä. Tältä ajalta eläkettä laskettaessa käytetään perusteena päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan ansioita.

Edellä 1 momentin perusteella eläkettä karttuu työkyvyttömyyden alkamisvuoden alusta työkyvyttömyyseläkkeen päättymiskuukauden loppuun työkyvyttömyyseläkkeen tulevan ajan eläkkeen perusteena olevasta ansiosta:

1) 1,5 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan aika 50 vuoden iän täyttämiskuukauden loppuun; ja

2) 1,3 prosenttia vuodessa siltä osin kuin eläkkeeseen luetaan 50 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 63 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välinen aika.

Jos työntekijä sai tämän lain mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi muun työeläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä, päättyneen työkyvyttömyyseläkkeen tämän lain mukainen tulevan ajan ansio on sama suhteellinen osuus työntekijän saamien työkyvyttömyyseläkkeiden tulevan ajan ansioista kuin tämän lain alaisten työansioden osuus on työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä 82 ja 84 §:n mukaisena tarkaste-lu aikana.

Jos työntekijä on saanut työkyvyttömyyseläkettä aiheuttomasti, uutta eläkettä laskettaessa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi tätä eläkkeellä oloaika.

76 §

Eläkkeen karttuminen osa-aikatyöstä ja osa-aikaeläkkeen ajalta yleisin karttumisprosenttein

Osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdyn osa-aikatyön ansioista sekä osa-aikatyön aikaisilta palkattomilta ajoilta saatujen 80 §:ssä tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista tuloista eläkettä karttuu 72 ja 77 §:n mukaisesti.

Osa-aikaeläkeajalta vanhuuseläkettä karttuu 0,75 prosenttia vuodessa siitä 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua ansion alenemasta, jonka perusteella työntekijän osa-aikaeläke on ensimmäisen kerran laskettu.

Kun työkyvyttömyyseläke lasketaan osa-aikaeläkkeen aikana alkaneen työkyvyttömyyden perusteella, osa-aikaeläkeajalta eläkettä karttuu 1,5 prosenttia ansion alenemasta. Jos työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä osa-aikaeläkkeen rinnalla tehdystä osa-aikatyöstä karttuvaan eläkkeeseen luetaan mukaan myös tulevan ajan eläke, eläke lasketaan tulevalta ajalta 73 §:ssä säädettyjen karttumisprosenttien mukaan myös ansion alenemasta.

77 §

Eläkkeen karttuminen palkattomilta ajoilta

Eläkettä karttuu 1,5 prosenttia työntekijän kunakin kalenterivuonna palkattomalta ajalta saaman, 80 §:ssä tarkoitettun etuuden perusteena olevasta tulosta.

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot ja etuudet

78 §

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot

Eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon palkka, tulospalkkio tai muu vastike, joka on maksettu tai sovittu maksettavaksi korvauksena työstä. Tällainen vastike katsotaan eläkettä kartuttavaksi työansioksi myös silloin, kun sen maksaa työntekijälle työnantajan sijasta konkursipesä, merimiesten palkkaturvalaissa (1108/2000) tarkoitettu palkkaturvasta huolehtiva viranomainen tai muu maksaja (*sijaismaksaja*).

Eläkkeen perusteena olevaan työansioon luetaan myös työstä maksettava vastike, joka on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi yleisöltä saatavilla palvelurahoilla; palvelurahat otetaan huomioon samansuuruisina kuin viimeksi toimitetussa verotuksessa, jos muuta luotettavaa selvitystä niiden määrästä ei esitetä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena työstä ei pidetä muun muassa:

- 1) työnantajalta saatua henkilökuntaetua;
- 2) korkoetua työsuhteen perusteella saadusta lainasta;
- 3) etua työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää alempaan hintaan, jos etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä;
- 4) tuloverolain (1535/1992) 66 §:ssä tarkoitettua työsuhdeoption käyttämisestä syntyvää etua tai sellaista työsuhteeseen perustuvaa suoritusta, joka määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella;
- 5) palkkiota, joka annetaan työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muu-

hun vastaavaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvan yhtiön viranomaisen valvonnan alaisessa arvopaperipörssissä noteerattuina osakkeina, sijoitustalletuksena tai muulla vastaavalla tavalla, taikka osakkeiden sijasta osin tai kokonaan rahana, edellyttäen, että tällaisen palkkiona saatavan edun arvo riippuu kyseisten osakkeiden arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeisenä, vähintään vuoden mittaisena aikana;

6) työmatkasta saatua päivärahaa tai muuta kustannusten korvausta;

7) merimieslain 18 §:n 5 momentissa tarkoitettua odotusajan palkkaa;

8) työsopimuksen päättämisestä maksettavaa korvausta tai muuta vahingonkorvausta;

9) henkilöstörahasolaissa (814/1989) tarkoitettuja voittopalkkioeriä, jotka on siirretty henkilöstörahastoon tai nostettu käteisenä tai henkilöstörahasosta nostettua rahasto-osuutta;

10) eriä, jotka maksetaan työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voitonjakona tai käteisenä voittopalkkiona edellyttäen, että käteinen voittopalkkio maksetaan koko henkilöstölle eikä sillä pyritä korvaamaan työehtosopimuksen tai työsopimuksen edellyttämää palkkausjärjestelmää ja että käteisen voittopalkkion määräytymisperusteet ovat henkilöstörahasolain 2 §:n 2 momentin mukaiset ja että yhtiön vapaan pääoman määrä on suurempi kuin yhtiökokouksessa päätettävän käteisen voittopalkkion ja osakkeenomistajille maksettavien osinkojen yhteismäärä; eikä

11) yhtiön osakkaan nostamaa voitto-osuutta tai osinkoa.

Edellä 3 momentin 10 kohdassa tarkoitetussa tilanteessa edellytetään lisäksi, että voittopalkkion maksamisesta ei ole tehty työnantajaa velvoittavaa sopimusta, että omistajat tekevät sitovan päätöksen käteisen voittopalkkion maksamisesta yhtiökokouksessa tilikauden päätyttyä ja että voittopalkkiot maksetaan tämän jälkeen. Lisäksi edellytyksenä on, että asia käsitellään yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (725/1978) mukaisella tai muulla vastaavalla tavalla.

Yleisöltä palvelurahaa saavan työntekijän on ilmoitettava työnantajalleen veron perusteena olevan palvelurahan määrä.

79 §

Työansion kohdentaminen

Eläkkeen perusteena oleva työansio katsotaan sen kalenterivuoden ansioksi, jona se on maksettu (*maksuperiaate*). Jos työansion katsominen sen maksamisvuoden ansioksi vääristää eläkkeen määrää, työansio voidaan katsoa sen kalenterivuoden ansioksi, jona se on ansaittu. Tarkemmat säännökset maksuperiaatteen soveltamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

80 §

Eläkkeeseen oikeuttavat palkattomat ajat

Palkattomat ajat oikeuttavat eläkkeeseen, jos työntekijällä on ennen eläketapahtumavuoden alkua työeläkelakien mukaan vakuutettuja työansioita vähintään 12 566,70 euroa.

Eläkkeeseen oikeuttaa työntekijän 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta eläketapahtumaa edeltävän vuoden loppuun saakka palkattomalta ajalta saaman etuuden perusteena oleva tulo 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Vanhuuseläkettä laskettaessa työntekijän saaman etuuden perusteena oleva tulo otetaan kuitenkin huomioon vanhuuseläketapahtumakuukauden loppuun.

Palkattoman ajan etuuksien perusteena olevat tulot katsotaan sen kalenterivuoden ansioksi, johon etuusaika kohdentuu. Etuuksien perusteena olevat tulot oikeuttavat eläkkeeseen seuraavasti:

1) 117 prosenttia äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahan perusteena olevasta sairausvakuutuslain mukaisesta työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle ja 17 prosenttia siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työnantajalle;

2) 75 prosenttia vuorotteluvapaalain mukaisen vuorottelukorvauksen perusteena olevasta ansiosta;

3) 75 prosenttia työttömyysturvalain mukaisen ansioon suhteutetun päivärahan perusteena olevasta ansiosta siltä osin kuin päiväraha on saatu 63 vuoden iän täyttämiskauksen loppuun mennessä;

4) 65 prosenttia julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisen ansiotuen perusteena olevasta ansiosta;

5) 65 prosenttia työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitettun koulutuspäivärahan perusteena olevasta ansiosta;

6) 65 prosenttia aikuiskoulutustuesta annetun lain mukaisen aikuiskoulutustuen perusteena olevasta ansiosta;

7) 65 prosenttia työeläkelaeissa tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaisen kuntoutusrahan tai tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella myönnetyn ansionmenetykskorvauksen perusteena olevasta työansiotuosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, ei kuitenkaan, jos kuntoutusraha on maksettu eläkkeen lisänä;

8) 65 prosenttia sairauspäivärahan, osasairauspäivärahan ja erityishoitorahan perusteena olevasta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työtulosta siltä ajalta, jolta etuus on maksettu työntekijälle, kuitenkin siten, että osasairauspäivärahan perusteena oleva tulo on puolet sairauspäivärahan perusteena olevasta työtulosta; ja

9) 65 prosenttia tapaturma-, liikenne- tai sotilastapaturmavakuutusta koskevien säännösten mukaisen ansionmenetykskorvauksen perusteena olevasta työansiotuosta siltä ajalta, jolta päiväraha on maksettu työntekijälle, ei kuitenkaan siltä osin kuin eläkettä karttuu samasta syystä 8 kohdan mukaisesti.

Jos 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena olevana tulona pidetään 523,61 euroa kuukaudessa. Jos etuus on työhön paluun vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruisena, etuuden perusteena olevana tulona pidetään työntekijälle maksetun vähimmäispäivärahan määrää.

Etuuden perusteena olevan tulon perusteella ei katu eläkettä siltä ajalta, jolta työntekijä on saanut työeläkelakien mukaista muuta eläkettä kuin osa-aika- tai perhe-eläkettä.

Jos eläkkeensaajalla on oikeus eläkkeeseen kahden tai useamman työeläkelain mukaan, etuuksien perusteena olevat työ- ja ansiotulot otetaan huomioon vain kertaalleen.

81 §

Työntekijän eläkeote ja sen tarkistaminen

Suomessa asuvalle 18—67-vuotiaalle työntekijälle lähetetään vuosittain työntekijän eläkeote, jossa ilmoitetaan:

1) eläkkeeseen oikeuttavat yksityisten alojen työeläkelakien mukaiset työansiot työntantajittain;

2) eläkkeeseen oikeuttavilta palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot etuuslajeittain;

3) peruste ja aika, jolta eläkettä karttuu valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain mukaan; ja

4) otteen lähettämistä edeltävän vuoden loppuun mennessä karttuneen eläkkeen määrä.

Eläkeote sisältää 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettut tiedot viideltä tiedon lähettämivuotta edeltävältä kalenterivuodelta. Otteen lähettää työntekijälle eläkekassa tai muu yksityisten alojen eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhde on vakuutettu otteen lähettämivuotta edeltävän kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

Jos työntekijä toteaa 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetuissa tiedoissaan puutteen tai virheen, eläkekassan on otteen toimittaneena eläkelaitoksena työntekijän vaatimuksesta selvittävä tietojen oikeellisuus. Työntekijän on tarvittaessa esitettävä vaatimuksensa perusteista sellainen selvitys kuin häneltä kohtuudella voidaan edellyttää. Eläkekassa ei ole velvollinen selvittämään näitä tietoja takautuvasti pidemmältä ajalta kuin 2 momentissa tarkoitettulta viideltä kalenterivuodelta.

Jos työntekijä osoittaa riidattomasti, että hänellä on ollut edellä mainittua viittä vuotta aikaisemmin sellaisia eläkkeeseen oikeuttavia 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuja ansioita tai etuuksia, joita ei ole otettu huomioon oikein eläkkeeseen oikeuttavina, eläkekassa ottaa tiedot huomioon takautuvasti. Riidattomasti osoitetut työansiot otetaan huomioon maksamisvuoden ansioina ja palkattomilta ajoilta maksettujen etuuksien perusteena olevat tulot sekä alle kolmivuotiaan lapsen hoitoaika sekä opiskelu-aika otetaan

huomioon niiden vuosien ansioina, joihin etuusaika, lapsen hoitoaika tai opiskelu kohdistuu.

Jos työntekijällä ei ole eläkkeeseen oikeuttavia yksityisten alojen työeläkelakien mukaan vakuutettuja työansioita, Eläketurvakeskus lähettää tiedon 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista etuuksista ja tarvittaessa selvittää tietojen oikeellisuuden 3 ja 4 momentissa tarkoitettulla tavalla.

Työntekijällä on oikeus saada päätös 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista eläkeoikeuteensa vaikuttavista tiedoista. Päätöksen antaa eläkekassa tai muu otteen toimittanut eläkelaitos tai 5 momentissa tarkoitettu tilanteessa Eläketurvakeskus. Jos 3 ja 4 momentin mukaiset tiedot liittyvät Eläketurvakeskuksen käsiteltävänä olevaan työntekijän eläkelain 10 §:n mukaiseen soveltamisasiaan, päätöksen myös 3 ja 4 momentissa tarkoitetuista tiedoista antaa Eläketurvakeskus.

Tuleva aika

82 §

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot

Tulevan ajan eläkkeen perusteena olevat ansiot (*tulevan ajan ansio*) määrätään niiden työeläkelakien mukaisten työansioiden ja 80 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen perusteella, jotka työntekijällä on ollut työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneiden viiden kalenterivuoden aikana (*tarkasteluai-ka*). Tulevan ajan ansio on kuukautta kohden näiden tarkasteluajana saatujen työansioiden, palkattoman ajan etuuksien perusteena olevien tulojen ja 4 momentissa tarkoitettujen tulojen summa jaettuna kuudellakymmenellä.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon:

1) äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempanrahan perusteena oleva tulo 80 §:n 3 momentissa mainitun suuruusena; ja

2) muut 80 §:ssä tarkoitettujen palkattomalta ajalta saatujen etuuksien perusteena olevat tulot 100 prosentin suuruusina.

Jos 1 momentissa tarkoitettu etuus on ansiotulojen puuttumisen tai niiden vähäisyyden vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruusena, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon 523,61 euroa kuukaudessa. Jos etuus on työhön paluun vuoksi maksettu vähimmäispäivärahan suuruusena, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan huomioon työntekijälle maksettu vähimmäispäiväraha.

Tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan tulona huomioon 1 047,22 euroa jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta työntekijälle on tarkasteluajana maksettu:

1) työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa, työmarkkinatukea tai peruspäivärahan suuruista koulutuspäivärahaa; tai

2) julkisesta työvoimapaivalvelusta annetun lain mukaista koulutustukea perustukena.

Sairausvakuutuslain mukainen päiväraha otetaan huomioon 4 momentissa tarkoitettulla tavalla, jos se on myönnetty työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan suuruusena.

Jos työntekijällä ei ole tarkasteluajana eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, tulevan ajan eläkkeenosaa ei lueta eläkkeeseen myöskään 80 §:ssä tarkoitettujen palkattomilta ajoilta saatujen etuuksien perusteena olevien tulojen tai 4 momentissa tarkoitettujen tulojen perusteella.

83 §

Lapsenhoitoajan vaikutus tulevan ajan eläkkeeseen

Jos työntekijän työansiot ovat 82 §:n 1 momentissa tarkoitettuna tarkasteluajana hänen vakiintunutta ansiotasoaan pienemmät alle kolmevuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi ja jos tällä seikalla on vähintään 20 prosentin vaikutus hänen työeläkelakien mukaisen eläkkeensä määrään, pidetään työntekijän hakemuksesta hänen 82 §:n 1 momentin mukaisena työansiona sitä työansiota, jota lapsenhoitoaika ei ole pienentänyt. Tällöin työansioita otetaan kuitenkin huomioon enintään kymmeneltä viimeiseltä vuodelta.

84 §

Tulevan ajan eläkkeen määräytyminen alle viiden vuoden ansioiden perusteella

Jos työntekijällä on eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, palkattomilta ajoilta saadun etuuden perusteena olevia tuloja tai 82 §:ssä tarkoitettuja tulevan ajan ansioita vain työkyvyttömyyden alkamisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna, tulevan ajan ansiota määrätessä otetaan huomioon myös työkyvyttömyyden alkamisvuoden ansiot sen kuukauden loppuun asti, jona työntekijä on tullut työkyvyttömäksi.

Jos työntekijä on tullut työkyvyttömäksi ennen sen kalenterivuoden päättymistä, jona hän täyttää 23 vuotta, tarkastelu-aika on 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alkamisen ja työkyvyttömyyden alkamiskuukauden päättymisen välinen aika. Tällöin tulevan ajan ansio kuukautta kohden on tänä tarkastelu-aikana saatujen 82 §:ssä tarkoitettujen tulevan ajan ansioiden summa, joka jaetaan samaan ajanjaksoon sisältyvien kuukausien lukumäärällä, kuitenkin enintään 60:llä.

85 §

Tämän lain mukainen osuus tulevan ajan ansioista

Jos työntekijän eläkkeessä otetaan huomioon tuleva aika useamman eri työeläkelain perusteella, tämän lain alainen tulevan ajan ansio on yhtä suuri osa tulevan ajan ansioiden yhteismäärästä kuin tämän lain alaisten työansioiden osuus on työeläkelakien mukaisten ansioiden yhteismäärästä 82 tai 84 §:n mukaisena tarkastelu-aikana.

Työkyvyttömyyseläkkeen määrään vaikuttavat muut seikat

86 §

Eläke entisin perustein

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle työntekijälle myönnetään työkyvyt-

tömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään siten kuin se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutusrahakauden alkaessa.

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myöhemmin myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen uuden työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin ensiksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, uusi työkyvyttömyyseläke määrätään samoin perustein kuin ensiksi myönnetty työkyvyttömyyseläke. Samoin menetellään, jos uusi työkyvyttömyyseläke myönnetään työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle saman sairauden, vian tai vamman perusteella kuin aikaisempi työkyvyttömyyseläke.

Jos työkyvyttömyyseläkettä saaneelle työntekijälle myönnetään vanhuuseläke, joka alkaa ennen kuin työkyvyttömyyseläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, vanhuuseläke määrätään samoin perustein kuin edellä mainittu työkyvyttömyyseläke.

87 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus

Työntekijän työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään kertakorotus sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä eläkkeen alkamisesta on kulunut viisi kalenterivuotta. Korotusta ei lisätä, jos työntekijä on korotusvuoden alussa täyttänyt 55 vuotta. Kertakorotusta ei lisätä kuntoutuskorotukseen.

Kertakorotus lasketaan työntekijälle myönnetyn yksityisten alojen työeläkelakien mukaisten eläkkeiden yhteismäärän perusteella. Korotus määrätään työntekijän iän mukaan korotusvuoden alussa. Korotusprosentti on 21, jos työntekijä on korotusvuoden alussa 24–26-vuotias. Korotusprosentti pienenee kutakin ikävuotta kohden 0,7 prosenttiyksiköllä.

Elinaikakerroin

88 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Eläketurva sopeutetaan eliniän odotteen muutokseen siten, että eläke muunnetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella vanhuuseläkkeen alkaessa. Jos vanhuuseläke kuitenkin alkaa ennen 62 vuoden iän täyttämivuotta, vanhuuseläke muunnetaan eläkkeen alkamisvuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella.

Kun työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi 63 vuoden iässä, eläke tarkistetaan työntekijän 62 vuoden iän täyttämivuodelle vahvistetulla elinaikakertoimella.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella elinaikakertoimen siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään.

Perhe-eläkkeen määräytyminen

89 §

Perhe-eläkkeen peruste

Perhe-eläke määrätään edunjättäjän kuollessaan saaman tämän lain mukaisen vanhuuseläkkeen tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella. Kun perhe-eläkkeen perusteena on vanhuuseläke, se otetaan huomioon 88 §:n mukaisella elinaikakertoimella muuntamattomana. Perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän eläkkeeseen lisätään edunjättäjän eläkkeellä ollessaan ansaitsema eläke.

Jos edunjättäjä ei kuollessaan saanut 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, perhe-eläkkeen perusteeksi lasketaan eläke, jota edunjättäjä olisi saanut, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutavassa määrin työkyvyttömäksi kuolinpäivänään.

Jos edunjättäjä oli kuollessaan työkyvyttömyyseläkkeellä, johon ei sisällynyt 87 §:ssä tarkoitettua kertakorotusta, perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään kertakorotus

sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä edunjättäjän työkyvyttömyyseläke ja sen perusteella myönnetty perhe-eläke yhdessä ovat jatkuneet viisi kalenterivuotta. Jos edunjättäjä ei ollut kuollessaan eläkkeellä, kertakorotus lisätään perhe-eläkkeen perusteeksi laskettavaan edunjättäjän työkyvyttömyyseläkkeeseen sen kalenterivuoden alusta, johon mennessä perhe-eläke on jatkunut viisi kalenterivuotta. Kertakorotusprosentti määrätään 87 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla sen mukaan, mikä edunjättäjän ikä olisi korotushetkellä.

90 §

Lesken ja entisen puolison eläkkeen määrä

Leskeneläkkeen määrä on perhe-eläkkeen perusteesta, jollei 2 momentista tai 93—98 §:stä muuta johdu:

1) 6/12, jos edunsaajana on leski tai leski ja yksi lapsi;

2) 5/12, jos edunsaajana on leski ja kaksi lasta;

2) 3/12, jos edunsaajana on leski ja kolme lasta; sekä

4) 2/12, jos edunsaajana on leski ja neljä tai useampia lapsia.

Edunjättäjän entisen puolison perhe-eläkkeen suuruus määrätään siten, että sen osuus 1 momentin mukaisesti lasketusta leskeneläkkeen määrästä on sama kuin mitä 60 prosenttia edunjättäjän entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta on 89 §:ssä tarkoitettua edunjättäjän eläkkeestä. Jos edunsaajana on myös leski, entisten puolisoitten perhe-eläkkeiden yhteismäärä on enintään puolet leskeneläkkeestä. Yhteismäärä vähennetään leskeneläkkeestä ja jaetaan entisten puolisoitten kesken elatusapujan suhteessa.

91 §

Lapseneläkkeen määrä

Lapseneläkkeiden yhteismäärä on perhe-eläkkeen perusteesta, jollei 97 tai 98 §:stä muuta johdu:

1) 4/12, jos lapsia on yksi;

2) 7/12, jos lapsia on kaksi;

3) 9/12, jos lapsia on kolme; sekä

4) 10/12, jos lapsia on neljä tai useampia.
Lapseneläkkeen yhteismäärä jaetaan tasan edunsaajina olevien lasten kesken.

92 §

Perhe-eläkkeen tarkistaminen

Perhe-eläkkeen määrä ja sen jakautuminen edunsaajien kesken tarkistetaan, kun edunsaajien lukumäärä muuttuu. Tarkistaminen tehdään muutosta seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Perhe-eläkkeen määrä tarkistetaan myös, kun perhe-eläkkeen perusteena olevaan työkyvyttömyyseläkkeeseen lisätään 89 §:n 3 momentin mukaisesti kertakorotus. Tällöin perhe-eläke tarkistetaan samasta ajankohdasta kuin kertakorotus lisätään.

93 §

Leskeneläkkeen vähentäminen

Lesken ansiotyön perusteella saamat työeläkelakeihin ja niihin rinnastettaviin lakeihin perustuvat eläkkeet vähentävät leskeneläkettä. Leskeneläkettä vähennettäessä lesken saamat eläkkeet otetaan huomioon vähentämättä niistä 97 ja 98 §:ssä tarkoitettuja ensisijaisia etuuksia ja lesken saama osatyökyvyttömyyseläke otetaan huomioon täyden työkyvyttömyyseläkkeen määräisenä. Lisäksi leskeneläkettä vähennettäessä otetaan huomioon edellä mainittua eläkettä vastaava etuus, joka maksetaan tai olisi maksettava leskelle ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen taikka kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella.

Jos leski ei saa 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, lesken työeläkkeenä pidetään kuitenkin sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi edunjäntäjän kuolinpäivänä (*lesken laskennallinen eläke*). Jos leski on työskennellyt ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksessa, lesken työeläkkeenä pidetään sitä laskennallista eläkettä, joka leskelle olisi myönnetty, jos hänen ulkomailta, Euroopan yhteisöjen toimielimen

tai kansainvälisen järjestön palvelukseen perustuvaan vakuutusaikaan luettava työskentelynsä olisi tämän lain alaista.

Jos eläkekassa antaa lesken laskennallisen eläkkeen määrän julkisten alojen työeläkelätkien toimeenpanosta huolehtivalle eläkelätktokselle julkisten alojen työeläkelätkien mukaisen leskeneläkkeen määräämistä varten, leskellä on oikeus pyynnöstä saada eläkekassalta päätös laskennallisen eläkkeensä määrästä.

94 §

Leskeneläkkeen vähentämisen ajankohta

Leskeneläkettä vähennetään edunjäntäjän kuolemaa seuraavan seitsemännen kalenterikuukauden alusta. Kuitenkin, jos leski on edunjäntäjän kuollessa täyttänyt 65 vuotta tai hän saa 93 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkettä, leskeneläkettä vähennetään edunjäntäjän kuolemaa seuraavan kalenterikuukauden alusta.

Jos edunjäntäjän kuollessa hänen ja lesken kanssa samassa taloudessa asui lapsi tai lapsia, joilla on oikeus lapseneläkkeeseen edunjäntäjän jälkeen, leskeneläkettä ei vähennetä ennen kuin nuorin lapsista täyttää 18 vuotta. Tällöin lesken laskennallisena eläkkeenä pidetään sitä työkyvyttömyyseläkettä, joka hänelle olisi myönnetty, jos hän olisi tullut täyteen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavassa määrin työkyvyttömäksi nuorimman lapsen täyttyessä 18 vuotta.

95 §

Leskeneläkkeen vähentämisen peruste ja määrä

Leskeneläkettä vähennetään, jos lesken 93 §:ssä tarkoitettut työeläkkeet ylittävät eläkkeen vähennyksen perusteen. Eläkkeen vähennys on 50 prosenttia lesken 93 §:ssä tarkoitettujen työeläkkeiden ja eläkkeen vähennyksen perusteen erotuksesta. Eläkkeen vähennyksen peruste on:

1) 649,69 euroa kuukaudessa, jos edunjäntäjän 89 §:n perusteella laskettu eläke ja muut työeläkkeet yhteensä ylittävät sanotun rahamäärän;

2) edunjättäjän 89 §:n perusteella lasketun eläkkeen ja muiden työeläkkeiden yhteismäärän suuruinen, jos näiden työeläkkeiden yhteismäärä ylittää 324,77 euroa ja on enintään 649,69 euroa;

3) 324,77 euroa, jos 1 kohdassa mainitut työeläkkeet yhteensä ovat enintään 324,77 euroa.

Eläkkeen vähentämisen perustetta määrätessä otetaan huomioon 1 momentin 1 ja 2 kohdassa mainittuja työeläkkeitä vastaava ulkomailta tai Euroopan yhteisöjen toimielimen tai kansainvälisen järjestön palveluksen perusteella maksettava etuus siten kuin 93 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Jos leskellä on oikeus saada tämän lain mukaisen leskeneläkkeen lisäksi muun työeläkelain mukaista leskeneläkettä, tämän lain mukaisesta leskeneläkkeestä vähennetään määrä, joka on yhtä suuri osa edellä tarkoitettusta vähennyksestä kuin tämän lain mukainen leskeneläke on kaikista työeläkelakien mukaisista leskeneläkkeistä.

Leskeneläkettä vähennettäessä leskeneläke muunnetaan 88 §:n mukaisella elinaikaker-toimella, joka on vahvistettu sille vuodelle, jona lesken eläkettä vähennetään.

96 §

Leskeneläkkeen vähentäminen erityistilan-teissa

Lesken eläkettä vähennettäessä otetaan lesken hakemuksesta työeläkkeiden asemesta huomioon hänen saamansa keskimääräiset ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, jos:

1) leski ei saa omaan työhönsä perustuvaa työeläkettä tai jos leski saa osatyökyvyttömyyseläkettä;

2) leski on tehnyt asiasta hakemuksen viiden vuoden kuluessa edunjättäjän kuolemasta tai silloin, kun lesken eläkettä vähennetään ensimmäisen kerran; ja

3) mainitut ansiotulot ja niihin perustuvat etuudet sekä osatyökyvyttömyyseläke, kun ansiotuloista otetaan huomioon 60 prosenttia, ovat yhteensä vähintään 25 prosenttia pienemmät kuin lesken 93 §:n mukaisesti määrätty eläke.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu keskimää-

räinen ansiotulo lasketaan lesken kuudelta kuukaudelta ennen hakemuksen tekemistä saamista ansiotuloista ja eläkkeen vähentäminen 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tehdään aikaisintaan tämän takautuvan jakson alusta.

Leskeneläke tarkistetaan, kun lesken olosuhteissa tapahtuu sellainen muutos, jonka takia 1 momentissa tarkoitettujen edellytykset eivät enää täyty. Lisäksi leskeneläke tarkistetaan, kun leskelle myönnetään työeläkelakien mukainen eläke muuna kuin osa-aika-eläkkeenä.

Leskeneläkettä tarkistettaessa käytetään samaa eläkkeen vähennyksen perustetta kuin lesken eläkettä ensimmäisen kerran vähennettäessä.

5 luku

Ensisijaisten etuuksien vähentäminen eläkkeestä

97 §

Eläkkeestä vähennettävät etuudet

Tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään työntekijän saama ensisijainen etuus ja perhe-eläkkeestä ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai korvaus. Ensisijaisia etuuksia ovat:

1) tapaturmavakuutuslain säännöksiin perustuva päiväraha tai tapaturmaeläke;

2) liikennevakuutuslain nojalla myönnetty omaan vammaan perustuva ansionmenetyskorvaus tai eläke;

3) tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

4) liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus;

5) sotilasvammalain (404/1948) nojalla myönnetty elinkorko; ja

6) sotilastapaturmalain nojalla myönnetty päiväraha tai tapaturmaeläke.

Jos työntekijällä on oikeus 1 momentissa mainittuun etuuteen, tämän lain mukaisena eläkkeenä maksetaan kaikkien työeläkkeiden yhteismäärän ja 1 momentissa mainitun etuuden erotuksesta yhtä suuri osa kuin t-

män lain mukainen eläke on kaikista työeläkkeistä.

98 §

Ulkomailta saatavan etuuden vähentäminen

Ensisijaisena etuutena pidetään myös 97 §:n 1 momentissa tarkoitettua etuutta vastaavaa muusta valtiosta maksettavaa etuutta.

Jos työntekijän eläkettä määrättäessä otetaan huomioon tuleva aika kahden tai useamman EU- tai ETA- taikka sosiaaliturvasopimusmaan eläkelainsäädännön mukaan, tulevan ajan päällekkäisyys estetään siten, että tulevaa aikaa myönnetään tämän lain perusteella siinä suhteessa kuin työntekijän työeläkelakien mukainen vakuutus aika on kaikkien tulevan ajan myöntävien maiden vakuutus aikaan.

99 §

Ensisijaisen etuuden muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Jos eläkkeensaajalle myönnetään ensisijainen etuus tai jos ensisijaisen etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu muutoin kuin indeksitarkistuksen vuoksi, eläkkeen määrä tarkistetaan. Eläkkeen määrä tarkistetaan myös, jos tämän lain mukaisesta eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus ja eläkkeensaajalle myönnetään muu työeläke. Osatyökyvyttömyyseläkkeestä ei kuitenkaan vähennetä tapaturmavakuutuslain, liikennevakuutuslain tai sotilastapaturmalain mukaista päivärahaa tai ansionmenetykskorvausta, jos se on myönnetty osatyökyvyttömyyseläkkeen aikana sattuneen tapaturman tai liikennevahingon perusteella.

Perhe-eläkkeen määrä tarkistetaan, jos eläkkeensaajalle myönnetään ensisijaista etuutta vastaava perhe-eläke tai työeläkelakien mukainen perhe-eläke ja tämän lain mukaisesta perhe-eläkkeestä on vähennetty ensisijainen etuus.

Eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai josta etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu. Jos eläkkeensaajalle myönnetään 98 §:n 1 momentissa tarkoi-

tettu etuus ulkomailta tai sen määrä muuttuu, eläkkeen määrä tarkistetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana eläkekassa saa tiedon tällaisen etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

Eläkkeen määrää ei tarkisteta, jos ensisijainen etuus myönnetään tai sen määrä muuttuu enintään neljän kuukauden ajaksi etuuden alkamisesta tai sen muuttumisesta laskettuna.

100 §

Takautumisoikeus

Tämän lain mukainen eläke voidaan maksaa vähentämättömänä, kunnes ensisijaisen etuuden määrä on lopullisesti ratkaistu. Eläkkeensaajan oikeus ensisijaiseen etuuteen siirtyy eläkekassalle siltä osin kuin etuus olisi vähentänyt eläkettä.

6 luku

Palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottaminen

101 §

Ansiorajojen, rahamäärien ja vuosiansioiden tarkistaminen palkkakertoimella

Tässä laissa tarkoitettujen ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella. Eläkettä laskettaessa vuosiansiot tarkistetaan palkkakertoimella eläkkeen alkamisvuoden tasoon.

Tässä laissa tarkoitettujen ansiorajat, rahamäärät ja rajamäärät vastaavat 1 momentissa tarkoitettujen palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella palkkakertoimen siten kuin työntekijän eläkelain 100 §:ssä säädetään.

102 §

Eläkkeiden indeksitarkistus

Maksussa oleva eläke tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien työntekijän

eläkelain 98 §:ssä tarkoitettulla työeläkeindeksillä. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella työeläkeindeksin siten kuin työntekijän eläkelain 100 §:ssä säädetään.

7 luku

Eläkkeen hakeminen ja päätökset

103 §

Eläkehakemus

Eläkettä on haettava eläkekassalta Eläketurvakeskuksen sitä varten vahvistamalla lomakkeella. Hakemukseen on liitettävä eläkeasian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Hautausavustusta on haettava eläkekassalta kirjallisella hakemuksella. Hakemukseen on liitettävä asian ratkaisemiseksi tarvittava selvitys.

Tarkemmat säännökset eläkkeen ja hautausavustuksen hakemiseen tarvittavista lomakkeista ja todistuksista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

104 §

Työkyvyttömyyseläkkeen hakijan terveydentilaselvitys

Työkyvyttömyyseläkkeen hakijan on toimitettava eläkekassalle terveydentilastaan laadittu lääkärintilaus, joka sisältää hoito- tai kuntoutussuunnitelman. Eläkekassa voi kuitenkin hyväksyä muunkinlaisen lääkärintilauksen tai sitä vastaavan selvityksen. Eläkekassa voi myös omalla kustannuksellaan hankkia lääkärintilauksen, jos hakija on hoidettavana sairaalassa tai siihen on muu erityinen syy.

Työkyvyttömyyseläkkeen hakija on velvollinen eläkekassan osoituksesta käymään työkyvyn heikentymisen selvittämistä varten tutkittavana eläkekassan nimeämän laillistettun lääkärin luona tai eläkekassan osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Jos hakija ilman hyväksyttävää syytä kieltäytyy tutkimuksesta, eläkehakemus voidaan ratkaista eläkekassan käytettävissä olevan selvityksen nojalla.

Eläkekassa on velvollinen korvaamaan

työkyvyttömyyseläkkeen hakijalle 2 momentissa tarkoitettua tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

105 §

Eläkkeen hakeminen työntekijän puolesta

Jos työntekijä ei itse pysty hakemaan eläkettä tai muuten hoitamaan eläkettään koskevia asioita iän, vamman, sairauden tai muun syyn takia eikä hänellä ole edunvalvojaa, eläkekassan hyväksymä työntekijän lähiomainen tai työntekijästä huolehtinut henkilö voi hakea työntekijän puolesta eläkettä ja muutenkin käyttää puhevaltaa hänen puolestaan tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

106 §

Eläkehakemuksen vireilletulo

Eläkehakemus katsotaan tehdyksi sinä päivänä, jona se on saapunut eläkekassalle tai muulle työeläkelaeissa tarkoitettulle eläkelaitokselle tai Eläketurvakeskukselle taikka eläkekassan, eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen sitä varten valtuuttamalle asiamiehelle. Mitä eläkehakemuksen vireilletulosta säädetään, koskee myös hautausavustushakemuksen vireilletuloa.

107 §

Päätös ja sen tiedoksianto

Oikeus tämän lain mukaiseen eläkkeeseen ja eläkkeen määrä ratkaistaan eläkekassan tai muun toimivaltaisen eläkelaitoksen antamalla päätöksellä. Eläkekassan tai muun toimivaltaisen eläkelaitoksen on ratkaistava eläkehakemus viipymättä, kun se on saanut tarpeelliset selvitykset.

Oikeus tämän lain mukaiseen hautausavustukseen ratkaistaan eläkekassan antamalla päätöksellä. Eläkekassan on ratkaistava hautausavustushakemus viipymättä, kun se on saanut tarpeelliset selvitykset.

Eläkekassa tai muu toimivaltainen eläkelaitos antavat päätöksensä tiedoksi kirjeellä h-

hettämällä päätöksen vastaanottajalle hänen ilmoittamaansa osoitteeseen.

Tarkemmat säännökset eläkekassan ja muun toimivaltaisen eläkelaitoksen päätöksen koneellisesta allekirjoittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

108 §

Toimivaltainen eläkelaitos

Tämän lain mukainen toimivaltainen yksityisten abjen eläkelaitos ja viimeinen eläkelaitos sekä toimivaltaisen eläkelaitoksen tehtävät määräytyvät siten kuin työntekijän eläkelain 106—111 §:ssä ja mainitun lain 111 §:n 3 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään.

8 luku

Eläkkeen maksaminen, viivästyskorotus ja takaisinperintä

109 §

Eläkkeen maksaminen

Eläke maksetaan eläkkeensaajalle, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

Eläke maksetaan kuukausittain jälkikäteen kunkin kalenterikuukauden viimeisenä päivänä eläkkeensaajan valitsemaan rahalaitoksen hänen ilmoittamalleen tilille. Jos kalenterikuukauden viimeinen päivä on pyhäpäivä tai arkilauantai, eläke maksetaan sitä edeltävänä arkipäivänä.

110 §

Maksamisen alkaminen, päättäminen, keskeyttäminen ja lakkauttaminen

Eläkettä aletaan maksaa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, jollei 3 luvun säännöksistä muuta johdu. Eläkettä maksetaan sen kalenterikuukauden loppuun, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on lakan-

nut.

Jos eläkekassalla on syytä epäillä, että eläkkeensaaja ei enää täytä eläkkeen saamisen edellytyksiä, eläkekassa voi keskeyttää eläkkeen maksamisen. Edellytyksenä on, että eläkekassa on pyytänyt eläkkeensaajalta selvityksen eläkkeen määrään tai eläkeoikeuteen liittyvistä seikoista, mutta eläkkeensaaja ei tällaista selvitystä eläkekassan ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa esitä.

Jos eläkkeensaajan kuolemasta ei voida esittää selvitystä, mutta on todennäköistä, että hän on kuollut hukkumisen, muun onnettomuuden tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi, eläkekassa voi lakkauttaa eläkkeen eläkkeensaajan katoamispäivään.

111 §

Eläke kertasuorituksena

Jos vanhuuseläke, perhe-eläke tai täysi työkyvyttömyyseläke on ennen ensisijaisen etuuden vähentämistä pienempi kuin 20 euroa kuukaudessa, eläkekassa voi maksaa sen kertasuorituksena.

Kun 1 momentissa tarkoitettun eläkkeen määrä on vähintään 20 euroa, mutta enintään 50 euroa kuukaudessa, eläkekassa voi maksaa eläkkeen kertasuorituksena, jos eläkkeensaajalle on ilmoitettu eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena eikä eläkkeensaaja ole vastustanut sitä eläkekassan ilmoittamassa kohtuullisessa ajassa.

Toistaiseksi myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen kertasuoritus sisältää myös sen jälkeen myönnettävän vanhuuseläkkeen.

Kun työkyvyttömyyseläke maksetaan kertasuorituksena, takautuvaa eläkettä ei makseta sairausvakuutusrahastolle.

Kun eläkekassa viimeisenä eläkelaitoksena maksaa työntekijän eläkelain 107 §:n mukaisen päätösyhdistelmän mukaisen eläkkeen, 1 ja 2 momentissa mainitulla eläkkeen määrällä tarkoitetaan päätösyhdistelmään sisältyvien eläkkeiden yhteismäärää.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella kertasuorituskeruimet, jotka tulee määrätä vakuutusmatemaattisten perusteiden mukaan.

112 §

Viivästyskorotus

Jos tämän lain mukaisen eläkkeen maksaminen viivästyy, eläkekassan on maksettava viivästynyt eläke viivästysajalta korotettuna. Eläkkeen korotus on vuotta kohden laskettuna korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen. Velvollisuus maksaa eläke korotettuna koskee myös niitä eläkkeitä, jotka eläkekassa maksaa viimeisenä eläkelaitoksena.

Velvollisuus maksaa eläke 1 momentin mukaan korotettuna ei koske sitä osaa eläkkeestä, joka maksetaan toiselle lakisääteistä vakuutusta harjoittavalle vakuutus- tai eläkelaitokselle tai Kansaneläkelaitokselle tai työtömyyskassalle tämän takautumisvaatimuksen vuoksi.

Viivästyskorotusta ei makseta, jos sen määrä on pienempi kuin 5,39 euroa.

113 §

Aika, jolta viivästyskorotus lasketaan

Eläkkeen korotus lasketaan viivästysajan jokaiselta päivältä, ei kuitenkaan ennen kuin kolme kuukautta on kulunut sen kalenterikuukauden päättymisestä, jonka aikana työntekijä on esittänyt eläkekassalle vaatimuksensa sekä eläkkeen perustetta koskevan selityksen, joka häneltä voidaan kohdella vaatia ottaen huomioon myös eläkekassan mahdollisuudet hankkia selvitys. Viivästyskorotus lasketaan eräpäivästä lukien saman päätöksen perusteella myöhemmin maksettavalle eläke-erälle.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy eläkkeensaajasta johtuvasta syystä, eläkekassa ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna pidemmältä viivästysajalta kuin siitä päivästä lukien, jona eläkekassa on saanut tietää esteen lakkaamisesta.

Jos eläkkeen maksaminen viivästyy lain säännöksen tai maksuliikenteen keskeytymisen tai muun sen kaltaisen yleisen esteen takia, eläkekassa ei ole velvollinen maksamaan eläkettä korotettuna tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

Mitä 112 §:ssä ja tämän pykälän 1—3

momentissa säädetään eläkkeen viivästyskorotuksesta koskee myös hautausavustusta.

114 §

Eläkkeen ja kuntoutuksuuden maksaminen työnantajalle

Jos eläkekassa on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos työntekijälle on myönnetty työkyvyttömyyseläkkeen sijasta vanhuuseläke 52 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla takautuvasti 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkkaa, eläke maksetaan työkyvyttömyysajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos eläkekassa on myöntänyt työntekijälle takautuvasti työkyvyttömyyseläkkeen tai 2 momentissa tarkoitetussa tilanteessa vanhuuseläkkeen ja työnantaja on maksanut hänelle samalta ajalta sairausajan palkan sijasta irtisanomisajan palkkaa, eläke maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Jos työnantaja maksaa työntekijälle palkkaa samalta ajalta, jolta työntekijä saa kuntoutusrahaa tai työkyvyttömyyseläkettä ja siihen liittyvää kuntoutuskorotusta, kuntoutusraha tai työkyvyttömyyseläke siihen liittyvine kuntoutuskorotuksineen maksetaan tältä ajalta hakemuksesta työnantajalle enintään samalta ajalta maksetun palkan määräisenä.

Kuntoutusrahaa tai eläkettä ja kuntoutuskorotusta ei makseta työnantajalle siltä osin kuin se on 115 §:n perusteella maksettava sairausvakuutusrahastolle eikä silloin, kun työnantaja on saanut korvauksen maksamaan palkasta muun lain mukaan.

115 §

Eläkkeen ja kuntoutuksuuden maksaminen sairausvakuutusrahastolle

Jos työntekijälle on maksettu sairausvakuu-

tuslain mukaista sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään vanhuuseläke, vanhuuseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa.

Jos täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti 41 §:n 1 momentissa tarkoitetun ensisijaisuusajan jälkeen ja samalta ajalta on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa, työkyvyttömyyseläke maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa.

Jos kuntoutusraha tai -korotus myönnetään takautuvasti samalle ajalle, jolta työntekijälle on maksettu sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa, kuntoutusraha ja kuntoutuskorotus maksetaan sairausvakuutusrahastolle siltä osin kuin ne vastaavat määrältään samalta ajalta maksettua sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai osasairauspäivärahaa.

116 §

Eläkkeen maksaminen kunnalle tai sosiaalihoitolain mukaiselle toimielimelle

Jos työntekijä on saanut toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 23 §:ssä tarkoitettua toimeentulotukea ennakkona, eläkekassan on maksettava samalta ajalta takautuvasti myönnettävä eläke tai osa siitä jo annetun toimeentulotuen korvaamiseksi sosiaalihoitolain (710/1982) 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulle toimielimelle tämän vaatimuksesta.

Jos kunta tai kuntayhtymä on järjestänyt eläkkeeseen oikeutetulle laitoshoidon tai -huoltoa tai perhehoitoa, eläkekassan on kunnan tai kuntayhtymän vaatimuksesta maksettava eläke laitoshoidon, -huollon tai perhehoitoa ajalta kunnalle tai kuntayhtymälle käytettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusta annetun lain (723/1992) 14 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

117 §

Eläkkeen maksaminen Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle

Jos työntekijä on väliaikaisesti saanut Kansaneläkelaitoksen maksamaa eläkettä kansaneläkelain 72 §:n mukaan tai edellä mainittua eläkettä ja eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) 1 §:n mukaista asumistukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään muutoksenhaun perusteella tämän lain mukainen eläke takautuvasti, eläkekassan on maksettava takautuva eläke Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta sille siltä osin kuin eläke vastaa määrältään Kansaneläkelaitoksen samalta ajalta liikaa maksaman etuuden määrää.

Eläkekassa voi maksaa takautuvasti myöntämänsä eläkkeen 1 momentissa säädetyllä tavalla Kansaneläkelaitokselle myös silloin, kun eläkekassa:

- 1) jatkaa muutoksenhaun perusteella myönnettyä kuntoutustukea;
- 2) myöntää edunsaajalle tämän lain mukaisen perhe-eläkkeen;
- 3) oikaisee 136 §:n mukaisesti aikaisemman päätöksen;
- 4) tarkistaa muutoin myönnetyn eläkkeen määrän; tai
- 5) myöntää oikaisupäätöksen jälkeen kuntoutustuelle jatkoa.

Eläkettä ei kuitenkaan makseta Kansaneläkelaitokselle sen liikaa maksaman asumistuen korvaamiseksi, jos samalla ei makseta takautuvaa eläkettä Kansaneläkelaitoksen liikaa maksaman eläkkeen korvaamiseksi.

Jos työntekijä on saanut työttömyysturvain lain mukaista työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea tai koulutuspäivärahaa tai julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaista koulutustukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään eläkettä takautuvasti, eläkekassan on työttömyyskassan tai Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta maksettava takautuvasti maksettava eläke työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea, koulutustukea tai koulutuspäivärahaa.

Jos työntekijä on saanut opintotukilain (65/1994) mukaista opintorahaa, aikuisopin-

torahaa tai asumislisää samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti muuta kuin osatyökyvyttömyyseläkettä, eläkelaitoksen on Kansaneläkelaitoksen vaatimuksesta maksettava takautuvasti maksettava eläke Kansaneläkelaitokselle siltä osin kuin se vastaa määrältään samalta ajalta maksettua opintotukea.

118 §

Määräaika maksuvaatimuksen esittämislle

Eläke maksetaan 114—117 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa sairausvakuutusrahastolle, työnantajalle, kunnalle, kuntayhtymälle, sosiaalihuollon toimielimelle, Kansaneläkelaitokselle tai työttömyyskassalle vain sillä edellytyksellä, että eläkkeen maksamista koskeva vaatimus on tehty eläkekassalle vähintään kaksi viikkoa ennen maksupäivää.

119 §

Eläkkeen maksaminen sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle suostumuksen perusteella

Eläkekassa voi eläkkeensaajan suostumuksella päättää, että eläke maksetaan eläkkeensaajan asuinkunnan sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetulle toimielimelle niin, että se käytetään eläkkeensaajan ja sellaisen henkilön huoltoon, jonka elatuksesta eläkkeensaaja on toimeentulotuesta annetun lain 2 §:n mukaan velvollinen huolehtimaan. Edellytyksenä on, ettei eläkkeen maksamista sen saajalle itselleen voida pitää tarkoituksenmukaisena hänen elämäntapojensa, sairautensa tai muun erityisen syyn vuoksi eikä hänelle ole määrätty edunvalvojaa.

Esityksen eläkkeen maksamisesta sosiaalihuoltolaissa tarkoitetulle toimielimelle voi tehdä eläkkeensaaja, hänen puolisonsa, muu omaisensa tai henkilö, joka pääasiallisesti huolehtii hänestä tai kunnan asianomainen toimielin.

Eläkettä ei saa käyttää vastoin eläkkeensaajan suostumusta muuhun kuin sen kuukauden aikana annettavaan huoltoon, jolta eläke on maksettu.

120 §

Eläkkeen maksamisjärjestys

Jos eläke on maksettava muulle kuin eläkkeensaajalle itselleen tämän tai muun lain perusteella, ja kahdella tai useammalla viranomaisella, kunnalla, laitoksella tai toimielimellä taikka muulla taholla on oikeus siihen, eläke maksetaan seuraavassa järjestyksessä:

1) sairausvakuutusrahastolle 115 §:n mukaan;

2) eläkelaitokselle yrittäjän eläkelain 120 §:n 1 momentin mukaan tai maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelain 28 §:n mukaan maksamattomina vakuutusmaksuina;

3) eläkelaitokselle aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintänä 123 §:n mukaan;

4) työnantajalle 114 §:n mukaan;

5) työttömyyskassalle tai Kansaneläkelaitokselle 117 §:n 4 momentin mukaan;

6) Kansaneläkelaitokselle 117 §:n 1 tai 2 momentin mukaan;

7) sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle 116 §:n 1 momentin mukaan;

8) kunnalle tai kuntayhtymälle 116 §:n 2 momentin mukaan;

9) Kansaneläkelaitokselle 117 §:n 5 momentin mukaan;

10) Potilasvakuutuskeskukselle potilasvahinkolain (585/1986) 9 §:n mukaan;

11) EU- tai ETA-maan laitokselle ja Sveitsille eläkkeen aiheeton maksu EY:n sosiaaliturva-asetuksen täytäntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 111 artiklan 1 kohdan mukaan;

12) ulosottoviranomaiselle ulosottolain (37/1895) 4 luvun 7 §:n mukaan;

13) EU- tai ETA-maan laitokselle ja Sveitsille muun etuuden kuin eläkkeen aiheeton maksu EY:n sosiaaliturva-asetuksen täytäntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen (ETY) 111 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaan;

14) sosiaaliturvasopimusten mukaisille sosiaaliturvasopimusmaiden laitokselle eläkkeen ja muun etuuden aiheeton maksu sosiaaliturvasopimuksen määräysten mukaan; sekä

15) sosiaalihuoltolain mukaiselle toimielimelle 119 §:n mukaan.

121 §

Eläkkeen siirtäminen tai panttaaminen sekä hautausavustuksen tai muun kustannuksen korvauksen ulosmittauskielto

Eläkettä ei saa siirtää toiselle henkilölle. Eläkkeen panttaamista tarkoittava sopimus on mitätön.

Tämän lain mukaan maksettavaa hautausavustusta tai muuta kustannusten korvausta ei saa ulosmitata.

122 §

Eläkkeen ja hautausavustuksen vanhentuminen

Oikeus saada eläkettä ja hautausavustusta vanhentuu viiden vuoden kuluttua siitä päivästä lukien, jona eläke olisi pitänyt maksaa tai jona edunjättäjä kuoli, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentumisen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain (728/2003) 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

123 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä

Jos eläkettä on maksettu enemmän kuin mihin sen saajalla on oikeus, eläkekassan on perittävä aiheettomasti maksettu eläke takaisin.

Eläkekassa voi luopua aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperimisestä kokonaan tai osittain, jos tämä katsotaan kohtuulliseksi eikä eläkkeen maksaminen ole johtunut eläkkeen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Eläkekassa voi luopua aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperimisestä myös silloin, kun takaisin perittävä

määrä on vähäinen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös silloin, kun eläkekassa on yksityisten alojen eläkelaitoksena tai viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan maksanut yksityisten alojen eläkelakien mukaista eläkettä aiheettomasti. Jos eläkekassa viimeisenä eläkelaitoksena on maksanut aiheettomasti julkisten alojen eläkelakien mukaista eläkettä, takaisinperinnästä päättää asianomainen julkisten alojen eläkelaitos siten kuin sitä koskevassa laissa säädetään. Eläkekassa antaa viimeisenä eläkelaitoksena takaisin perittävistä eläkkeistä päätösyhdistelmän ja perii takaisin perittävän määrän.

Päätös aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa eläkkeen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisaikojen katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

124 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen kuittaus

Eläkekassa voi periä aiheettomasti maksamansa eläkkeen myös kuittaamalla sen vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Ilman eläkkeensaajan suostumusta kulloinkin maksettavasta eläke-erästä saa vähentää enintään kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun eläke-erästä on toimitettu ennakkoperintälain (1118/1996) mukainen ennakonpidätys.

Jos eläkekassa viimeisenä eläkelaitoksena toimiessaan perii takaisinperittävän määrän kuittaamalla, 1 momentissa tarkoitettuna eläke-eränä pidetään eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena maksettavana olevien eläkeerien yhteismäärää.

9 luku

Muutoksenhaku

125 §

Muutoksen hakeminen

Muutoksenhakua varten on työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutus-oikeus. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta ja sen jäsenistä säädetään työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (677/2005) ja vakuutusoi-keudesta vakuutusoikeuslaissa (132/2003).

Asianosainen saa hakea valittamalla muu-
tosta eläkekassan tämän lain nojalla anta-
maan päätökseen työeläkeasioiden muutok-
senhakulautakunnalta siten kuin tässä laissa
ja hallintolainkäyttölaissa (586/1996) sääde-
tään.

Asianosainen saa hakea valittamalla muu-
tosta työeläkeasioiden muutoksenhakulauta-
kunnan muutoksenhakuasiassa antamaan
päätökseen vakuutusoikeudelta siten kuin
tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa sääde-
tään.

Eläketurvakeskuksen 108 §:n ja työntekijän
eläkelain 111 §:n 1 momentin nojalla anta-
maan päätökseen, joka koskee toimivaltaisen
eläkelaitoksen määräytymistä, ei saa hakea
muutosta valittamalla.

126 §

*Muutoksen hakeminen eläkekassan viimeise-
nä eläkelaitoksena antamaan päätösyhdis-
telmään ja EU-päätösten yhteenvedoon*

Eläkekassan viimeisenä eläkelaitoksena an-
tamaan päätösyhdistelmään sovelletaan, mitä
tässä luvussa säädetään päätöksestä. Kun
eläkekassan päätös sisältyy julkisten alojen
eläkelaitoksen viimeisenä eläkelaitoksena an-
tamaan päätösyhdistelmään, siihen haetaan
muutosta ja valitusasia käsitellään siten kuin
julkisten alojen eläkelaeissa säädetään.

Asianosainen, joka on ollut vakuutettuna
kahdessa tai useammassa EU-maassa ja joka
ei tyydy eläkekassan tämän lain nojalla an-
tamaan päätökseen, voi hakea siihen muutos-
ta saatuaan EY:n sosiaaliturva-asetuksen täy-

täntöönpanosta annetun neuvoston asetuksen
(ETY) 48 artiklassa tarkoitettua yhteenvedon,
johon on liitetty kaikkien EU-maiden päätök-
set. Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen ede-
lytyksiä koskevaan eläkekassan päätökseen
haetaan kuitenkin muutosta siten kuin tässä
laissa säädetään.

127 §

Muutoksenhakuaika

Muutoksenhakuaika on 30 päivää siitä päi-
västä lukien, jona asianosainen on saanut tie-
don eläkekassan tai työeläkeasioiden muu-
toksenhakulautakunnan päätöksestä. Asia-
nosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon
seitsemäntenä päivänä sen päivän jälkeen,
jona päätös on postitettu hänen ilmoitta-
maansa osoitteeseen, jos muutoksenhaun yh-
teydessä ei muuta näytetä.

128 §

Perustevalitus maksuunpanosta

Asianosainen saa tehdä maksuunpanoa
koskevan perustevalituksen, jos hän katsoo,
että eläkekassan tämän lain perusteella mää-
räämä maksuunpano tai työnantajan 142 tai
143 §:n perusteella tekemä työntekijän elä-
kevakuutusmaksun pidätys on ollut lain vas-
tainen. Perustevalitus on tehtävä kirjallisesti
ja se on toimitettava työeläkeasioiden muu-
toksenhakulautakunnalle viimeistään kahden
vuoden kuluessa sitä seuraavan vuoden alus-
ta lukien, jona saaminen on määrätty tai
maksuunpantu.

Jos perustevalitus tehdään ulosmittauksen
takia, on lisäksi voimassa, mitä verojen ja
maksujen perimisestä ulosottoimin anne-
tussa laissa (367/1961) säädetään perustevali-
tuksesta.

129 §

Valituskirjelmän jättäminen

Asianosaisen on toimitettava eläkekassan
tai työeläkeasioiden muutoksenhakulauta-
kunnan päätöksestä tehty valituskirjelmä
muutoksenhakuajassa eläkekassalle.

130 §

Päätöksen oikaisu muutoksenhaun yhteydessä

Eläkekassa tutkii, voiko se itse oikaista antamansa päätöksen. Jos eläkekassa hyväksyy kaikilta osin sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset, sen on annettava asiasta oikaisupäätös. Oikaisupäätökseen saa hakea muutosta siten kuin tässä luvussa säädetään.

Kun eläkekassa on viimeisenä eläkelaitoksena antanut päätösyhdistelmän, sen on pyydettävä lausunto julkisten alojen eläkelaitokselta ennen asian käsittelemistä siltä osin kuin valitus koskee julkisten alojen eläkelaitoksen hoitamaa eläketurvaa. Lausuntoa ei kuitenkaan pyydetä, jos valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia.

Jos eläkekassa ja kaikki muut eläkelaitokset, joiden päätöksiä valitus koskee, hyväksyvät muutoksenhakijan vaatimukset, eläkekassa antaa viimeisenä eläkelaitoksena uuden, oikaistun päätösyhdistelmän. Eläkekassa antaa uuden, oikaistun päätösyhdistelmän myös silloin, kun päätösyhdistelmästä tehty valitus koskee yksinomaan työkyvyn arviointia ja eläkekassa viimeisenä eläkelaitoksena hyväksyy sille toimitetussa valituksessa esitetyt vaatimukset. Näin oikaistuun päätösyhdistelmään saa hakea muutosta siten kuin tässä luvussa säädetään.

Jos eläkekassa oikaisee aikaisemman päätöksensä vain osin, sen on annettava asiasta väliaikainen päätös. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

131 §

Valituksen siirto muutoksenhakuelimelle

Jos eläkekassa ei hyväksy muutoksenhakijan vaatimuksia kaikilta osin, sen on toimitettava valituskirjelmä sekä valitusta koskeva lausuntonsa 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle. Jos valitus koskee työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan päätöstä, eläkekassan on toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa mainitussa ajassa vakuutusosastoille.

Jos eläkekassa hyväksyy valituksessa esite-

tyt vaatimukset osin tai kokonaan sen jälkeen, kun valituskirjelmä on toimitettu muutoksenhakuelimelle, eläkekassa voi antaa asiasta väliaikaisen päätöksen. Väliaikaisesta päätöksestä on ilmoitettava viipymättä muutoksenhakuelimelle. Väliaikaiseen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Eläkekassa voi poiketa 1 momentissa mainitusta määräajasta, jos valituksen käsittelyssä tarvittavan lisäselvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Lisäselvityksen hankkimisesta on tällöin viipymättä ilmoitettava valittajalle. Valituskirjelmä ja lausunto on kuitenkin toimitettava asianomaiselle muutoksenhakuelimelle viimeistään 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

Jos eläkekassa päätösyhdistelmän antaneena viimeisenä eläkelaitoksena on pyytänyt 130 §:n 2 momentissa tarkoitetun lausunnon julkisten alojen eläkelaitokselta eikä se oikaise päätöstään muutoksenhakijan vaatimalla tavalla, eläkekassan on toimitettava valituskirjelmä ja siitä annetut lausunnot 1 momentissa tarkoitetulle muutoksenhakuelimelle 60 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

132 §

Muutoksenhakuajan jälkeen tullut valitus

Jos työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusosastoille annettava valitus on saapunut eläkekassalle tai työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalle tai vakuutusosastoille 127 tai 128 §:ssä säädetyn määräajan jälkeen, valitus voidaan tästä huolimatta ottaa tutkittavaksi, jos myöhästymiseen on ollut painava syy.

133 §

Päätöksen täytäntöönpano

Eläkekassan päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä.

Eläkekassan ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoimainen tuomio.

134 §

Kirjoitus- tai laskuvirheen korjaaminen

Eläkekassan on korjattava antamassaan päätöksessä oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei kuitenkaan saa korjata, jos sen korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.

135 §

Asiavirheen korjaaminen

Eläkekassa voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen, ilmeisen vääriin lainsoveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe.

Eläkekassa ei saa muuttaa päätöstään tai poistaa sitä asianosaisen vahingoksi, jollei asianosainen ole suostunut siihen.

136 §

Lainvoimaisen päätöksen oikaisu uuden selvityksen perusteella

Jos asiassa ilmenee uutta selvitystä, eläkekassan on tutkittava lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu asia uudelleen. Eläkekassa voi tällöin aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyä eläkkeen tai tarkistaa jo myönnetyn eläkkeen aikaisempaa suuremmaksi. Myös työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosasto voivat menetellä samoin muutoksenhakuasiaa käsitellessään. Tällaiseen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 125—127 §:ssä säädetään.

137 §

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Jos eläkekassan tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen

tai eläkekassan vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista. Tällaiseen päätökseen saa hakea muutosta siten kuin 125—127 §:ssä säädetään.

Jos työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusosaston tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusosasto voi asianosaisen tai eläkekassan vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusosaston on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista.

Jos eläkekassa tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi keskeyttää eläkkeen maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta.

III OSA

Vakuuttamista ja kustannusten jakoa koskevat säännökset

10 luku

Eläketurvan järjestäminen ja eläkekassalle suoritettavat maksut*Eläketurvan järjestäminen*

138 §

Työnantajan velvollisuus järjestää työntekijän eläketurva

Työnantajan on järjestettävä 4 §:ssä tarkoitulle työntekijälleen eläketurva viimeistään työskentelykuukautta toiseksi seuraavan kalenterikuukauden 10 päivänä eläkekassassa.

139 §

Eläketurvan järjestämistä ja hoitamista varten tehtävät ilmoitukset

Eläketurvan järjestämistä ja hoitamista varten työnantajan on ilmoitettava eläkekassalle tunnistetietonsa ja tehtävä eläkekassalle kuukausi-ilmoitus kalenterikuukauden aikana työnantajan palveluksessa olleen kunkin työntekijän osalta erikseen. Kuukausi-ilmoitus on tehtävä viimeistään työskentelykuukautta toiseksi seuraavan kalenterikuukauden 10 päivänä ja siinä on ilmoitettava eläkekassalle sen ilmoitusmenetelmiä käyttäen:

- 1) työntekijän nimi ja henkilötunnus;
- 2) työntekijän kalenterikuukauden työansio;
- 3) työntekijän 9 §:n mukaisten alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettavien päivien lukumäärä kalenterikuukaudelta; ja
- 4) työntekijän palveluasema kalenterikuukauden päättyessä merenkululaitoksen pitämässä merimiesrekisterissä.

140 §

Työnantajan oikeus saada päätös vakuutuksen perusteena olevasta työansioista

Eläkekassan on työnantajan hakemuksesta annettava päätös siitä, onko työntekijälle maksettava palkka tai muu vastike sellaista työansiota, jonka perusteella työnantajan on järjestettävä tämän lain mukainen eläketurva.

Eläkekassalle suoritettavat maksut

141 §

Eläkevakuutusmaksu

Tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseksi työnantaja ja työntekijä ovat kumpikin velvolliset suorittamaan saman suuruisen eläkevakuutusmaksun eläkekassalle. Eläkevakuutusmaksun perusteena oleva työansio määräytyy 78 §:n mukaisesti. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa eläkekassan hakemuksesta sovellettavat työnantajan ja työntekijän eläkevakuutusmaksuprosentit.

Valtio osallistuu tämän lain mukaisen eläketurvan kustantamiseen siten kuin 152 §:ssä säädetään.

142 §

Työntekijän eläkevakuutusmaksun pidättäminen, eläkevakuutusmaksun suorittaminen ja työntekijän eläkevakuutusmaksun periminen

Työnantaja on velvollinen palkanmaksun yhteydessä pidättämään työntekijän palkasta (*työansio*) työntekijän eläkekassalle suoritettavan eläkevakuutusmaksun.

Työnantajan on suoritettava työntekijän palkasta pidättämänsä eläkevakuutusmaksu ja sitä vastaava oma eläkevakuutusmaksunsa eläkekassalle viimeistään merimieslain 18 §:n 3 momentissa tarkoitettua palkanmaksukautta toiseksi seuraavan kalenterikuukauden 10 päivänä (*eläkevakuutusmaksun eräpäivä*). Saman ajan kuluessa työnantajan on toimitettava eläkevakuutusmaksuista eläkekassalle kalenterikuukausikohtainen tilitys, josta ilmenee kunkin aluksen osalta työntekijöiden palkoista pidätettyjen eläkevakuutusmaksujen määrä sekä niitä vastaava työnantajan eläkevakuutusmaksu.

Jos työnantaja ei ole suorittanut eläkekassalle pidättämänsä työntekijän eläkevakuutusmaksua viimeistään eräpäivänä, eläkekassalla on oikeus periä eläkevakuutusmaksu työntekijän puolelta.

143 §

Työntekijän eläkevakuutusmaksun pidättäminen takautuvasti

Jos työntekijän eläkevakuutusmaksu on osaksi tai kokonaan jäänyt pidättämättä, työnantajalla on oikeus pidättää puuttuva määrä työntekijälle myöhemmin maksettavasta palkasta, kuitenkin viimeistään palkanmaksamista seuraavan toisen kalenterivuoden loppuun mennessä.

144 §

Työntekijän eläkevakuutusmaksun pidättäminen sijaismaksajan maksamasta palkasta

Työntekijän eläkevakuutusmaksu pidetään myös sijaismaksajan maksamasta palkasta.

145 §

Työnantajan vastuu pidättämättä jääneestä työntekijän eläkevakuutusmaksusta

Työnantaja on eläkekassalle vastuussa siitä työntekijän eläkevakuutusmaksusta, joka häneltä on jäänyt pidättämättä työntekijän palkasta.

146 §

Eläkevakuutusmaksun viivästyskorko

Jos työnantaja on laiminlyönyt eläkevakuutusmaksun maksamisen viimeistään eräpäivänä, työnantajan on maksettava eläkekassalle maksun viivästymisen ajalta korkolain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun korkokannan mukainen viivästyskorko.

147 §

Eläkevakuutusmaksun ulosottokelpoisuus

Tämän lain perusteella määrätty eläkevakuutusmaksu viivästyskorkoineen saadaan ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

Eläkevakuutusmaksu, jonka suorittamisesta on annettu 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettu sitoumus, saadaan ulosmitata 1 momentin mukaisesti siltä, joka on sitoumuksen antanut.

Jos työnantaja tai se, joka on antanut 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetun sitoumuksen, on yhteisö tai yhtymä, jonka velvoitteista osakas tai yhtiömies vastaa kuin omasta velastaan, voidaan tämän lain perusteella määrätty eläkevakuutusmaksu ulosmi-

tata osakkaalta tai yhtiömieheltä niin kuin 1 momentissa säädetään.

148 §

Eläkevakuutusmaksun vanhentuminen

Eläkekassan on määrättävä tähän lakiin perustuva eläkevakuutusmaksu viiden vuoden kuluessa 142 §:n 2 momentin mukaisesta eläkevakuutusmaksun eräpäivästä lukien.

Jos työntekijälle lisätään hänen selvityksensä perusteella 81 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla tai muulla perusteella takautvasti yli viisi vuotta vanhoja eläkkeeseen oikeuttavia työansioita, eläkekassan on määrättävä näiden työansioiden perusteella eläkevakuutusmaksu kymmenen vuoden kuluessa 142 §:n 2 momentin mukaisesta eläkevakuutusmaksun eräpäivästä lukien.

149 §

Aiheettomasti pidätetyn työntekijän eläkevakuutusmaksun palautus

Työnantajan on työntekijän vaatimuksesta palautettava työntekijälle tämän palkasta aiheettomasti pidättämänsä työntekijän eläkevakuutusmaksu tai työntekijän eläkevakuutusmaksun ylittävä osa.

150 §

Aiheettomasti maksetun eläkevakuutusmaksun ja työntekijän palkasta pidätetyn työntekijän eläkevakuutusmaksun palautuksen vanhentuminen

Aiheettomasti maksetun eläkevakuutusmaksun ja työntekijän palkasta pidätetyn työntekijän eläkevakuutusmaksun palautus vanhentuu viiden vuoden kuluttua eläkevakuutusmaksun maksupäivästä tai työntekijän palkasta pidätetyn työntekijän eläkevakuutusmaksun pidätyspäivästä lukien, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä

siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

151 §

Laiminlyöntikorotus

Eläkekassa voi määrätä työnantajalle tai sille, joka on antanut eläkekassalle 4 §:n 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetun sitoumuksen eläkevakuutusmaksun suorittamisesta, arvion perusteella enintään kaksinkertaiseksi korotetun kohtuullisena pidettävän eläkevakuutusmaksun, jos työnantaja tai mainitun sitoumuksen antanut laiminlyö:

- 1) 139 §:ssä tarkoitettujen tietojen antamisen kyseisessä lainkohdassa tarkoitetussa määräajassa; tai
- 2) 142 §:n 2 momentissa tarkoitetun tilityksen antamisen kyseisessä lainkohdassa tarkoitetussa määräajassa.

Korotettua eläkevakuutusmaksua määrättäessä laiminlyönnin ajalta otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat laiminlyönnin moitittavuuden arviointiin liittyvät seikat. Eläkekassan on annettava työnantaja l-le tai mainitun sitoumuksen antaneelle tämän pyynnöstä valituskelpoinen päätös korotetusta eläkevakuutusmaksusta.

152 §

Valtion osuus

Valtio on velvollinen suorittamaan eläkekassalle kolmanneksen kaikista niistä tämän lain mukaisista eläkkeistä ja kuntoutusrahoista, jotka eläkekassa tai muu eläkelaitos maksaa.

Valtio suorittaa kunakin vuonna valtion osuuden enakkona määrän, joka vastaa valtion osuutena suoritettavaksi arvioitua määrää.

Valtion osuuden ja ennakon suorittamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 luku

Kustannusten jako eläkelaitosten kesken

153 §

Eläkkeen vastuunjako-osan määräytyminen

Eläkekassa vastaa yksin tämän lain mukaisesta eläkkeestä siltä osin kuin eläke ylittää työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavan määrän.

Tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavasta määrästä ja tämän lain mukaisen kuntoutusrahan koko määrästä eläkekassa vastaa siten kuin 154—159 §:ssä säädetään.

Tarkemmat säännökset tämän lain mukaisen työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavan eläkkeen määrän laskemisesta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

154 §

Eläkekassan vastuu vanhuuseläkkeestä

Eläkekassa on vastuussa:

1) työntekijän ja eläkkeensaajan vanhuuseläkkeen siitä osasta, joka perustuu työntekijän ennen 55 vuoden iän täyttämistä vuotta tekemään työhön ja joka vastaa puolen prosentin vuotuista eläkkeen karttumaa käyttäen eläkeikänä 65 vuotta ja laskettuna sosiaali- ja terveysministeriön antamien laskuperusteiden mukaan; eläkekassan vastuuseen ei kuitenkaan lueta 101 §:n mukaisesta vuosiansioiden palkkakertoimella tarkistamisesta tai eläkkeen alkamisen jälkeen tehdystä 102 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuvaa korotusta eikä elinaikakertoimesta johtuvaa muutosta;

2) määrästä, joka 155 §:n ja sosiaali- ja terveysministeriön antamien laskuperusteiden mukaan on siirretty eläkekassan vastuulla olevaan vanhuuseläkkeen osaan; ja

3) määrästä, joka on erikseen siirretty eläkekassan vastuulla olevaan vanhuuseläkkeen osaan rahastoidun osan kasvattamiseksi.

155 §

Vanhuuseläkevastuiden täydentäminen eläkevastuun täydennyskertomella

Vanhuuseläkkeiden rahastoituja osia täydennetään rahastoinnin lisäämiseksi vuosittain määrällä, joka lasketaan 202 §:n mukaisesti laskuperusteisiin sisällytettävän työntekijän eläkelain 171 §:n mukaisen eläkevastuun täydennyskertomien avulla.

156 §

Eläkekassan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkekassa on vastuussa sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä aiheutuvista kustannuksista, jossa vakuutetun tämän lain ja työntekijän eläkelain mukaisten työansioiden yhteismäärä 82 §:n mukaisen tarkasteluajan kahden viimeisen kalenterivuoden aikana on vähintään 12 566,70 euroa, samassa suhteessa kuin mikä on eläkekassassa vakuutettujen tämän lain alaisten työansioiden osuus vastaavien 3 §:ssä mainittujen eläkelakien mukaisten työansioiden sekä 80 §:ssä ja 82 §:n 2 momentissa tarkoitettujen työ- tai ansiotulojen yhteismäärästä mainittuina kalenterivuosina.

Eläkekassa ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin 1 momentissa mainittuna kahtena kalenterivuonna eläkekassassa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot alittavat 2 094,45 euroa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun eläkkeeseen luetaan mukaan myös työntekijän eläkelain perusteella saatava eläkkeenos.

Eläkekassan vastuuseen ei kuitenkaan kuulu:

1) 30 §:n mukainen kuntoutuskorotus; kuntoutuskorotus ei kuulu eläkekassan vastuuseen myöskään siltä osin kuin korotus kohdistuu 153 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavan määrän ylittävään osaan;

2) 80 §:ssä tarkoitettu palkattomalta ajalta karttunut eläkkeen osa;

3) eläkkeen alkamisen jälkeen tehdystä 102 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuva korotus; eikä

4) 87 §:n mukainen työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus.

157 §

Eläkekassan vastuu kuntoutusrahasta ja muista kuntoutuskustannuksista

Eläkekassan vastuu kuntoutusrahasta on yhtä suuri kuin 156 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräytyvä vastuu sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, johon vakuutetulla olisi oikeus, jos hän olisi tullut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi 28 §:ssä tarkoitettulla hetkellä.

Eläkekassa vastaa yksin kuntoutuksesta huolehtivana eläkelaitoksena suorittamistaan muista kuin kuntoutustuen ja kuntoutusrahan aiheuttamista kustannuksista.

158 §

Eläkekassan vastuu palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta

Edellä 80 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta karttuneesta eläkkeen osasta vastaavat 3 §:n 1 ja 2 momentissa mainittujen eläkelakien mukaista eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset yhteisesti eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Eläketurvakeskuksen hakemat perusteet eläkekassan mahdolliselle ennakkomaksulle ja lopulliselle maksulle sekä näiden maksujen suoritusajat sisältyvät työntekijän eläkelain 183 §:n 2 momentissa mainittuihin vastuunjakoperusteisiin.

159 §

Eläkekassan vastuu yhteisesti kustannettavista etuuksista

Eläkekassa ja työntekijän eläkelain mukaisesti eläketurvaa hoitavat eläkelaitokset vastaavat yhteisesti seuraavista kuluista siltä osin kuin niitä ei saada muualta kustannetuiksi:

1) muut kuin 154 ja 156 §:ssä tarkoitettut vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet, lukuun ottamatta työntekijän eläkelain 174 ja 175 §:n mukaisesti maksettavaa määrää;

2) eläkkeiden ja kuntoutusrahojen ne osat, jotka ylittävät 154—157 §:n mukaiset määrät; tällöin kuntoutusrahan kustannuksen katsotaan kokonaan määräytyvän sen eläkelain mukaan, jonka perusteella kuntoutusraha on myönnetty;

3) perhe-eläke;

4) osa-aikaeläke;

5) kuntoutuskorotus; kuntoutuskorotuksen määrään luetaan tällöin myös korotuksen määrä siltä osin kuin se kohdistuu 153 §:n 1 momentissa tarkoitettuun tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavan määrän ylittävään osaan;

6) sosiaali- ja terveysministeriön antamien vastuuvelan ja eläkevastuun laskuperusteiden muuttamisesta aiheutuvat kustannukset;

7) 154 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista siirroista johtuvat kustannukset; ja

8) työntekijän eläkelain 179 §:n 1 momentin 1—8 kohdassa tarkoitettut, mainittuun lakiin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudet.

Edellä 1 momentissa lueteltuihin muihin kuin kuntoutusrahoista aiheutuviin kuluihin ei sisällytetä 158 §:ssä tarkoitettuja eläkkeen osia.

Eläkekassan osuus 1 momentin 1 kohdan mukaisista vanhuuseläkekuluista, lukuun ottamatta työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluja, määräytyy yhteisesti kustannettaviin kuluihin tarkoitettujen varojen mukaisessa suhteessa. Eläkekassan osuus 1 momentin 1 kohdan mukaisista työkyvyttömyyseläkekuluista, työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluista sekä 1 momentin 2—5 kohdan mukaisista kuluista määräytyy eläkekassassa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Eläkekassan osuus 1 momentin 6 ja 7 kohtien mukaisista kuluista määräytyy siten kuin 4 momentin mukaisissa laskuperusteissa on tarkemmin määriteltä. Eläkekassan osuus 1 momentin 8 kohdan mukaisista vastaavista kuluista määräytyy kuten 1 momentin mukaiset yhteisesti kustannettavat kulut.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset 1 momentin mukaisten kulujen jakamisesta eläkelaitosten

kesken. Yhteisesti kustannettavien kulujen jakamista varten tarvittavat suuret määrätellään sosiaali- ja terveysministeriön eläkekassalle asetuksella antamissa laskuperusteissa.

160 §

Vastuu eläkekassan tai muun eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin

Jos eläkekassan tai työntekijän eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettujen eläkelaitoksen konkurssin vuoksi eläke, kuntoutusetuus, 102 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuva korotus taikka työntekijän eläkelain voimaantulon 32 §:n 5 momentissa tarkoitettu rekisteröity lisäetu jää kokonaan tai osittain turvaamatta, eläkekassa ja työntekijän eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettujen eläkelaitokset vastaavat niistä yhteisesti eläkekassassa ja mainituissa eläkelaitoksissa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Tämän lain mukaisella eläkkeellä tarkoitetaan tällöin 153 §:n 2 momentissa säädettyä tämän lain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavaa osaa. Tarkemmat säännökset eläkekassan vastuusta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Eläkekassa ja työntekijän eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettujen eläkelaitokset vastaavat tällöin yhteisesti myös työeläkevakuutusyhtiöstä annetun lain 14 §:n 3 momentissa tai vakuutuslainsäädännön 79 §:n 3 momentissa tarkoitettua tasoitusmäärästä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaiseen vähimmäismäärään saakka.

161 §

Vastuu Eläketurvakeskuksen kustannuksista ja kustannusten selvittely

Eläkekassan vastuuseen Eläketurvakeskuksen kustannuksista, työttömyysvakuutusrahaston maksuun, kustannusten selvittelyyn, kustannusten jakamista koskevaan päätökseen sekä eläkekassan ja muiden eläkelaitosten väliseen sopimisoikeuteen sovelletaan, mitä työntekijän eläkelain 180 ja 182—185 §:ssä säädetään.

12 luku

Vakuuttamisen valvonta

162 §

Eläkekassan valvontavelvollisuus

Eläkekassa valvoo, että työnantaja täyttää tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa.

163 §

Eläkekassan ja Eläketurvakeskuksen tarkastusoikeus

Eläkekassalla ja Eläketurvakeskuksella on oikeus tehdä tarkastus työnantajan toimitiloissa ja oikeus ryhtyä muihin valvontatoimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko työnantaja täyttänyt tämän lain mukaiset velvoitteensa. Tarkastettavan työnantajan on esitettävä tarkastuksessa palkkakirjanpitoa, työaikakirjanpitoa sekä esitys- tai tallennusmuodosta riippumatta kaikki muu aineisto, jolla voi olla vaikutusta tarkastettavan tämän lain mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen.

Tarkastuksen tekemistä varten eläkekassalla ja Eläketurvakeskuksella on oikeus saada virka-apua poliisilta ja muilta viranomaisilta.

Työnantajan asunnossa tarkastus saadaan tehdä vain, jos on perusteltua syytä epäillä, että työnantaja on laiminlyönyt tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa ja tarkastus on välttämätön asian selvittämiseksi. Tarkastuksen työnantajan asunnossa saa suorittaa vain poliisi tai veroviranomainen.

164 §

Eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertäminen ja väärinkäyttö

Jos:

- 1) eläketurvan järjestämisvelvollisuuden kiertämiseksi;
- 2) eläkevakuutusmaksun välttämiseksi;
- 3) perusteettoman eläketurvan järjestämiseksi; tai
- 4) muusta vastaavasta syystä oikeustoimelle on annettu sellainen sisältö, joka ei vastaa

asian todellista luonnetta tai tarkoitusta, tätä järjestämisvelvollisuutta ratkaistaessa, eläkevakuutusmaksua määrättäessä tai eläkeasiaa käsiteltäessä on meneteltävä asian todellisen luonteen tai tarkoituksen mukaisesti.

165 §

Työeläkevakuutusmaksupetos

Mitä rikoslain (39/1889) 29 luvun 4 a ja 4 b §:ssä säädetään työeläkevakuutusmaksupetoksesta ja törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta sekä niiden rangaistuksesta, koskee myös tässä laissa tarkoitettua työnantajaa tai tämän edustajaa, joka on rikkonut mainituissa rikoslain säännöksissä tarkoitulla tavalla tämän lain mukaiset velvoitteensa.

IV OSA

Eläkekassan hallinto

13 luku

Eläkekassan johto*Eläkekassan toimielimet*

166 §

Eläkekassan valtuuskunta ja hallitus

Eläkekassassa on valtuuskunta ja hallitus. Henkilö ei saa samanaikaisesti olla valtuuskunnan ja hallituksen jäsenenä.

167 §

Valtuuskunnan nimittäminen ja kokoonpano

Sosiaali- ja terveysministeriö nimittää eläkekassan valtuuskunnan kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Valtuuskuntaan kuuluu kolmetoista jäsentä sekä heille määrätty henkilökohtaiset varajäsenet. Jäsenistä kaksi edustaa sosiaali- ja terveysministeriötä sekä yksi liikenneministeriötä. Muista jäsenistä viisi edustaa työnantajia ja viisi työntekijöitä. Viimeksi mainituista kolme edustaa miehistä, yksi kansipäällystä ja yksi konepäällystä.

töä.

Sosiaali- ja terveysministeriön on määrättävä yksi valtuuskunnan jäsenistä valtuuskunnan puheenjohtajaksi ja yksi varapuheenjohtajaksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön on ennen työnantajia ja työntekijöitä edustavien valtuuskunnan jäsenten ja heidän varajäsentensä nimittämistä hankittava asianomaisen alan kunkin tunnustetun järjestön ehdotus jäseneksi ja varajäseneksi. Ministeriön on nimittävä tässä momentissa tarkoitetut jäsenet ehdotusten perusteella. Jos järjestö ei tee asianmukaista ehdotusta ministeriön määräämässä ajassa, ministeriön on kuitenkin suoritettava nimittäminen.

Mitä tässä laissa säädetään valtuuskunnan jäsenestä, sovelletaan vastaavasti varajäsenen.

168 §

Valtuuskunnan jäsenen kelpoisuusehdot

Valtuuskunnan jäsenen on täytettävä seuraavat kelpoisuusehdot:

1) valtuuskunnan jäsenenä ei voi olla vaa- jaavaltainen eikä konkurssissa oleva eikä myöskään henkilö, joka on määrätty liiketoimintakieltoon;

2) valtuuskunnan jäsenistä vähintään puolella on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei sosiaali- ja terveysministeriö myönnä eläkekassalle lupaa poiketa tästä; ja

3) valtuuskunnan jäsenellä tulee olla nerenkulun, vakuutusalan tai sijoitustoiminnan tuntemusta.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, valtuuskunnan puheenjohtajalla tai varapuheenjohtajalla tulee olla hyvä työeläkevakuutustoiminnan tuntemus.

169 §

Valtuuskunnan jäsenen eroaminen tai erotaminen

Valtuuskunnan jäsen voi erota tehtävästään kesken valtuuskunnan toimikauden. Jäsen voidaan myös erottaa tehtävästään kesken

toimikauden, jos tähän on erityistä syytä.

Jos jäsen eroaa tai erotetaan tehtävästään kesken valtuuskunnan toimikauden, hänen tilalleen on nimitettävä uusi jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

170 §

Valtuuskunnan jäsenten palkkiot

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa valtuuskunnan jäsenten palkkiot, jotka suoritetaan eläkekassaan varoista.

171 §

Valtuuskunnan tehtävät

Valtuuskunta päättää eläkekassan toiminnan yleisistä periaatteista ja valvoo eläkekassan hallituksen ja toimitusjohtajan toimintaa. Valtuuskunta kokoontuu varsinaiseen kokoukseen vähintään kerran kalenterivuodessa viimeistään kesäkuun kuluessa.

172 §

Valtuuskunnan koolle kutsuminen

Valtuuskunnan kutsuu koolle sen puheenjohtaja tai hallitus.

Kutsu kokoukseen on toimitettava jokaiselle valtuuskunnan jäsenelle ja varajäsenelle hänen ilmoittamallaan osoitteella lähetettävällä kirjatulla kirjeellä, joka on annettava postin kuljetettavaksi varsinaisen kokouksen ollessa kysymyksessä vähintään kahta viikkoa ja ylimääräisen kokouksen ollessa kysymyksessä vähintään viikkoa ennen kokousta.

173 §

Hallituksen jäsenen oikeus olla läsnä valtuuskunnan kokouksessa

Hallituksen jäsenelle on varattava tilaisuus olla läsnä ja käyttää puheoikeutta valtuuskunnan kokouksessa.

174 §

Valtuuskunnan varsinainen kokous

Valtuuskunnan varsinaisessa kokouksessa on:

- 1) esitettävä tilinpäätös, toimintakertomus ja tilintarkastuskertomus;
- 2) esiteltävä kysymys edellisen vuoden tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen vahvistamisesta;
- 3) päätettävä niistä toimenpiteistä, joihin edellisen vuoden hallinto ja tilinpäätös antavat aiheita;
- 4) määrättävä hallituksen jäsenten ja varajäsenten sekä tilintarkastajien palkkiot;
- 5) valittava tilintarkastajat ja varatilintarkastajat; sekä
- 6) käsiteltävä muut kokouksutuksessa mainitut asiat.

175 §

Valtuuskunnan ylimääräinen kokous

Ylimääräinen valtuuskunnan kokous on pidettävä, jos Vakuutusvalvontavirasto niin määrää tai jos eläkekassan hallitus katsoo sen tarpeelliseksi taikka jos vähintään kuusi valtuuskunnan jäsentä sitä ilmoitettua asiaa varten kirjallisesti vaatii. Jos tilintarkastajat toimittamansa tarkastuksen perusteella katsovat sen tarpeelliseksi, ylimääräinen kokous on kutsuttava koolle heidän vaatimuksestaan.

Ylimääräinen kokous on pidettävä kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun vaatimus ylimääräisen kokouksen pitämisestä on saapunut valtuuskunnan puheenjohtajalle tai hallitukselle.

176 §

Valtuuskunnan kokouksessa päätettävät asiat

Valtuuskunnan kokouksessa ei saa tehdä päätöstä muista asioista kuin niistä, jotka lain mukaan on siinä käsiteltävä tai jotka on kokouksutuksessa erikseen mainittu. Tämän esitämättä voidaan kuitenkin päättää uuden kokouksen pitämisestä määrättyä asiaa varten.

Jos valtuuskunnan jäsen haluaa saattaa jonkin asian kokouksen käsiteltäväksi, hänen

on ilmoitettava siitä valtuuskunnan puheenjohtajalle tai hallitukselle vähintään kahta viikkoa ennen sitä ajankohtaa, jolloin kutsu kokoukseen viimeistään on toimitettava, ja näin ilmoitettu asia on mainittava kokouksutussa. Jos kokouksutusu on lähetetty valtuuskunnan jäsenille ennen edellä tarkoitettua asian ilmoittamista, asiasta on erikseen ilmoitettava valtuuskunnan jäsenille edellä 172 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

177 §

Valtuuskunnan kokouksen päätöksenteko

Valtuuskunnan kokouksessa päätökset tehdään yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänen mennessä tasan päätökseksi tulee puheenjohtajan kannattama mielipide. Jos kolmannes läsnä olevista valtuuskunnan jäsenistä sitä vaatii, äänestys on toimitettava suljetuin lipuin.

Valtuuskunnan jäsen ei saa äänestää asiaa, joka koskee häntä henkilökohtaisesti.

178 §

Valtuuskunnan kokouksen pöytäkirja

Valtuuskunnan kokouksessa on pidettävä pöytäkirjaa, jonka laatiminen kuuluu puheenjohtajan valitsemaalle sihteerille. Pöytäkirjaan on merkittävä saapuvilla olleet valtuuskunnan jäsenet, tehdyt ehdotukset ja päätökset sekä toimitetut äänestykset. Pöytäkirja on sihteerin varmennettava sekä puheenjohtajan ja vähintään kahden kokouksessa sitä varten valitun, saapuvilla olleen jäsenen tarkastettava ja allekirjoitettava.

179 §

Hallituksen nimittäminen ja kokoonpano

Sosiaali- ja terveysministeriö nimittää eläkekassan hallituksen neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan, jollei jäljempänä toisin säädetä. Hallitukseen kuuluu viisi jäsentä ja heille määrätty henkilökohtaiset varajäsenet. Näistä puheenjohtajana ja samalla valtion edustajana toimii ministeriön määräämä jäsen ja varapuheenjohtajana hänen vara-

jäsenensä. Muista jäsenistä kaksi edustaa työnantajia ja kaksi työntekijöitä. Työntekijöitä edustavista jäsenistä toinen edustaa miehistöä ja toinen päällystää. Päällystää edustava jäsen nimitetään kalenterivuodeksi kerrallaan siten, että hallituksessa vuorollaan ovat edustettuina kansipäällystyö ja konepäällystyö.

Sosiaali- ja terveysministeriön on ennen työnantajia ja työntekijöitä edustavien hallituksen jäsenten ja heidän varajäsentensä nimittämistä hankittava asianomaisen alan kunkin tunnustetun järjestön ehdotus jäseneksi ja varajäseneksi, jonka mukaan ministeriön on nimittäminen toimitettava. Jos järjestö ei tee asianmukaista ehdotusta ministeriön määräämässä ajassa, ministeriön on kuitenkin suoritettava nimittäminen.

Mitä tässä laissa säädetään hallituksen jäsenestä, sovelletaan vastaavasti varajäseneseen.

180 §

Hallituksen jäsenen kelpoisuusehdot

Hallituksen jäsenen on täytettävä seuraavat kelpoisuusehdot:

1) hallituksen jäsenenä ei voi olla vajaavaltainen eikä konkurssissa oleva eikä myöskään henkilö, joka on määrätty liiketoimintakieltoon;

2) hallituksen jäsenistä vähintään puolella on oltava asuinpaikka Euroopan talousalueella, jollei sosiaali- ja terveysministeriö myönnä eläkekassalle lupaa poiketa tästä; ja

3) hallituksen jäsenen on oltava hyvämaineinen.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, hallituksen puheenjohtajalla ja varapuheenjohtajalla tulee olla hyvä työeläkevakuutus toiminnan tuntemus ja hallituksessa on oltava hyvä merenkulkualan ja sijoitustoiminnan asiantuntemus.

181 §

Hallituksen jäsenen eroaminen ja erottaminen

Hallituksen jäsen voi erota tehtävästään kesken hallituksen toimikauden. Jäsen voidaan myös erottaa tehtävästään kesken toi-

mikauden, jos tähän on erityistä syytä.

Jos jäsen eroaa tai erotetaan tehtävästään kesken hallituksen toimikauden, hänen tilalleen on nimitettävä uusi jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

182 §

Hallituksen koolle kutsuminen

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai toimitusjohtajan kutsusta.

Puheenjohtajan on kutsuttava hallitus koolle, jos vähintään kaksi hallituksen jäsentä sitä ilmoitettua asiaa varten kirjallisesti vaatii.

183 §

Hallituksen toiminta jaostoina

Hallituksella on oikeus toimia jaostoina, joihin voi kuulua myös eläkekassan toimihenkilöitä, siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

184 §

Hallituksen tehtävät

Hallituksen tehtävänä on:

1) huolehtia eläkekassan hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä;

2) ratkaista eläkeasiat;

3) antaa lausuntoja ja tehdä esityksiä merenkulkijoiden eläketurvaa ja sen kehittämistä koskevissa asioissa;

4) huolehtia, että eläkekassan kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty ja että eläkekassalla on toimintansa laatuun ja laajuuteen nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallintajärjestelmät;

5) hyväksyä eläkekassan sijoitussuunnitelma;

6) päättää eläkekassan varojen sijoittamisesta;

7) nimittää eläkekassan toimitusjohtaja sekä muut johtavat toimihenkilöt sekä päättää heidän palkkauksestaan ja muista näihin toimiin liittyvistä asioista;

8) laatia vuosittain eläkekassan tilinpäätös ja toimintakertomus;

9) kantaa ja vastata eläkekassan puolesta;

10) hoitaa ne asiat, jotka eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetussa laissa (/2006) säädetään hallituksen tehtäviksi; sekä

11) hoitaa eläkekassan ne asiat, jotka eivät kuulu valtuuskunnan hoidettaviksi.

Hallituksella on oikeus antaa 1 momentin 2, 6, 9 ja 11 kohdassa mainitut asiat tai osa niistä jaostonsa, jäsenensä taikka eläkekassan toimihenkilön ratkaistaviksi.

Vakuutusvalvontavirasto antaa tarkemmat määräykset 1 momentin 4 kohdassa mainitun sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä.

185 §

Hallituksen päätösvaltaisuus ja jäsenen esteellisyys

Hallitus on päätösvaltainen, kun saapuvilla on puheenjohtaja ja kaksi jäsentä, joista toisen tulee edustaa työnantajia ja toisen työntekijöitä, ja nämä ovat yksimieliset. Muissa tapauksissa päätösvaltaisuuden edellytyksenä on, että saapuvilla on puheenjohtaja ja vähintään kolme jäsentä.

Hallituksen jäsen ei saa osallistua hänen ja eläkekassan välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn. Hän ei myöskään saa osallistua eläkekassan ja kolmannen välistä sopimusta koskevan asian käsittelyyn, jos hänellä on odotettavissa siitä olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa eläkekassan edun kanssa. Mitä tässä pykälässä säädetään sopimuksesta, sovelletaan vastaavasti muuhun oikeustoimeen sekä oikeudenkäyntiin ja muuhun puhevallan käyttämiseen.

186 §

Hallituksen päätöksenteko

Hallituksen päätös sijoitussuunnitelman hyväksymisestä on tehtävä kahden kolmasosan enemmistöllä jäsenten antamista äänistä. Muissa asioissa hallituksen päätökset tehdään yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Äänen mennessä tasan tulee päätökseksi puheenjohtajan kannattama mielipide.

Sillä tunnustetun päällystöjärjestön erik-

seen valtuuttamalla henkilöllä, joka ei ole 179 §:n 1 momentin mukaan hallituksessa jäsenyyssuorossa, on oikeus olla saapuvilla hallituksen kokouksessa ja osallistua siellä keskusteluun.

187 §

Toimitusjohtaja

Eläkekassalla on hallituksen nimittämä toimitusjohtaja. Eläkekassalla voi olla hallituksen nimittämä toimitusjohtajan sijainen. Mitä tässä laissa säädetään toimitusjohtajasta, sovelletaan vastaavasti toimitusjohtajan sijaiseen.

Toimitusjohtajan on oltava hyvämaineinen ja hänellä on oltava hyvä työeläkevakuutus toiminnan, sijoitustoiminnan ja liikkeenjohton tuntemus.

Toimitusjohtaja hoitaa eläkekassan juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtajan on huolehdittava siitä, että eläkekassan kirjanpito on lain mukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty.

188 §

Tiedoksianto eläkekassalle

Haaste tai muu tiedoksianto katsotaan toimitetuksi eläkekassalle, kun se on annettu laillisessa järjestyksessä tiedoksi hallituksen jäsenelle taikka henkilölle, jolla on oikeus yksin tai yhdessä toisen henkilön kanssa kirjoittaa eläkekassan nimi. Vähintään yhdellä tässä pykälässä tarkoitettulla henkilöllä on oltava asuinpaikka Suomessa.

189 §

Eläkekassan nimenkirjoitus

Eläkekassan nimen kirjoittaa:

1) hallituksen puheenjohtaja yhdessä hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan kanssa;

2) toimitusjohtaja yhdessä hallituksen jäsenen tai hallituksen siihen valtuuttaman henkilön kanssa; tai

3) kaksi hallituksen valtuuttamaa toimihenkilöä yhdessä.

Eläkekassan on viipymättä ilmoitettava sen nimen kirjoittamiseen oikeutettujen henkilöiden nimet ja kotipaikat sosiaali- ja terveysministeriölle ja Vakuutusvalvontavirastolle. Vakuutusvalvontavirasto antaa pyynnöstä todistuksen siitä, ketkä ovat oikeutettuja kirjoittamaan eläkekassan nimen.

190 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Hallituksen ja valtuuskunnan jäsen, eläkekassan toimitusjohtaja ja 184 §:n 2 momentissa mainittu hallitukseen kuulumaton henkilö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut eläkekassalle. Sama koskee vahinkoa, joka tätä lakia, sosiaali- ja terveysministeriön tai Vakuutusvalvontaviraston määräyksiä tai vakuutusta koskevia perusteita rikkomalla on aiheutettu eläkekassan toimintapiiriin kuuluvalla tai kuuluneella henkilölle, eläkkeen tai muun etuuden saaja l-le tai muulle henkilölle. Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/1974) 2 ja 6 luvussa säädetään.

Työntekijän asemassa olevan vahingonkorvausvastuuseen on kuitenkin sovellettava vahingonkorvauslain 4 luvun ja työsopimuslain (55/2001) 12 luvun 1 §:n 3 momentin säännöksiä työntekijän korvausvastuusta.

14 luku

Eläkekassan tilintarkastus

191 §

Sovellettava laki

Eläkekassan tilintarkastuksesta on voimassa, mitä tässä luvussa ja tilintarkastuslaissa (/2006) säädetään.

Eläkekassan tilintarkastukseen sovelletaan, mitä tilintarkastuslain 5 luvussa ja mainitun lain 40 §:n 3 momentin 1 kohdassa säädetään

julkisen kaupankäynnin kohteena olevan yhteisön tilintarkastuksesta ja tilintarkastajasta.

Vakuutusvalvontavirasto antaa tarvittaessa ohjeita eläkekassan tilintarkastuksen suorittamisesta.

192 §

Tilintarkastajien valinta ja kelpoisuus

Eläkekassan kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta sekä hallintoa tarkastamaan on valittava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja heille vastaavat kelpoisuusehdot täyttävät varatilintarkastajat. Vähintään yhden tilintarkastajan ja varatilintarkastajan on oltava tilintarkastuslain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö.

Yksi tilintarkastaja on nimettävä valvontatilintarkastajana huolehtimaan eläkekassan kirjanpidon ja hallinnon tehokkaasta valvonnasta tilikauden aikana. Lisäksi on nimettävä yksi tilintarkastaja tai varatilintarkastaja valvontatilintarkastajan sijaiseksi. Valvontatilintarkastajan ja tämän sijaisen on oltava tilintarkastuslain 2 §:n 2 kohdassa tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö.

193 §

Tilintarkastajan toimikausi

Edellä 192 §:ssä tarkoitetut tilintarkastajat valitaan tilikaudeksi kerrallaan.

Tilintarkastajan tehtävä päättyy tilikauden päätyttyä pidettävässä eläkekassan valtuuskunnan varsinaisessa kokouksessa tai, jos uusi tilintarkastaja valitaan hänen tilalleen.

194 §

Oikeus vaatia tilintarkastajan määräämistä

Vakuutusvalvontaviraston on ilmoituksesta määrättävä eläkekassalle kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja, jos:

1) tilintarkastajaa ei ole valittu tämän luvun tai tilintarkastuslain mukaisesti; tai

2) tilintarkastajalla ei ole tässä laissa tai tilintarkastuslain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua kelpoisuutta tai jos tilintarkastaja ei ole tilintarkastuslain 23 ja 24 §:ssä tarkoitettulla tavalla riippumaton.

Ilmoituksen 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa saa tehdä kuka tahansa. Eläkekassan hallitus on velvollinen tekemään ilmoituksen, jollei valtuuskunta viivytyksettä valitse kelpoisuusehdot täyttävää tilintarkastajaa.

Vakuutusvalvontaviraston on pyydettävä Keskuskauppakamarin tilintarkastuslautakunnalta lausunto tilintarkastuslain 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa asiassa ennen sen ratkaisemista.

Ennen kuin tässä pykälässä tarkoitettu tilintarkastajan määräys annetaan, eläkekassan hallitusta on kuultava. Määräys on voimassa siihen asti, kunnes eläkekassalle on säädetysjärjestyksessä valittu tilintarkastaja Vakuutusvalvontaviraston määräämän tilintarkastajan tilalle.

195 §

Tilintarkastajan ilmoitusvelvollisuus

Eläkekassan tilintarkastajan on viipymättä ilmoitettava Vakuutusvalvontavirastolle eläkekassaa koskevista seikoista ja päätöksistä, jotka hän on saanut tietoonsa tehtävänsä suorittaessaan ja joiden voidaan katsoa:

1) olennaisesti rikkovan eläkekassan toiminnan harjoittamista koskevaa lainsäädäntöä;

2) vaarantavan eläkekassan toiminnan jatkumisen; tai

3) johtavan tilintarkastuskertomuksessa muistutukseen tai tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen vahvistamista koskevan kielteisen lausunnon esittämiseen.

Eläkekassan tilintarkastaja on myös velvollinen ilmoittamaan Vakuutusvalvontavirastolle 1 momentissa mainituista seikoista ja päätöksistä, jotka hän saa tietoonsa suorittaessaan tehtävänsä yhteisössä, jossa eläkekassalla on kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta.

Vilpittömässä mielessä toimineelle tilintar-

kastajalle ei aiheudu vastuuta tämän pykälän mukaisista toimenpiteistä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta.

15 luku

Eläkekassan tilinpäätös ja toimintakertomus

196 §

Sovellettavat lait

Eläkekassan kirjanpidossa sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen sekä konsernitilinpäätöksen laadinnassa on noudatettava kirjanpitolakia, jollei tämän luvun säännöksistä muuta johdu, sekä kirjanpitoasetusta (1339/1997), jollei tämän luvun säännöksistä taikka 197 §:ssä tarkoitettua sosiaali- ja terveysministeriön asetuksesta tai Vakuutusvalvontaviraston määräyksistä muuta johdu.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, eläkekassan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen sovelletaan myös soveltuvin osin vakuutusyhtiölain (1062/1979) 10 luvun 1 §:n 5 ja 6 momenttia, 1 a—1 c, 4 ja 4 a §:ää, 4 b §:n 1 momentin 1 ja 3 kohtaa ja 2 momenttia sekä 4 c §:ää.

Kirjanpitolain 1 luvun 4 §:n 1 momenttia, 2 luvun 4 §:n 2 momenttia, 3 luvun 1 §:ää, 2 §:n 2 momenttia sekä 6, 9 ja 11 §:ää, 4 luvun 1, 3 ja 4 §:ää, 5 §:n 5 momenttia ja 7 §:ää, 5 luvun 2, 2 a, 13, 16 ja 17 §:ää, 7 a luvun 2—5 §:ää sekä 8 luvun 6 §:ää ei sovelleta eläkekassan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimiseen.

Eläkekassa on velvollinen laatimaan ja säilyttämään tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöksen noudattaen soveltuvin osin, mitä säädetään vakuutusyhtiölain 10 luvun 1 §:n 4 momentissa, 1 c §:n 1, 2, 4 ja 5 momentissa, 4 ja 4 a §:ssä, 4 b §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa ja 2 momentissa, 4 c §:ssä, 11 §:n 1 momentin 2—4 virkkeessä, 3—5 ja 8 momentissa sekä 11 a ja 11 b §:ssä.

Kirjanpitolain 6 luvun 1 ja 2 §:ää, 7 §:n 6 momenttia, 7 a luvun 2—5 §:ää ja 8 luvun

6 §:ää ei sovelleta eläkekassan konsernitilinpäätöksen ja emoyrityksenä olevan eläkekassan toimintakertomuksen laatimiseen.

197 §

Sovellettavat asetukset, määräykset ja ohjeet

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan eläkekassan harjoittaman vakuutus toiminnan erityisluonteesta johtuvat tarkemmat säännökset:

- 1) tase- ja tuloslaskelmakaavoista sekä rahoituslaskelmasta;
- 2) taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitetiedoista sekä toimintakertomuksessa annettavista tiedoista;
- 3) konsernitaseesta, konsernituloslaskelmasta ja konsernin rahoituslaskelmasta; ja
- 4) konsernitaseen, konsernituloslaskelman ja konsernin rahoituslaskelman liitetiedoissa annettavista tiedoista sekä tase-erittelyistä ja liitetietojen erittelyistä.

Vakuutusvalvontavirasto antaa vakuutus toiminnan erityisluonteesta johtuvat tarkemmat määräykset eläkekassan ja sen konsernin tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta.

Vakuutusvalvontavirasto voi antaa ohjeita ja lausuntoja tämän lain kirjanpitoa ja tilinpäätöstä sekä toimintakertomusta koskevien säännösten, sosiaali- ja terveysministeriön 1 momentissa tarkoitetun asetuksen sekä kirjanpitolain ja kirjanpitoasetuksen soveltamisesta eläkekassaan.

Eläkekassan tuloslaskelma ja tase on laadittava 1 momentissa tarkoitettuja kaavoja yksityiskohtaisempina, jos se on tarpeen tilikauden tuloksen muodostumiseen vaikuttaneiden tekijöiden tai tase-erien selventämiseksi tai jos poikkeus on tarpeen oikean ja riittävän kuvan saamiseksi eläkekassan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Jos tässä pykälässä tarkoitettu asetus, määräys, ohje, lupa tai lausunto on kirjanpitolain tai kirjanpitoasetuksen yleisen soveltamisen kannalta merkittävä, ministeriön tai Vakuutusvalvontaviraston on ennen asetuksen, määräyksen, ohjeen, luvan tai lausunnon antamista pyydettävä siitä kirjanpitolautakunnan lausunto.

198 §

Vakuutusvalvontaviraston oikeus myöntää eläkekassalle poikkeuksia

Vakuutusvalvontavirasto voi erityisestä syystä yksittäistapauksissa myöntää eläkekassalle poikkeuksia:

- 1) 196 §:n 4 momentin säännöksistä;
- 2) vakuutusyhtiölain 10 luvun 1 c §:n 5 momentin ja 11 a §:n 2 momentin säännöksistä;
- 3) tuloslaskelman ja taseen laatimisessa noudatettavia kaavoja ja liitetietoja koskevista säännöksistä;
- 4) toimintakertomuksen tarkempaa sisältöä koskevista säännöksistä;
- 5) tase-erittelyjä ja liitetietojen erittelyjä koskevista säännöksistä; ja
- 6) konsernituloslaskelman ja -taseen laatimisessa noudatettavia kaavoja ja liitetietoja koskevista säännöksistä.

199 §

Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen antaminen tilintarkastajille

Tilinpäätös ja toimintakertomus on annettava tilintarkastajille vähintään kuukausi ennen eläkekassan valtuuskunnan kokousta.

16 luku

Eläkekassan vastuuelka ja senkattaminen

200 §

Vastuuelan kirjaaminen

Eläkekassan on kirjattava vastuuelkana tämän lain mukaisen eläketurvan järjestämisestä johtuvien tulevien menojen peittämiseen tarvittavat varat siihen määrään asti, johon eläkekassan ne tulot, joita ei ole käytettävä muihin tarkoituksiin, riittävät mainittujen menojen peittämiseen.

201 §

Vastuuvelan kattaminen

Eläkekassan on katettava 200 §:ssä tarkoitettu vastuuvelka, velka työntekijän eläkelain 183 §:ssä tarkoitettuun vastuunjakoon, velka yrittäjän eläkelain 147 §:ssä tarkoitettuun vastuunjakoon, 152 §:stä johtuva velka valtiolle sekä vakuutusmaksuista johtuvat velat noudattaen eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetun lain säännöksiä ja ottaen lisäksi huomioon vakuutusyhtiölain 10 luvun 3 §:n 3 momentin 3 ja 7 kohdan säännökset.

202 §

Vakuutusteknisen vastuuvelan laskuperusteet

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella eläkekassalle vakuutusteknisen vastuuvelan laskuperusteet ottaen huomioon, mitä 152 §:n 1 momentissa ja 153—160 §:ssä sekä työntekijän eläkelain 167, 168, 170 §:ssä ja 171 §:ssä säädetään.

17 luku

Eläkekassan varojen sijoittaminen

203 §

Sijoitustoiminnan järjestäminen

Eläkekassan sijoitustoiminnan on oltava itsenäistä ja eläkekassassa on sitä varten oltava riittävä henkilöstö toiminnan luonne ja laajuus huomioon ottaen.

Vakuutusvalvontavirasto antaa tarvittaessa määräykset 1 momentissa tarkoitettua sijoitustoiminnan itsenäisyydestä sekä sijoitustoimintaa täydentävien varojenhoitopalvelujen, asiantuntijapalvelujen, aputoimintojen ja niihin rinnastettavien palvelujen käytöstä.

204 §

Sijoitussuunnitelma

Hallituksen on laadittava eläkekassalle sen varojen sijoittamista koskeva suunnitelma

(*sijoitussuunnitelma*). Sijoitussuunnitelmassa on erityisesti otettava huomioon eläkekassan harjoittaman vakuutustoiminnan luonne lakisääteisen sosiaaliturvan osana ja 207 §:ssä asetetut vaatimukset eläkekassan toiminnalle. Sijoitussuunnitelmaan on liitettävä eläkekassan vakuutusmatemaatikon lausunto siitä, täyttääkö sijoitussuunnitelma eläkekassan vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset eläkekassan sijoitustoiminnalle.

Sijoitussuunnitelmasta on käytävä ilmi, missä määrin eläkekassa ostaa varainhoitopalveluja, sijoitustoiminnan asiantuntijapalveluja, aputoimintoja tai niihin rinnastettavia muita palveluja.

Vakuutusvalvontavirasto antaa tarkemmat määräykset tässä pykälässä tarkoitettua sijoitussuunnitelmasta.

205 §

Sijoituksia koskevat rajoitukset

Eläkekassan varoja ei saa käyttää sen toiminnalle vieraaseen tarkoitukseen.

Eläkekassa ei saa ilman Vakuutusvalvontaviraston lupaa hankkia kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa muuta liikettä kuin vakuutusliikettä harjoittavassa yhteisössä, jollei yhteisön toimintaa voida pitää työeläkevakuutusliikkeeseen liittyvänä ja tämän kannalta tarkoituksenmukaisena tai jollei kysymyksessä ole asunto- tai kiinteistöyhteisö.

Eläkekassa ei saa yksin eikä yhdessä tytäryhteisönsä kanssa ilman Vakuutusvalvontaviraston lupaa omistaa yli kymmentä prosenttia osakkeista, jäsenosuuksista tai yhtiöosuuksista eikä yli kymmentä prosenttia kaikkien osakkeiden, jäsenosuuksien tai yhtiöosuuksien tuottamasta äänimäärästä julkisen valvonnan alaisessa luotto- tai rahoituslaitoksessa eikä niissä määräysvaltaa käyttävässä luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua osistusyhteisössä rahastoyhtiötä lukuun ottamatta.

Edellä 2 ja 3 momentissa tarkoitettuun omistukseen lasketaan myös sellaiset osakkeet ja niiden tuottama äänimäärä, jotka eläkekassa voi optio-oikeuden tai vaihtovelkakirjan nojalla merkitä.

18 luku

Eläkekassan vakavaraisuus*Vakavaraisuus ja toimintapääoma*

206 §

Vakuutustekninen tutkimus

Eläkekassan on suoritettava vakuutustekninen tutkimus eläkekassan tilasta vähintään joka toinen vuosi sekä muulloinkin, jos Vakuutusvalvontavirasto pitää sitä tarpeellisena. Jos tutkimuksen perusteella havaitaan, että maksut eivät turvaa eläkekassan vakavaraisuutta tai että ne ovat liian korkeat, eläkekassan on viipymättä ilmoitettava siitä Vakuutusvalvontavirastolle ja tehtävä esitys sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle maksujen muuttamiseksi.

207 §

Vakavaraisuuden järjestäminen

Eläkekassan toimintapääoma ja muut eläkekassan vakavaraisuuteen vaikuttavat seikat on järjestettävä vakuutetun edut turvaavalla tavalla ottaen huomioon tuottojen ja kulujen todennäköinen vaihtelu ja arvioitavissa olevat muut epävarmuustekijät.

208 §

Vakavaraisuusrajan ja toimintapääoman laskeminen

Eläkekassan vakavaraisuusraja lasketaan eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuvelan kattamisesta annetun lain mukaisesti. Vastuvelkana käytetään tällöin 202 §:n mukaisen vakuutusteknisen vastuvelan ja vakuutusriskien heilahteluihin varattavan laskennallisen osan yhteismäärää. Vakuutusriskien heilahteluihin varattava laskennallinen osa määritellään 202 §:n mukaisessa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön antamassa asetuksessa.

Eläkekassan toimintapääomalla tarkoitetaan sitä määrää, jolla eläkekassan varojen on katsottava ylittävän eläkekassan velat ja

muut niihin rinnastettavat sitoumukset noudattaen soveltuvin osin vakuutusyhtiölain 11 luvun 2 ja 5 §:ää. Velkoihin kuuluvana vastuvelkana käytetään 1 momentin mukaista vakuutusteknistä vastuvelkaa.

209 §

Vakavaraisuuden vahvistamista koskevat suunnitelmat

Jos eläkekassan toimintapääoma on pienempi kuin 208 §:n mukainen vakavaraisuusraja, eläkekassan on viipymättä toimitettava Vakuutusvalvontaviraston hyväksyttäväksi taloudellisen aseman tervehdyttämissuunnitelma.

Jos eläkekassan toimintapääoma on pienempi kuin kolmasosa 208 §:n mukaisesta vakavaraisuusraja, eläkekassan on viipymättä toimitettava Vakuutusvalvontaviraston hyväksyttäväksi lyhyen aikavälin rahoitussuunnitelma.

210 §

Vakavaraisuutta ja toimintapääomaa koskevat ohjeet

Vakuutusvalvontavirasto antaa tarvittaessa tarkemmat ohjeet 206 §:ssä tarkoitettuun esityksestä maksujen muuttamiseksi ja vakuutusteknisen tutkimuksen laatimisesta sekä 209 §:ssä tarkoitetuista suunnitelmista

19 luku

Eläkekassan valvonta

211 §

Eläkekassan valvonta ja toiminnasta annettavat tiedot

Eläkekassa on Vakuutusvalvontaviraston valvonnan alainen. Eläkekassan tulee vuosittain kahden viikon kuluessa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen vahvistamisesta toimittaa Vakuutusvalvontavirastolle jäljennös tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja tilintarkastajien lausunnosta sekä kertomus toiminnastaan ja tilastaan. Kertomus on toi-

mitettava Vakuutusvalvontaviraston vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella.

Eläkekassan on annettava Vakuutusvalvontavirastolle ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle niiden määräämässä kohtuullisessa ajassa eläkekassan toiminnasta muitakin kuin 1 momentissa tarkoitettuja tietoja, jotka ovat tarpeen tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Vakuutusvalvontavirastolla on oikeus muullakin tavalla tarkastaa eläkekassan toimintaa.

212 §

Vakuutusvalvontaviraston oikeus kiellon, kehotuksen tai rangaistusvaatimuksen antamiseen

Jos Vakuutusvalvontavirasto havaitsee eläkekassan menetelleen tämän lain vastaisesti, se voi kieltää virheellisen päätöksen täytäntöönpanon. Jos päätös on jo pantu täytäntöön, Vakuutusvalvontavirasto voi velvoittaa eläkekassan ryhtymään toimenpiteisiin oikaisun aikaansaamiseksi. Kiellon tai kehotuksen tehosteeksi Vakuutusvalvontavirasto voi asettaa uhkasakon. Uhkasakon tuomitsee maksettavaksi Etelä-Suomen lääninhallitus. Uhkasakosta on muuten voimassa, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Jos 190 §:ssä tarkoitettu henkilö on samassa pykälässä mainitulla tavalla tuottanut eläkekassalle vahinkoa, Vakuutusvalvontavirasto voi ryhtyä sellaiseen toimenpiteeseen, että virallinen syyttäjä määrätään tuomioistuimessa tekemään asiasta aiheutuva vahingonkorvaus- ja rangaistusvaatimus.

213 §

Muutoksenhaku Vakuutusvalvontaviraston päätökseen

Vakuutusvalvontaviraston päätökseen, joka on annettu 212 §:n nojalla, saa hakea muutosta valittamalla siten kuin Vakuutusvalvontavirastosta annetun lain (78/1999) 6 §:ssä säädetään.

Vakuutusvalvontaviraston päätös, joka on annettu 212 §:n 1 momentin nojalla, voidaan panna täytäntöön valituksesta huolimatta.

214 §

Omaisuuksien luovutus- ja panttauskielto

Mitä työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain (354/1997) 31 §:ssä säädetään työeläkevakuutusyhtiön omaisuuden luovutus- ja panttauskieollosta, koskee myös eläkekassaan omaisuuden luovuttamista ja panttaamista.

V OSA

Erinäiset säännökset

20 luku

Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito

215 §

Sovellettavat säännökset

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999; julkisuuslaki) sovelletaan eläkekassan ja Eläketurvakeskuksen asiakirjojen ja toiminnan julkisuuteen siltä osin kuin eläkekassa ja Eläketurvakeskus käyttävät julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua julkista valtaa, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Myös silloin, kun kysymys ei ole julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettujen julkisen vallan käytöstä, sovelletaan eläkekassassa ja Eläketurvakeskuksessa tämän lain toimeenpanoon liittyvissä asioissa julkisuuslain:

- 1) asiakirjasalaisuutta;
 - 2) vaitiolovelvollisuutta;
 - 3) hyväksikäyttökieltoa;
 - 4) salassa pidettäviä asiakirjoja koskevia 22—24 §:ää; ja
 - 5) rangaistussäännöksiä sisältävää 35 §:ää.
- Tietojen luovuttamisesta on tällöin voimassa, mitä salassapidosta poikkeamisesta ja sen lakkaamisesta säädetään julkisuuslain 7 luvussa.

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

- 1) 197 §:ssä tiedoista eläkkeeseen oikeuttavien palkattomalta ajalta saatujen etuuksien perusteena olevista tuloista;

2) 198 §:ssä oikeudesta saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi;

3) 201 §:ssä tietojen antamisesta Eläketurvakeskukselle vanhuuseläkevastuiden täydennyskertoimien laskemiseksi;

4) 202 §:ssä tietojen maksuttomuudesta;

5) 205 §:ssä tietojen antamisesta rikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi;

6) 206 §:ssä tietojen antamisesta viranomaisille ja luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle;

7) 207 §:ssä tietojen antamisesta työntekijän ryhmähenkivakuutusta varten;

8) 208 §:ssä tietojen luovuttamisesta eteenpäin;

9) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta; ja

10) 210 §:ssä tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla.

Mitä edellä mainituissa työntekijän eläkelain pykälissä säädetään eläkelaitoksista, koskee myös eläkekassaa.

Siltä osin kuin eläkekassan toiminnassa ei ole kysymys eläketurvan toimeenpanosta, eläkekassan toimintaan sovelletaan soveltuvin osin vakuutuskassalain (1164/1992) 165 ja 165 a—165 c §:ää.

216 §

Työnantajan taloudellista asemaa koskevat tiedot

Sen lisäksi, mitä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohdassa säädetään elinkeinonharjoittajaa koskevien tietojen salassa pitämisestä, myös sellaiset tämän lain toimeenpanoon perustuvat asiakirjat ja tiedot, jotka koskevat työnantajan taloudellista asemaa, ovat salassa pidettäviä.

217 §

Työntekijän ja eläkkeenhakijan oikeus saada tietoja

Eläkekassan ja Eläketurvakeskuksen on annettava työntekijälle tämän pyynnöstä halussaan olevat työntekijän eläkeoikeutta koskevat tiedot. Asianosaisen tiedonsaantioikeudesta, oikeudesta saada tieto itseään koske-

vasta asiakirjasta sekä oikeudesta tarkastaa itsestään rekisteriin talletetut tiedot on muuten voimassa, mitä julkisuuslaissa ja henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

Eläkekassan on annettava eläkkeenhakijalle etukäteen eläkehakemuslomakkeella tai muulla vastaavalla tavalla tiedot siitä, mistä hänen tietojaan voidaan hankkia ja mihin niitä voidaan säännönmukaisesti luovuttaa.

218 §

Työnantajan oikeus saada tietoja

Työnantajalla on oikeus saada eläkekassalta salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä kirjainpitoaan, palkkahallintoaan ja yrityksen työeläkemaksun tarkastamista varten välttämättömät tiedot tämän lain mukaan myönnettystä eläkkeestä ja muut edellä mainittuja tarkoituksia varten välttämättömät tiedot.

219 §

Työnantajan velvollisuus antaa tietoja

Jos käsiteltävänä olevan vakuuttamis-, eläke- tai kuntoutusasian ratkaisemiseksi tai muuten tämän lain tai Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) mukaisten tehtävien toimeenpanossa tarvitaan tietoja työntekijän työskentelystä ja työolosuhteista tai muista vastaavista seikoista, työnantaja on velvollinen antamaan tiedot eläkekassalle, Eläketurvakeskukselle ja tämän lain mukaiselle muutoksenhakuelimelle.

Pyydettyessä työnantajalta työntekijän eläke- tai kuntoutusasian käsittelyä varten tarvittavia tietoja, työnantajalle saa ilman työntekijän suostumusta ilmoittaa vain ne työntekijää koskevat salassa pidettävät tiedot, jotka ovat välttämättömiä työnantajalta pyydettyjen tietojen yksilöimiseksi.

220 §

Selvitys eläkkeensaajalta eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen liittyvistä seikoista

Eläkekassa voi eläkkeensaajan ilmoitusvelvollisuudesta riippumatta vaatia eläkkeensaaj-

jalta selvityksen eläkkeen määrään ja eläkeoikeuteen vaikuttavista seikoista, jos on aihetta epäillä, että näissä seikoissa on tapahtunut muutoksia.

221 §

Eläkekassan oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläkekassalla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä 162 §:ssä säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi.

21 luku

Täydentävät säännökset ja voimaantulo

222 §

Päätös teoreettisen eläkkeen määrästä

Jos työntekijä on työskennellyt kahdessa tai useammassa EU- tai ETA-maassa ja hän hakee kansaneläkettä, hänellä on oikeus pyynnöstä saada päätös siitä teoreettisen eläkkeen määrästä, jonka eläkekassa ilmoittaa Kansaneläkelaitokselle hänen kansaneläkkeensä laskemista varten.

223 §

Eläkeoikeuden siirtäminen Euroopan yhteisöihin

Työntekijällä on oikeus siirtää tämän lain mukainen eläkeoikeutensa Euroopan yhteisöihin siten kuin eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetussa laissa (165/1999) säädetään.

Euroopan yhteisöihin siirtyvään ja sieltä palautettavaan eläkeoikeuteen sovelletaan eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä annetun lain säännöksiä

siltä osin kuin mainitussa laissa on tämän lain säännöksistä poikkeavia säännöksiä.

224 §

Ajanjaksojen pituuksien laskeminen

Tämän lain mukaisten ajanjaksojen pituuksia ja 9 §:ssä tarkoitettuja päiviä laskettaessa kalenterikuukauteen katsotaan sisältyvän 30 päivää. Kalenterikuukausien pituudet toimitetaan siten, että kuukauden viimeistä päivää pidetään aina kalenterikuukauden 30 päivänä.

Ajanjakson pituus ja 9 §:ssä tarkoitettujen päivien lukumäärä kuukausiksi muunnettuna lasketaan siten, että päivien lukumäärä jaetaan kolmellakymmenellä. Jos 9 §:ssä tarkoitettujen päivien lukumäärää kuukausiksi muunnettaessa täysien kuukausien lisäksi jää jäljelle vähintään viisitoista päivää, katsotaan niiden vastaavan yhtä kuukautta.

225 §

Virka-apu

Eläkekassalla on oikeus kuulusteluttaa todistajia käräjäoikeudessa omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä käsiteltävänä olevan asian selvittämistä varten.

226 §

Esteellisyys

Sen estämättä, mitä hallintolain (434/2003) 28 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdassa säädetään, eläkekassan toimihenkilö ja hallituksen jäsen voivat käsitellä tämän lain täytäntöönpanoon kuuluvaa asiaa, joka koskee eläkekassassa eläketurvan järjestänyttä työnantaja tai tällaisen työnantajan palveluksessa olevaa työntekijää.

227 §

Vakuutusmatemaatikko

Vakuutusmatemaatikkojen ja selvitysten laatimista varten eläkekassalla on oltava vakuutusmatemaatikko.

Vakuutusmatemaatikon tehtävistä ja kelpoisuusehdoista on vastaavasti voimassa, mitä vakuutusyhtiölain 18 luvun 8 §:ssä säädetään.

Vakuutusmatemaatikon ottamisesta ja eroamisesta on eläkekassan tehtävä ilmoitus Vakuutusvalvontavirastolle.

228 §

Asiakirjojen säilyttäminen

Eläkekassan on säilytettävä tämän lain mukaisen eläketurvan järjestämiseen ja eläkeasiaan liittyvät asiakirjat siten kuin arkistolaisissa (831/1994) säädetään. Jos arkistolaitos ei ole määrännyt säilytettäväksi mainittuja asiakirjoja pysyvästi, eläkekassan on säilytettävä:

1) vakuutuksen voimassaoloa ja päättymistä koskevat asiakirjat ja tiedot, eläkehakemus, lääkärinlausunnot ja -kannanotot ja muut eläkkeensaajan terveydentilaa, työ- ja toimintakykyä, kuntouttamismahdollisuuksia sekä maksettuja ja evättyjä etuuksia koskevat lausunnot, tutkimustulokset, selvitykset ja muut niihin rinnastettavat asiakirjat ja tiedot, eläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen vaikuttavat tulotiedot sekä eläkekassan eläkettä ja hautausavustusta koskevat päätökset 100 vuoden ajan;

2) valitusasiaa koskevat asiakirjat 50 vuoden ajan, jollei niitä ole edellä 1 kohdan mukaan säilytettävä tätä pidempää aikaa;

3) asiakirjat, jotka koskevat työnantajan yritystoiminnan omistussuhteita, vakuutusmaksun määrittämiseen tarvittavia työntekijöiden palkkatietoja, vakuutusmaksun perintää, etuuksien maksamiskieltoa koskevia viranomaisten ja vakuutuslaitosten ilmoituksia sekä vakuutuslaitosten takautumisoikeutta 10 vuoden ajan; ja

4) muut tämän lain mukaista toimintaa koskevat asiakirjat kuuden vuoden ajan.

Asiakirjojen ja tietojen säilytysaika alkaa siitä, kun eläkehakemus on saapunut eläke-

kassaan tai kun asia on muulla tavoin tullut eläkekassassa vireillä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan säätää sellaisesta asiakirjojen ja tietojen tallennusmenetelmästä, jolla luotettavasti säilytetään asiakirjojen ja tietojen asiasisältö. Tällä tavoin tallennettuina niiden katsotaan vastaavan alkuperäisiä, jollei muuta näytetä.

229 §

Valmiussuunnittelu

Eläkekassan tulee varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa osallistumalla vakuutusalan valmiussuunnitteluun ja valmistelemalla etukäteen poikkeusoloissa tapahtuvaa toimintaa sekä muin toimenpitein.

Jos 1 momentista aiheutuvat tehtävät edellyttävät sellaisia toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat tavanomaisena pidettävästä eläkekassan toiminnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, tällaiset kustannukset voidaan korvata huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa (1390/1992) tarkoitetusta huoltovarmuusrahastosta.

Vakuutusvalvontavirasto voi antaa ohjeita 1 momentin soveltamisesta.

230 §

Työntekijöiden ja työnantajien neuvonta

Ensisijainen vastuu tämän lain soveltamisalaan kuuluvien asioiden neuvonnasta on eläkekassalla.

231 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

2.

Laki**merimieseläkelain voimaannpanosta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Merimieseläkelaki (/ 2006), jäljempänä uusi laki, tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Ennen uuden lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tällä lailla kumotaan 26 päivänä tammikuuta 1956 annettu merimieseläkelaki (72/1956) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, jäljempänä vanha laki.

Uutta lakia sovelletaan lain soveltamisalaan kuuluvassa työsuhteessa tehtyyn työhön lain voimaantulosta lukien.

Uutta lakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa myönnettyyn vanhan lain mukaiseen eläkkeeseen. Jos tällaista eläkettä määrättäessä kuitenkin on noudatettu ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olleita säännöksiä, noudatetaan, mitä merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain (884/2004) voimaantulosäännöksessä säädetään.

Uutta lakia sovelletaan myös vanhan lain mukaiseen eläkevakuutusmaksuun, joka kohdistuu aikaan ennen uuden lain voimaantuloa, ellei tämän lain 5 §:ssä toisin säädetä.

Jos muualla lainsäädännössä viitataan vanhan lain säännökseen tai muutoin tarkoitetaan vanhan lain säännöstä, säännöksen sijasta sovelletaan sen tilalle tullutta uuden lain säännöstä, jollei uudesta laista tai tästä laista muuta johdu.

Ajalta ennen tämän lain voimaantuloa merimieseläkelain mukaisilla ansioilla tarkoitetaan vanhan lain mukaisia ansioita.

2 §

Uuden lain mukaisen eläkkeen määräytyessä 66—70 §:n perusteella, ennen 1 päivää tammikuuta 2005 karttunut eläke määräytyy

siten kuin tämän momentin 1—3 kohdassa säädetään soveltaen 1 kohdassa vanhan lain 16 §:ää ja 20 §:n 1 momentin 1—5 virkettä, sellaisina kuin ne olivat ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olevassa laissa, sekä merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain (1745/1995) voimaantulosäännöksen 7 momenttia:

1) kunkin työsuhteen osalta erikseen määrätty eläkkeet lasketaan yhteen; ennen 1 päivää tammikuuta 2005 karttuneen eläkkeen enimmäismäärä on kuitenkin 50 prosenttia työntekijän kymmenen viimeisen meripalveluvuoden eri työsuhteiden yhteenlaskettujen palkkojen keskimääräisestä kuukausipalkasta; kymmentä viimeistä meripalveluvuotta laskettaessa otetaan huomioon vuosi 2004 ja sitä edeltäneet kalenterivuodet, kuitenkin siten, että ajalta ennen vuotta 1996 otetaan huomioon enintään neljä kalenterivuotta ja jätetään huomioon ottamatta sellaiset meripalveluvuodet, joilta työntekijälle on maksettu osa-aikaeläkettä; keskimääräinen kuukausipalkka määräytyy kuitenkin niiden kalenterivuosien ja niiden ansioiden perusteella kuin se olisi määräytynyt, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004 tai jos edellä tarkoitettu keskimääräinen kuukausipalkka on olennaisesti alhaisempi tai korkeampi kuin se palkka, jota työntekijä on saanut merimiestoimesta niin pitkänä aikana, että alhaisempaa tai korkeampaa palkkaa on voitu pitää vakiintuneena, pidetään keskimääräisenä kuukausipalkkana sitä keskimääräistä työansiota, joka työntekijällä olisi ollut, jollei muutosta olisi ollut;

2) edellä 1 kohdan mukaisesti laskettu eläke muunnetaan kertoimella, joka saadaan jakamalla uuden lain 66 §:n 1 momentin

1 kohdan mukaisen eläkkeen karttumisprosentin osoittama luku 1,6 luvulla 2;

3) karttunut eläke määräytyy vanhan lain 22 a §:n mukaisesti, sellaisena kuin se oli ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleessa laissa.

Uuden lain mukaisen eläkkeen määräytyessä 66—70 §:n perusteella, uuden lain mukaan karttuneen eläkkeen, vuosilta 2005 ja 2006 vanhan lain 16 §:n mukaan karttuneen eläkkeen ja 1 momentissa säädetyn, ennen 1 päivää tammikuuta 2005 karttuneen eläkkeen myönnettävä yhteismäärä määräytyy siten kuin tämän momentin 1, 2 tai 3 kohdassa säädetään soveltaen sitä 1, 2 tai 3 kohdan säännöstä, jonka mukaan eläke muodostuu suurimmaksi:

1) uuden lain mukaisen eläkkeen määrä sekä vuosilta 2005 ja 2006 karttuneen eläkkeen määrä lisätään 1 momentin 1 kohdan mukaisesti laskettuun eläkkeeseen; näin laskettuna myönnettävän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen määrä voi kuitenkin ylittää 1 momentin 1 kohdassa säädetyn enimmäismäärän ainoastaan siltä osin kuin uuden lain mukainen eläke sekä vuosilta 2005 ja 2006 karttunut vanhan lain mukainen eläke on karttunut sen kalenterikuukauden jälkeen, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 63 vuotta tai uuden lain 8 §:n 2 momentissa tai uuden lain voimaan tullessa voimassa olleen vanhan lain 14 §:n 2 momentissa säädetyn alennetun eläkeiän;

2) uuden lain mukaisen eläkkeen määrä sekä vuosilta 2005 ja 2006 karttuneen eläkkeen määrä lisätään edellä 1 momentin 2 kohdan mukaisesti laskettuun eläkkeeseen;

3) uuden lain mukaisen eläkkeen määrä sekä vuosilta 2005 ja 2006 karttuneen eläkkeen määrä lisätään edellä 1 momentin 3 kohdan mukaisesti laskettuun eläkkeeseen.

Uuden lain mukaisen eläkkeen määräytyessä 72—76 §:n mukaisesti, ennen 1 päivää tammikuuta 2005 karttunut eläke määräytyy siten kuin tämän momentin 1 tai 2 kohdassa säädetään soveltaen 1 kohdassa vanhan lain 17 §:ää ja 20 §:n 1 momentin 1—5 virkettä, sellaisina kuin ne olivat ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleessa vanhassa laissa, sekä merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain (1745/1995) voimaantulosäännöksen 7 momenttia:

1) karttunut eläke määräytyy siten kuin edellä 1 momentin 1 kohdassa säädetään;

2) karttunut eläke määräytyy vanhan lain 17 §:n mukaisesti, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004, siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttava aika kohdistuu vuosille 1991—2004; ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1991 ansaitulta eläkkeeseen oikeuttavalta maksukuukaudelta eläkkeen määrä on 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Uuden lain mukaisen eläkkeen määräytyessä 72—76 §:n mukaisesti, uuden lain mukaan karttuneen eläkkeen, vuosilta 2005 ja 2006 vanhan lain 17 §:n mukaan karttuneen eläkkeen ja edellä 3 momentissa säädetyn, ennen 1 päivää tammikuuta 2005 karttuneen eläkkeen myönnettävä yhteismäärä määräytyy siten kuin tämän momentin 1 tai 2 kohdassa säädetään soveltaen sitä 1 tai 2 kohdan säännöstä, jonka mukaan eläke muodostuu suurimmaksi:

1) uuden lain mukaisen eläkkeen määrä sekä vuosilta 2005 ja 2006 karttuneen eläkkeen määrä lisätään 3 momentin 1 kohdan mukaisesti laskettuun eläkkeeseen; näin laskettuna myönnettävän vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen määrä voi kuitenkin olla enintään 1 momentin 1 kohdassa säädetyn enimmäismäärän suuruinen;

2) uuden lain mukaisen eläkkeen määrä sekä vuosilta 2005 ja 2006 karttuneen eläkkeen määrä lisätään 3 momentin 2 kohdan mukaisesti laskettuun eläkkeeseen.

Jos 2 momentin 1 kohdassa tai 4 momentin 1 kohdassa säädetyllä tavalla lasketun vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen, uuden lain voimaan tullessa voimassa olleen vanhan lain 11 b §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta karttuneen eläkkeen, uuden lain 80 §:ssä tarkoitetuilta palkattomilta ajoilta karttuneen eläkkeen ja valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) mukaan karttuneen eläkkeen yhteismäärä ylittää 1 momentin 1 kohdassa säädetyn enimmäismäärän, vähennetään ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain mukaan karttuneen eläkkeen, uuden lain voimaan tullessa voimassa olleen vanhan lain 11 a §:ssä tarkoitetuista työansioista tai uuden lain

78 §:ssä tarkoitetuista työansioista kertyneen eläkkeen määrästä edellä mainitun enimmäismäärän ylittävän osan vastaava määrä. Eläkkeiden yhteismäärää laskettaessa ei kuitenkaan oteta huomioon sitä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua uuden lain voimaantullessa voimassa olleen vanhan lain 11 a §:ssä tarkoitetuista työansioista tai uuden lain 78 §:ssä tarkoitetuista työansioista kertynyttä eläkettä, joka on kertynyt sen kalenterikuukauden päättymisen jälkeen, jonka aikana työntekijä on täyttänyt 63 vuotta tai uuden lain 8 §:n 2 momentissa tai uuden lain voimaan tullessa voimassa olleen vanhan lain 14 §:n 2 momentissa säädetyn alennetun eläkeiän.

3 §

Mitä uuden lain 37 ja 108 §:ssä säädetään viimeisen eläkelaitoksen järjestelystä, ei sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa tai hänellä on oikeus saada ennen 1 päivänä tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa eläkettä taikka maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea ja hän hakee uutta eläkettä tai hänelle aika isemmin myönnetyn eläkkeen jatkamista. Mainittuja säännöksiä ei sovelleta myöskään silloin, kun ennen 1 päivänä tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella myönnettyä ja sittemmin keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen. Jos edunjättäjä sai kuollessaan sellaista eläkettä, johon ei ole sovellettu tämän pykälän ensimmäisessä virkkeessä mainittuja säännöksiä, niitä ei sovelleta myöskään hänen jälkeensä myönnettävään perhe-eläkkeeseen.

4 §

Uuden lain 81 §:ssä tarkoitettu eläkeote lähetetään työntekijälle ensimmäisen kerran viimeistään vuonna 2008. Työntekijällä on kuitenkin oikeus saada pyynnöstä tieto rekisteröidyistä työansioistaan jo vuonna 2007.

Uuden lain 81 §:n 2 ja 3 momentissa tar-

koitettua viiden vuoden määräaika sovelletaan vuonna 2013 ja sen jälkeen.

Vuonna 2008 lähetettävällä työntekijän eläkeotteella on tiedot uuden lain 81 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetuista työansioista ja etuuksista kymmeneltä eläkeotteen lähettämistä edeltävältä kalenterivuodelta, vuonna 2009 vastaavat tiedot ovat yhdeksältä, vuonna 2010 kahdeksalta, vuonna 2011 seitsemältä ja vuonna 2012 kuudelta eläkeotteen lähettämistä edeltävältä vuodelta. Uuden lain 81 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuja tietoja ei kuitenkaan ilmoiteta eläkeotteella aikaisemmalta ajalta kuin vuodesta 2005 lukien.

Jos uuden lain 81 §:n 4 momentin mukaiset, työntekijän riidattomasti osoittamat työansiot on ansaittu ennen vuotta 2005, eläke määräytyy näistä ansioista vanhan lain mukaisesti, sellaisena kuin se oli voimassa ansioiden ansaintavuonna. Eläke määräytyy samalla tavoin myös sellaisista työntekijän riidattomasti osoittamista työansioista, jotka on ansaittu ennen vuotta 2006, jos työntekijälle tulee määrättäväksi työkyvyttömyys-, työtömyys- tai perhe-eläke tämän lain 20 §:n 2 momentin mukaisesti.

5 §

Uuden lain 81 §:n 3 ja 4 momentin, 122 §:n ja 123 §:n 4 momentin sekä 148 ja 150 §:n mukaista viiden vuoden vanhentumisaikaa sovelletaan vuoden 2013 alusta lukien. Vuosina 2007 ja 2008 mainittu vanhentumisaika on kymmenen vuotta, vuonna 2009 yhdeksän, vuonna 2010 kahdeksan, vuonna 2011 seitsemän ja vuonna 2012 kuusi vuotta. Mainittuja vanhentumisaikoja laskettaessa otetaan huomioon myös ennen uuden lain voimaantuloa kulunut aika.

6 §

Työkyvyttömyyseläkkeen kertakorotus lisätään ensimmäisen kerran 1 päivänä tammikuuta 2010. Kertakorotus lisätään myös sellaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen, jossa eläketapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 2006. Tällöin kertakorotus lisätään sen korotusprosentin mukaisesti, joka vastaa työntekijän ikää vuoden 2010 alussa, edellyttäen, että työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta on tuolloin kulunut vähintään viisi

kalenterivuotta.

Kun työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on sattunut ennen 1 päivää tammikuuta 2006, kertakorotus lisätään ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen työntekijäin eläkelain (395/1961) 8 ja 8 a §:n mukaisesti yhteensovitettuun eläkkeeseen. Jos perhe-eläke määrätään ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten mukaan, kertakorotus lisätään ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen työntekijäin eläkelain 8 ja 8 a §:n mukaisesti yhteensovitettuun perhe-eläkkeeseen.

7 §

Vuonna 2010 ja sen jälkeen alkavat vanhuuseläkkeet muunnetaan elinaikakertoimella uuden lain 88 §:n mukaisesti. Elinaikakerroin vahvistetaan ensimmäisen kerran vuodelle 2009.

8 §

Uuden lain 137 §:ää sovelletaan poistohakemuksiin, jotka tulevat vireille 1 päivänä tammikuuta 2007 tai sen jälkeen.

9 §

Jos eläketapahtuma on vuosina 2006—2009, tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan vuoden 2004 työansiona huomioon vuosiansioksi muutettuna se eläkepalkka, jonka perusteella tulevan ajan eläkeosuus olisi laskettu, jos työntekijä olisi tullut työkyvyttömäksi 31 päivänä joulukuuta 2004, ja vuoden 2005 työansiot otetaan huomioon siten kuin uuden lain 82—84 §:ssä säädetään. Tällöin tarkasteluaikana käytetään vastaavasti tulevan ajan ansion perusteena huomioon otettavien vuosien määrää. Jos eläketapahtuma on vuonna 2010, otetaan vuoden 2005 työansiot huomioon siten kuin uuden lain 69, 75, 82—84 §:ssä sekä 86 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään ja tarkasteluaika määrätään vastaavasti vuosien 2005—2010 perusteella. Uuden lain 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettua ansioedellytystä määrättäessä otetaan huomioon työansioita kuntoutushakemuksen vireille tuloa edeltävän viiden kalenterivuoden ajalta.

Uuden lain 156 §:n 1 momentissa tarkoitettua tarkasteluajan kahden viimeisen kalenterivuoden asemesta tarkasteluaikana on vuosi

2005, jos työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtuma on vuonna 2006.

Uuden lain 156 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2007 tai sen jälkeen.

10 §

Ennen vuotta 2005 päättyneen tai merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain (884/2004) voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaisesti päätetyn työsuhteen eläkepalkka voidaan harkinnanvaraisesti tarkistaa työntekijän hakemuksesta ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain 16 d §:n mukaan ja ennen vuotta 1996 päättyneen työsuhteen eläkepalkka merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain (1745/1995) voimaantulosäännöksen 8 momentin mukaan. Edellytyksenä eläkepalkan tarkistamiselle on, että eläkepalkan harkinnanvaraista tarkistamista koskeva työntekijän hakemus tulee eläkekassaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2011.

11 §

Jos ennen 1 päivää tammikuuta 1982 alkannutta ja yhdenjaksoisesti jatkunutta osatyökyvyttömyyseläkettä saavan työntekijän työkyky muuttuu siten, että hänellä on oikeus saada täyttä työkyvyttömyyseläkettä ja muutoksen voidaan arvioida kestävän vähintään vuoden, osatyökyvyttömyyseläke muutetaan täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi muutosta seuraan kuukauden alusta lukien.

12 §

Työkyvyttömyyseläke, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005 tai aikaisemmin ja joka on myönnetty soveltaen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain 15 §:n 1 momentissa säädettyä työkyvyttömyysmääritelmää, tarkistetaan työkyvyssä tapahtuneen muutoksen johdosta osatyökyvyttömyyseläkkeestä täydeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi tai täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä osatyökyvyttömyyseläkkeeksi tai lakkautetaan työkyvyn palautumisen johdosta soveltaen vanhan lain 15 §:n 1 momenttia ja 23 §:n 1 momenttia sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004.

13 §

Ennen 1 päivää heinäkuuta 1990 kuolleen edunjättäjän jälkeen perhe-eläkettä saavalla lapsella on oikeus saada perhe-eläkettä niin kauan kuin työkyvyttömyys yhdenjaksoisesti jatkuu, jos hän sairauden, vian tai vamman johdosta on kykenemätön suorittamaan työtä, jota on pidettävä ikä, ammattitaito ja muut seikat huomioon ottaen hänelle sopivana ja kohtuullisen toimeentulon turvaavana, ja jos työkyvyttömyys on alkanut ennen kuin hän täytti 18 vuotta. Perhe-eläkkeen maksamisen jatkaminen sen jälkeen, kun lapsi täyttää 18 vuotta, edellyttää eri hakemusta.

Täysorvon lisää saavan perhe-eläkkeen saajan oikeus täysorvon lisään määräytyy ennen uuden lain voimaantuloa voimassa olleen vanhan lain mukaisesti silloinkin, kun perhe-eläkkeen määrä tulee tarkistettavaksi uuden lain tultua voimaan.

14 §

Oikeus leskeneläkkeeseen on 1 päivänä heinäkuuta 1955 tai sitä ennen syntyneellä leskellä siten kuin merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain (102/1990) voimaantulosäännöksen 2 momentissa säädetään.

15 §

Lesken uuden avioliiton takia lakkautettua leskeneläkettä aletaan maksaa lesken hakemuksesta uudelleen ennen uuden lain voimaantuloa voimassa olleen vanhan lain 28 a §:n 1 momentin mukaisesti, jos lesken uusi avioliitto purkautuu ennen uuden lain voimaantuloa ja hakemus uudelleen maksamisesta toimitetaan eläkekassalle kuuden kuukauden kuluessa uuden lain voimaantulosta.

16 §

Ammatillisen kuntoutuksen edellytyksenä oleva tulevan ajan ansioiden edellytys täyttyy, kun työntekijän eläkkeessä on otettu huomioon tuleva aika ennen 1 päivänä tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain 12 a §:n ja 12 b §:n mukaisena.

17 §

Jos työntekijä on työskennellyt Suomessa ennen 1 päivää tammikuuta 2005, uuden lain 66 §:n 3 momentissa tai 72 §:n 3 momentissa

tarkoitettu teoreettiseen eläkkeeseen tuleva erillinen lisä lasketaan sen työsuhteen palkan perusteella, jonka perusteella ennen 1 päivää tammikuuta 2005 myönnettävää eläkettä määrättäessä olisi otettava huomioon tuleva aika ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain perusteella.

18 §

Eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on ennen 1 päivää tammikuuta 2007, sovelletaan ennen 1 päivää tammikuuta 2007 voimassa olleen työntekijäin eläkelain 8 §:n 6 momenttia myös uuden lain voimaantulon jälkeen.

Sellaista sotilasvammalain (404/1948) mukaista korvausta, joka perustuu vuosien 1939—1945 sodissa saatuun vammaan, ei vähennetä vanhan eikä uuden lain mukaisesta eläkkeestä.

19 §

Jos työntekijä saa maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain mukaista luopumiskorvausta, maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain tai maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaista luopumistukea, eläkettä karttuu sen aikaisesta työskentelystä uuden lain 68 §:n mukaisesti 1,6 prosenttia vuodessa tai 74 §:n mukaisesti 1,5 prosenttia vuodessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun sukupolvenvaihdoseläkkeen, luopumiskorvauksen ja luopumistuen perusmäärä otetaan huomioon:

- 1) eläkkeenä, jota saavalla ei ole oikeutta osa-aikaeläkkeeseen;
- 2) leskeneläkettä määrättäessä lesken ansiotyön perusteella saamana eläkkeenä;
- 3) uuden lain 97 §:n 2 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä; ja
- 4) uuden lain 80 §:n 5 momentissa tarkoitettuna eläkkeenä.

20 §

Eläke, jonka eläketapahtuma on ennen vuotta 2005, määräytyy ennen vuotta 2005 voimassa olleen vanhan lain mukaisesti, jollei merimieseläkelain muuttamisesta annetun lain (884/2004) voimaantulosäännöksestä muuta johdu.

Sellaiseen työkyvyttömyys-, työttömyys- ja

perhe-eläkkeeseen, jonka eläketapahtuma on vuonna 2005, taikka sellaiseen vanhuuseläkkeeseen, jossa työntekijä on täyttänyt vanhan lain 14 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn vanhuuseläkeiän ennen vuotta 2005, sovelletaan 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen vanhan lain säännöksiä. Jos kuitenkin työntekijä on täyttänyt 63 vuotta ennen työkyvyttömyyden alkamista, hänelle myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen sijaan vanhuuseläke ansaitun suuruisena. Jos työntekijä täyttää 63 vuotta ennen sairausvakuutuslain (1224/2004) 12 luvun 3 §:ssä säädetyn ensisijaisuusajan täyttymistä, työkyvyttömyyseläkkeen sijaan eläke lasketaan ja myönnetään vanhuuseläkkeenä 63 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta.

Jos perhe-eläkkeen eläketapahtuma on vuoden 2005 jälkeen, mutta perhe-eläke määräytyy sellaisen edunjättäjän saaman eläkkeen perusteella, joka on yhteensovitettu ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain mukaisesti, myös perhe-eläke yhteensovitetaan edellä tarkoitetun mukaisesti. Tällöin yhteensovitusrajaa laskettaessa ei kuitenkaan vähennetä perhe-eläkelain (38/1969) mukaan suoritettavaa lapseneläkkeen perusmäärää tai leskeneläkkeen perusmäärää.

21 §

Ennen vuotta 1947 syntyneen työntekijän osa-aikaeläkkeeseen ja sen jälkeen myönnettävään vanhuuseläkkeeseen sovelletaan, mitä vanhan lain 14 §:ssä, 14 b §:n 1 momentin johdantokappaleessa sekä 14 c §:n 2 momentissa, sellaisina kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2004, sekä vanhan lain 16 §:n 4 momentissa ja 17 §:n 7 momentissa, sellaisena kuin ne olivat voimassa 31 päivänä joulukuuta 2002, säädetään. Tällä isella työntekijällä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen 31 päivänä joulukuuta 2004 voimassa olleen vanhan lain säännösten mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitetulla työntekijällä on oikeus saada vanhuuseläke vähentämättömänä 63 vuotta täytettyään. Jos kuitenkin työntekijä jatkaa osa-aikatyössä 65 vuotta täytettyään, osa-aikaeläke muuttuu samansuuruiseksi vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden

alusta. Sen estämättä, mitä uuden lain 66 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja 72 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään, eläkettä karttuu työansioista 2 prosenttia vuodessa sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jona työntekijä täyttää 63 vuotta, sen kalenterikuukauden loppuun, jona työntekijä täyttää 65 vuotta, ja 1,6 prosenttia vuodessa 65 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alun ja 68 vuoden iän täyttämiskuukauden lopun välisenä aikana. Jos osa-aikatyöstä karttunut vanhuuseläke alkaa myöhemmin kuin 68 vuoden iän täyttämistä seuraavan kuukauden alusta, lykättyä eläkkeen osaa korotetaan siten kuin uuden lain 11 §:n 4 momentissa säädetään. Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan myös silloin, kun myönnetään uutta eläkettä sellaisen osa-aikaeläkkeen jälkeen, jonka eläketapahtuma on ennen 1 päivää tammikuuta 2005.

22 §

Ennen vuotta 1950 syntyneellä pitkäaikaisesti työttömällä työntekijällä on oikeus työttömyyseläkkeeseen siten kuin uuden lain voimaan tullessa voimassa olleessa vanhassa laissa ja sen muuttamisesta annettujen lakien voimaantulosäännöksissä säädetään. Muilta osin työttömyyseläkkeeseen ja sen saajaan sovelletaan, mitä uuden lain voimaan tullessa voimassa olleessa vanhan lain 15 e §:ssä, 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa ja 4 momentissa, 17 §:n 2 momentin 1 kohdassa ja 4 momentissa sekä työntekijäin eläkelain 17 b §:n 3 momentissa säädetään.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, työntekijän oikeus tulevan ajan eläkkeeseen määräytyy samalla tavoin kuin se määräytyisi, jos työttömyyseläkkeen eläketapahtuma olisi 31 päivänä joulukuuta 2006. Tällöin tulevan ajan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa ansiot otetaan huomioon 31 päivään joulukuuta 2006 saakka.

23 §

Jos työntekijällä ei ole uuden lain tai työntekijän eläkelain alaista työskentelyä vuonna 2007 tai sen jälkeen, tulevan ajan oikeuden sisältävästä työttömyyseläkkeestä vastaa eläkekassa tai se työntekijän eläkelain toimeenpanosta vastaava eläkelaitos, jossa työnteki-

jän työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 22 §:n 1 momentin perusteella.

Jos työntekijällä on uuden lain tai työntekijän eläkelain mukaisia työansioita vuonna 2007 tai sen jälkeen yhteensä vähintään 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaavat eläkekassa ja työntekijän eläkelain toimeenpanosta vastaavat eläkelaitokset yhteisesti siten kuin uuden lain 159 §:ssä säädetään. Eläkekassa ja työntekijän eläkelain toimeenpanosta vastaavat eläkelaitokset vastaavat yhteisesti myös sellaisen työttömyyseläkkeen kustannuksista, johon ei sisälly tulevan ajan oikeutta tai sitä vastaavaa ansiota.

Jos työntekijällä on uuden lain tai työntekijän eläkelain mukaisia työansioita vuonna 2007 tai sen jälkeen yhteensä vähemmän kuin 20 000 euroa, tulevan ajan oikeuden tai sitä vastaavan ansion sisältävän työttömyyseläkkeen kustannuksista vastaa eläkekassa tai se työntekijän eläkelain toimeenpanosta vastaava eläkelaitos, jossa vakuutetun työsuhteen perusteella määräytyvään eläkkeeseen luetaan tuleva aika tai sitä vastaava ansio 22 §:n 2 momentin perusteella.

Edellä 2 ja 3 momentissa mainitut rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:n 1 momentissa tarkoitettua palkkakertoimen arvoa 1 (1,000) vuonna 2004.

24 §

Ennen vuotta 1950 syntyneellä työntekijällä on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleiden vanhan lain säännösten mukaan 62 vuoden iän täyttämiseen asti.

25 §

Jos työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke on myönnetty soveltaen ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain säännöksiä, eläkkeen aikana saaduista ansioista karttuu uuden lain voimaantulon jälkeen uutta eläkettä sen estämättä, mitä tämän lain 20 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään, uuden lain 66—70 §:n mukaisesti tai 72—76 §:n mukaisesti ja näin karttunut eläke myönnetään työkyvyttömyyseläkkeen tai

työttömyyseläkkeen muuttuessa vanhuuseläkkeeksi 65 vuoden iässä.

26 §

Sen estämättä, mitä tämän lain 20 §:n 2 momentissa säädetään, vanhuuseläkkeen aikana saaduista ansioista karttuu uuden lain voimaantulon jälkeen uutta eläkettä uuden lain 66—70 §:n mukaisesti tai 72—76 §:n mukaisesti ja näin karttunut eläke myönnetään uuden lain 13 §:n 3 momentin mukaisesti siitä huolimatta, että työntekijä on täyttänyt ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain 14 §:n 1 tai 2 momentissa säädetyn vanhuuseläkeiän ennen 1 päivää tammikuuta 2005.

27 §

Sen estämättä, mitä uuden lain 65 §:ssä säädetään, ennen vuotta 1950 syntyneellä työntekijällä on oikeus uuden lain 66—70 §:n mukaisesti määräytyvään työkyvyttömyyseläkkeeseen tai työttömyyseläkkeeseen edellyttäen, että eläkekassa on uuden lain 108 §:n mukaisesti toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen ja työntekijällä olisi eläketapahtumahetkellä oikeus tulevaan aikaan ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain 12 a—12 c §:n mukaan.

Sen estämättä, mitä uuden lain 65 §:ssä säädetään, uuden lain voimaan tullessa voimassa olleen vanhan lain 15 e §:n 11 momentin mukaisesti myönnettävä vanhuuseläke määräytyy uuden lain 66 ja 68—70 §:n mukaisesti edellyttäen, että eläkekassa on uuden lain 108 §:n mukaisesti toimivaltainen käsittelemään eläkehakemuksen ja työntekijällä olisi eläketapahtumahetkellä oikeus tulevaan aikaan, ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain 12 a—12 c §:n mukaan, jos eläke vanhuuseläkkeen sijaan myönnettäisiin työttömyyseläkkeenä.

28 §

Uutta lakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa nimitettyihin uuden lain 166 §:ssä tarkoitettuun eläkekassan valtuuskuntaan ja eläkekassan hallitukseen. Valtuuskunnan ja hallituksen toimikausien pituuksia laskettaessa otetaan huomioon myös ennen uuden lain voimaantuloa kulunut aika.

29 §

Sen estämättä, mitä uuden lain 63 §:ssä säädetään, uuden lain 63 §:n 1 momentissa säädetyllä leskellä tai 3 momentissa säädetyllä kuolinpesällä on oikeus hautausavustukseen myös, jos edunjättäjä kuollessaan sai ennen 1 päivää tammikuuta 2005 voimassa olleen vanhan lain 14 §:n mukaista vanhuuseläkettä tai 15 §:n mukaista työkyvyttömyyseläkettä taikka ennen uuden lain voimaantuloa voimassa olevan vanhan lain 16 §:n mukaisesti määräytyvää vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä ja muut uuden lain 63 §:ssä säädetyt hautausavustuksen myöntämisen edellytykset täyttyvät.

30 §

Työntekijällä, jonka vanhan lain mukainen työsuhde on päätynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1967 hänen tai hänen omaistensa saamatta eläkettä ja joka ei ole palannut vanhan lain mukaiseen työsuhteeseen kolmen vuoden kuluessa työsuhteen päättymisestä, ei ole oikeutta vanhan lain mukaiseen eläkkeeseen mainitun työsuhteen päättymistä edeltävältä ajalta. Hänelle annetaan tällöin hänen suorittamiaan eläkevakuutusmaksuja vastaava vapaakirja, johon sovelletaan, mitä vapaa-kirjasta säädetään vanhan lain 17 §:ssä, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 1966.

Jos kuitenkin 1 momentissa tarkoitettu yli kolme vuotta kestänyt yhdenjaksoinen poissaolo vanhan lain mukaisesta merimiestoimesta on johtunut pääasiallisesti tarpeellisen ammattikoulutuksen hankkimisesta tai täydentämisestä taikka merimiestoimen aikana saadusta sairaudesta, viasta tai vammasta, myös poissaoloa edeltävä merimiestoimi otetaan hakemuksesta huomioon eläkkeeseen oikeuttavana aikana.

31 §

Työntekijällä, jolla on työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (634/2003)

voimaantulosäännöksen 18 ja 19 momentin sekä mainitun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetun lain (886/2004) voimaantulosäännöksen 20 momentin mukaan oikeus siirtyä vanhuuseläkkeelle 62 vuotta alemmassa iässä, on oikeus saada sekä vanhan että uuden lain mukainen vanhuuseläke 62 vuotta alemmassa iässä. Eläkkeen muuttamisesta vastaamaan 62 vuotta alempaa ikää säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

32 §

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada 4 §:n 4 momentissa ja 20—22 §:ssä tarkoitetun eläkkeen laskemista varten, vanhan lain 12 a §:n mukaisen eläkkeeseen oikeuttavan tulevan ajan oikeuden määrittelyä sekä vanhan lain 16 e §:n mukaisen työeläkelisän laskemista varten välttämättömät tiedot.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen etuuksien myöntäjän tai maksajan on annettava tiedot Eläketurvakeskukselle sen määräämällä tavalla kultakin kalenterivuodelta seuraavan vuoden toukokuun loppuun tai muuhun Eläketurvakeskuksen kanssa sovittuun ajankohtaan mennessä.

33 §

Uuden lain 8 §:n 2 momentissa säädettyä alennettua eläkeikää laskettaessa huomioon otettava aika määräytyy ajalta ennen 1 päivää tammikuuta 1991 vanhan lain 11 §:n mukaisesti, sellaisena kuin se oli voimassa 31 päivänä joulukuuta 1990, sekä vuosilta 1991—2006 vanhan lain 14 §:n 6 momentin mukaisesti, sellaisena kuin se oli voimassa uuden lain voimaan tullessa.

34 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

3.

Laki**työntekijän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä toukokuuta 2006 annetun työntekijän eläkelain (395/2006) 175 §:n 3 momentti, 179 §:n 1 momentin 1 ja 9 kohta sekä 3 momentti ja 181 § seuraavasti:

175 §

Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun eläkkeeseen luetaan myös merimieseläkelain 153 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella saatava eläkkeenosa.

179 §

Eläkelaitoksen vastuu yhteisesti kustannettavista etuuksista

Eläkelaitokset, mukaan lukien Merimieseläkekassa, vastaavat yhteisesti seuraavista kuluista siltä osin kuin niitä ei saada muualta kustannetuiksi:

1) muut kuin 174 ja 175 §:ssä tarkoitetut vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet, lukuun ottamatta merimieseläkelain 154 ja 156 §:n mukaisesti maksettavaa määrää;

9) merimieseläkelain 159 §:n 1 momentin 1—7 kohdassa tarkoitettut, mainittuun lakiin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudet.

Eläkelaitosten osuus 1 momentin 1 kohdan mukaisista vanhuuseläkekuluista, lukuun ottamatta työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluja, sekä kohdan 8 mukaisista kuluista määräytyy yhteisesti kustannettaviin kuluihin tarkoitettujen varojen mukaisessa suhteessa. Eläkelaitosten osuus 1 momentin

1 kohdan mukaisista työkyvyttömyyseläkekuluista, työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluista sekä 1 momentin 2—5 kohdan mukaisista kuluista määräytyy eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Eläkelaitosten osuus 1 momentin 6 ja 7 kohdan mukaisista kuluista määräytyy siten kuin 4 momentin mukaisissa laskuperusteissa on tarkemmin määritely. Eläkelaitoksen osuus 1 momentin 9 kohdan mukaisista vastaavista kuluista määräytyy kuten 1 momentin mukaiset yhteisesti kustannettavat kulut. Määrättäessä eläkelaitoksen osuutta sanotuista kustannuksista otetaan huomioon myös siirtymämaksu, joka on määritelty siirtymämaksusta muutettaessa valtion virastoja, laitoksia tai liikelaitoksia osakeyhtiöiksi annetussa laissa (1341/1992).

181 §

Vastuu eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin

Jos eläkelaitoksen tai Merimieseläkekassan konkurssin vuoksi eläke, kuntoutusetuus, 98 §:n mukaisesta indeksitarkastuksesta johdettu korotus taikka tämän lain voimaantulon 32 §:n 5 momentissa tarkoitettu rekisteröity lisäetu jää kokonaan tai osittain turvaamatta, eläkelaitokset, mukaan lukien Merimieseläkekassa, vastaavat niistä yhteisesti eläkelaitoksessa tai Merimieseläkekassassa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Merimieseläkelain mukaisella eläkkeellä tarkoitetaan tällöin merimieseläkelain 153 §:n 2 momentissa säädettyä meri-

mieseläkelain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavaa osaa. Tarkemmat säännökset eläkelaitosten ja Merimieseläkekassan vastuusta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Eläkelaitokset, mukaan lukien Merimieseläkekassa, vastaavat tällöin yhteisesti myös työeläkevakuutusyhtiöstä annetun lain

14 §:n 3 momentissa tai vakuutuskassalain 79 §:n 3 momentissa tarkoitetusta tasoitusmäärästä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaiseen vähimmäismäärään saakka.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

Helsingissä 3 päivänä marraskuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Tuula Haatainen*

3.

Laki**työntekijän eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä toukokuuta 2006 annetun työntekijän eläkelain (395/2006) 175 §:n 3 momentti, 179 §:n 1 momentin 1 ja 9 kohta sekä 3 momentti ja 181 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

175 §

Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun eläkkeeseen luetaan myös merimieseläkelain 3 a §:n 4 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella saatava eläkkeenos.

179 §

Eläkelaitoksen vastuu yhteisesti kustannettavista etuuksista

Eläkelaitokset, mukaan lukien merimieseläkekassa, vastaavat yhteisesti seuraavista kuluista siltä osin kuin niitä ei saada muualta kustannetuiksi:

1) muut kuin edellä 174 ja 175 §:ssä tarkoitettut vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet, lukuun ottamatta merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaisesti maksettavaa määrää;

9) merimieseläkelain 3 a §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettut, mainittuun lakiin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudet.

Ehdotus

175 §

Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun eläkkeeseen luetaan myös merimieseläkelain 153 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu, mainitun lain perusteella saatava eläkkeenos.

179 §

Eläkelaitoksen vastuu yhteisesti kustannettavista etuuksista

Eläkelaitokset, mukaan lukien Merimieseläkekassa, vastaavat yhteisesti seuraavista kuluista siltä osin kuin niitä ei saada muualta kustannetuiksi:

1) muut kuin 174 ja 175 §:ssä tarkoitettut vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet, lukuun ottamatta merimieseläkelain 154 ja 156 §:n mukaisesti maksettavaa määrää;

9) merimieseläkelain 159 §:n 1 momentin 1—7 kohdassa tarkoitettut, mainittuun lakiin perustuvan eläketurvan aiheuttamien kulujen osuudet.

Eläkelaitosten osuus 1 momentin 1 kohdan mukaisista vanhuuseläkekuluista määräytyy yhteisesti kustannettaviin kuluihin tarkoitettujen varojen mukaisessa suhteessa. Eläkelaitosten osuus muista kuluista määräytyy eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Määrättäessä eläkelaitoksen osuutta sanotuista kustannuksista otetaan huomioon myös siirtymämaksu, joka on määritelty siirtymämaksusta muutettaessa valtion virastoja, laitoksia tai liikelaitoksia osakeyhtiöiksi annetussa laissa (1341/1992).

Eläkelaitosten osuus 1 momentin 1 kohdan mukaisista vanhuuseläkekuluista, *lukuun ottamatta työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluja, sekä kohdan 8 mukaisista kuluista* määräytyy yhteisesti kustannettaviin kuluihin tarkoitettujen varojen mukaisessa suhteessa. Eläkelaitosten osuus 1 momentin 1 kohdan mukaisista työkyvyttömyyseläkekuluista, *työkyvyttömyyseläkkeen yhteydessä kertasuorituksina maksettujen vanhuuseläkkeiden kuluista sekä 1 momentin 2–5 kohdan mukaisista kuluista* määräytyy eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. *Eläkelaitosten osuus 1 momentin 6 ja 7 kohdan mukaisista kuluista määräytyy siten kuin 4 momentin mukaisissa laskuperusteissa on tarkemmin määritelty. Eläkelaitoksen osuus 1 momentin 9 kohdan mukaisista vastaavista kuluista määräytyy kuten 1 momentin mukaiset yhteisesti kustannettavat kulut.* Määrättäessä eläkelaitoksen osuutta sanotuista kustannuksista otetaan huomioon myös siirtymämaksu, joka on määritelty siirtymämaksusta muutettaessa valtion virastoja, laitoksia tai liikelaitoksia osakeyhtiöiksi annetussa laissa (1341/1992).

181 §

Vastuu eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin

Jos eläkelaitoksen konkurssin vuoksi eläke, kuntoutusetuus, 98 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuva korotus taikka työntekijän eläkelain voimaanpanolain 32 §:n 5 momentissa tarkoitettu rekisteröity lisäetu jää kokonaan tai osittain turvaamatta, eläkelaitokset vastaavat niistä yhteisesti eläkela itoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Tarkemmat säännökset eläkelaitosten vastuusta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Eläkelaitokset vastaavat tällöin yhteisesti myös työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain 14 §:n 3 momentissa tai vakuutuskassalain 79 §:n 3 momentissa tarkoitettua tasotusmäärästä sosiaali- ja terveysministeriön

181 §

Vastuu eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin

Jos eläkelaitoksen *tai Merimieseläkekassan* konkurssin vuoksi eläke, kuntoutusetuus, 98 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuva korotus taikka tämän lain voimaanpanolain 32 §:n 5 momentissa tarkoitettu rekisteröity lisäetu jää kokonaan tai osittain turvaamatta, eläkelaitokset, *mukaan lukien Merimieseläkekassa, vastaavat niistä yhteisesti eläkelaitoksessa tai Merimieseläkekassassa* vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. *Merimieseläkelain mukaisella eläkkeellä tarkoitetaan tällöin merimieseläkelain 153 §:n 2 momentissa säädettyä merimieseläkelain mukaisen eläkkeen työntekijän eläkelain mukaista eläkettä vastaavaa osaa. Tarkemmat säännökset*

vahvistamien laskuperusteiden mukaiseen vähimmäismäärään saakka.

eläkelaitosten ja Merimieseläkekassan vastuusta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Eläkelaitokset, mukaan lukien Merimieseläkekassa, vastaavat tällöin yhteisesti myös työeläkevakuutusyhtiöstä annetun lain 14 §:n 3 momentissa tai vakuutusksalain 79 §:n 3 momentissa tarkoitetusta tasotusmäärästä sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien laskuperusteiden mukaiseen vähimmäismäärään saakka.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
mikuuta 2007.*
